

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 354

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

 53. évfolyam
 2010. december 28.

Közleményszám	Tartalom	Oldal
I <i>Állásfoglalások, ajánlások és vélemények</i>		
VÉLEMÉNYEK		
Európai Gazdasági és Szociális Bizottság		
461. plenáris ülés, 2010. március 17–18.		
2010/C 354/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó ütemterv (2006–2010) és nyomonkövetési stratégia	1
2010/C 354/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Fogyatékos személyek: foglalkoztatás és fokozatos hozzáférhetőség az EU-ban a fogyatékos személyek számára. A 2010 utáni lisszaboni stratégia (feltáró vélemény)	8
2010/C 354/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Bevándorló munkavállalók integrációja (feltáró vélemény)	16
2010/C 354/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye–Tárgy: Európai közlekedéspolitika a 2010 utáni lisszaboni stratégia és a fenntartható fejlődési stratégia keretében (feltáró vélemény)	23
2010/C 354/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az európai motorkerékpár-ágazat ipari szerkezetváltása és kilátásai (saját kezdeményezésű vélemény)	30
2010/C 354/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közös agrárpolitika 2013-as reformja (saját kezdeményezésű vélemény)	35

HU

 Ár:
 4 EUR

(folytatás a túloldalon)

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2010/C 354/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nemzetközi szervezetek új irányításáért	43
2010/C 354/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Közlekedéspolitika a Nyugat-Balkánon	50
2010/C 354/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil szervezetek és az EU Tanácsának elnöksége (saját kezdeményezésű vélemény)	56
2010/C 354/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Lisszaboni Szerződés végrehajtása: részvételi demokrácia és az európai polgári kezdeményezés (11. cikk) (saját kezdeményezésű vélemény)	59

III *Előkészítő jogi aktusok*

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

461. plenáris ülés, 2010. március 17–18.

2010/C 354/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a szürke tőkehal északi állományának kezelésére és halászatára vonatkozó hosszú távú terv létrehozásáról COM(2009) 122 végleges – 2009/0039 (CNS)	66
2010/C 354/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre az északkelet-atlanti halászatban folytatandó jövőbeni többoldalú halászati együttműködésről szóló egyezmény területén alkalmazandó ellenőrzési és végrehajtási rendszer meghatározásáról COM(2009) 151 végleges – 2009/0051 (CNS)	67
2010/C 354/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre az atlanti-óceáni fattyúmakréla nyugati állományára és annak halászatára vonatkozó többéves tervről COM(2009) 189 végleges – 2009/0057 (CNS)	68
2010/C 354/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye - Javaslat tanácsi rendeletre a Vizcayai-öbölben élő szardellaállomány kezelésére és halászatára vonatkozó hosszú távú terv létrehozásáról COM(2009) 399 végleges – 2009/0112 (CNS)	69
2010/C 354/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a kékúszójú tonhalra (<i>Thunnus thynnus</i>) vonatkozó fogási dokumentációs program létrehozásáról és az 1984/2003/EK rendelet módosításáról COM(2009) 406 végleges – 2009/0116 (CNS)	70

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

461. PLENÁRIS ÜLÉS, 2010. MÁRCIUS 17–18.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó ütemterv (2006–2010) és nyomonkövetési stratégia

(2010/C 354/01)

Előadó: **Laura GONZÁLEZ DE TXABARRI ETXANIZ**

2009. szeptember 25-i levelében Margot WALLSTRÖM, az Európai Bizottság alelnöke az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy készítsen feltáró véleményt a következő tárgyban:

A nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó ütemterv (2006–2010) és nyomonkövetési stratégia.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2010. február 23-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17-18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) 137 szavazattal 3 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások

1.1 A nők és férfiak közötti egyenlőség nemcsak önmagában cél, hanem a növekedésre, foglalkoztatásra és társadalmi kohézióra vonatkozó uniós célok elérésének egyik feltétele is.

1.2 Az egyenlőségi ütemterv félidei felülvizsgálata a gazdasági válság kontextusában történik. Még nyitott kérdés, hogy – különböző társadalmi helyzetük miatt – a válság milyen kihátásokkal és következményekkel jár a férfiakra és a nőkre.

1.3 Az egyenlőségi célkitűzést politikai szinten kell megvalósítani, különösen a szociál- és foglalkoztatási politika keretén belül, és továbbra is erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy megszüntessük azokat az akadályokat, amelyek a nők és férfiak egyenjogú munkaerő-piaci hozzáféréseinek útjában állnak.

1.4 A nők gazdasági függetlenségének biztosítása és optimalizálása érdekében mennyiségileg és minőségileg javítani kell a nők foglalkoztatását – beleértve az önálló vállalkozói tevékenységet folytatók támogatását –, küzdeni kell munkakörülményeik bizonytalanságának veszélye ellen, és támogatni kell a családi és otthoni feladatok igazságos megosztását.

1.5 A bérek közötti egyenlőtlenségnek strukturális oka van: az úgynevezett „női” kompetenciák alulértékelése, a nő- és férfi-specifikus foglalkozások és ágazatok egymástól való elkülönítése, a bizonytalan munkakörülmények, a keresőtevékenység megszakítása stb. A törvényi szabályozások és a kollektív (bér)megállapodások hatékony eszközök a bérek közötti egyenlőtlenségek felszámolásához, és ennek során valamennyi gazdasági és társadalmi szereplő részvételére szükség van.

1.6 A nők nagyobb aránya a vállalkozásokban és a politikai tevékenységekben hozzájárul az egyenlőséghez, fokozza a nők gazdasági függetlenségét, a nemekhez kötődő sztereotípiák felszámolását és a nők döntési folyamatokban való részvételének ösztönzését.

1.7 A nőket különösen fenyegeti a társadalmi kirekesztődés és a szegénység veszélye. A szociális jogok egyéni igényekhez való igazítása, a garantált minimálbér, valamint a kereső-, illetve részmunkaidős tevékenység megszakítása által lehetővé tett gondozási időszakoknak a jövőbeli jogosultsági igényekbe való beszámítása mind olyan intézkedések, amelyek javítják a szociális védelmet, és csökkentik a szegénység kockázatát.

1.8 A magánélet és a hivatás összeegyeztethetőségét mindenképpen biztosítani kell ahhoz, hogy megvalósuljon a nők egyenlősége és foglalkoztatási arányuk javítása, azaz magas színvonalú állami szociális szolgáltatásokra, valamint az anyák védelmére, az apasági szabadságra és a szülői szabadságra vonatkozó, jelenleg hatályos jogszabályok javítására van szükség. Haladást kell elérni abban a tekintetben, hogy az összes társadalmi szereplő közösen vállaljon felelősséget az otthoni és a gondozással kapcsolatos kötelezettségek kiegyensúlyozott megosztásáért.

1.9 Az EGSZB szerint támogatni kell a nők döntési folyamatban való egyenjogú részvételét. Ehhez a tagállamoknak világos célkitűzések és hatékony intézkedések meghatározása révén (pozitív fellépés, egyenlőségi programok) jobban el kellene kötelezniük magukat.

1.10 A továbbra is megfigyelhető nemi bűncselekményekre és emberkereskedelemre való tekintettel az EGSZB a jelenlegi jogszabályok megerősítését, egy európai átfogó stratégia keretében koordinálandó nemzeti cselekvési tervek kidolgozását, illetve a specifikus programok számának növelését tartja szükségesnek.

1.11 A nemekhez kötődő sztereotípiák megszüntetése érdekében az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy a társadalmat ne nemekre vonatkozó minták révén neveljék és képezzék, férfiak és nők számára is kínáljanak képzéseket, több nő számára tegyék vonzóvá a természettudományos és műszaki pályát, javítsák az úgynevezett „női” szakmák presztízsét, és kerüljék a nemekhez kötődő sztereotípiák használatát a médiában.

1.12 Az EU kül- és fejlesztési politikáját a nők jogainak nemzetközi szintű ösztönzésére kell felhasználni oly módon, hogy javítják a nők képzettségét és szerephez jutását.

1.13 Az EGSZB szerint a nemek közötti egyenlőségre vonatkozó elemzést kiemelt témaként, korlátozások nélkül integrálni kell az Európai Bizottság valamennyi cselekvési területébe, illetve európai és tagállami szinten alkalmazni kell a költségvetési eljárásokban. Ehhez a nemek közötti egyenlőség biztosítására szakosodott humánerőforrások mellett olyan nemek szerint lebontott mutatókra is szükség van, amelyek szemléletes képet nyújtanak a nők és férfiak helyzetéről, és amelyek alapján mérhető, hogy milyen mértékben sikerült az egyenlőségi ütemtervet eddig végrehajtani.

1.14 A 2010-től érvénybe lépő új egyenlőségi stratégia célkitűzései nem állhatnak a tagállamoknak címzett egyszerű európai bizottsági ajánlásokból, hanem számszerűsíthető célokat tartalmazó, kötelező érvényű irányelveknek kell lenniük. Ehhez az összes szint átfogóbb politikai együttműködésére van szükség. Az uniós intézményeknek jó példával kell elől járniuk, megvizsgálva az elvégzett munka proaktív áttekintését és a végrehajtásról szóló hatáselemzést.

2. Általános megjegyzések

2.1 A nők és férfiak közötti egyenlőség menetrendjével (2006–2010) az Európai Bizottság elkötelezi magát amellet, hogy a tagállamokkal való együttműködésben előmozdítja az

egyenlőséget. Az EGSZB az Európai Bizottság javaslatát követve értékelést készít, megvizsgálja az eddig foganatosított intézkedések hatásait, valamint végrehajtásuk szintjét, és saját javaslatokat terjeszt elő a 2010-től érvénybe lévő új stratégiára vonatkozóan.

2.2 Az EGSZB elismeri az EU átfogó elkötelezettségét a nemek közötti egyenlőség ösztönzése iránt: 1957-ben a Római Szerződésbe belefoglalták a bérek egyenlőségének elvét, az 1997-es Amszterdami Szerződés az ágazatközi megközelítés konkrét intézkedésekkel való összekapcsolásával kétszintű megközelítést alkalmaz, a Lisszaboni Szerződés pedig egyértelműen elkötelezi magát az egyenlőtlenségek megszüntetése és az egyenlőség előmozdítása mellett.

2.3 Nemzetközi szinten az Európai Unió csatlakozott a pekingi cselekvési platformhoz, a millenniumi célokhoz és a nőikkel szembeni megkülönböztetés minden formájának felszámolásáról szóló egyezményhez (CEDAW), amely a nőket az emberi jogokkal kapcsolatos aggodalmak központjába helyezi.

2.4 A fenti átfogó szabályozás ellenére a célokat nem sikerült elérni, és még mindig vannak egyenlőtlenségek a nők és férfiak között. Az Egyenlőségi ütemtervben (2006–2010) kijelölt hat prioritást élvező terület egyikén sem sikerült lényeges változást elérni a nemek közötti egyenlőséget tekintve. Ennek fényében fel kell tenni a kérdést, hogy van-e tényleges politikai akarat a változtatás iránt. Kiemelten fontos, hogy az egyenlőség alapelveit a növekedés és versenyképesség egyik kulcs tényezőjeként beépítsék a 2020-as új uniós stratégiába.

2.5 Az egyenlőségi ütemterv (2006–2010) értékelése a gazdasági válság kontextusában történik, amelynek nőkre gyakorolt hatását meg kell vizsgálni, mivel a nők helyzete eltér a férfiakétól a munkaerőpiacon, valamint a szociális kiadások – különösen a nőket leginkább érintő szociális szolgáltatásokra vonatkozó kiadások – állami politikájában.

2.6 A válság először a hagyományosan férfiakat foglalkoztató munkahelyeket érte el, például az építőipart és a közlekedést, valamint az ipart, és csak később terjedt át egyéb olyan ágazatokra, ahol több nőt foglalkoztatnak (banki szolgáltatások, kereskedelem stb.). Így a családi jövedelmek gyakran kizárólag a nők jövedelmére korlátozódtak, amelyek általában alacsonyabbak, mint a férfiaké, mivel a nők túlnyomórészt a szolgáltatási szektorban dolgoznak, részmunkaidős vagy határozott idejű szerződéseik vannak, illetve a szürkegazdaságban foglalkoztatják őket. Mindez megint csak negatívan hat a gazdaságra, mivel csökkenti a magánháztartások fogyasztását, és fékezi a gazdasági fellendülést.

2.7 A válság a szociálpolitikát is érinti: a nők kevesebb ideig és kevesebb munkanélküli segítyt kapnak, mivel gyakran hátrányos helyzetben vannak a munkaerőpiacon. Ráadásul az alapvető egészségügyi és oktatási szolgáltatásokat megnyirbálják, a szociális szolgálatok pedig éppen egy olyan időszakban korlátozzák kínálatukat, amikor a családoknak és különösen a nőknek a legnagyobb szükségük lenne rájuk. És mivel itt olyan területekről van szó, amelyek az átlagnál több nőt foglalkoztatnak, ennek megint csak negatív kihatásai lesznek a nők foglalkoztatására nézve.

2.8 A válság leküzdésére irányuló intézkedéseknek nem szabad nemektől függetlennek lenniük, a gazdasági fellendülést előmozdító új szakpolitikáknak, valamint a strukturális alapokkal kapcsolatos aktuális programoknak pedig a nők és férfiak eltérő társadalmi helyzetét figyelembe kell venniük addig, amíg ez szükséges.

2.9 A nemek közötti egyenlőség biztosítását nemcsak a jelenlegi válság leküzdésére és az ezt követő fellendülésre való tekintettel kell előtérbe helyezni, hanem azoknak a demográfiai és gazdasági kihívásoknak a kezelésére való tekintettel is, amelyek kihatnak az európai szociális modellre és így a nőkre, illetve a nők gazdasági helyzetére is.

3. Részletes megjegyzések – I. rész: kiemelt cselekvési területek a nők és férfiak közötti egyenlőség ösztönzését illetően

Az egyenlőségi ütemterv (2006-2010) meghatározza azokat a kötelezettségeket és intézkedéseket, amelyeket szükségesnek tart a nemek közötti egyenlőség előmozdítása és az egyenlőtlenségek felszámolása érdekében.

Az ütemterv első része a hat elsődleges területet, valamint az ezekhez tartozó mutatókat tárgyalja:

1. a nők és a férfiak egyenlő mértékű gazdasági függetlenségének elérése,
2. a szakmai és a magánélet összeegyeztetése,
3. a két nem egyenlő arányú képviselése a döntéshozatalban,
4. a nemi alapú bűncselekmények valamennyi formájának felszámolása,
5. a nemekhez kötődő sztereotípiák felszámolása,
6. a nemek közötti egyenlőség előmozdítása a kül- és fejlesztési politikákban.

A második részben lényegében a hatékonyabb döntéshozatali struktúrákról van szó.

3.1 A nők és a férfiak egyenlő mértékű gazdasági függetlenségének elérése

3.1.1 A lisszaboni stratégia foglalkoztatási céljainak megvalósítása

3.1.1.1 Számos ország még nem érte el a nők lisszaboni stratégiában célként kitűzött 60 %-os foglalkoztatási arányát. Míg a férfiak foglalkoztatási aránya 70,9 %-ot tesz ki, a nőknél ez az arány csupán 58,8 %-ot ér el⁽¹⁾; az 55 évnél idősebb nők közül csak 36,8 % áll munkaviszonyban, a férfiaknál ez az arány 55 %. Több a női, mint a férfi munkanélküli, azonban a válság előrehaladtával ez a szakadék kisebb lesz (9,8 % 9,6 %-kal szemben).

⁽¹⁾ Forrás: Eurostat (EFT), 2009. februári foglalkoztatási és 2009. szeptemberi munkanélküliségi adatok.

3.1.1.2 A mennyiségen túl a nők foglalkoztatásának minőségén is javítani kell, mivel túlnyomórészt az alacsony bérezésű szektorban és magasabb bizonytalansági kockázatú munkakörülmények között dolgoznak. Részmunkaidős tevékenységet elsősorban nők folytatnak (a nők 31,5 %-a a férfiak 8,3 %-ával szemben), és a nők 14,3 %-ának határozott időre szól a szerződése. Másrészt az anyák esetében a foglalkoztatási arány több mint 10 százalékkal csökken, ami a családi kötelezettségek egyenlőtlen megosztását és a gondozási területen uralkodó szűkös infrastrukturális állapotokat tükrözi.

3.1.1.3 Az EGSZB azt javasolja, hogy a nők munkanélküliségi rátáját és a családi okok miatti inaktivitási rátáját⁽²⁾ együtt vizsgálják meg. Mivel a nők a családról gondoskodnak, gyakran nem teljesítik a „munkanélküliség” definíciójának feltételeit, úgyhogy az inaktivitás rejtett munkanélküliségként jelenik meg.

3.1.1.4 Olyan multidiszciplináris megközelítésre van szükség, amely lehetővé teszi, hogy a foglalkoztatási politikát szociális és oktatásügyi intézkedésekkel egészítsük ki; úgymint a foglalkoztatás területén a nemi szerepekről kialakult sztereotíp képek megszüntetésére irányuló képzés, magas színvonalú állami szociális szolgáltatások, amelyek a gondozásra szoruló személyeknek megfelelő ellátást biztosítanak, valamint felvilágosító kampányok az otthoni feladatok nők és férfiak közötti hatékonyabb megosztása érdekében.

3.1.1.5 Az Európai Bizottságnak a nemek közötti egyenlőséget minden programjába be kell építenie (például a PROGRESS programba), és ennek keretében támogatnia kell. A strukturális alapok ehhez egyedülálló keretet nyújtanak, és betekintést engednek a tagállami végrehajtás szintjébe, lehetővé teszik a szóban forgó intézkedések nemekkel kapcsolatos hatásainak éves vizsgálatát az egyes országokban, és még azt is, hogy megfelelő intézkedéseket és szankciókat állapíthassanak meg azok ellen, akik a nők számára nem biztosítanak elegendő magas színvonalú munkahelyet.

3.1.2 A nők és férfiak közötti fizetési aránytalanságok felszámolása

3.1.2.1 A bérek közötti egyenlőség elengedhetetlen a nemek közötti egyenlőség megvalósításához, azonban minden jogszabályi előrehaladás ellenére a férfiak és nők közötti bérolló eléri a 17,4 %-ot, sőt az 50 év feletti nők esetében a 30 %-ot is.

3.1.2.2 A fizetési aránytalanságok strukturális okokra vezethetők vissza: szegregáció a kevésbé megbecsült gazdasági ágazatokban és az alacsony bérezésű szakmákban, nagyobb mértékű foglalkoztatás a szürkegazdaságban és bizonytalan munkakörülmények között, a kereső tevékenység családi okokból való megszakítása vagy korlátozása. Ezek a tényezők negatívan hatnak a nők bérszintjére.

3.1.2.3 AZ EGSZB javasolja⁽³⁾, hogy valamennyi tagállam vizsgálja felül a szerződések és a bérek feltételeire vonatkozó jogszabályait a nők közvetlen vagy közvetett diszkriminációjának elkerülése érdekében.

⁽²⁾ A családtagok (gyermekek és ápolásra szoruló) gondozásából adódó inaktivitási ráta a 25 és 54 év közötti nők körében 25,1 %, a férfiaknál ezzel szemben csak 2,4 %, ezenfelül egyéb családi kötelezettség miatt a férfiak 2,9 %-ával szemben a nők 19,2 %-a nem folytat keresőtevékenységet (Forrás: EFT, Eurostat, 2008).

⁽³⁾ HL C 211., 2008.8.19., 54. o.

3.1.2.4 A jogszabályoknak a nemekhez kötődő diszkrimináció felderítésére szolgáló ellenőrző mechanizmusokat kell tartalmazniuk, illetve meg kell erősíteniük az olyan átlátható szakmai osztályozási rendszereket, amelyek révén a képesítéseket, a tapasztalatot és a potenciált az összes dolgozó számára azonos kritériumok alapján értékelik és díjazják.

3.1.2.5 A kollektív bértárgyalások hatékony eszközt jelentenek többek között a nemektől független munkahelyi értékelési rendszerek, a nők szakmai továbbképzését szolgáló képzési szabadság, a családi okokból engedélyezett mentesítések és szabadságok vagy a rugalmas munkaidő bevezetéséhez a bérkülönbségek felszámolása érdekében.

3.1.3 Női vállalkozók

3.1.3.1 Bár a nők egyre képzetebbek, vezető pozíciókban továbbra is kisebbségben vannak. Ezért az Európai Bizottság a vállalatok társadalmi felelősségének keretében ösztönözte a nemek közötti egyenlőséget, növelte az állami támogatások mértékét a nők által alapított vállalkozások számára (800/2008/EK rendelet), és támogatta a női vállalkozók hálózatát. Ehhez a hálózathoz a kormányok és hivatalos intézmények mellett a civil társadalom érintett szervezeteinek is hozzá kellene tartozniuk a tapasztalatok és bevált gyakorlatok cseréjének megkönnyítése érdekében.

3.1.3.2 A vállalkozó kedv ösztönzésére irányuló uniós cselekvési terv végrehajtását javasoljuk annak érdekében, hogy nőjön a nők által alapított vállalkozások száma – olyan intézkedések révén, mint a finanszírozáshoz és hitelhez való jobb hozzáférés, szervezési és tanácsadói vállalkozói hálózatok fejlesztése, megfelelő továbbképzési és átképzési intézkedések, a bevált eljárások ösztönzése stb.

3.1.4 Egyenlőség a szociális védelemben és a szegénység elleni küzdelemben

3.1.4.1 A nőket különösen fenyegeti a társadalmi kirekesztődés és a szegénység veszélye. Ehhez eltérő munkaerő-piaci helyzetük és a szociális védelmi rendszerekben való függőségi viszonyuk is hozzájárul.

3.1.4.2 A férfiak és nők szociális védelemhez való hozzáféréseinek feltételeit harmonizálni kell. A napi munkaidő családi okokból történő lerövidítése, a szülői szabadság gondozásra való igénybevétele, az idénymunka vagy a részmunkaidő, a szegregáció és a megkülönböztetésen alapuló bérkülönbségek többek között azok a tényezők, amelyek kedvezőtlenül hatnak a nők jövőbeli jogosultságaira, különösen a munkanélküliség és a nyugdíj területén. Annak érdekében, hogy ezen a területen legalább részleges megoldást érjünk el, többek között elengedhetetlen, hogy az ellenszolgáltatás nélkül végzett munkára fordított időt, valamint a szakmai pályafutás családi okokból történő megszakításait teljes értékű szolgálati időnek ismerjék el.

3.1.4.3 Az állami szociális védelmi rendszernek olyan emberhez méltó minimumjövedelmet kell biztosítania, amely csökkenti a szegénység kockázatát, kiemelt figyelmet szentelve az özvegyi nyugdíjban részesülő idősebb asszonyoknak és özvegyeknek, valamint az egyedülálló anyáknak.

3.1.4.4 Különösen oda kell figyelni néhány országban a magánnyugdíjrendszerekre is, mivel a jövőbeli nyugdíjak feltéte-

leit az egyéni jövedelmek és a várható életkor alapján határozzák meg, ami elsősorban a nőket érinti hátrányosan.

3.1.4.5 2010 a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve, amely összhangban áll a lisszaboni stratégia célkitűzésével és a nyílt koordinációs módszer bevezetésével. Az új 2020-as uniós stratégiának néhány konkrét célkitűzést, valamint rövid- és hosszú távon hatékony intézkedéseket kell meghatározni a (különösen a nőket érintő) szegénység felszámolását illetően.

3.1.5 A nemek közötti egyenlőség dimenziójának elismerése az egészségügy területén

3.1.5.1 Az EGSZB szerint olyan új egészségügyi stratégiára van szükség, amely figyelembe veszi a nők és férfiak különböző egészségügyi szükségleteit, még akkor is, ha eddig még ebben az irányban nem terveztek konkrét intézkedéseket. Ehhez előrelépést kell elérni a nők egészségének és betegségeinek kutatása terén.

3.1.5.2 A népesség elöregedése és a nők munkaerő-piaci részvétele a jövőben növelni fogja a hosszú távú gondozási szolgáltatások iránti keresletet. A tagállamoknak magas színvonalú állami egészségügyi és szociális szolgáltatásokat kell biztosítaniuk; különben a kereslet növekedése elsősorban a nőket érinti hátrányosan, mivel ők azok, akik leginkább gondozási tevékenységet végeznek.

3.1.6 A többszörös diszkrimináció elleni küzdelem, különösen migráns és etnikai kisebbséghez tartozó nők esetében

3.1.6.1 Az EGSZB ismét hangsúlyozza, hogy a bevándorláspolitikai és a menekültügy területén figyelembe kell venni a nemi szempontokat. Az etnikai kisebbségeken és a bevándorló csoportokon belül nagyobb figyelmet kell szentelni a nőknek, mivel ők gyakrabban vannak kitéve egyenlőtlen bánásmódnak, és különösen veszélyeztetettek a jelenlegi válságban⁽⁴⁾.

3.1.6.2 Az a tény, hogy a migrációs áramlásokban egyre több a nő, közvetlenül összefügg a háztartási és gondozási területen jellemző munkaerő-kereslettel, ami elsősorban a hiányos szociális infrastruktúrára vezethető vissza. Számos migráns nő informális és bizonytalan munkát végez. Az ilyen tevékenységet „szakmaiasítani” és szabályozni kell, valamint ösztönözni kell a szakképzettséget a migráns nők szakmai integrációjának javítása érdekében.

3.2 A szakmai, magán- és családi élet jobb összeegyeztethetősége

3.2.1 A női foglalkoztatás területén megvalósultak a lisszaboni stratégia célkitűzései; ugyanakkor a gyermekfelügyeleti intézményekre vonatkozóan nem teljesültek a barcelonai célkitűzések (gyermekfelügyeleti intézmények a három év alatti gyermekek legalább 33 %-a esetében, a háromtól hatéves gyermekek pedig legalább 90 %-ánál). Elengedhetetlen olyan gondozási és ápolási infrastruktúrák kialakítása, amelyek szabad helyekkel

⁽⁴⁾ Lásd a következő véleményt: HL C 182., 2009.8.4. 19. o. és HL C 27., 2009.2.3. 95. o.

és rugalmas kínálattal rendelkeznek, valamint személyes, hozzáértő gondozást biztosítanak: olyan infrastruktúrára van szükség, amelyek a munkaidőn kívül és a szabadságok idején is rendelkezésre állnak: étkezdék, speciális centrumok az ápolási szinttől függően. A szociális szolgálatokba való beruházások nem csupán a gazdaságra és különösen a foglalkoztatásra vannak pozitív hatással, hanem szociális szempontból is nagyon hasznosak.

3.2.2 A gyermekek és ápolásra szoruló személyek gondozása időbeli rugalmasságot kíván meg, ennek megfelelően a munkaidőt oly módon kell átalakítani, hogy az a családi és foglalkozásbeli elvárásokhoz igazodjon, valamint hogy a nők és férfiak számára egyenlő mértékben hozzáférhető legyen.

3.2.3 Számos nő a részmunkaidőt a család és a hivatás jobb összeegyeztetését elősegítő eszköznek tekinti, mivel esetenként nincs elegendő ápolási és gondozási infrastruktúra. A részmunkaidő elnöködését azonban nem csupán családi okokra lehet visszavezetni, hanem sok esetben ez a nők egyetlen lehetősége arra, hogy egyáltalán munkát vállalhassanak⁽⁵⁾.

3.2.4 A szabadságra vonatkozó szabályozásokat illetően a nők és férfiak egyéni jogait egyenlővé kell tenni, függetlenül a szerződés szerinti foglalkoztatási feltételeik típusától (önfoglalkoztató, határozott, határozatlan idejű szerződés stb.). Ebben az értelemben az EGSZB üdvözlözi az ESZSZ, a BusinessEurope, a CEEP és az UEAPME között a szülői szabadság meghosszabbítására vonatkozóan elért megállapodást⁽⁶⁾, noha szükségesnek tartja a korlátlan egyenjogúságra való további törekvést. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság kezdeményezését, amelynek célja javítani a terhes, gyermekágyas és/vagy szoptató munkavállalók védelméről, továbbá egyetért azzal, hogy legalább 18 hétig tartó szülői szabadságot kell biztosítani⁽⁷⁾.

3.2.5 Utat kell engedni valamennyi társadalmi szereplő közös felelősségvállalásának a háztartási és gondozási kötelességekre vonatkozóan – amelyeket elsősorban nők vállalnak fel –, hogy a humánerőforrásokat teljes mértékben ki tudjuk használni. Kampányt kell indítani a háztartásban és a családban elvégzett feladatok eddigénél jobb elosztásának támogatására – az elosztás gyakran az egyenlőtlenség forrását is jelenti –, valamint fel kell értékelni az effajta tevékenységeket.

3.3 Nők és férfiak döntéshozatali folyamatokban való egyenrangú részvételének támogatása

3.3.1 A gazdaság, politika, tudomány és a technika területére vonatkozó döntéshozatali folyamatokat⁽⁸⁾ illetően nagyobb mértékű elkötelezettségre van szükség a nők és férfiak közötti

egyenlőség biztosításához. A nők helyzete az elmúlt évek során alig változott e téren. Ezért erre vonatkozóan világos célkitűzéseket és határidőket kell meghatározni, valamint célzott politikákat, illetve hatékony intézkedéseket (többek között pozitív fellépéseket, egyenlőségi programokat, különleges képzéseket, kvótákat, tájékoztató kampányokat stb.) kell végrehajtani.

3.3.2 A nők és férfiak politika terén vett egyenlőségének az európai integráció meghatározó pillérévé kell válnia. A 2009. évi európai választások idején az Európai Parlament 35 %-ban állt nőkből, az Európai Bizottságban pedig 10 női biztos van 17 férfi biztossal szemben. A nemzeti parlamentekben a nők 24 %-ban képviseltetik magukat, míg az egyes tagállamok miniszteriumaiban a szakpolitikák 25 %-át irányítják nők⁽⁹⁾. Az EGSZB-n belül jelenleg a tagok 23,6 %-a nő, a férfiak 76,4 %-os részarányával szemben, a vezetői posztokon (igazgatók, igazgatóhelyettesek, főtítkárhelyettesek) pedig csak 16,7 %-kal képviseltetik magukat a nők, míg a férfiak 83,3 %-kal. A férfiak és nők egyenlő képviselési arányát központi prioritásnak kell tekinteni, amennyiben minden szinten meg kívánjuk valósítani a nemek közötti egyenlőséget.

3.3.3 A közfinanszírozású kutatások területén elért haladás (39 %-os a női kutatók aránya) nagyon szerény mértékű, valamint a gazdasági és pénzügyi ágazatokon belül is alig történt elmozdulás (a központi bankok vezetői mind férfiak, és vezetőtestületeikben is csupán 17 % a nők aránya, nagyvállalatok igazgatótanácsaiban pedig csak 3 %-kal vannak jelen).

3.4 A nemi alapú bűncselekmények és az emberkereskedelem elleni küzdelem

3.4.1 A nők és lányok elleni erőszak továbbra is komoly probléma. Globális és a rendszeres jelenség, amely többféle formában és alakban jelenik meg. Az EGSZB az Európai Bizottsághoz hasonlóan aggodalommal tekint az erőszak női áldozatainak számára, a nőket érintő emberkereskedelem mértékére, a különösen a bevándorló nőket érintő prostitúcióra, valamint azokra a bűncselekményekre, amelyeket továbbra is a hagyomány vagy a vallás leple alatt követnek el⁽¹⁰⁾.

3.4.2 Megfelelő szociális, gazdasági és jogi intézkedések alkalmazására van szükség, amelyek révén csökkenthetők vagy megakadályozhatók azok a helyzetek, amelyek elősegítik a nők elleni erőszakot; ilyen például az anyagi eszközök hiánya, a gazdasági függés, az alacsony képzettségi szint, a nemek közötti sztereotípiák megléte, nehézségek a munkaerőpiachoz való hozzáférés során stb.

3.4.3 Megkülönböztetett figyelmet kell szentelni a migráns nőknek, akik társadalmi elszigetelődésük vagy rendezetlen jogi helyzetük miatt nagyobb mértékben veszélyeztetettek. A nyelv, a szociokulturális különbségek, de a létező támogató struktúrák ismeretének hiánya is hátráltatja őket abban, hogy segítségért forduljanak, amennyiben családon belüli erőszak áldozataivá válnak. Még rosszabb a helyzetük a tartózkodási iratok nélküli migráns nőknek, akik esetében különleges intézkedésekre van szükség a jogaik biztosítása előtt álló akadályok felszámolásához.

⁽⁵⁾ 2008-ban az EU-ban dolgozó nők 31,5 %-a nyilatkozott úgy, hogy részmunkaidőben dolgozik (ugyanaz a férfiak esetében 8,3 % volt). A nők 27,5 %-a családi okokra (gyermekek vagy ápolásra szoruló személyek) vezette vissza e foglalkoztatási forma mellett való döntését, 29,2 %-a pedig arra, hogy nem talált teljes munkaidős állást (ugyanaz férfiak esetében 3,3 % és 22,7 %). Forrás: EFT, Eurostat.

⁽⁶⁾ A szülői szabadságot 3 hónapról 4 hónapra emelik, amelyből egy hónap az apák részére van fenntartva, és amely valamennyi munkavállalóra vonatkozik, szerződéstípustól függetlenül.

⁽⁷⁾ HL C 277., 2009.11.17., 102. o.

⁽⁸⁾ 10 évvel ezelőtt (1999-ben), a nők és férfiak hatalomban való részvételéről Párizsban tartott konferencián az Európai Unió aláírt egy megállapodást a nők és férfiak döntéshozatalban való egyenértékű részvételének támogatásáról.

⁽⁹⁾ 2009. októberi adatok.

⁽¹⁰⁾ HL C 110., 2006.5.9., 89. o.

3.4.4 Speciális programokra (a létező programok, mint pl. a Daphne, továbbvitele mellett) és jelentős pénzügyi eszközökre van szükség a nőkkel szembeni erőszak megelőzéséhez és leküzdéséhez. Uniós szinten koordinált stratégia keretében olyan nemzeti cselekvési terveket kell kidolgozni, amelyek hatékony végrehajtásuk érdekében konkrét intézkedéseket és határidőket szabnak meg. A tagállamok számára prioritást kell hogy jelentsen a családon belüli erőszak megelőzésére irányuló jelenlegi jogi keretek megerősítése, valamint az áldozatok és a veszélyeztetettek – köztük a gyermekek – védelme. Ezenkívül olyan mutatókra van szükség, amelyek átfogó képet adnak a nemi alapú erőszak – beleértve a szexuális zaklatást és emberkereskedelmet – valamennyi oldaláról. Ehhez elengedhetetlen, hogy uniós szinten egységes statisztikai adatokkal rendelkezünk a megfelelő nyomon követés és értékelés érdekében.

3.4.5 A fiatalok körében elkövetett erőszakos – köztük a nemi alapú – bűncselekmények aggasztóan magas számát tekintve helytálló az Európai Bizottság azon döntése, hogy a nemi alapú erőszak elleni küzdelmet beilleszti a „Cselekvő ifjúság” program projektjeibe. Hasonlóképpen szükséges, hogy az erőszakmentesség kultúrája és az emberi jogok tiszteletben tartása bekerüljön számos gyermekekre és fiatalokra vonatkozó oktatási és szakképzési programba.

3.5 A nemekhez kötődő sztereotípiák felszámolása

3.5.1 A nemekhez kötődő sztereotípiák kulturális és társadalmi viselkedésmódok, amelyek abból indulnak ki, hogy léteznek hagyományosan „férfias” és „nőies” szerepek és feladatok. Ez hatással van a képzésre és a foglalkoztatási lehetőségekre, illetve a munkaerőpiac szegregációjához vezet. A sztereotípiák akadályozzák a nemek közötti egyenlőség megvalósítását, valamint a nők és férfiak teljes részvételét a döntéshozatali folyamatokban.

3.5.2 Magas képzettségi szintjük ellenére a nők továbbra is lényegében „női” gazdasági ágazatokban (egészségügy és szociális ügyek, oktatás, kereskedelem, közigazgatás, üzleti szolgáltatások, szálloda- és vendéglátóipar stb.) és szakmákban (előadóként, háztartási alkalmazottként, gondozó személyzetként, adminisztratív munkakörben stb.) dolgoznak, valamint alacsonyabb foglalkoztatási kategóriában, ahol kevesebb hozzáférési lehetőséggel rendelkeznek a magasabb szintű állásokhoz. A szegregáció az elmúlt években változatlan maradt, mivel a nők munkavállalói tevékenységének növekedését azokban az ágazatokban regisztrálták, amelyeket eddig is többnyire nők uraltak.

3.5.3 A nemekhez kötődő sztereotípiák felszámolásához a következőkre van szükség:

- A gyermekeknek és fiataloknak nem a nemekhez kötődő eszményképek alapján történő nevelése, és különösen az ilyen sztereotípiákat reprodukáló oktatási anyagok és oktatók felügyelete. Az EGSZB üdvözli, hogy a nemek közötti egyenlőség kiemelt prioritásként bekerült az EU oktatási és képzési programjaiba.
- Több női hallgató megnyerése olyan természettudományi és műszaki szakokra, amelyekben kisebb arányban vannak képviselve, hogy ezáltal jobb munkahelyekhez jussanak, és hogy így egyensúlyba kerüljön a nők és a férfiak aránya minden tudományos területen;

- Nők vállalkozói kezdeményezéseinek, innovációinak és kreativitásának támogatása az önálló vállalkozói tevékenységet végzők, a munkavállalók és a munkanélküliek között, mivel ez fontos eszköz annak hangsúlyozásához, hogy a nők milyen erősségekkel járulnak hozzá a társadalomhoz;
- A nők munkaerő-piaci részvételének biztosítása azonos feltételek mellett, különösen kiskorú gyermeket nevelő nők esetében;
- Különösen az ápolás és gondozás területén végzett „női” munkák felértékelése továbbképzési intézkedések támogatása révén.
- A nemekhez kötődő sztereotípiák médiában és reklámparban való alkalmazásának megszüntetése, amelynek során külön figyelmet kell szentelni az erőszaknak és az olyan képeknek, amelyek a nőket megalázó helyzetekben ábrázolják.
- A nők nagyobb képviselője a kommunikációs média döntéshozatali szintjén a megkülönböztetésmentes bánásmód előmozdítása érdekében, valamint hogy valós képet adjunk a nők és férfiak társadalmi jelenlétéről.

3.6 A nemek közötti egyenlőség Unión kívüli támogatása

3.6.1 Az Európai Bizottságnak külügyi és fejlesztési politikája keretén belül a jövőben is előre kell lendítenie a nők jogainak nemzetközi szinten történő támogatását. Ennek során nőkre irányuló specifikus intézkedés révén a nemi szempontokat az együttműködés valamennyi aspektusába be kell vonni, elősegítve részvételüket a döntéshozatalban és támogatva kezdeményező-képességüket, a fejlődő országokban pedig a kapacitások kiépítését kell támogatni, hogy azok folytathassák az egyenlőség támogatását.

3.6.2 Fontos lenne a nemi szempontoknak a közös európai biztonság- és védelempolitikába (EBVP) való felvétele, hogy válsághelyzetekben rendelkezésünkre álljanak cselekvési lehetőségek. A humanitárius segélyek területén (ECHO) az Európai Bizottságnak természeti katasztrófák bekövetkeztekor elsősorban a gyermekekről és családtagokról gondoskodó nők védelmére kellene összpontosítania, konfliktusok idején pedig a férfiak által elkövetett erőszakcselekmények női áldozataira.

4. II. rész: Hatékonyabb határozathozatali struktúrák az egyenlőség támogatásához

4.1 A nemek közötti egyenlőség elemzését átfogó témaként integrálni kell az Európai Bizottság valamennyi cselekvési területébe, beleértve a költségvetési eljárást is; ezzel párhuzamosan pedig az Európai Bizottságnak saját háza táján értékelnie kell az egyenlőség elérése érdekében tett lépéseket. Ehhez a nemek közötti egyenlőség megteremtésére szakosodott humán erőforrásra és néhány kifejező, nemek szerint lebontott mutatóra van szükség, amelyek szemléletes képet adnak a nők helyzetéről.

4.2 Az Európai Bizottságnak az egyenlőtlenség problémáinak jobb megértése érdekében nyílt és rendszeres párbeszédet kellene folytatnia a női szervezetekkel, szociális partnerekkel, és egyéb civil szervezetekkel.

4.3 Az EGSZB felszólítja az Európai Bizottságot, hogy minden részlegét arra ösztönözze, hogy valamennyi belső és külső dokumentumban, a hivatalos szövegekben, az összes nyelv tolmácsolása során, valamint internetes oldalain a nemeket tekintve semleges kifejezőmódot használjon.

5. III. rész: 2010 utáni stratégia

Az EGSZB, az Európai Bizottság javaslatára, megfogalmaz néhány javaslatot a nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó új, 2010 utáni ütemtervet illetően.

5.1 A nők és férfiak közötti egyenlőséget globális szempontból kell vizsgálni. Az uniós politikák célja nem korlátozódhat arra, hogy a demográfiai kihívások leküzdéséhez valamennyi területen fokozzák a nők részvételét, vagy hogy a gyermekek jólétén javítsanak, hanem a megfelelő intézkedéseket kifejezetten úgy kell kialakítani, hogy csökkentsék a családi, gondozással kapcsolatos és háztartásbeli kötelezettségek – különösen a nők és férfiak közötti, ugyanakkor általános értelemben valamennyi szociális szereplő közötti – elosztásában tapasztalható kiegyensúlyozatlanságot.

5.2 Az Európai Bizottságnak a nemek közötti egyenlőséget elsődleges fontossággal be kellene építenie valamennyi bizottság, osztály és igazgatóság munkájába, intézkedésbe és szakpolitikába. A nemek közötti egyenlőség kérdése nem kizárólag a foglalkoztatási és szociális ügyekért felelős főigazgatóságot érinti.

5.3 Szükség van a nemek közötti esélyegyenlőség témájában jártas szakemberekre, akik olyan képzéseket és képzési anyagokat kínálnak, amelyekkel fokozhatók a nemek közötti egyenlőség európai megbízottjainak tudatossága, ismeretei és képességei. Az Eurostatnak a jövőben is feladata, hogy statisztikai adatait nemek szerint lebontsa, a módszertani gyakorlatokat javítsa, valamint új mutatókat alkalmazzon, amelyek a nők helyzetéről jobb tájékoztatást, ezzel együtt pedig az egész uniós helyzetről teljes képet adnak.

5.4 A nemi szempontokat integrálni kell az EU és minden tagállam költségvetési eljárásába. Emellett olyan tanulmányokra is szükség van, amelyekben értéklik az állami fellépés nőkre és férfiakra gyakorolt hatását.

5.5 A strukturális alapok egyedülálló keretet nyújtanak ahhoz, hogy a tagállamok figyelembe vegyék a nemek közötti egyenlőség kérdését operatív programjaik és az alapok egyes megvalósítási fázisai során, egyben pedig ahhoz, hogy értékeljék

a nemek szerinti hatást e programok valamennyi kiemelt témakörén és cselekvési területén belül. A jobb eredményekhez jobban kell koordinálni a strukturális alapok és a nemek közötti egyenlőségért felelős nemzeti hatóságok közötti együttműködést.

5.6 Az Európai Bizottságnak gondoskodnia kell a jogi előírások hatékony végrehajtásáról, azáltal hogy követendő gyakorlatokat mutat be, valamint hogy szankcionálja a nők és férfiak közötti egyenlőség alapelvét megsértő országokat. Minden szakpolitikán és igazgatóságon belül felügyelnie és értékelnie kell a nemek közötti egyenlőséget. Ehhez olyan értékelési módszerre van szükség, amellyel megfigyelhető és megbecsülhető, hogy milyen mértékben értük el a célkitűzéseket, valamint hogy milyen sikerek és visszalépések történtek. Erre a célra értékelő csoportot kell létrehozni, amely rendszeresen felügyeli és értékeli az egyes tagállamok által alkalmazott végrehajtási módszereket, a nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó ütemtervben már említett mutatók alapján.

5.7 Az EGSZB javasolja, hogy amennyiben a jövőbeli tervet még módosítják, az első területet osszák fel további részekre, mivel az különböző témaköröket ölel fel (foglalkoztatás, egészségügy, bevándorlás), amelyek mind különböző intervenció mechanizmusokat tesznek szükségessé. Ezen túlmenően ajánlott lenne egy új terület is „A nők és a környezetvédelem” címmel, mivel a nők jelentős szerepet játszanak a fenntartható fejlődésben, ugyanis nekik különösen szívügyük az élet minősége, illetve a jelenlegi és a jövőbeli generációk számára való fenntarthatósága. ⁽¹¹⁾

5.8 Az EGSZB utal a szociális partnerek szerepére abban, hogy a szociális párbeszéd és a kollektív tárgyalások keretében támogassák a nemek közötti egyenlőséget. Jó példa erre a 2005. évi, nők és férfiak közötti egyenlőséget célzó cselekvési keret.

5.9 A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézetének fontos szerepet kell betöltenie a politikai intézkedések javításában, valamint a tudatosítást célzó tájékoztatás és az egyenlőség területén érvényes jogszabályok átdolgozásában. Gondoskodni kell arról, hogy a nemek közötti egyenlőséget minden szakpolitikai intézkedésben vegyék figyelembe és fejlesszék azokat, valamint hogy nemi kérdésekben felelősségteljesebb és befogadóbb polgári és politikai részvételre buzdítsanak.

5.10 Az Európa előtt álló gazdasági és pénzügyi problémák, akárcsak a demográfiai változás, nem befolyásolhatják a nemek közötti egyenlőség célkitűzését, és háttérbe sem szabad, hogy szorítsák azt.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽¹¹⁾ Az 1995-ös pekingi cselekvési platform szerint.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Fogyatékos személyek: foglalkoztatás és fokozatos hozzáférhetőség az EU-ban a fogyatékos személyek számára. A 2010 utáni lisszaboni stratégia (feltáró vélemény)

(2010/C 354/02)

Előadó: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

Diego LÓPEZ GARRIDO, a spanyol külügyi és együttműködési minisztérium uniós ügyekért felelős államtitkára 2009. július 23-án kelt levelében a majdani spanyol elnökség nevében az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján arra kérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy készítsen feltáró véleményt a következő tárgyban:

Fogyatékos személyek: foglalkoztatás és fokozatos hozzáférhetőség az EU-ban a fogyatékos személyek számára. A 2010 utáni lisszaboni stratégia.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2010. február 23-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17–18-án tartott 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) 152 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

Az EU 2020 stratégia

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) kéri, hogy az EU 2020 stratégia elfogadásakor a foglalkoztatásra vonatkozó irányelvek, valamint a szociális menetrend tartalmazzon egy bekezdést a fogyatékosokról, hogy e témakör átfogó jellege és jobb koordinációja minden közösségi politikában biztosítva legyen.

1.2 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a fogyatékosokkal kapcsolatos politikákat megerősítő kritériumok jövőbeni EU 2020 stratégiába való beillesztése a társadalom egészére nézve gazdasági haszonnal járna, továbbá előrelépést jelentene a társadalmi befogadás és a megkülönböztetésmentesség terén.

1.3 Az EGSZB szükségesnek véli egy európai fogyatékosügyi paktum elfogadását, amely lefekteti a fogyatékosokkal kapcsolatos új európai politika alapját, és összhangban van az Európai Bizottság fogyatékosokra vonatkozó jövőbeni stratégiájával, a Lisszaboni Szerződés és a fogyatékosokkal élő személyek jogairól szóló egyezmény (UNCRPD), valamint az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyv keretében. Ezt az egyezményt az Európai Uniónak és tagállamainak minél előbb ratifikálniuk kell.

1.4 Az EGSZB olyan politikák kidolgozását kéri, amelyek ösztönzik az innovációt, és olyan statisztikákon alapulnak, amelyek révén minden vonatkozó európai és nemzeti statisztikában megjelennek a fogyatékos személyek.

Foglalkoztatás és a fogyatékos személyek

1.5 Az EGSZB támogatja a mindenkit befogadó piacot, és rámutat, hogy a fogyatékos személyeket célzó foglalkoztatáspolitikák fókuszában a foglalkoztatással kapcsolatos teljes életfolyamatnak (*lifestreaming*) – különösen az oktatás, a munkaerő-felvétel, a munkahely megtartása és az újbóli munkába állás – kell állnia. A fogyatékosokkal élő fiatalokra irányuló politikák, –

valamint a fogyatékosok későbbi bekövetkezése esetén alkalmazandó politikák – élvezzenek elsőbbséget a jövőbeni EU 2020 stratégiában és a fogyatékosokról és a foglalkoztatásról szóló európai bizottsági stratégiában.

1.6 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy egy éven belül terjesszen be jelentést a 2000/78/EK irányelv fogyatékosokról és foglalkoztatásról szóló rendelkezéseinek végrehajtásáról.

1.7 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a fogyatékos személyek rendes munkakörülmények közé történő felvételéhez megfelelő szociális szolgáltatások kialakítására, valamint ösztönzőkre és motivációra van szükség; az EGSZB elismeri azon vállalatok szerepét, amelyek elsősorban fogyatékos személyeket alkalmaznak, és általában a szociális gazdaság területén működő vállalatok és kkv-k szerepét, amelyek szintén igénylik a megfelelő szociális szolgáltatások és ösztönzők támogatását, továbbá kiemeli a szociális partnerek fontosságát ezen a területen.

1.8 Az EGSZB olyan tudatosságnövelő politikák bevezetését kéri, amelyek semlegesítik a fogyatékos munkavállalókkal szemben még meglévő sztereotípiákat, és kiemeli a tájékoztatási eszközök szerepét a sokféleség elfogadtatásában.

Hozzáférhetőség

1.9 Az EGSZB megerősíti, hogy a hozzáférhetőség nemcsak a fogyatékos személyekre, hanem az egész társadalomra nézve előnyös, és szélesíti a vállalatok ügyfélkörét.

1.10 A hozzáférhetőség tekintetében az EGSZB olyan közös rövid, közép- és hosszú távú célok révén történő fokozatos megvalósítást ajánl, amelyek az új és a már létező termékekre, szolgáltatásokra és infrastruktúrára vonatkozóan is világos és végleges dátumot tartalmaznak.

1.11 Az EGSZB támogatja a Teljesen Akadálymentes Európai Főváros cím létrehozását.

1.12 Az EGSZB jelzi, hogy sürgősen jogszabályt kell előterjeszteni az elektronikus hozzáférhetőségről (e-hozzáférhetőség), és újfent megerősíti elkötelezettségét a „mindenki számára történő tervezés” (Design for all) és a hozzáférhetőségi normák kidolgozása iránt; sürgeti, hogy e tárgyban még 2011 előtt nyújtsanak be intenzív cselekvési tervet, és támogatja egy „Európai Fogyatékosági Kártya” bevezetését, amely megkönnyítené a fogyatékos személyek jogainak kölcsönös elismerését és e személyek határátlépését.

Nemek és fogyatékoság

1.13 A nemek fogalmát átfogó módon be kell vonni a fogyatékosággal kapcsolatos politikák tervezésébe, kidolgozásába, nyomon követésébe és értékelésébe, hogy meg lehessen akadályozni a fogyatékos nők és leánygyermek helyzetére iránti érdektelenséget és többszörös megkülönböztetésüket.

Szociális párbeszéd és fogyatékoság

1.14 Az EGSZB elismeri a szociális partnerek jelentőségét annak biztosításában, hogy a fogyatékos személyek másokkal megegyező, igazságos és kedvező munkafeltételekkel dolgozhassanak.

1.15 A szociális partnereknek minden – de különösen a foglalkoztatás, a hozzáférhetőség és a szociális védelem tárgyában végrehajtott – fellépésükbe, illetve az ágazatok közötti, ágazati és vállalati tárgyalásaikba is be kell építeniük a fogyatékoság dimenzióját.

Részvétel és civil párbeszéd

1.16 Az EGSZB megerősíti, hogy maradéktalanul támogatja azt a szemléletet, amely szerint nem hozhatók fogyatékosügyi döntések az érintettek véleményének kikérése nélkül, és azt, hogy ezt az elvet az EU 2020 stratégiában, valamint a fogyatékos személyeket célzó közfinanszírozású programokban egyaránt alkalmazni kell.

1.17 Az EU-nak és a tagállamoknak elő kell mozdítaniuk a civil társadalom fejlődését, és garantálniuk kell a finanszírozást, biztosítva a civil társadalom függetlenségét és azt, hogy képes legyen részt venni a politikák kidolgozásában és/vagy a szociális szolgáltatások nyújtásában.

2. Bevezetés

2.1 Az EGSZB meglehetősen fogadja a spanyol elnökség azon kérését, hogy dolgozza ki a „Fogyatékos személyek: foglalkoztatás és fokozatos hozzáférhetőség a fogyatékos személyek számára az EU-ban. A 2010 utáni lisszaboni stratégia” című véleményét.

2.2 Az EGSZB – már az első saját kezdeményezései véleményétől kezdve (ezt „Fogyatékos személyek társadalmi beilleszkedése”

címmel 2002 júliusában⁽¹⁾ fogadták el); – állandó, átfogó megközelítést alakított ki, amely támogatta a fogyatékos személyekkel és családtagjaikkal történő egyenlő bánásmódot és megkülönböztetésmentességüket⁽²⁾.

2.3 A fogyatékos személyek a népesség több mint 16 %-át (legalább 80 millió főt)⁽³⁾ teszik ki, és ez az arány a népesség öregedésével csak tovább nő.

2.4 Az EGSZB elismeri, hogy a jogszabályok⁽⁴⁾ és az európai politikák⁽⁵⁾ alkalmazásában elért előrelépések a 2002. évi madridi nyilatkozattal⁽⁶⁾ együtt hozzájárultak ahhoz, hogy az EU befogadóbb legyen a fogyatékos személyek iránt. Mindazonáltal van még tennivaló, tekintve, hogy – amint azt a 2003–2010-es⁽⁷⁾ európai cselekvési terv félidős értékelése is megerősítette – a fejlődés ágazati jellegű, szétaprózódik, és nagy hibája, hogy hiányzik mögötte egy egységes stratégia; ugyanakkor meg kell erősíteni az Európai Bizottság fogyatékos személyekkel kapcsolatos európai politikákkal foglalkozó szolgálatait.

2.5 Az EGSZB emlékeztet az Eurobarométer legfrissebb, 2009-es eredményeire⁽⁸⁾, amelyek a fogyatékos személyeket ért megkülönböztetés tekintetében erőteljes – az elmúlt évben 8 %-os – növekedést mutatnak (2009-ben 53 % szemben a 2008 évi 45 %-kal) és amelyek szerint 2009-ben a fogyatékosággal élő személyek több mint 33 %-a érezte úgy, hogy megkülönböztetés áldozatává vált.

2.6 Az EGSZB elismeri, hogy a fogyatékosügyi politikák terén elért haladás nagyban köszönhető a fogyatékosággal élők európai fóruma (EDF) által tömörített európai fogyatékosügyi mozgalmak és képviselői szervezetek által végzett tudatosító munkának és nyomásgyakorlásnak, valamint a szociális partnerek támogatásának.

2.7 Az EGSZB emlékezteti a Tanács elnökségi trojkáját e vélemény figyelembevételének fontosságára elnökségi feladataik ellátása során.

⁽¹⁾ EGSZB-velemény: HL C 241., 2002.10.7., 89. o.

⁽²⁾ EGSZB-velemények: HL C 182., 2009.8.4., 19. o. – HL C 10., 2008.1.15., 80. o. – HL C 93., 2007.4.27., 32. o. – HL C 256., 2007.10.27., 102. o. – HL C 185., 2006.8.8., 46. o. – HL C 88., 2006.4.11., 22. o. – HL C 110., 2006.5.9., 26. o. – HL C 24., 2006.1.31., 15. o. – HL C 110., 2004.4.30., 26. o. – HL C 133., 2003.6.6., 50. o. – HL C 36., 2002.2.8., 72. o.

⁽³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc.

⁽⁴⁾ 2000. november 27-i, 2000/78/EK sz. tanácsi irányelv – 2006. július 11-i, 1083/2006/EK sz. tanácsi rendelet; Az Európai Parlament és a Tanács 1107/2006/EK rendelete (2006. július 5.) [Hivatalos Lap L 204., 2006.7.26.], valamint a távközlési csomag (COM(2007) 697 végleges – COD 2007/0247).

⁽⁵⁾ A Bizottság közleménye a Szociálpolitikai Menetrendről (COM(2005) 33 végleges) és a Bizottság közleménye „Eszélyegyenlőség a fogyatékkal élőknek – európai cselekvési terv” címmel (COM(2003) 650 végleges).

⁽⁶⁾ <http://antiguo.cermi.es/graficos/declaracion-madrid.asp>.

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3784&langId=en>.

⁽⁸⁾ Eurobarométer: Diszkrimináció az EU-ban 2009-ben (készült egy 2009. május 29. és június 14. között végzett helyszíni felmérés alapján).

3. Új közösségi politika a fogyatékosokról a jövőbeni EU 2020 stratégiában

3.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az EU 2020-as stratégiáját alkotó politikáknak „érezhetően hozzá kell járulniuk a társadalmi kohézióhoz, kezelniük kell a munkanélküliséget, és ösztönözniük kell a társadalmi integrációt [...]. Ehhez újra kell gondolni az oktatási rendszereket és a munkaerőpiacokat, továbbá fokozni kell a mobilitást és Európa dinamizmusát, hogy kiaknázzuk innovációs és kreatív potenciálunkat”⁽⁹⁾.

3.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az EU 2020 stratégiával összefüggésben szükség lesz egy „Európai fogyatékosági paktum” elfogadására, amint ez a nemek és a fiatalok vonatkozásában már megtörtént.

3.3 A paktumnak, amelyet a Miniszterek Tanácsa hagy jóvá, a tagállamok kormányai, az Európai Bizottság és az Európai Fogyatékosügyi Fórum közös megegyezésén kell alapulnia, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság részvételével, és adott esetben a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom bevonásával. A paktumot egy európai fogyatékosügyi bizottság felügyelné, élén a tagállamok egy-egy képviselőjével, míg ügyvezető titkári feladatait az Európai Bizottság látná el. A paktum tartalmazná a tagállamok közös célkitűzéseit, a megfelelőségi mutatókat és kötelezettséget arra vonatkozóan, hogy az Európai Tanács tavaszi ülésére jelentés készüljön⁽¹⁰⁾. Ily módon a fogyatékosokra a nyitott koordinációs módszer egyik változatát lehetne alkalmazni.

3.4 A paktumnak tartalmaznia kell a fogyatékos személyeknek az oktatáshoz való egyenlő hozzáférést, az egyenlő bánásmódot a foglalkoztatásban és a munkavállalásban, valamint jogi szabályozást a minimálberről, a szociális védelemről, a szabad mozgásról, a független életvitelről, az önállóságról, a javakhoz és a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáfutásról; programot kell kidolgozni az új technológiákhoz, a városi közlekedéshez, az egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréstől, a függőség minden formájának ellátásáról; fontos a fogyatékos személyek befogadását elősegítő adópolitikák kialakítása, amelyek fedezik a mindennapi életükben, tevékenységük nagy részének gyakorlása során felmerülő többletköltségeket⁽¹¹⁾.

3.5 A paktumnak ki kell terjednie a fogyatékos nők és leánygyermek, a fogyatékos fiatalok és idősök valamennyi szükségletére, és azokéra is, akik támogatásra szorulnak önálló életvitelükhöz, valamint a vidéken élő fogyatékosokra, ugyanakkor ki kell térnie a fogyatékosokkal kapcsolatos kutatás-fejlesztés és innováció elősegítésére is.

3.6 A paktumnak olyan megállapodásnak kell lennie, amelyet a Lisszaboni Szerződés, az Európai Unió Alapjogi Chartája és a fogyatékos személyek jogairól szóló egyezmény keretében alakítanak ki, az alábbi három pillér alapján:

3.6.1 *i. Történelmi pillanat a közösségi politikák felülvizsgálatára – Központi helyet a fogyatékos személyeknek és családtagjaiknak a közösségi politikákban!*

3.6.1.1 Az EGSZB kéri, hogy az EU 2020 stratégia és a szociális menetrend erősítse meg a jelenlegi lisszaboni stratégia és a megújított szociális menetrend⁽¹²⁾ koordinációját és hatását; ennek érdekében a stratégiába és a szociális menetrendbe be kell iktatni egy pontot a fogyatékos személyekről és családtagjaikról, amelyek többek között foglalkoznia kell az oktatás, a befogadás, a szociális védelem és a hozzáférés kérdéseivel, biztosítva, hogy a fogyatékoság a három fő prioritásban⁽¹³⁾ egyaránt szerepet kapjon.

3.6.1.2 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy – amint azt számos mostanában készült költség-haszon elemzés⁽¹⁴⁾ is alátámasztja – ha az EU 2020 stratégia a fogyatékosági politikákat az EU hatáskörei közé sorolná, az gazdasági értelemben az egész társadalom számára nyereséges lenne, továbbá előrelépést jelentene a társadalmi befogadás és a megkülönböztetésmentesség terén.

3.6.1.3 A fogyatékosokról szóló európai paktumnak összhangban kell lennie a fogyatékosokkal élő személyek számára készülő jövőbeni európai bizottsági stratégiával;⁽¹⁵⁾ e stratégia a jelenlegi 2003–2010-re szóló fogyatékosügyi cselekvési terv helyébe lép.

3.6.1.4 Az európai foglalkoztatási stratégiának és a társadalmi befogadás, a szociális védelem, a nyugdíjak, az oktatás, az ifjúság és más területeken alkalmazott nyitott koordinációs módszer tagállamok részére szóló iránymutatásainak és közös célkitűzéseinek a jövőben is tartalmazniuk és tökéletesíteniük kell a fogyatékoság témakörét annak érdekében, hogy a tagállamok nemzeti terveiben ez a témakör megjelenjen, erősödjön a tagállamok analitikai képessége, és időszakos jelentéseikben számoljanak be az eredményekről.

3.6.1.5 Az európai politikák támogatni fogják az alapjogokat sértő valamennyi szélsőséges jelenség, de különösen a következők felszámolását: a fogyatékos személyek internálása zárt intézményekbe, a szegregált oktatás, a jogképesség megtagadása, a fogyatékos személyek elleni erőszak, beleértve a fogyatékos és leánygyermek, valamint a fokozott támogatásra szoruló személyek súlyos helyzetét⁽¹⁶⁾.

3.6.1.6 Statisztikai bizonyosságon alapuló és az innovációt ösztönző politikákra van szükség. A paktum célja, hogy a fogyatékosokkal élő személyek minden jelentősebb statisztikai eszközben egyforma hangsúllyal szerepeljenek;⁽¹⁷⁾ ehhez egyfelől olyan harmonizált, naprakész és megbízható forrásokra, mutatókra, statisztikai eszközökre van szükség, amelyek valószínű képet festenek a helyzetről, másfelől az Európai Munkaerő-felmérésben többek között egy állandó fogyatékosági modul mellett egy másik modult is ki kell alakítani a fogyatékos személyek társadalmi részvételéről, illetve az általános vonatkozó modulba kérdéseket lehet beiktatni a fogyatékoságról.

⁽¹²⁾ COM(2009) 58 végleges.

⁽¹³⁾ COM(2009) 647 végleges.

⁽¹⁴⁾ „Evaluation of employment policies for persons with disabilities and formulation and economic cost of new proposals for labour integration” [A fogyatékkal élőkre irányuló foglalkoztatási politikák értékelése, valamint a munkaerő-piaci integrációjukra vonatkozó új javaslatok megfogalmazása és gazdasági költségei] – Gregorio RODRÍGUEZ CAMPO, Carlos GARCÍA SERRANO és Luis TOHARIA, Colección Telefónica Accessible no. 9, Ediciones Cinca, 2009. április – ISBN: 978-84-96889-48-4, Madrid, Spanyolország.

⁽¹⁵⁾ Tanácsi állásfoglalás (2008/ C 75/01).

⁽¹⁶⁾ <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/EDF%20declaration%20on%20girls%20and%20women%20with%20disabilities.doc>

⁽¹⁷⁾ EGSZB-velemény, HL C 10, 2008.1.15., 80. o.

⁽⁹⁾ COM(2009) 647 végleges.

⁽¹⁰⁾ Tanácsi állásfoglalás (2008/C75/01).

⁽¹¹⁾ EGSZB-velemény, HL C 93., 2007.4.27.

<http://w3.bcn.es/fixters/baccessible/greugecomparatiueconmic.683.pdf>
http://www.feaps.org/actualidad/23_04_09/ultima_hora/sobreesfuerzo_15_04_09.pdf

3.6.1.7 Az EGSZB kéri, hogy iktassanak be egy iránymutatást a fogyatékossgal élő személyek jogairól az „Íránymutatás az emberi jogokról és a nemzetközi humanitárius jogszabályokról az EU-ban” című dokumentumba, amelyet az Európai Unió Tanácsa fogad majd el.

3.6.2 ii. *Megfelelő európai jogi keretet a fogyatékossgal élőknek!*

3.6.2.1 Az EGSZB kijelenti, hogy a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése új jogalapot teremt. Emlékeztet továbbá annak 10., 11. és 19. cikkére, valamint az alapszerződés értékű Alapjogi Charta 21. és 26. cikkére.

3.6.2.2 A fogyatékos személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyv új kötelezettségeket ró az EU-ra, ezért az EGSZB sürgeti a következőket:

3.6.2.2.1 a fogyatékos személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyv EU-részről történő ratifikációs folyamatának lezárását a Tanács döntésének⁽¹⁸⁾ megfelelően. Emlékeztet arra, hogy az említett egyezmény jogállása nemzetközi szerződéssel ér fel, és kéri a tagállamokat, hogy vállaljanak kötelezettséget a fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyv mielőbbi ratifikálására;

3.6.2.2.2 a fogyatékos személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyv alapján a belső piacot, a közlekedést, az adókat, a versenyt, az egészségügyet, a fogyasztást, a digitális és az elektronikus médiumokat, a foglalkoztatást, az oktatást, valamint a megkülönböztetésmentességet érintő összes közösségi jogszabály elemzését;

3.6.2.2.3 koordinációs mechanizmus⁽¹⁹⁾ létrehozását az Európai Bizottságon belül az érintett biztosok részvételével, valamint a fogyatékos személyek jogairól szóló egyezményben és az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvben előírt független testület⁽²⁰⁾ felállítását.

3.6.2.3 Az EGSZB üdvözli a nem csak a foglalkoztatásra kiterjedő megkülönböztetésmentességre vonatkozó új irányelvjavaslat⁽²¹⁾ beterjesztését, de úgy véli, hogy nincs eléggé összhangban a fogyatékos személyek jogairól szóló egyezményvel. Ennek a Tanács által most megvitatás alatt álló irányelvnek garantálnia kell, hogy a megkülönböztetés fogalma bizonyos körülmények között – adott esetben a szociális védelem, az egészségügy és az oktatás terén – preferenciális bánásmódot biztosítson a fogyatékos személyek számára. Jeleznie kell, hogy a szegregált oktatás diszkriminatív; a hozzáférhetőséget általában minden területen biztosítani kell a fogyatékossgal élő személyek számára, minden területen ésszerű kiigazításokat kell végezni, és ezekhez állami támogatásokat kell folyósítani; a hozzáférhetőségnek valamennyi közszolgáltatásban és az összes javakban jelentkeznie kell; végül a végrehajtás tekintetében pontosítani kell az EU kötelezettségeit e területen, hogy azok az új európai építkezéseken azonnal kifejtessék hatásukat, míg a már meglévő uniós épületekre nézve ésszerű kötelezettségvállalást jelentsenek.

⁽¹⁸⁾ 2009. november 24-i, 15540/09 sz. tanácsi határozat.

⁽¹⁹⁾ [http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD\(final\).doc](http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD(final).doc).

⁽²⁰⁾ <http://www.efc.be/Networking/InterestGroupsAndFora/Disability/Pages/TheEuropeanConsortiumofFoundationsonHumanRightsandDisability.aspx>.

⁽²¹⁾ Javaslat tanácsi irányelvre (COM(2008) 426 végleges), 2008. július 2.

3.6.3 iii. *Az Európai Fogyatékossgal Élők Paktum megfelelő finanszírozása*

3.6.3.1 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a strukturális alapokról szóló általános rendeletnek a fogyatékos személyek megkülönböztetésmentességéről és a hozzáférhetőségről szóló általános rendelkezéseit – amelyek az EU társfinanszírozásával megvalósuló projektek kiválasztási és végrehajtási kritériumai⁽²²⁾ – meg kell őrizni, és a jövőbeni kohéziós politikában meg kell erősíteni: e politika keretében kellő pénzügyi támogatással minden tagállamban további lépésekre kerül sor a fogyatékos személyek érdekében és részéről. Ezeket az elveket az európai költségvetésre, valamint más európai kutatási, versenyképességi, képzési, foglalkoztatási, szociális, fejlesztési együttműködési programok mellett a 2014-től kezdődő új programokra is ki kell terjeszteni.

3.6.3.2 Az EGSZB elismeri, hogy a civil társadalomnak az Európai Szociális Alap (a képzés és a foglalkoztatás területén), illetve az Európai Regionális Fejlesztési Alap közvetlen igazgatásába való bevonása nagyon pozitív eredményeket hozott, és azt javasolja, hogy e modellt 2013-tól vonják be a strukturális alapok operatív programjaiba.

3.6.3.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a Progress programon keresztül juttatott pénzügyi támogatás fenntartása a fogyatékossgal élő személyek európai szervezetei (köztük az Európai Fogyatékosügyi Fórum), valamint a társadalmi beilleszkedést segítő szervezetek számára erősíti a demokráciát az EU-ban és a strukturált civil társadalom kialakulását.

4. Az EU és a fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatása

4.1 A fogyatékos személyek foglalkoztatásának illeszkednie kell az európai foglalkoztatási stratégiába. Az európai munkavállalók foglalkoztatási helyzete bonyolult, de a fogyatékos munkavállalóké még nehezebb, ezért meg kell erősíteni a mindenkit befogadó munkaerőpiacot.

4.2 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki a fogyatékos személyek munkanélküliségét illetően: a súlyos fogyatékossgal élő személyek 78 %-a már a válság előtt sem jutott el a munkaerőpiacra, inaktivitási szintjük a lakossági átlag kétszerese, míg foglalkoztatási rátájuk 20 %-kal elmaradt az egészséges munkavállalók átlagos foglalkoztatási rátájától⁽²³⁾.

4.3 A válság (amelynek következtében a munkanélküliség 10 %-ra nőtt az EU-ban)⁽²⁴⁾ kétszeresen is megnehezíti a fogyatékos személyek munkaerő-piaci helyzetét: egyfelől azért, mert a munkaerőpiacra való belépés nehezebb lesz⁽²⁵⁾, másfelől azért, mert napjainkban a kormányzatok költségvetési hiányuk kiigazítása érdekében megnyirbálják a támogatásokat és a járadékokat. Az EGSZB figyelmeztet arra, hogy a fogyatékossgal élő személyek nem válhatnak a válság fő áldozataivá, és ellenzi a számukra nyújtott támogatás megnyirbálását⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ http://www.observatoriodeladisapacidad.es/?q=es/informacion/agenda/18112009/presentaci_n_de_innet16_european_inclusion_network_lanzamiento_del_observ.

⁽²³⁾ Statistics in Focus, Theme 3: *Employment of disabled people in Europe 2002* [A fogyatékossgal élők foglalkoztatottsága Európában, 2002] Eurostat 26/2003.

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF.

⁽²⁴⁾ Az Európai Közösségek statisztikai hivatala (Eurostat) – 2010. január.

⁽²⁵⁾ Eurobarométer: Diszkrimináció az EU-ban 2009-ben, valamint az EGSZB véleménye (HL C 256., 2007.10.27., 102. o.).

⁽²⁶⁾ <http://www.cermi.es/NR/rdonlyres/6487C9F8-F423-493B-83B8-562CB09201B8/30184/EstudioCERMICrisisyDisapacidad.doc>
www.cermi.es

4.4 Fennáll annak a veszélye, hogy a válság miatt fokozódik a fogyatékossgal élő személyek és családjaik elszegényedése, ugyanakkor a válság esélyt is jelenthet a befogadóbb vállalkozási tevékenység kifejlesztésére olyan ösztönzőkkel, amelyek növelik a vállalatok termelékenységét, és összességükben hozzájárulnak a gazdaság javításához.

4.5 Az EGSZB kijelenti, hogy az európai foglalkoztatási stratégia egyik fő célja a fogyatékos személyek foglalkoztatásának fejlesztése kell, hogy legyen, és felszólít arra, hogy a foglalkoztatási iránymutatások közé be kell illeszteni a célt, amelyet a 2006 tavaszán megtartott Európai Tanács ülésének 34. következtetése kimond: ⁽²⁷⁾ „(...) Kulcsfontosságú cél a munkaerő-piaci részvétel fokozása, különösen (...) a fogyatékkal élő személyek (...) esetében. E célok elérése érdekében a szociális partnerekkel szoros együttműködésben kell folytatni a munkát.” Ki kell dolgozni egy intézkedéssort, amelyet az államoknak nemzeti terveikben alkalmazniuk kell.

4.6 A szociális partnerek a kollektív tárgyalásokon keresztül döntő fontosságú szerepet játszanak a fogyatékos személyek munkaerőpiacra való belépésében és vállalati beilleszkedésében. Elősegítik a sokféleséggel kapcsolatos politikák kialakítását, és részt vesznek a sokféleséggel összefüggő tervek munkaadókkal történő megvitatásában; ez utóbbiak ösztönzőket kapnak az előrelépéshez, amelynek megvalósításához a vállalatok társadalmi felelősségére vonatkozó politikák használhatók fel. Ebben a tekintetben az EGSZB örömmel nyugtázza, hogy az európai szociális partnerek 2009 decemberében sikerrel zárták a befogadó munkaerőpiacokról szóló, új önálló megállapodás létrejöttéért folytatott tárgyalásaikat.

4.7 Az EGSZB szorgalmazza, hogy egy éven belül készüljön jelentés a fogyatékossgal élő és a foglalkoztatásról szóló 2000/78/EK irányelv ⁽²⁸⁾ rendelkezéseinek teljesítéséről.

4.8 Az EGSZB újfent megerősíti, hogy a fogyatékos személyek ugyanolyan képességekkel rendelkeznek a teljes értékű munkavállalói léthez, mint bárki más, és képességeik alulbecslése helyett inkább ösztönözni kellene őket. A fogyatékossgal élő személyeknek ugyanolyan joguk van a munkavégzéshez, mint bárki másnak.

4.9 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy az EUROFUND kutatása szerint a mentális egészségi problémák növekvő száma miatt legtöbbször ez a fogyatékossgal okozza a munkaerőpiac korai elhagyását (mértéke egyes országokban a Korengerményes nyugdíjazások 40 %-át ⁽²⁹⁾ jelenti). Meg kell változtatni az ilyen munkavállalók helyzetének megítélését, és tudatosítani kell ezt a polgároknak és a hatóságoknak.

4.10 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy e kompetenciák elismerése olyan mechanizmusok létrehozását igényli, amelyek tanúsítják a tapasztalat révén (azaz az informális oktatás során) vagy a formális oktatásban megszerzett ismeretet. Ezért az EGSZB szót emel egy ún. „képesítéseket igazoló útlevél” ⁽³⁰⁾ mellett, amely lehetővé tenné a fogyatékossgal élő személyek szakmai mobilitását az EU-n belül.

4.11 A fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásával kapcsolatos politikáknak a foglalkoztatással kapcsolatos valamennyi életszakaszt le kell fedniük (*lifestreaming* ⁽³¹⁾): a lakhatást, az alapfokú oktatást, a képzést, a család eladósodását, a pénzügyi nehézségeket, a kedvezőtlen környezetet, a helyi gazdaságot, valamint a munkába állást, a munkahely megtartását és az újra beilleszkedést.

4.12 A szabad mozgás (közösségi alapelv) nem realitás a fogyatékossgal élő személyek számára, és ez nemcsak az EU-n belüli munkavállalási lehetőségeikre hat ki, hanem befolyásolja az oktatást, a nyugdíjazást vagy bármilyen más tevékenységet is.

4.13 A szabad mozgás korlátai közül megemlítendő, hogy bizonyos jogok (mint pl. a személyes segítségnyújtás) nem exportálhatók, pedig ez a társadalombiztosítási rendszerek összehangolását célzó konkrét intézkedésekkel és európai tudatosítási és képzési kampányokkal valóság lehetne.

4.14 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy az „aktív befogadás” fogalmának szorosan kapcsolódnia kell a munkaerőpiac fogalmához, továbbá biztosítani kell a megfelelő keresetet és a színvonalas szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést, hiszen ez kihat az életminőség javítására, még azokéra is, akik nem dolgoznak ⁽³²⁾.

4.15 Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a rendes munkahelyre történő alkalmazás foglalkoztatási, szakmai rehabilitációs, szociális és egészségügyi szolgáltatások mellett bérmegegyeztetést, bérigazságtudást, valamint ösztönzőket igényel ⁽³³⁾.

4.16 Az EGSZB kiáll a szociális szolgáltatások és az adózás kiigazítása mellett annak érdekében, hogy a munkaerő-piaci beilleszkedés ne jelentsen vásárlóerő-csökkenést a fogyatékossgal élő személyek számára, és hogy e munkavállalók motiváltak legyenek a minőségi munkahelyeken, igazságos bérezéssel történő munkavállalásra; az EGSZB szót emel továbbá a vállalatok számára nyújtandó pénzügyi ösztönzők, a foglalkoztatás növelése, a rendes munkaerő-piaci foglalkoztatás támogatása, a fogyatékos személyek önfoglalkoztatása és a vállalkozói szellem – többek között mikrofinanszírozással ⁽³⁴⁾ történő – bátorítása, valamint az olyan nem kormányzati szervezetek mellett, amelyek a fogyatékos munkavállalókat és családjukat támogató szolgáltatásokat nyújtanak.

4.17 Intézkedéseket kell foganatosítani a következőkre: a szerzett fogyatékossgától szenvedők folyamatos foglalkoztatására és átképzésére, hogy emiatt ne kelljen idő előtt kilépniük a munkaerőpiacról; a munkahely és környezet testre szabására (ésszerű kiigazítások) a fogyatékossgal élő személyek számára; valamint olyan képzési és szakmai átképzési programok biztosítására, amelyek a fogyatékos személyek pályafutásának kibontakoztatását ⁽³⁵⁾ teszik lehetővé. A kvótarendszert alkalmazó országokban megfelelő mechanizmusok és támogatás révén kell biztosítani a kifizűzött foglalkoztatási célok teljesítését. A közbeszerzésekbe illesztett szociális dimenzió ugyancsak erősítheti a fogyatékos személyek foglalkoztatását.

⁽³¹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP) [Közszolgáltatást nyújtó vállalkozások és munkáltatók európai központja]. <http://www.ceep.eu>.

⁽³²⁾ Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért.

⁽³³⁾ Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért.

⁽³⁴⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=hu&catId=89&newsId=547>.

⁽³⁵⁾ Guide on Creating an inclusive society: mainstreaming disability based on the social economy example [Útmutató a befogadó társadalom kialakításához: a fogyatékkal élők szempontjainak általános érvényesítése a szociális gazdaság példája alapján]. http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/Guide_on_Disability_Mainstreaming_and_Social_Economy.pdf.

⁽²⁷⁾ Az Európai Tanács 2006. március 23–24-i, brüsszeli ülésének elnökségi következtetései.

⁽²⁸⁾ 2000/78. sz. tanácsi irányelv.

⁽²⁹⁾ Az Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért elemzése a német szövetségi egészségügyimonitoring-intézet által összegyűjtött adatok alapján (2007). http://www.gbe-bund.de/gbe10/pkg_isgbe5.prc_isgbe?p_uid=gastd&sprache=E.

⁽³⁰⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP) [Közszolgáltatást nyújtó vállalkozások és munkáltatók európai központja]. <http://www.ceep.eu>.

4.18 Az EGSZB szilárd meggyőződése, hogy a foglalkoztatás finanszírozása előnyösebb a munkanélküli segélyeknél, és fontosnak tartja, hogy a fogyatékosokkal élő személyek motiváltak legyenek a munkába állás tekintetében, csakúgy, mint azt, hogy a munkaadók alkalmazzák őket, és támogassák a fogyatékos személyek önfoglalkoztatását.

4.19 Az EGSZB hisz a fogyatékos fiatalok érdekében kialakított politikákban: a korai oktatásban és a képzéstől az első munkahelyig tartó átmenetben, csakúgy, mint azokban a politikákban, amelyek a szerzett fogyatékosokkal küzdők esetében alkalmazandók, és garantálják a munkahely megtartását és a visszahelyezést. E csoportokat kiemelten kell kezelni az EU 2020 stratégiában, és részét kell képezniük a fogyatékosokkal élő személyekkel kapcsolatos stratégia Európai Bizottság általi felülvizsgálatának. Az EGSZB emlékeztet a SOC 349. számú véleményére, amely szerint nemcsak a fiatalok SZÁMÁRA, hanem a fiatalokKAL EGYÜTT kell kialakítani a stratégiát⁽³⁶⁾.

4.20 Az EGSZB elismeri, hogy fontos szerepet játszanak a vállalatok, amelyek a fogyatékos személyek többségét alkalmaznak, valamint az ezen a téren aktívabb résztvevők és általában a szociális gazdasági vállalatok (pl. szövetkezetek, betegbiztosítók, egyesületek vagy alapítványok), amelyek támogatják a társadalmi befogadást, és egyenlő jogok biztosításával és a tagállamok által meghatározott speciális támogatási rendszer kidolgozásával szorgalmazzák a fogyatékosokkal élő személyek munkavállalását a munkaerőpiacon.

4.21 Az EGSZB kiemeli a kv-knek nyújtott támogatás jelentőségét, hogy a munkával kapcsolatban befogadó szellemet alakítsanak ki, és eleget tegyenek kulcsfontosságú szerepüknek abban a tekintetben, hogy biztosítják a fogyatékosokkal élő személyek érdekében hozott intézkedések hatékonyságát a munka terén.

4.22 Az európai és a tagállami intézményeknek és szervezeteknek ismerniük kell a helyzetet, és a fogyatékos munkavállalók konkrét lépéseket tartalmazó terv alapján történő befogadásával jó példával kell elől járniuk ahhoz, hogy javuljanak a jelenlegi, általában nagyon alacsony alkalmazási mutatók.

4.23 Az EGSZB kiemeli a rugalmas biztonság elvének fontosságát a fogyatékosokkal élő személyek vonatkozásában: ez a vállalatoknál a rugalmasság és az emberi erőforrások adaptálhatósági feltételeinek javítását jelenti, amelyet a munkafeltételek minőségének és a foglalkoztatás biztonságának a javulása kísér. A stratégiáknak biztosítaniuk kell a munka, a képzés és a magánélet összeegyeztethetőségét az egész élet során csakúgy, mint a különböző lehetséges helyzetek és társadalmi erőforrások közötti átmenetet a fogyatékosokkal élő személyek életében.

4.24 Az EGSZB támogatja az új iparágak ösztönzését zöld munkahelyek és a szociális foglalkoztatás megvalósítására; támogatja a hozzáférhetőség előmozdítását, a mindenkire kiterjedő, azaz „egyetemes” tervezést, amely mind esélyt jelent a fogyatékos személyek foglalkoztatásához.

4.25 Az EGSZB a segítségre szoruló, fogyatékos munkavállalóknak nyújtott támogatások mellett azokat a szolgáltatásokat is védi, amelyeket a fogyatékosokkal élő személyek családtagjai vesznek igénybe a munkavállalás érdekében.

4.26 A tudatosságnövelő politikák ellensúlyozzák a fogyatékosokkal élő munkavállalókról kialakult sztereotípiákat⁽³⁷⁾ és a szociális partnerekhez, a munkahelyi vezetőkhez, az alkalm-

zottakhoz, az egészségügyi szakemberekhez és a közigazgatáshoz kell szólítaniuk⁽³⁸⁾.

4.27 Az említett ösztönzési eszközök használata a vállalatok és a munkavállalók számára legyen könnyű, a közszervek fordításnak gondot eredményes promóciójukra és felhasználásukra.

4.28 Ki kell emelni a kommunikációs eszközök szerepét mint a tolerancia, a társadalmi befogadás és a sokféleség európai társadalmak általi elfogadása tudatosításának és népszerűsítésének kulcsfontosságú eszközeit.

4.29 Az EGSZB támogatja az olyan innovatív kezdeményezések kialakítását, mint a már említett „kompetencia-kártya” és a *lifestreaming*, de olyan más példákat kiemel, mint:

4.29.1 a mindennapi munkahelyi környezetben folyamatos támogatást nyújtó ún. *job coaching* szolgáltatási modell, kísérettel és patronálással;

4.29.2 az „előzetes tanulmányok akkreditációs rendszerének”⁽³⁹⁾ kialakítása, amely a fokozatos tanulást tükrözi;

4.29.3 a vállalatoknál vagy a közigazgatásban végzett munka végigkísérése az egész élet folyamán;

4.29.4 támogatási rendszerekkel rendelkező új technológiák – mint pl. audiovizuális rendszerek (*video tutorial system*)⁽⁴⁰⁾ és általában a technológiai támogató és ellátó rendszerek – alkalmazása, és annak biztosítása, hogy az általános technológiák legyenek elérhetők a munkahelyen;

4.29.5 egy ún. fogyatékosgondozási modell (*disability management model*)⁽⁴¹⁾ kialakítása a vállalatok sokféleséggel kapcsolatos általános politikáinak keretében.

5. Hozzáférhetőség a fogyatékos személyek számára

5.1 Az EGSZB emlékeztet az EU Tanácsának 2008. március 17-i határozatára, mely szerint „az ilyen hozzáférhetőség nem kevesebb, mint a megkülönböztetés-mentességen alapuló, befogadó társadalom egyik sarokköve”,⁽⁴²⁾ ahol a szociális partnerek szerepe alapvető, hiszen a hozzáférhetőség a foglalkoztatás előfeltétele.

5.2 Az EGSZB megerősíti az „Esélyegyenlőség a fogyatékkal élőknek” című feltáró véleményt,⁽⁴³⁾ amely megjegyzi, hogy a fogyatékosokkal élők jogai ugyanazok, szükségleteik azonban mások, és emiatt a javakhoz és a szolgáltatásokhoz is más hozzáférési módokat igényelnek.

5.3 Az EGSZB rövid, közép- és hosszú távú közös célok fokozatos teljesítését ajánlja (az új és a már létező árukra, szolgáltatásokra és infrastruktúrára vonatkozó világos és végleges dátum kitűzésével), amelyek a tagállamokra nézve kötelezőek, többek között, a közbeszerzésben rejlő lehetőségek felhasználása terén.

⁽³⁸⁾ Európai Alapítvány az Élet- és Munkakörülmények Javításáért, <http://www.eurofound.europa.eu/>.

⁽³⁹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP) [Közszolgáltatást nyújtó vállalkozások és munkáltatók európai központja], <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴⁰⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP) [Közszolgáltatást nyújtó vállalkozások és munkáltatók európai központja], <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴¹⁾ European Centre of Employers and Enterprises providing Public services (CEEP) [Közszolgáltatást nyújtó vállalkozások és munkáltatók európai központja], <http://www.ceep.eu>.

⁽⁴²⁾ 2008/C 75/01 sz. tanácsi állásfoglalás.

⁽⁴³⁾ EGSZB-velemény, HL C 93., 2007.4.27., 32. o.

⁽³⁶⁾ EGSZB-velemény, HL C 318., 2009.12.23., 113. o.

⁽³⁷⁾ www.fundaciononce.es.

5.4 Az EGSZB elismeri, hogy a hozzáférhetőség alapvető fontosságú az azonnal alkalmazandó politikai és polgári jogok által nyújtott lehetőségek kiaknázása szempontjából, és hogy ennek olyan, normákat és szankciókat tartalmazó speciális hozzáférhetőségi terveken keresztül kell megvalósulnia, amely minden hatóságra nézve kötelező, és amely hozzájárul ahhoz, hogy a fogyatékos személyek jogaik védelme érdekében mechanizmusokat vehessenek igénybe. Ezért nem lenne szabad újra EP-választásokat tartani a szavazóhelyiségekhez való hozzáférés biztosítása és a fogyatékossgal élő személyek választólistákon való számottevő arányú részvétele nélkül, és ezen túlmenően nemzeti szinten is megfelelő intézkedéseket kell foganatosítani.

5.5 Az EGSZB kiemeli a tagállamoknak és az Európai Bizottságnak a hozzáférhetőség biztosítása érdekében tett erőfeszítését, melynek célja az egyetemes hozzáférhetőség elérése kell, hogy legyen (középületek, közérdekű épületek; javak és szolgáltatások, turizmus, elektronikus kereskedelem, információ, közlekedési eszközök, technológiák és kommunikáció).

5.6 Az EGSZB megerősíti, hogy a hozzáférhetőség mindenki számára hasznos (idősek, várandós nők, mozgáskorlátozott személyek stb.). A megközelíthető vállalatok ügyfélköre tovább bővül (a fogyasztók 15 %-a). Az új termékek amellelt, hogy több piacot teremtenek, a gazdaság fenntartható növekedésének egyik forrását is adják.

5.7 Ezenkívül az EGSZB rámutat arra, hogy a hozzáférhetőség iránti elkötelezettség egyben az európai polgárság alapvető jogai iránti elkötelezettség is, amint az „elektronikus hozzáférhetőségről” szóló vélemény is megerősítette⁽⁴⁴⁾.

5.8 Az EGSZB emlékezteti az európai intézményeket – és különösen az Európai Bizottságot – arra, hogy épületeik és elektronikai információs rendszereik (pl. weboldalak, az Európai Bizottság nyilvános konzultációs oldalai) hozzáférhetősége korlátozott. Ezért szükségessé válik egy hozzáférési terv elkészítése, amely bizonyítaná a fogyatékos személyek iránti valódi elkötelezettséget⁽⁴⁵⁾.

5.9 Az EGSZB állami támogatásokat⁽⁴⁶⁾ kér a magánvállalatok és szolgáltatók számára, hogy el lehessen érni a 2000/78/EK irányelv⁽⁴⁷⁾ által előírt ésszerű kiigazításokat. A preventív hozzáférhetőség elvét a magánszolgáltatásokban is ki kell dolgozni.

5.10 Folytatni kell a hozzáférhetőségre vonatkozó előírások kidolgozását a közbeszerzési jogszabályok megtámogatása érdekében: ehhez jó példa lehet a sikeres amerikai szabályozás. Az EGSZB emlékeztet az intézmények, az ipar és a civil társadalom közötti párbeszéd fontosságára az említett előírások meghatározásában⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁴⁾ EGSZB-velemény (HL C 110., 2006.5.9., 26. o.), valamint egy 2003. február 6-i tanácsi állásfoglalás (HL C 39., 2003. 5. o.)

⁽⁴⁵⁾ COM(2007) 501 végleges.

⁽⁴⁶⁾ A 2008. augusztus 6-i 800/2008/EK sz. európai bizottsági rendelet 41. és 42. cikke.

⁽⁴⁷⁾ 2000. november 27-i, 2000/78. sz. tanácsi irányelv.

⁽⁴⁸⁾ http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/archive/deploy/pubproc/eso-m376/index_en.htm
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>

5.11 Az EGSZB támogatja a Teljesen Akadálymentes Európai Főváros cím bevezetését, amelynek keretében olyan európai városokat és régiókat jutalmaznak zászlóval, amelyek a környezetük, javaik és szolgáltatásaiak hozzáférhetővé tétele érdekében kiemelkedő erőfeszítéseket tettek, és ezáltal hozzájárultak a helyi önkormányzatok fenntartható fejlődéséhez.

5.12 Az EGSZB reméli, hogy a tengeri közlekedésről, illetve a városi és helyközi autóbusz- és taxiközlekedésről szóló új rendeletek kelően szem előtt tartják a fogyatékossgal élő személyek különféle szükségleteit, és – akárcsak a légi és a vasúti közlekedésről szóló jelenlegi rendeletek – előírják, hogy valamennyi közlekedési eszköz és beszállási pont akadálymentesített legyen.

5.13 Az EGSZB kedvezően fogadta az Európai Bizottság „elektronikus hozzáférhetőségről” (e-hozzáférés) szóló közleményét,⁽⁴⁹⁾ és felkérte az Európai Uniót, hogy a javasolt fellépéseket illessze az információs társadalom európai referenciakeretébe. Az e-hozzáférés tárgyában sürgősen jogszabályt kell betervezni olyan kérdésekben, mint többek között a weboldalakhoz való hozzáférés, a befogadó kommunikáció, a távszolgáltatások, a mobiltelefonok, a digitális technológia és a bankautomaták. E célkitűzések már a 2003-as Krétai Miniszteri Nyilatkozatban⁽⁵⁰⁾ és a Rigai Nyilatkozatban is megjelentek. Mára azonban kétségessé vált, hogy sikerül-e adott határidőre elérni a célokat, ezért az EGSZB – a célok elérése érdekében – egy intenzív cselekvési terv még 2011 előtti megvalósítására szólít fel.

5.14 Az EGSZB megerősíti az „egyetemes tervezés” elve iránti elkötelezettségét, és mind a szakképzés, mind az egyetemi képzés szintjén alapvető fontosságúnak tartja ezen elv felvételét a tantervekbe annak érdekében, hogy minden szakember alkalmazza azt.

5.15 Az EGSZB hisz az „Európai fogyatékossgal kártya” kidolgozásában, amely – követve az Unió parkolási kártya példáját – határátlépéseik alkalmával biztosítaná a fogyatékossgal élő személyek jogainak kölcsönös elismerését és a közlekedéshez, a kultúrához és a szabadidőhöz való azonos szintű hozzáférést.

6. Nemek és fogyatékossgal

6.1 Az EGSZB rámutat arra, hogy Európában a fogyatékos személyek 60 %-át a fogyatékos nők képviselik, akik egyenlőtlen helyzetben élnek, és jogaik elismerése és a javakhoz és az (egészségügyi, oktatási, és az erőszak megelőzését célzó) szolgáltatásokhoz való hozzáférésük tekintetében folyamatosan megkülönböztetés áldozatai.

6.2 A fogyatékos nők foglalkoztatottságának szintje egy évtized alatt sem változott: magas az inaktivitási és a munkanélküliségi ráta, bérük alacsonyabb, és munkaerő-piaci belépésük alkalmával további nehézségekkel kell megküzdniük.

6.3 A fogyatékossgal politikák kialakítása, követése és értékelése során a nemek kérdését a maga teljességében kell vizsgálni. E nők foglalkoztatáshoz való hozzáférésének és alkalmazásának biztosítása érdekében sajátos intézkedésekre és fellépésekre van szükség.

⁽⁴⁹⁾ COM(2005) 425 végleges, COM (2008) 804 végleges.

⁽⁵⁰⁾ Nyilatkozat az e-integrációról – az Európai Unió közlekedési és hírközlési miniszterei, 2003. április.

7. Szociális párbeszéd és fogyatékoság

7.1 Az EGSZB felhívást intéz a szociális partnerekhez, hogy a fogyatékosággal élő személyek méltányos és kedvező munkafeltételekhez való jogát másokkal azonos alapon védjék, beleértve az esélyegyenlőséget és az azonos értékű munkáért járó azonos díjazást, a biztonságos és egészséges munkakörülményeket, beleértve a zaklatás elleni védelmet és a sérelmek orvoslását; biztosítsák, hogy a fogyatékosággal élő személyek másokkal azonos alapon gyakorolhassák munkaügyi és szak szervezeti jogukat⁽⁵¹⁾ (a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény 27. cikke).

7.2 A foglalkoztatásban, a társadalombiztosításban, az egészségügyben, a munkavédelemben és más összefüggésekben, a munkakapcsolatokban a szociális párbeszéd kulcsfontosságú szerepet játszik a fogyatékosággal élő személyek jogainak védelme, esélyegyenlősége és megkülönböztetésmentessége szempontjából. A pozitív cselekvési intézkedések meghozatala alapvető fontosságú a foglalkoztatás és a hozzáférhetőség, valamint a fogyatékosággal élő munkavállalók képzése és segítése szempontjából.

7.3 A szociális partnereknek – a fogyatékos személyek civil szervezeteivel együttműködésben – minden fellépésükbe és ágazati, ágazatközi, vállalati tárgyalásukba be kell építeniük a fogyatékoság dimenzióját, elsődlegesen a foglalkoztatás, a hozzáférhetőség és a szociális védelem vonatkozásában.

7.4 A szociális partnereknek részt kell venniük a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény munkakapcsolatok és a szociális védelem területén megvalósuló végrehajtásában és nyomon követésében.

8. Részvétel és civil párbeszéd

8.1 Az EGSZB megerősíti, hogy maradéktalanul támogatja azt a szemléletet, amely szerint nem hozhatók fogyatékosügyi döntések az érintettek véleményének kikérése nélkül,⁽⁵²⁾ és hisz az egyéni felelősségvállalási politikákban és a jogaik előmozdításában.

8.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a fogyatékos személyekkel és családjukkal folytatott civil párbeszéd – mechanizmusok és kötelezően teljesítendő protokollok létrehozásával, „ad hoc” képviselői és konzultációs szervek alakításával az EU-n belül – megfelelő keretet nyújt az EU kormányzásának javításához.

8.3 A fogyatékos személyek szervezeteinek részt kell venniük az időszakos jelentések elkészítésében, amelyek értékelik a foglalkoztatással és a hozzáférhetőséggel kapcsolatos politikákat, a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény végrehajtását, valamint az Európai Bizottság programjait és pénzügyi eszközeit annak érdekében, hogy – pl. alternatív jelentés formájában – biztosítva legyen a civil társadalom szempontjainak szem előtt tartása.

8.4 Az EU-nak és a tagállamoknak biztosítaniuk kell a civil társadalom népszerűsítését, és biztosítaniuk kell fejlesztésének finanszírozását, melynek segítségével garantálják függetlenségét és a politikai döntéshozatalban és/vagy a szociális szolgáltatások nyújtásában vállalt szerepét is.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽⁵¹⁾ A fogyatékkal élők jogairól szóló ENSZ-egyezmény 27. cikke.

⁽⁵²⁾ Az Európai Fogyatékosági Fórum (EDF) mottója, közgyűlés, 2009.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Bevándorló munkavállalók integrációja (feltáró vélemény)

(2010/C 354/03)

Előadó: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Diego López Garrido, a Külügy- és Együttműködési minisztérium európai ügyekkel megbízott államtitkára 2009. július 23-i levelében a leendő spanyol elnökség nevében felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján dolgozzon ki feltáró véleményt a következő tárgyban:

Bevándorló munkavállalók integrációja.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2010. február 23-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésen (a 2010. március 17-i ülésnapon) 138 szavazattal 5 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB hangsúlyozza a foglalkoztatási, a bevándorlási és beilleszkedési politikák európai hozzáadott értékét. A pusztán nemzeti szintű politikák nem működnek, ezért meg kell erősíteni e politikák európai alapjait.

1.2 A bevándorló munkavállalók jelentősen hozzájárulnak Európa gazdasági fejlődéséhez és jólétéhez. A demográfiai helyzet miatt az EU-nak több bevándorlót kell majd befogadnia.

1.3 Az integrációs folyamatokat mind a gazdasági hatékonyság, mind pedig a társadalmi kohézió érdekében javítani kell. A munkavállalás az integráció alapvető eleme.

1.4 Az integráció kétirányú és kölcsönös alkalmazkodást igénylő társadalmi folyamat, amelyet helyes irányítással és megfelelő jogszabályokkal elő kell segíteni. Az EGSZB arra kéri a Tanácsot, hogy fogadja el a bevándorló munkavállalók jogainak közös keretét garantáló irányelvet, és javítsa a diszkriminációellenes jogszabályokat.

1.5 Az esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód alapján történő munkahelyi befogadás is kihívást jelent a szociális partnerek számára, akiknek ezt a kollektív tárgyalások és a szociális párbeszéd során is szorgalmazniuk kell, európai szinten is. A bevándorló munkavállalóknak pozitívan kell hozzáállniuk az integrációhoz.

1.6 A vállalkozások működési környezete egyre sokszínűbb. Az integráció javítása és a lehetőségek bővítése érdekében pozitívan kell megközelíteniük a kulturális sokszínűséget.

1.7 Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy kérje fel feltáró vélemény kidolgozására a munkavállalási célú bevándorlás kezelésével foglalkozó párbeszéd európai fórumának létrehozása tárgyában, amely a stockholmi programban is szerepel.

2. A vélemény háttere

2.1 A spanyol elnökség felkérte az EGSZB-t, hogy dolgozzon ki feltáró véleményt arról, hogy az EU hogyan javíthatná a bevándorló munkavállalók beilleszkedését. Ez a vélemény tehát a bevándorló munkavállalók munkahelyi és a munkaerőpiaccal közvetlen vagy közvetett kapcsolatban álló egyéb területeken való integrációját helyezi a középpontba.

2.2 A bevándorlás- és integrációs politika általános szempontjaival csak annyiban foglalkozunk, amennyiben azok közvetlenül kapcsolódnak véleményünk témájához. Az EGSZB számos véleményt fogadott el az integráció tárgyában,⁽¹⁾ amelyekben általánosabban foglalkozott a témával, és készült egy saját kezdeményezésű vélemény, melynek célja az, hogy az integráció szerepe megerősödjön az EU új szociálpolitikai menetrendjében, pl. az alábbi területeken: oktatás és képzés, nemek közötti egyenlőség, egészségügy, lakhatás, család- és ifjúsáspolitikai, szegénység és társadalmi kirekesztés.

2.3 Európának meg kell erősítenie a közös bevándorláspolitikai integrációs dimenzióját. Az EGSZB integrációval foglalkozó állandó tanulmányozócsoportot állított fel azzal a céllal, hogy az együttműködjön az Európai Integrációs Fórummal.

⁽¹⁾ HL C 27., 2009.2.3. HL C 128., 2010.5.18., 29. o.
HL C 80., 2004.3.30.
HL C 318., 2006.12.23
HL C 125., 2002.5.27.
HL C 208., 2003.9.3.

2.4 A Lisszaboni Szerződés szilárdabb jogi alapot ⁽²⁾ biztosít ahhoz, hogy az EU támogassa azokat a tagállami intézkedéseket, „amelyek a területükön jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok beilleszkedésének elősegítésére irányulnak”.

3. A bevándorlók hozzájárulnak a gazdasági fejlődéshez és az európai jóléthez

3.1 Az utóbbi években Európa számos olyan, harmadik országból érkező személyt befogadott, akik új lehetőségek reményében hagyták el hazájukat. Mivel azonban számos európai kormány restriktív politikát folytat, a vállalkozások nehezen tudnak legálisan alkalmazni bevándorló munkavállalókat.

3.2 Az európai foglalkoztatásról szóló 2008. évi jelentésében ⁽³⁾ az Európai Bizottság kijelentette, hogy „a bevándorlók jelentősen hozzájárultak az EU általános gazdasági, illetve foglalkoztatásnövekedéséhez 2000 óta, mivel pótolták a munkaerő-, illetve szakismerethiányt, és növelték a munkaerőpiac rugalmasságát”.

3.2.1 A 2009/2010. évi közös foglalkoztatási jelentésben ⁽⁴⁾ az Európai Bizottság megállapítja, hogy bár az EU-ban tömeges elbocsátások vannak, több tagállamban bizonyos szakmákban továbbra is munkaerőhiány van. Javaslatot tesz továbbá arra, hogy határozottabban kell törekedni a már az EU-ban élő migránsok integrálására, ugyanis az ő körükben a válság erőteljesebben érezteti hatását; valamint annak ösztönzésére, hogy a vállalatok sokszínűbb munkaerőt alkalmazzanak, és a „sokszínűség charták” szellemében járjanak el.

3.3 2000 óta az EU-ban a GDP-növekedés 21 %-a és az új munkahelyek 25 %-a a bevándorlók hozzájárulásának köszönhető, olyannyira, hogy bizonyos gazdasági ágazatok stagnáltak vagy csak korlátozottan növekedtek volna, ha az ottani munkavállalók jelentős része nem bevándorló lett volna.

3.4 Figyelembe kell venni, hogy az új tagállamok polgárainak munkavállalását korlátozó rendelkezéseket több ország (az Egyesült Királyság, Írország, Svédország stb.) már eltörölte.

3.5 Az EGSZB hangsúlyozza a vállalkozói szellem jelentőségét. Ez számos bevándorlóban megvan, akik vállalkozást alapítanak Európában, és így munkahelyeket és jólétet teremtenek; mégpedig annak ellenére, hogy a bevándorlási jogszabályok igen nehezen leküzdhető akadályokat támasztanak.

3.6 Bár a migrációs áramlások intenzitása tagállamonként eltér, megfigyelhető, hogy azokban az országokban, ahová több bevándorló érkezik, erőteljesebb a gazdaság és a foglalkoztatás növekedése. Egyes tagállamokban, pl. Spanyolországban, az Egyesült Királyságban, Írországban, Olaszországban stb. magasabb ez a növekedés. ⁽⁵⁾

⁽²⁾ 79. cikk.

⁽³⁾ COM(2008) 758 végleges.

⁽⁴⁾ COM(2009) 674 végleges.

⁽⁵⁾ *The Economic and Fiscal Impact of Immigrants* [A bevándorlás gazdasági és adóügyi hatásai], National Institute of Economic and Social Research, 2007. október, valamint *Coyuntura española - Los efectos de la inmigración sobre el empleo y los salarios* [A bevándorlás hatásai a foglalkoztatásra és a bérekre Spanyolországban] Informe Mensual de la Caixa, 295. szám, 2006. október.

3.7 A bevándorlók számának növekedése az európai társadalmakban is új problémákat vet fel, és jelentős kihívást támaszt a társadalmi kohézióval szemben. Az európai társadalmaknak számos, a bevándorlásból eredő problémával kell szembenéznük, ezek megoldása – amint az EGSZB már más véleményekben is javasolta – integrált megközelítést igényel.

3.8 Az EGSZB úgy véli, hogy számos társadalmi probléma (rasszizmus, bűnözés, nemi alapú erőszak, kirekesztés, iskolai kudarcok stb.) is bizonyítja, hogy javítani kell az integrációt. A kormányzatok, főleg helyi szinten, sokszor nem képesek megbirkózni a problémákkal.

3.9 A média időnként szenzációhajhász módon tudósít a bevándorlási problémákról, és ezzel félelmet kelt a lakosságban. Emellett egyes politikai vezetők is felelőtlenül, saját céljaik elérésére használják fel ezeket a problémákat.

3.10 Az EGSZB aggodalommal jegyzi meg, hogy a rasszizmus és az idegengyűlölet számos társadalmi szegmensben terjed. A szélsőséges pártok és mozgalmak arra használják fel a bevándorlásból eredő problémákat, hogy félelmet keltsenek a lakosságban, és intoleráns, erőszakos és az emberi jogokkal ellentétes nézeteket terjesszenek.

3.11 A rasszizmus jogilag bűncselekménynek minősül, a politikai hatóságok és a társadalmi felelősök azonban sokszor szemet hunynak felette, ami elfogadhatatlan. A politikai és jogi hatóságoknak, a véleményformálóknak, a médianak és a politikai felelősöknek változtatniuk kell a hozzáállásukon, és határozottabban kell fellépniük a rasszizmus ellen, példát mutatva a társadalomnak.

4. A jövőben Európa még több bevándorlóra számíthat

4.1 Az EU demográfiai helyzete – a népesség előregedése és az alacsony születésszám – következtében a munkaerőpiacokon nagy szükség lesz bevándorló munkavállalókra. Az Eurostat legfrissebb demográfiai előrejelzései szerint a munkaképes korú népesség száma 2012 után csökkenni kezd, még azzal együtt is, hogy ebben az évtizedben évi 1,5 millió bevándorló várható. Ha az elkövetkező évtizedben nem növekszik a bevándorlók száma, a munkaképes korú lakosság száma 14 millióval csökken.

4.2 Másrésztől tudjuk, hogy a munkavállalók nemzetközi mobilitása világszerte erősödni fog, mivel sokan – tisztességes hazai munkalehetőségek hiányában – az egyetlen megoldásnak a kivándorlást tartják, és egy részük Európába indul új élet és munkalehetőségek reményében.

4.3 Az EGSZB nagy lehetőségnek tartja, hogy egyes új migránsok Európát választják úti céljukul.

4.4 Annak érdekében, hogy a bevándorlók megtalálják a számításukat, és hogy javuljon az európai társadalmak kohéziója, az EGSZB a társadalmi befogadást javító politikákat tart szükségesnek, mivel a bevándorlás sikere mind a migráns munkavállalók, mind a befogadó társadalom szempontjából az integrációs folyamatok minőségén múlik.

4.5 A gazdasági válság és a munkanélküliség növekedése valamennyi társadalmi szegmenst érinti, a helyi munkavállalókat csakúgy, mint a bevándorlókat. Az európai munkaerő-piaci adatok azt mutatják, hogy először az alacsonyan képzett és a legrosszabb álláshelyeket betöltő bevándorló munkavállalók esnek áldozatul a válságnak, és hogy a munkanélküliség leginkább a bevándorló nőket sújtja.

4.6 Annak ellenére, hogy Európában jelenleg recesszió van és nő a munkanélküliség, a demográfiai jelentések azt mutatják, hogy a válság leküzdése, valamint a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás szintjének helyreállása után új bevándorlókra lesz szükség az európai munkaerő-szükséglet kielégítéséhez, figyelembe véve az egyes tagállamok sajátosságait.

5. Az európai befogadási jogszabályok – még megoldásra váró feladat

5.1 Amióta az EU tíz éve elkezdte a közös bevándorláspolitikai kialakítását célzó folyamatot, a legfőbb nehézséget az új bevándorlók befogadására vonatkozó jogszabályok kidolgozása jelenti, mivel minden tagállamnak megvannak a saját jogszabályai, amelyek más-más megközelítést alkalmaznak.

5.2 A bevándorlással és a munkaerőpiachoz való hozzáféréssel kapcsolatos politikák és jogszabályok összefüggnek a munkaerőpiacok alakulásával, ezért a szociális partnereknek aktív szerepet kell játszaniuk, ugyanakkor a politikáknak és a jogszabályoknak a bevándorlók emberi jogainak tiszteletben tartásán kell alapulniuk.

5.3 Az EGSZB úgy véli, hogy a bevándorlási jogszabályoknak elő kell segíteniük a beilleszkedést, és a bevándorlókat olyan új polgárokként kell kezelniük, akiknek a jogait védeni kell, nem pedig pusztán a munkaerő-piaci szükségleteket kielégítő munkaerőként.

5.4 A szociális partnereknek részt kell venniük a különböző szinteken végzett munkában. Az EGSZB érdeklődéssel fogadja az Európai Bizottság javaslatát a munkavállalási célú migráció kezelésével foglalkozó párbeszéd európai fórumának létrehozására, amelyben részt vehetnének a szociális partnerek.

5.5 Az EGSZB közös bevándorláspolitikai kialakítását és a jogszabályok harmonizálását javasolta annak érdekében, hogy a bevándorlók legális eljárások révén jöjjenek Európába, igazságos elbánásban részesüljenek, alapvető jogaik ne sérüljenek, és hogy javuljon az integráció.

5.6 Európa azonban nem megfelelő jogszabályokat és politikákat alkalmaz a bevándorlók befogadására, így a nemzeti poli-

itikák és jogszabályok többségének korlátozó jellege miatt a bevándorlók nagy része illegális úton érkezik, és kénytelen az informális gazdaságban munkát vállalni. Az EGSZB úgy véli, hogy az EU-nak új kezdeményezéseket kell elfogadnia a feketemunka legális mederbe terelésére.

5.7 Az EGSZB úgy véli, hogy a legális bevándorlási eljárások megkönnyítésével csökkenni fog az illegális bevándorlás és annak kockázata, hogy egyes illegális bevándorlók az emberkereskedelemmel és -csempészettel foglalkozó bűnszervezetek áldozatául essenek. A stockholmi programban az EU új kötelezettséget vállalt arra, hogy felveszi a harcot ezek ellen a bűnözői hálózatok ellen.

5.8 Az EGSZB megítélése szerint a korlátozó politikák igen kedvezőtlenül hatnak az integrációs folyamatokra, mivel azt az üzenetet hordozzák, hogy a bevándorlók nemkívánatos, nem szívesen fogadott személyek.

5.9 Ezeket a politikákat politikai és társadalmi szereplők részéről esetenként olyan elutasító üzenetek kísérik, amelyek mintegy bűncselekménynek állítják be a bevándorlást, ezzel előmozdítják az idegengyűlöletet és a diszkriminációt.

5.10 Ez a kérdés az európai bevándorlási és menekültügyi paktum keretébe tartozik, amely az elkövetkező években a stockholmi program révén valósul meg. A Lisszaboni Szerződéssel előreláthatólag egyszerűbbé válik a Tanácson belüli döntéshozatal, és az Európai Parlamenttel közös együttdöntési eljárás is megkönnyíti a jogszabályok harmonizációját.

5.11 Az EGSZB horizontális jogszabályt szeretett volna látni, a Tanács és az Európai Bizottság azonban csak egy-egy témára vonatkozó irányelvek kidolgozása mellett döntött. Nemrégiben fogadták el a magasan képzett munkavállalók befogadásának megkönnyítését szolgáló kék kártyát. ⁽⁶⁾ Az Európai Bizottság az elkövetkező hónapokban újabb irányelvjavaslatokat készülő kidolgozni.

5.12 Az EGSZB elengedhetetlennek tartja, hogy az EU megfelelő befogadási jogszabályokkal rendelkezzen, hiszen az integráció szoros kapcsolatban áll az egyenlő bánásmóddal és a diszkriminációmentességgel. Ezért (bizonyos fejlesztési javaslatokkal) támogatta ⁽⁷⁾ a bevándorló munkavállalók jogairól szóló európai bizottsági keretirányelv-javaslatot, ⁽⁸⁾ amelynek tanácsi megvitatása még folyamatban van. A Tanács által tárgyalt jelenlegi változat megközelítése a civil társadalom és az EGSZB véleménye szerint elégtelen és elfogadhatatlan.

5.13 A Tanácsnak el kell fogadnia a keretirányelvet, hogy megfelelő jogokat biztosítson valamennyi bevándorló munkavállaló számára, és megelőzze a diszkriminációt. Az EGSZB azt javasolja az uniós spanyol elnökségnek, hogy a Tanácsban a keretirányelvről folyó vitákat úgy irányítsa, hogy minél előbb elfogadják a keretirányelvet, feltéve, hogy az tartalmazza az egész Unióban közös jogok rendszerét, és az egyenlő bánásmód elvére alapul, különösen a bevándorló munkavállalók szociális és munkajogai tekintetében.

⁽⁶⁾ 2009/50/EK irányelv.

⁽⁷⁾ HL C 27., 2009.2.3., 114. o.

⁽⁸⁾ COM(2007) 638 végleges.

5.14 Az EGSZB nemrégiben saját kezdeményezésű véleményt fogadott el annak érdekében, hogy a bevándorlási jogszabályok tiszteletben tartásuk az alapvető jogokat, ⁽⁹⁾ ebben a jogok és kötelezettségek továbbfejlesztett keretére tesz javaslatot. Emellett a családgyejesítésről szóló irányelv reformja is szükséges.

6. A munkavállalás az integrációs folyamat alapvető része

6.1 Az integráció a bevándorlókat és a befogadó társadalmat egyaránt érintő, kétirányú és kölcsönös alkalmazkodást igénylő társadalmi folyamat. Ez az első az integráció közös alapelvei közül, amelyeket a Tanács 2004-ben fogadott el.

6.2 Az integráció határozott fellépést igényel a hatóságok, a szociális partnerek és a szervezetek részéről. A közpolitikák elősegíthetik ezeket a társadalmi folyamatokat, és a civil társadalom aktív részvétele is alapvetően fontos. Egy másik véleményben ⁽¹⁰⁾ az EGSZB hangsúlyozta a helyi és regionális önkormányzatok szerepének fontosságát.

6.3 Emellett a bevándorló munkavállalóknak is pozitívan kell hozzáállniuk a beilleszkedéshez, és igyekezniük kell elsajátítani a befogadó társadalom nyelvét, törvényeit és szokásait.

6.4 Az EGSZB az Európai Bizottsággal együtt aktívan részt vállal az európai integrációs fórum tevékenységeiből, és újfent hangsúlyozza annak fontosságát, hogy a különféle szintű kormányzatok bevonják a civil szervezeteket és kikérjék a véleményüket.

6.5 A bevándorló háttérű személyek befogadása nem csak a véleményünk tárgyát képező munkaügy területére korlátozódik, hanem rendkívül fontos a családi körben, az iskolákban és az egyetemeken, a falvakban és a városokban, a vallási intézményekben, a kulturális és sportszervezetekben stb.

6.6 A munka a társadalmi integrációs folyamat alapvető eleme, mivel a tisztességes körülmények között végzett munka a bevándorlók gazdasági önállóságának kulcsa, kedvez a befogadó társadalom és a bevándorlók közötti társadalmi kapcsolatoknak és egymás kölcsönös megismerésének.

6.7 A szociális Európa alapja a munka, az integráció pedig alapvető fontosságú a szociális Európa felépítéséhez. Az európai vállalkozások nélkülözhetetlen szociális partnerek, érdekelt az integrációban, és elkötelezettek iránta.

6.8 A gazdasági válság és a munkanélküliség növekedése gyengíti az integrációs folyamatokat, és felerősít bizonyos konfliktusokat a társadalomban és a munkaerőpiacon. Az EGSZB úgy véli, hogy ilyen körülmények között valamennyi érintettnek

– a bevándorlóknak, a hatóságoknak, a szociális partnereknek és a civil társadalomnak – meg kell kétszereznie erőfeszítéseit.

6.9 Az Európába bevándorló munkavállalókat igazságos elbánásban kell részesíteni, mivel az emberi jogokról szóló nemzetközi egyezmények és az ILO-egyezményekben lefektetett elvek és jogok védelmét élvezik. Egy másik véleményben ⁽¹¹⁾ az EGSZB felsorolta azokat a jogokat és kötelezettségeket, amelyeket az európai jogszabályoknak garantálniuk kell a bevándorló munkavállalók részére.

6.10 Az EGSZB úgy véli, hogy a jogszabályokat és az állami politikákat ki kell egészíteni, mégpedig a szociális partnerek közreműködésével, mivel a munkaerő-piaci integráció a társadalom hozzáállásától, valamint a szakszervezetek és a munkaadók közötti megállapodásuktól is függ.

6.11 A munkaügyi hivataloknak a bevándorlók munkához jutásának megkönnyítését célzó programokat kell indítaniuk, amelyek segítik a szakképzettségek elismerését, javítják a – megkülönböztetésmentes – nyelvi és szakképzést, valamint megfelelő tájékoztatást nyújtanak a befogadó ország munkaügyi rendszereiről.

6.12 A szakszervezetek, a munkaadói szervezetek, a bevándorlók egyesületei és egyéb civil szervezetek helyi szinten igen jelentős szerepet töltenek be a tájékoztatásban és a bevándorlók munkalehetőséghez jutásának elősegítésében.

6.13 Az európai munkaerő nagy részének, beleértve a bevándorlókat is, kis- vagy közepes méretű vállalkozások adnak munkát – ezek alkotják az európai vállalkozások többségét –, ezért a társadalmi integrációs folyamatok nagyrészt a kkv-kban mennek végbe.

7. Az egyenlő bánásmód és a megkülönböztetésmentesség mint az integráció pillérei

7.1 Az EGSZB rendkívül fontosnak tartja azt a kérdést, hogy a hatóságok és a vállalkozások hogyan fogadják a bevándorló munkavállalókat, és hogyan bánnak velük, ugyanis a bevándorlók gyakran hátrányos helyzetben vannak a befogadó ország munkavállalóival szemben.

7.2 Bár az egyes tagállamokban tapasztalható helyzet különböző, mivel a munkaügyi jogszabályok és a társadalmi szokások is eltérőek, Európában sok bevándorló munkavállaló hátrányokkal és nehézségekkel szembesül az álláskeresés során, és gyakran nem ismerik el szakképzettségüket; ezenkívül számos esetben nem beszélnek a nyelvet, és nem ismerik a helyi törvényeket, szokásokat és szociális intézményeket.

7.3 A kiindulópontot a megkülönböztetést tiltó megfelelő jogszabályok jelentik, de nemzeti szinten továbbra is vannak még olyan jogszabályok, amelyek különbséget tesznek a befogadó országbeli és a bevándorló munkavállalók között. Különösen olyan gyakorlatokról van szó, amelyek – közvetve vagy közvetlenül – az állampolgárság, valamint az etnikai és kulturális háttér alapján alkalmaznak megkülönböztetést.

⁽⁹⁾ HL C 128., 2010.5.18., 29. o.

⁽¹⁰⁾ HL C 318., 2006.12.23.

⁽¹¹⁾ HL C 128., 2010.5.18., 29. o.

7.4 Az egyenlő bánásmódra és a megkülönböztetés elleni küzdelemre irányuló intézkedések az integrációs politikák pillérei. Az integrációval kapcsolatos kétirányú megközelítésből kiindulva az EGSZB úgy véli, hogy a vállalkozásoknak, a szakszervezeteknek és a hatóságoknak egyenlő bánásmódot kell biztosítaniuk a bevándorló munkavállalók számára, és bármilyen jellegű megkülönböztetést kerülniük kell.

7.5 A munkaadóknak és a bevándorló munkavállalóknak – a nemzeti törvények és gyakorlatok alapján – tiszteletben kell tartaniuk az egyes vállalkozások, illetve szektorok munkaügyi előírásait és kollektív szerződéseit. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a rasszizmus és a diszkrimináció törvénybe ütköző magatartásforma, amelyet a munkaügyi jogszabályok keretében a vállalkozásoknál is büntetni kell.

7.6 A munkaerő-piaci integráció megkönnyítése érdekében a bevándorló munkavállalókat tájékoztatni kell a munkaügyi törvényi előírásokról és kollektív szerződésekről, amelyek munkahelyi jogairól és kötelezéseikről rendelkeznek.

7.7 Az integrációnak kedvező politikai és társadalmi környezet megkönnyíti a bevándorló munkavállalók számára, hogy az integrációhoz vezető – a hatóságok által biztosítandó – utakat és programokat kövessenek, amilyenek például a nyelv, a törvények és a szokások elsajátítását célzó tanfolyamok.

7.8 A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmódról⁽¹²⁾ és a faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmódról szóló uniós irányelvek⁽¹³⁾ alapvető jogi eszközök a diszkrimináció elleni küzdelemre és a foglalkoztatási integráció előmozdítására irányuló tagállami jogszabályok és gyakorlatok meghatározásához.

7.9 A már létező irányelvek kiegészítéseként az Európai Parlament a közelmúltban állásfoglalást fogadott el a megkülönböztetést tiltó új irányelvről.⁽¹⁴⁾ Az EGSZB is megfogalmazta véleményét, amelyben támogatja az Európai Bizottság javaslatát, és azt ajánlja, hogy a többszörös megkülönböztetést is vegyék figyelembe. Az új irányelv – miután végül elfogadják – a megkülönböztetésmentesség elvét kiterjeszti az oktatás, az egészségügy, a szociális védelem és a lakáshoz való hozzájutás területeire is.

7.10 Az EGSZB szerint a megkülönböztetést tiltó irányelveket nem ültették át megfelelően a nemzeti jogrendszerekbe, ezért több tagállamban nincsenek hatékony megkülönböztetésellenes jogszabályok. Az új jogszabály – amikor majd elfogadják – nagyon értékes jogi eszköz lesz.

7.11 A munkaerőpiacok működésében alapvető szerepet játszó és az európai gazdasági és társadalmi élet alappilléreit jelentő szociális partnerek jelentős szerepet töltenek be az integrációban. A kollektív tárgyalások keretében vállalniuk kell a bevándorlók integrálásában rájuk háruló felelősséget, kizárva mindenféle közvetett vagy közvetlen diszkriminatív elemet a

kollektív szerződésekből és a munkaügyi szabályokból és gyakorlatokból.

7.12 A kollektív alkuk keretében – mindenekelőtt a vállalatoknál – mechanizmusokat kell kialakítani annak biztosítására, hogy a munkához való hozzájutás és a munkaerő-felvétel az esélyegyenlőség elvével összhangban történjen. Ezen a területen különösen fontos, hogy olyan eszközök álljanak rendelkezésre, amelyek elejét vehetik nemcsak a közvetlen, hanem a közvetett megkülönböztetésnek is.

7.13 Jelenleg azonban sok bevándorló munkavállaló számára a fizetés és a munkakörülmények tekintetében a gyakorlatban nincs biztosítva az egyenlő bánásmód. A szociális partnereknek és a munkaügyi hatóságoknak eljárásokat kell kidolgozniuk a megkülönböztetés megakadályozása érdekében, és az egyenlőség előmozdításával kapcsolatban proaktívnak kell lenniük.

7.14 Európában egyre több kettős munkamodell alakul ki: míg az európai polgárok többségét és a magasan képzett bevándorlókat minőségi állások várják, a bevándorlók többsége csak alacsony szintű munkára számíthat. Így a rossz minőségű foglalkoztatás szintén diszkriminációs tényező, amennyiben a bevándorlókat „gyenge pozíciójú” munkaerőként alkalmazzák.

7.15 Az EGSZB több véleményben is javasolta, hogy a tagállamok javítsák a szakképesítések egységesítését célzó mechanizmusait,⁽¹⁵⁾ és hogy az EU alakítson ki egy, a szakképesítések elismerésére szolgáló rendszert, amely megfelelő lehet a bevándorló munkavállalók számára.⁽¹⁶⁾ Sok európai vállalatnál a bevándorlók olyan munkát végeznek, amely alacsonyabb szintű, mint szakképzettségük.

7.16 A szakmai karrier továbbfejlesztése és az előléptetés szintén olyan terület, ahol sok bevándorló munkavállaló hátrányos helyzetben van, és megkülönböztetés sújtja. A munkaügyi törvényeknek, a kollektív szerződéseknek és a vállalati gyakorlatoknak garantálniuk kell, hogy a dolgozók előléptetése során tiszteletben tartsák az esélyegyenlőség elvét. A szociális partnerektől új kezdeményezéseket várunk.

7.17 A szak- és továbbképzés nagyon fontos eszköz a bevándorló munkavállalók foglalkoztathatóságának javítására, azonban egyes nemzeti törvények és gyakorlatok kizárják ebből harmadik országok állampolgárait, vagy csak korlátozott részvételt tesznek lehetővé számukra. Az EGSZB megítélése szerint a hatóságoknak és a szociális partnereknek meg kell könnyíteniük a bevándorló munkavállalók – azonos feltételekkel történő – hozzáférését a képzéshez.

7.18 Vállalatokkal együttműködve, néhány tagállam a származási országokban képzési programokat tart, amelyeket a harmadik országok állampolgárai még a tartózkodási engedély megszerzése előtt elvégeznek, és amelyek Európába érkezésük után segítik őket munkaerő-piaci beilleszkedésükben.

⁽¹²⁾ 2000/78/EK irányelv.

⁽¹³⁾ 2000/43/EK irányelv.

⁽¹⁴⁾ P6_TA(2009)0211.

⁽¹⁵⁾ Lásd mindenekelőtt: HL C 162., 2008.6.25., 90. o.

⁽¹⁶⁾ Lásd többek között: HL C 218, 2009.9.11.

7.19 Az európai munkavállalók nyugdíjjogosultságának hordozhatóságát az Európai Unió még nem oldotta meg megfelelően. A bevándorló munkavállalóknak szintén számos problémával kell számolniuk nemzeti jogszabályaik következtében, amelyek nem tartalmazzak kellő garanciákat az európai munkavégzésük során szerzett nyugdíjjogosultságokra vonatkozóan. Ennek okai igen különbözőek, és a nemzeti jogszabályokkal, illetve a harmadik országokkal kötött egyezményekkel függnek össze.

7.20 Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság tegyen jogalkotási kezdeményezést, amely megkönnyíti az EU-ban munkát végző bevándorlók nyugdíjjogosultságának garantálását abban az esetben, amikor lakóhelyet változtatnak az EU-n belül, visszatérnek származási országukba, vagy egy másik országban telepednek le.

7.21 A szakszervezeteknek fel kell venniük tagjaik közé a bevándorló munkavállalókat, és elő kell segíteniük, hogy ők is kaphassanak képviselői és vezetői megbízatást. A legtöbb európai szakszervezet jó gyakorlatokat alakított ki az egyenlő bánásmód és a megkülönböztetés elleni küzdelem biztosítása érdekében.

7.22 Az EGSZB úgy véli, hogy aktív politikákra és a szociális partnerek közötti új megállapodásokra van szükség az integrációt elősegítő társadalmi attitűdök, az egyenlő bánásmód és a munkahelyi diszkrimináció elleni küzdelem előmozdítása érdekében. Az európai szociális párbeszéd megfelelő keretet biztosíthat ahhoz, hogy a szociális partnerek belátásuknak megfelelő, új kötelezettségvállalásokat tegyenek.

7.23 Az Európai Alapjogi Ügynökség megvizsgálta⁽¹⁷⁾ az európai munkaerőpiacokon az etnikai eredet miatti diszkriminációt, és megállapította, hogy a jogszabályok ellenére igen elterjedt ez a jelenség.

8. A sokféleség kezelése

8.1 Az európai társadalmak egyre sokszínűbbek, és a jövőben ez a sokszínűség még tovább fog nőni. A bevándorlók csak akkor integrálhatók megfelelően a munka világába, ha kedvező kép alakul ki a kulturális sokféleségről, amely egyre fontosabb a vállalkozások és a munkavállalók számára.

8.2 A nagyvállalatok saját vállalati kultúrával rendelkeznek, amelyet fokozatosan alakítottak ki a munkavállalók között, a társadalmi környezet és az ügyfelekkel való kapcsolat alapján.

8.3 Az európai vállalatok egyre sokszínűbb városokban működnek. A Régiók Bizottsága a CLIP hálózat⁽¹⁸⁾ révén tapasztalatcserét folytatott a Dublini Alapítvánnyal annak érdekében, hogy a közszolgálatokban nagyobb legyen a sokféleség.

⁽¹⁷⁾ EU-MIDIS European Union Minorities and Discrimination Survey: Main Results Report, European Union Agency for Fundamental Rights, (Európai uniós felmérés a kisebbségekről és a diszkriminációról: Jelentés a fő eredményekről, Európai Unió Alapjogi Ügynöksége) 2009. december 9.

⁽¹⁸⁾ Városok a bevándorlók integrációjára irányuló helyi politikákért – Több mint 30 európai városból álló hálózat, amelyet az Eurofound irányít.

8.4 A bevándorlásból adódó kulturális sokszínűség új kihívást jelent, amelyet vállalni kell annak érdekében, hogy a vállalati kultúrát gazdagabbá tegye az új munkavállalók különböző szinteken – felső- és középszintűként, valamint beosztott dolgozóként – történő integrációja.

8.5 A globalizáció szintén olyan tényező, amely lehetővé teszi, hogy a vállalatok új társadalmi és kulturális közegben, új piacokon működjenek, és különböző kultúrákhoz tartozó ügyfelekkel találkozzanak.

8.6 Sok vállalat felismeri a sokféleség kezelésének hasznosságát. Az, hogy az elmúlt évtizedekben egyre inkább a szolgáltatásokon alapuló gazdaság került előtérbe, nagyobb súlyt adott a vállalatok és az ügyfelek közötti kapcsolatoknak, ezenkívül a globalizáció arra készítette a vállalatokat, hogy új piacokat keressenek szerte a világon. Egyre sokfélebbek az ügyfelek és felhasználók, akik felé a vállalatok fordulnak.

8.7 A vállalaton belüli sokféleség megfelelő kezelése révén jobban ki lehet használni valamennyi különböző eredetű és kultúrájú munkavállaló képességeit, és hatékonyabbá válnak a vállalatok külső kapcsolatai a hasonlóképpen sokszínű piaccal.

8.8 A sokféleséget jól kezelő vállalatoknak nagyobb az esélyük arra, hogy „tehetségekre” bukkanjanak a világ bármelyik részén, illetve hogy ügyfeleket szerezzenek az új piacokon. Ezenkívül növelhetik alkalmazottaik kreativitását és innovációs képességét, amennyiben valamennyi munkavállaló (a bevándorlók is) olyan légkörben dolgozhat, amely kedvez ennek.

8.9 A kisvállalkozásoknak gyakran nincs külön HR-osztályuk, ezért támogatást kell kapniuk a hatóságok és a munkaadói szervezetek megfelelő részlegeitől.

8.10 A sokféleség kezelésének az egyenlő bánásmódra és a megkülönböztetés elleni küzdelemre irányuló intézkedések következtetéses alkalmazása az alapja. Ezenkívül szükség van azonban a bevándorló munkavállalók befogadására irányuló programok bevezetésére, a kulturális különbségek kezelését célzó intézkedésekre, a nyelvi sokféleséget tekintve vevő kommunikációs rendszerekre, konfliktusmegoldást szolgáló mediációs eljárásokra stb.

8.11 A sokféleség kezeléséhez képzésre is szükség van. A vállalati képzés többféle csoportra terjedhet ki: a vállalatvezetőkre, a középszintűre és a teljes kollektívára, valamint a szakszervezetekre és a munkaadói szervezetekre.

8.12 A vállalatoknak, valamint a munkaadói szervezeteknek és a szakszervezeteknek egyaránt rendelkezniük kell a sokféleség kezelésére szakosodott részlegekkel, amelyek kezdeményezéseket terjesztenek elő, értékelik az eredményeket, és elősegítik a változásokat.

8.13 A hatóságoknak hozzá kell járulniuk a sokféleség vállalati kezeléséhez, többek között úgy, hogy gazdasági és adóügyi ösztönzőkkel támogatják azokat a vállalatokat, amelyek terveket dolgoznak ki, továbbá elő kell segíteniük a bevált gyakorlatok cseréjét, a képzési programok kialakítását és az ezeket népszerűsítő kampányok megvalósítását.

9. Az informális gazdaságba történő integráció nehézségei és a szabálytalan bevándorlás

9.1 Az iratokkal nem rendelkező szabálytalan bevándorló munkavállalók az informális gazdaságban, szabálytalan foglalkoztatási körülmények között kénytelenek dolgozni, ami növeli relatív súlyukat azon tagállamok gazdaságában, ahol nagyobb számú szabálytalan bevándorló él.

9.2 Gyakori, hogy a rendezetlen jogállású bevándorlókat rendkívüli mértékben kizsákmányolják egyes munkáltatók. Az EGSZB elfogadott egy véleményt⁽¹⁹⁾ azzal az irányelvvel kapcsolatban, amely szankciókat javasol a szabálytalan bevándorlókat kizsákmányoló munkaadókkal szemben.

9.3 Az iratokkal nem rendelkező, háztartási munkát végző női munkavállalók helyzete nagyon nehéz; egyes esetekben a rabszolgaságra emlékeztető körülmények között dolgoznak. Egyes tagállamok jogszabályai nem garantálják teljes mértékben az erre a munkatevékenységre vonatkozó munka- és szociális jogokat. A rendezetlen jogállású, a feketegazdaságban dolgozó személyek esetében még súlyosabbak ezek a problémák. Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy indítson új kezdeményezéseket e női munkavállalók munka- és foglalkozáshoz kapcsolódó jogainak megfelelő védelmére.

9.4 Néhány éve bizonyos tagállami jogszabályok büntetendőknek tekintik azon humanitárius egyesületek tevékenységét, amelyek segítséget nyújtanak a rendezetlen jogállású személyeknek társadalmi kirekesztésük megelőzése és integrációjuk megkönnyítése érdekében. Az EGSZB felhívja rá a figyelmet, hogy ezek a jogszabályok ellentétesek az emberi jogokkal és a szolidaritás erkölcsi elvével. Az Európai Bizottságnak és a bécsi ügynökségnek értékelniük kell ezeket az eseteket, és megfelelő lépéseket kell tenniük.

9.5 Mivel a rendezetlen jogi helyzetű bevándorlók nehezebben tudnak beilleszkedni a társadalomba, az EGSZB azt javasolta, hogy vezessenek be egyedi eljárásokat a szabálytalan

bevándorlók helyzetének rendezésére, amelyek során figyelembe veszik, hogy mennyire illeszkedtek be a társadalomba és a munka világába. Ennek alapja az Európai Bevándorlási és Menekültügyi Paktum keretében született tanácsi kötelezettségvállalás lenne,⁽²⁰⁾ a paktumban ugyanis megállapodtak arról, hogy humanitárius és gazdasági okokból a nemzeti jogszabályokban – különösen azokon a foglalkoztatási területeken, ahol sok szabálytalan jogállású személy dolgozik – eseti szabályozásokat fogantatosítanak.

10. A stockholmi program kezdeményezései

10.1 Az Európai Bizottság egy olyan, a munkavállalási célú migráció kezelésével foglalkozó európai párbeszédplatform létrehozását javasolta, amelyben munkaadók, szakszervezetek, munkaközvetítő irodák és egyéb érdekelt felek vennének részt.

10.2 Az EGSZB azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy akárcsak az Európai Integrációs Fórum létrehozásakor, kérje fel az EGSZB-t egy feltárási vélemény 2010-ben történő kidolgozására. Az EGSZB így – valamennyi érdekelt fél bevonásával – javaslatot tudna tenni ennek az európai platformnak a létrehozására vonatkozóan, amellyel együtt kíván működni.

10.3 Az Európai Bizottság azt is javasolta, hogy az EU fogadjon el bevándorlási kódexet, amely egységes, az európai polgárok által élvezett jogokkal összehasonlítható szintű jogokat garantálna a legális bevándorlók részére. A már létező jogszabályoknak ez a kodifikált változata szükség esetén hasznos módosításokat is tartalmaz majd a létező rendelkezések egyszerűsítése vagy kiegészítése és alkalmazásuk javítása céljából.

10.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a bevándorlásra vonatkozó európai jogalkotás mellett horizontális közös jogi keretre (európai státuszra) is szükség van, amely garantálja a bevándorlók jogainak és szabadságjogainak tiszteletben tartását és védelmét, foglalkozási kategóriájuktól és jogi státuszuktól függetlenül. Amennyiben a Tanácsban jelenleg megvitatás alatt álló keretirányelvet magas védelmi szint beépítésével fogadnák el, hatásos jogi eszköz lenne a bevándorlók jogainak védelmére.

10.5 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság bevándorlási kódex előterjesztésére irányuló kezdeményezését, feltéve, hogy a jogalkotási javaslat egységes, a közösségi polgárok által élvezett jogokkal összehasonlítható szinten garantálja a bevándorlók alapvető jogait.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽¹⁹⁾ HL C 204., 2008.8.9.

⁽²⁰⁾ Az EU Tanácsa, 13440/08, 2008. szeptember 24.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye–Tárgy: Európai közlekedéspolitika a 2010 utáni lisszaboni stratégia és a fenntartható fejlődési stratégia keretében (feltáró vélemény)

(2010/C 354/04)

Előadó: **Stéphane BUFFETAUT**

Az Európai Unió spanyol elnöksége az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikkének megfelelően 2009. július 23-án kelt levelében felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy dolgozzon ki feltáró véleményt a következő tárgyban:

„Európai közlekedéspolitika a 2010 utáni lisszaboni stratégia és a fenntartható fejlődési stratégia keretében”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2010. február 24-én elkészítette véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) 152 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság hangsúlyozza, hogy a közlekedés versenyképessége, megbízhatósága, folyamatossága és rentabilitása Európa gazdasági jólétének feltétele; a személyek és áruk szabad mozgása pedig az Európai Unió egyik alapvető szabadságjoga. A közlekedésnek így módon jelentősen hozzá kell járulnia a 2020-as stratégia célkitűzéseinek megvalósításához. Felhívja a figyelmet arra a tényre is, hogy a teljes közlekedési ágazat erőteljesen megszenvedte a jelenlegi gazdasági válságot. Azonban tudatában van az ágazat nem eléggé fenntartható jellegének.

1.2 Támogatja a hatékony komodalitás elérése, valamint a különböző közlekedési módok optimalizációja és hálózatépítése érdekében tett erőfeszítéseket, melyek célja, hogy integrált közlekedési rendszert hozzanak létre, és biztosítsák a lehető legnagyobb folyamatosságot a különböző közlekedési módok között. Mindazonáltal hangsúlyozza, hogy nem szabad lemondani a modális váltás elősegítésére irányuló ambíciókról, melyek nélkül a nem szénalapú közlekedési módok fejlesztése stagnálna, miközben a torlódások és a kibocsátások folyamatosan növekednének.

1.3 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság megállapítja, hogy a közlekedési ágazat függ a fosszilis energiaforrásoktól, valamint ennek következményeitől a kibocsátás, illetve az ellátás biztonsága és függetlensége területén, és tisztában van azzal, hogy az energiaforrások – főként a kőolaj – korlátozottak. Úgy véli ezért, hogy a jövőbeni európai közlekedési politikának négy fő célkitűzést kell követnie, miközben megőrzi az ágazat versenyképességét a 2020-as stratégia keretében: ezek **az alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó közlekedési módok támogatása, az energiahatékonyság, az ellátás biztonsága és függetlensége, valamint a közlekedési torlódások elleni küzdelem.**

1.4 A legfontosabb leküzdendő kihívások és a fenntartható közlekedéspolitikába beillesztendő legjelentősebb tételek a növekvő urbanizáció, valamint a komfort iránti igény a minden-

napi helyváltoztatás során, a közegészség megőrzése, amely a szennyezőanyagok és az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését teszi szükségessé, a cserekereskedelem megóvása, amelybe beletartozik a kibocsátás csökkentésének szükségessége is, a homogén területek meghatározása egy valódi integrált közlekedéspolitika létrehozása céljából, a lakosság és a gazdasági szereplők bevonása és integrációja az új politikák és a mobilitással kapcsolatos új viselkedésminták megvalósításába. Világos azonban, hogy ha az Európai Unió egyedül cselekszik, erőfeszítései hiábavalóak lesznek. Egyértelmű, hogy nemzetközi megállapodásra van szükség az üvegházhatású gázok csökkentésével kapcsolatban, mind a globális felmelegedéssel, mind a hagyományos energiaforrások csökkenésével kapcsolatos okok miatt.

1.5 Ilyen körülmények között az EGSZB konkrét intézkedések sorozatának végrehajtását ajánlja a helyi önkormányzatok és a tagállamok számára az Európai Unió támogatásával és ösztönzésével. Ez utóbbi mind a jogszabályok, mind a kohéziós, illetve a regionális fejlesztési alapok orientációja, mind pedig a transzeurópai közlekedési hálózat új irányvonalai, valamint az Európai Befektetési Bank beavatkozásai révén rendelkezik a megfelelő cselekvési eszközökkel. Ezek az intézkedések illeszkednek a fentebb említett kiemelt célkitűzések sorába, és főként az alábbiakra terjedhetnek ki:

- ambiciózus kutatási és fejlesztési terv megvalósítása a mobilitás és a közlekedés területén (motorizálás, üzemanyagok, kibocsátások elleni küzdelem, energiahatékonyság),
- honlap létrehozása a személyszállítással vagy a távolsági szállítással kapcsolatos legjobb gyakorlatok cseréjére,
- összekötő parkolók építése, valamint a tömegközlekedés kiépítése saját kijelölt sávban közlekedő autóbuszjáratokkal; illetve villamossal és metróval,
- az IKT-k mint a tömegközlekedés hatékonyságát, megbízhatóságát és biztonságát szolgáló eszközök tökéletesítése,

- a földrajzi szempontból megfelelően kiterjedt területeken a mobilitást kezelő valódi szolgálatok megteremtése, amelyek feladata a különböző közlekedési módok optimalizálása és folyamatosságának szavatolása,
- közeli szállítási zónák és a hipercentrumhoz tartozó városi elosztóközpontok létrehozása,
- vasúti létesítmények megtartása a városokon belül,
- hatékonyabb szállítási módok és energetikailag hatékonyabb, kevesebb CO₂ és egyéb szennyezőanyag kibocsátásával járó technológiák ösztönzése pénzügyi eszközök segítségével,
- biztonságos pihenőhelyek kialakítása a közúti gépjárművezetők részére, valamint munkakörülményeik és képzésük javítása,
- áru fuvarozást előnyben részesítő vasúti hálózatok kialakítása, valamint ezen a külön területen a valódi szolgáltatási kultúra megteremtése,
- az alternatív energiával és 3. generációs bioüzemanyaggal működő gépkocsik használatának ösztönzése, szükség esetén pénzügyi intézkedések által,
- valódi európai fejlesztési terv elindítása az elektronikus járművek kifejlesztése érdekében, amely az Európai Uniót olyan helyzetbe hozza, hogy képes legyen meghatározni egy leendő ágazat nemzetközi előírásait, illetve hozzájárulni azok meghatározásához,
- a zöld kikötők fogalmának tisztázása és a tengeri autópályák kialakítása,
- a tengeri szállításban dolgozók munkafeltételeinek és képzésének javítása,
- folyami és folyami-tengeri útvonalak kialakítása, valamint új, az egytengelyű pótkocsik és konténerek szállítására alkalmazható vitorlás dereglyék használata,
- a fenntarthatóság és a környezetvédelem adta szükségszerűségek figyelembevétele a közlekedési infrastruktúrák kiválasztása során,
- a külső szállítási költségek internalizálása valamennyi közlekedési ágazat esetében annak érdekében, hogy bizonyos közlekedési módokat ne büntessenek indokolatlanul, és igazságosság alakuljon ki a szállítási költségek tekintetében.
- az üvegházhatású gázok és más szennyező anyagok kibocsátásának csökkentésére, valamint a helyi közlekedés fenntarthatóságára irányuló realista célkitűzések elfogadása a szervező közgazdasági szervek által,

- ezeknek a célkitűzéseknek a figyelembevétele a tömegközlekedési rendszerek megtervezése és a közlekedési infrastruktúrák kiválasztása során,
- megbízható és realista hatásvizsgálatok rendszeres elvégzése a javasolt politikák és intézkedések megvalósítása előtt.

1.6 Valójában a megoldandó kihívás az új közlekedési politika számára az ágazat dinamizmusának és versenyképességének megőrzése azzal a céllal, hogy csökkentsük az üvegházhatású gázok és a szennyező anyagok kibocsátását, megkönnyítsük a modális közlekedést, csökkentsük a távolságokat, és előnyben részesítsük a közvetlen szállítást, több ember számára tegyük vonzóvá a kevésbé környezetszennyező szállítási módokat km/utas illetve km/áru mértékben kifejezve.

1.7 Ennek érdekében léteznek olyan egyszerű megoldások, amelyek közvetlen, gyors és érzékelhető hatásokkal járnak, elérhető költségek mellett: a lehető „legzöldebb” és leginkább megújuló üzemanyagok kiválasztása, a hulladékok feldolgozása során keletkező biogáz újrafelhasználása, a meglévő terek (például elhagyott vasúti vagy kikötői területek) újrahaznosítása a mobilitási szolgáltatások számára, a meglévő csomópontok javítása, ahol azok már léteznek, a jegyek egységességének elősegítése regionális és/vagy városi viszonylatban, saját kijelölt sávban haladó autóbuszvonalak kialakítása, a közös gépkocsihasználat ösztönzése, a vasúti operátorok közötti információcsere.

1.8 Olyan megoldások is léteznek, amelyek erős politikai döntéseket tesznek szükségessé, melyek nagyobb pénzügyi hatással járnak: hiteles közlekedési alternatívához kötődő parkolólétesítmények létrehozása a személygépkocsik számára, az információk központosításának rendszere, amely lehetővé teszi egy adott terület valamennyi bemenő és kimenő közlekedési módjának szabályozását, a legmegfelelőbb urbanizáció kiválasztása a kényszerű mobilitás csökkentése érdekében, villamosokba vagy metrókba való befektetés, a külső költségek internalizálása a közlekedés fogyasztói árába, olyan IKT-k fejlesztése, amelyek képesek megfelelő információkat nyújtani, megbízható információk nyújtása a mobilitási lánc szereplői számára, a választott közlekedési módok hatékonyságának mérése, a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos folyamatok elindítása és ennek az energiának a visszanyerése a legmegfelelőbb eszközökkel (elektromosság a villamos esetében, gáz néhány más járműnél stb.).

2. Bevezetés

2.1 Az egységes piac megteremtéséhez hatékony és megbízható személy- és áruszállítási rendszerre van szükség. Maga a kereskedelem globalizációja is a közlekedési forradalomnak, az árak csökkenésének, a szállítók számbeli növekedésének, a versenynek és az infrastruktúrák megvalósításának köszönhetően vált lehetővé.

2.2 A közlekedés nem csupán a gazdasági és a szakmai életben elengedhetetlen, hanem az emberek személyes és magánéletében is. A közlekedés elengedhetetlen feltétele a kereskedelemnek, míg a szabad mozgás az egyik alapvető jog.

2.3 A közlekedési tevékenységek természetesen az európai gazdaság egyik alapvető elemét is képezik. A közlekedés a GDP 7 %-át és a munkahelyek 5 %-át adja, és 30 %-ban járul hozzá az ipari és mezőgazdasági GDP-hez, 70 %-ban pedig a szolgáltatások GDP-jéhez.

2.4 Hangsúlyoznunk kell, hogy az adminisztratív terhek súlyossága a közlekedési ágazatban, valamint az, hogy ezek tagállamonként különbözőek, rejtett költségeket eredményeznek, és akadályozzák a közösségen belüli kereskedelmet. Ezek a költségek és adminisztratív nehézségek különös súllyal nehezednek a kis- és középvállalkozásokra.

2.5 Noha az Európai Unió büszke lehet a közlekedés gazdasági hatékonyságára és versenyképességére, az ágazatra továbbra is a fenntarthatóság elégtelensége nyomja rá bélyegét. A fenntartható szállítási hálózatnak nem csupán a szállítás különböző gazdasági céljait kell biztosítania, hanem tiszteletben kell tartania a társadalmi és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos környezetvédelmi pillért is.

2.6 A fenntartható szállítással kapcsolatos koncepcióba beletartozik a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtése a méltó munkakörülmények biztosítása és magas képzettséget igénylő munka által egy szociális szempontból felelős tevékenység érdekében, amely nem árt a környezetnek.

2.7 A járműmotorok és az üzemanyagok minősége terén elért előrelépések ellenére, továbbá a gyártók önkéntes kötelezettségvállalásai ellenére a közlekedési ágazat továbbra is az az ágazat, ahol a legnagyobb mértékben nő az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása.

2.8 Az áruszállítás volumene folyamatosan nő, mégpedig gyorsabban, mint a GDP. Ugyanakkor, noha a személyszállítás volumene az 1995 és 2007 közötti időszakban gyakorlatilag évente átlagosan 1,7 %-kal nőtt, ez a növekedés alatta maradt az ugyanerre az időszakra vonatkozó 2,7 %-os GDP-növekedésnek.

2.9 Az olyan egyéb szállítási módokra való áttérés, mint a vasúti vagy belvízi szállítás, 2001 óta korlátozottan valósult meg. Ami ennél is rosszabb, „visszaeséseket” figyelhetünk meg a közúti szállításhoz való visszatéréssel kapcsolatban.

2.10 Végezetül az ágazat továbbra is 97 %-ban a fosszilis tüzelőanyagokra van utalva, ami mind a környezetvédelem, mind az energiafüggetlenség terén káros hatással jár.

2.11 Egy hosszú távú politikának tehát meg kell erősítenie közlekedési eszközeink hatékonyságát, javítania kell a környezetre gyakorolt hatásukat és biztonságukat, meg kell erősítenie a komodalitást, előnyben kell részesítenie a modális váltást, javítania kell a munkakörülményeket, és lehetővé kell tennie a szükséges befektetések megvalósítását.

2.12 Ez annál is inkább fontosnak tűnik, mivel az Európai Bizottság 2020-ra vonatkozó tanulmányai a közlekedési kapcsolatok jelentős növekedéséről szólnak, amennyiben nem történik irányváltás:

— a Nyugat-Európán belüli közlekedés 33 %-kal fog növekedni,

— a Kelet-Európán belüli közlekedés 77 %-kal fog növekedni,

— a Nyugat-Európából Kelet-Európába történő közlekedés 68 %-kal fog növekedni,

— a Kelet-Európából Nyugat-Európába történő közlekedés 55 %-kal fog növekedni.

2.13 Amennyiben az előrejelzések beigazolódnak, a főbb kommunikációs útvonalakon általános torlódások alakulnak ki. A túl sok szállítás előbb-utóbb megöli majd a szálítást. Emiatt jelentős kutatási és fejlesztési erőfeszítéseket kell fordítani a közlekedéssel kapcsolatos technikákra (motorizáció, üzemanyagok, energetikai hatékonyság, környezetszennyezés elleni harc), be kell fektetni az infrastruktúrákba, javítani kell a komodalitást, újra meg kell teremteni a vasúti áru fuvarozást, fejleszteni kell a közúton és a vízi úton történő szálítást. Valódi Marshall-tervre lenne szükségünk az új technológiák és befektetések érdekében a szállítás területén, amennyiben el kívánjuk érni az Európai Bizottság által meghatározott célkitűzést a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésével kapcsolatban. A szállítással foglalkozó szakértők mindemellett kialakították az optimalitási koncepcióját, vagyis a termékszálítási láncok technikai, gazdasági és környezeti teljesítményének optimalizálását, valamint megalakították az optimalitási európai körét. A következő célkitűzés az, hogy a gazdasági növekedést függetleníteni kell a szállítás negatív hatásaitól.

2.14 Felmerült a szállítás természetével, illetve társadalmi és gazdasági hasznosságával kapcsolatos kérdés. A kérdésfeltevés kényes. A közlekedés szabadsága alapvető jog, a személyek, javak és szolgáltatások szabad helyváltoztatása az Európai Unió egyik alapelve, és a Kereskedelmi Világszervezet egyik alapelve. Másrészt ki dönthetne arról, hasznos-e vagy nem hasznos a szállítás? Hiábavaló-e azonban ez a kérdés? Nem, hiszen napjainkban szükséges, hogy eljussunk a szállítás költségeivel kapcsolatos gazdasági igazsághoz, vagyis hogy internalizálni kell az egyes szállítási fajták által létrehozott költségeket, amelyeket jelenleg a közösség támogat, főként a környezetvédelem, másrészt a közegészségügy és a biztonság területén. Amennyiben eljutunk a szállítás nagyobb gazdasági megalapozottságához, vagyis reálisabb költségekhez, bizonyos hullámokat lecsökkenthetünk egy szomszédos hullám javára.

3. Szárazföldi közlekedés

3.1 A komodalitás, vagyis az egyes szállítási módok optimalizálása, valamint az ezek közötti legjobb komplementaritás és a lehető leghatékonyabb kölcsönhatás ösztönzése került Európában a figyelem középpontjába. A szárazföldi közlekedés 80 %-a 100 km-nél rövidebb távolságra vonatkozik. Megfelelő választ kell tehát találni erre az igényre, amelyet a közúti szálításon kívül rövid távú vasúti szálítással is lehet teljesíteni; a folyami, illetve tengeri szállítás kevésbé tűnik alkalmasnak igen rövid távolságok esetében. Mindenesetre nyomatékosan ösztönözni kell a modális közlekedést olyan esetekben, ahol az szükséges lehet, mivel enélkül az Európai Unió nem lesz képes alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságot kialakítani.

3.2 Városi és regionális teherszállítás

3.2.1 A közlekedés eme formáját számos sajátos korlát akadályozza. Valójában a városi közlekedés felel a közúti közlekedés szén-dioxid-kibocsátásának 40 %-áért, és a többi szennyezőanyag-kibocsátásának 70 %-áért. Ezenkívül a városi torlódások a közegészségre és a környezetre gyakorolt káros hatásuk mellett az Európai Unió GDP-jének 2 %-ára becsült költséggel járnak. A tömegközlekedés fejlesztése szükségszerű, ám ennek a fejlesztésnek számos kritériumnak kell megfelelnie ahhoz, hogy a tömegközlekedés megfelelően a valódi általános érdekű szolgáltatások követelményeinek, és így alternatívát jelentsen a személygépkocsikkal szemben. Ilyen kritérium a járatok gyakorisága, gyorsasága, biztonsága, kényelme, hozzáférhetősége, megfizethetősége, a hálózatok és a könnyű kapcsolódások. Ezáltal nemcsak a környezetvédelmi kihívásoknak lehet megfelelni, hanem a társadalmi kohéziót érintő kihívásoknak is, mint a külvárosok elszigeteltségének megszüntetése.

3.2.2 Kívánatos az elektromos energiával meghajtott közlekedési eszközök használata, de magát az elektromos energiát is fenntartható módon kell előállítani, lehetőleg szén-dioxid-kibocsátás nélkül. Bátorítani kell a „telekocsi” (*carpooling*) és a közös használatú gépkocsik rendszerét is.

3.2.3 Egy ténylegesen fenntartható városi mobilitási politikát kellene bevezetni. Ehhez gátak közé kellene szorítani az egyéni közlekedést, akár városi útdíjak bevezetésével is, de mindenekelőtt a tömegközlekedés minőségének és hozzáférhetőségének javításával, ami a hatékony intermodalitás megvalósításához szükséges infrastruktúrák és szolgáltatások fejlesztésével valósítható meg. Tekintettel a közkiadásoknak az Európai Unió sok tagállamában tapasztalható helyzetére, ezt bizonyos esetekben megkönnyíthetné, ha köz- és magánszféra közötti partnersegeket alakítanak ki az olyan új infrastruktúrák kiépítése érdekében, mint a külön fenntartott sávokban haladó autóbusz-vonalak, a villamos-, trolibusz- vagy metróvonalak, az új regionális vasútvonalak kiépítése vagy a szüneteltetett vonalak újbóli forgalomba helyezése, a szállításnak szentelt információs és kommunikációs technológiák fejlesztése, a számítógépes rendszerű jegyértékesítés korszerűsítése és egyszerűsítése stb.

3.2.4 Az olyan ésszerű intézkedések, mint az agglomerációk központjával jó összeköttetésben álló parkolók („Park and Ride”) hálózatának kifejlesztése, a fenntartott sávokban közlekedő buszjáratok létesítése, valamint a használaton kívüli vasútvonalak újbóli forgalomba helyezése a gyakorlatban is megvalósíthatóvá tennék az elfogadható költségek melletti valós haladást.

3.2.5 Az információs és kommunikációs technológiák tökéletesítése hatékony eszköze lesz a közlekedési intermodalitás fejlesztésének, a valódi területi közlekedésirányítási politikán keresztül. Ezeknek a forgalom pontosabb irányítását lehetővé tévő technológiáknak a segítségével olyan rendszereket kellene kiépíteni, amelyek energetikai szempontból optimalizálnák a közúti hálózaton zajló gépkocsiforgalmat. Ugyancsak lehetővé teszik az utasoknak az utazás teljes időtartama alatti, valós idejű tájékoztatását, az elektronikus jegykiadás és -kezelés egyszerűsítését és optimalizálását, valamint a foglalási eljárások megkönnyítését. E technikáknak köszönhetően az utas optimalizál-

hatná útvonalát, tájékozódhatna a járatok menetrendjéről és sűrűségéről, sőt, a maga által választott szállítási mód energiámérlegét is megismerhetné. Az IKT-k így a szállítási módok, az infrastruktúrahasználát és az energiahatékonyság közötti szinergia kialakításának eszközeiként szolgálnak.

3.2.6 A közlekedési rendszerek irányításának problémái gyakran túlmutatnak egy község határain, és érintik a város központi magja körüli nagy területet is. A helyi önkormányzatok kezdeményezésére a nagy kiterjedésű és összefüggő földrajzi területeken valódi szolgáltatásokat lehetne kiépíteni a mobilitás kezelésére, például a közszolgáltatások átruházásával. A mobilitás irányításának elsősorban a következő feladatokat kellene ellátnia:

- a mobilitás elemzése az érintett területeken, figyelembe véve a helyi szolgáltatókat, az utasforgalmat, a földrajzi és városi megkötéseket stb.,
- a feltárt szükségletekkel összhangban a mobilitási kínálat optimalizálása és kiigazítása,
- az intermodalitás megkönnyítése érdekében az átfogó szolgáltatások kezelése: tájékoztatás, hagyományos és érintés nélküli elektronikus jegykiadás és -kezelés, megrendelt szállítás, mozgáskorlátozott személyek szállítása, „telekocsi” (*carpooling*) stb.,
- a mobilitás irányításának és környezeti hatásának felülvizsgálata.

3.2.7 A szervezésért felelős hatóságnak természetesen továbbra is módjában áll majd a helyi szolgáltatók megválasztása, a díjak kiszabása, valamint szállítási, közlekedési és területrendezési politikájának meghatározása. Felelős lenne a szerződések átláthatóságáért, szerződésekben határozni meg az irányítót és az érintett önkormányzatokat kötelező célkitűzéseket, és meghatározni a szolgáltatás minőségére vonatkozó kritériumokat stb.

3.2.8 Az EGSZB már hangsúlyozta a helyi önkormányzatok meghatározó szerepét a tömegközlekedés és a területrendezés szervezésében. A szubszidiaritás elve bizonyosan érvényesül ezen a területen, jogos azonban az Európai Unió igénye a városi közlekedés legfenntarthatóbb modelljeinek ösztönzésére; a strukturális és kohéziós alapokból, valamint a CIVITAS program jogcímén pedig már pénzügyi támogatást is folyósított. Erősítenie kellene a bevált gyakorlatok cseréjét a városi közlekedés területén, és az is kívánatos lenne, hogy a következő keretprogramon belül finanszírozza a közlekedés és a városrendezés közötti kölcsönhatásra vonatkozó kutatási erőfeszítéseket.

3.3 Városi teherszállítás

3.3.1 A szállítás ezen formája a forgalom jelentős részét teszi ki. Párizsban például a forgalom 20 %-áért és az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának 26 %-áért felel. Ezért optimalizálni kell a városi logisztikát, és lehetőség szerint előnyben kell részesíteni a szállítás áttérését a vasúti vagyami szállításra.

3.3.2 A következő lehetőségeket lehet számba venni:

- a szállítások csoportosítása helyi szállítási zónák, parkolók és rakodóhelyek kialakításával a szomszédos szervezetek és vállalkozások közelében,
- városi elosztóközpontok kialakítása a városközpontokba irányuló szállítások biztosítása érdekében, súlyhatárok megállapítása, logisztikai platformok kötelező használata, a feltöltés optimalizálása, elektromos járművek használata,
- lehetőség szerint a vasúti létesítmények megtartása a városokon belül, garantált hozzáférést biztosítva valamennyi üzemeltető számára,
- a folyók mellett elhelyezkedő nagyvárosok esetén folyami kikötők fejlesztése.

3.4 Közúti áru fuvarozás

3.4.1 A közúti áru fuvarozás volumenének növekedése nyomán egy sor kihívással kell szembenézni: ide tartozik a fokozódó szén-dioxid-kibocsátás, a közlekedési ágazat fosszilis tüzelőanyagoktól való nagymértékű függősége, az infrastruktúra fejlesztésének szükségessége, különösképpen a biztonság vonatkozásában, valamint a gépkocsivezetők kedvező munkafeltételeinek és -környezetének biztosítása.

3.4.2 A szén-dioxid-kibocsátást illetően a kibocsátások csökkentése érdekében fokozni kell a kutatást és fejlesztést, elsősorban új motorok és alternatív energiaforrások kifejlesztésével. Az alternatív meghajtásra és a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére összpontosító termékek és/vagy intézkedések adóügyi intézkedésekkel való ösztönzése még hatékonyabb, ha egy ambiciózus kutatási politika kíséri. E tekintetben a külső költségek internalizálását⁽¹⁾ egyenlő arányban kell alkalmazni az egyes közlekedési módok tekintetében.

3.4.3 A technológiai megoldások kifejlesztése és a közúti áru fuvarozásra vonatkozó információs és kommunikációs technológiák megvalósítása alapvető szerepet fog játszani azoknak a kihívásoknak a leküzdésében, amelyekkel az ágazat szembesül, hogy csökkenjen az energiafüggőség, a gépkocsik szennyezőanyag-kibocsátása és a közlekedési hálózatok túlterheltsége. Ennek érdekében az interoperabilitást biztosító nyílt szabványok létrehozásával világos keretet kellene teremteni az új technológiák bevezetésére. Növelni kell emellett az olyan technológiákra szánt K+F-kiadásokat, amelyek még nem érték el a piacérettiséget. Ezeket a technológiákat kellene felhasználni az üres fuvarok gyakoriságának csökkentése érdekében is, jobb logisztikai információátadás segítségével. Komoly érdekük fűződik a közlekedés biztonságának növeléséhez.

3.4.4 Fejleszteni kell az infrastruktúrákat is, különösképpen a felszerelt, biztonságos és őrzt parkoló- és pihenőhelyek létrehozása révén, annak érdekében, hogy főleg a gépkocsivezetők

biztonságának garantálására védhető legyenek a lopásokkal és az egyéb bűncselekményekkel szemben.

3.4.5 A gépkocsivezetők számára továbbra is vonzóvá kell tenni a pályát jó munkafeltételek és -körülmények – például szabályozott munkaidő, összehangolt vezetési és pihenőidők – biztosításával, amelyek nemcsak a szabályozásban szerepelnek, hanem a gyakorlatban is megvalósulnak⁽²⁾.

3.5 Vasúti szállítás

3.5.1 Noha a vasúti személyszállítás esetében – különösen nagy távolságok vonatkozásában a nagysebességű vonalakon – javulás figyelhető meg, a vasúti teherszállítás továbbra is alacsony szinten mozog, az áruszállításnak csupán 8 %-át teszi ki. Általánosságban ügyelni kell arra, hogy a vasút modernizációja és versenyképességének növekedése a biztonsági követelmények legmesszebbre figyelmeztetésével, valamint időszakos időjárási zavarok esetén a szolgáltatás folyamatosságának biztosítása mellett történjen.

3.5.2 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, miszerint a vasúti teherszállításnak prioritást kell élveznie, azonban ügyfélközpontú szolgáltatási kultúrát kell kialakítani, ami üzleti megközelítéssel bír és versenyképes. Ezt az átmenetet meggyorsíthatja a szolgáltatások megnyitása a versenytársak felé.

3.5.3 A teherszállítást előnyben részesítő vasúti hálózat elgondolása azokat az időbeli és földrajzi „réseket” kívánja meghatározni, amikor a tehervonatok áthaladása elsőbbséget élvezne, anélkül, hogy ez fennakadást okozna a személyszállító vonatok forgalmában.

3.5.4 Emlékeztetni kell arra, hogy az Európai Unión belül léteznek már példák ennek megvalósítására, néhány vasútvonalat pedig kizárólag teherszállításra tartanak fenn, ilyen például a rotterdami kikötőt és Németországot összekötő Betuwe-vonal. Emellett a New OPERA és a FERRMED projekt is megemlíthető.

3.5.5 A vasúti teherszállítás fejlesztése bizonyos feltételekkel megvalósítható:

- az egyszerű teherszállítási szolgáltatás helyett valódi logisztikai szolgáltatáskínálat nyújtása,
- a nagyobb versenyképesség érdekében költségcsökkentés elérése,
- nagyobb megbízhatóság garantálása a szolgáltatások nyújtásában,
- egyszerű „rajttól célig” menetidők elérése,
- több rugalmasság a kínálat terén, és gyorsabb reagálás forgalomzavar esetén.

⁽¹⁾ CESE 1848/2009. sz. vélemény: Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvvel a nehéz gépjárművekre egyes infrastruktúrák használatáért kivetett díjakról szóló 1999/62/EK irányelv módosításáról (a Hivatalos Lapban még nem jelent meg); illetve HL C 317., 2009.12.23., 80. o.

⁽²⁾ HL C 161., 2007.7.13., 89. o. HL C 27., 2009.2.3., 49. o. HL C 228., 2009.9.22., 78. o.

3.5.6 A vasúti teherszállítás fejlesztése a közúti/vasúti intermodális platformok fejlesztését is szükségessé teszi. Ezzel kapcsolatban csak üdvözölni tudjuk a kamionok Lyon és Torino közötti szállítására létesítendő vasútvonallal kapcsolatos projekt újraindítását, azonban a vasúti és a közúti hálózat taláalomra történő fejlesztése után itt az ideje a kombinált autópályák és vasútvonalak ösztönzésének (mint például az Alpokban található autópálya, vagy a Perpignan és Luxembourg között található Lorry vasútvonal. A tengeri gyorsforgalmi utak fejlesztése is aktuális kérdés, mint például a francia-spanyol Fres Mos terv Nantes/Saint-Nazaire és Gijón között.

3.6 Személygépjárművek

3.6.1 Az energia/klímacsomag szigorú korlátokat szab a gépjárműgyártókra vonatkozóan. Egyértelmű, hogy alternatív energiával működő új gépkocsik, különösképpen elektromos vagy hibrid gépkocsik kifejlesztésére van szükség. Fontos az is, hogy ne zárjuk le a bioüzemanyagokról folytatott vitát. Napjainkban nagyobb teljesítményű, harmadik generációs bioüzemanyagokat fejlesztenek ki, főleg algákból, ami elkerülhetővé teszi a megművelhető területét az emberi élelmezést szolgáló mezőgazdasági termeléssel folytatott versenyt.

3.6.2 Az elérhető technikákra és a piacon beszerezhető gépkocsikra vonatkozó kérdéseken túlmenően más területeken is elérhetőek jobb eredmények, főleg az energia- és területhatékonyság vonatkozásában, amelyet napjainkban akadályoz a gépjárművek torlódása. Ez vonatkozik a gazdaságos vezetői tanfolyamokra, amelyeket néhány nagyvállalat vagy adminisztráció ajánl fel, a „telekocsi” (*carpooling*) és a közös használatú gépkocsik gyakorlatára, valamint a bizonyos városokban bérelhető kisméretű elektromos gépkocsik rendelkezésre bocsátásában.

3.7 Gyalogos és kerékpáros közlekedés

3.7.1 A városokon belül elő kell mozdítani ezeket a közlekedési formákat is, ugyanakkor a gyalogos és kerékpáros közlekedést olyan tényezők határolják be, mint a városi topográfia, az éghajlat, vagy az érintettek életkora. Mindazonáltal világos, hogy a helyi önkormányzatoknak biztonságos kerékpárutakat kellene kialakítaniuk; a kerékpár használata fejlesztésének egyik akadálya ugyanis az autós közlekedésben rejlő lehetséges veszély.

4. Tengeri közlekedés

4.1 A tengeri szállítás a nemzetközi kereskedelem sarokkövét képezi. Az ágazat a válság hatásaival küzd, és jelenleg a kapacitástöbblet jellemzi. El kell kerülni a befektetések csökkenését, valamint a veszteségeket a képességek és a szaktudás terén, ami katasztrofális következményekkel járhat, ha megkezdődik a gazdaságélénkülés, annál is inkább, mivel az európai tengeri szállítás világszerte, emellett pedig meg kell őrizni az egyenlő versenyfeltételeket és az európai flotta versenyképességét, ami kulcsfontosságú az Európai Unió számára.

4.2 Az üzemanyagok

4.2.1 A tengerjáró hajókat erősen szennyező olajipari melléktermékek hajtják. A szükséges technológiai fejlesztéseken túl a tengeri hajózási szakma bevonásával meg kell állapítani,

hogy mily módon kompenzálható a környezetre gyakorolt negatív hatás. Ha a szén-dioxid-kvótarendszer nem megfelelő, esetleg egy ökoadó bevezetésén lehetne elgondolkodni. Ezzel a kérdéssel a nemzetközi hajózási intézmények keretében kellene foglalkozni.

4.2.2 Az EGSZB mindenesetre megerősíti, hogy támogatja a környezetbarát hajók, üzemanyagok és kikötők kérdéskörében végzett kutatást és fejlesztést elősegítő befektetéseket, ahogyan az RTE-programban tervezett tengeri gyorsforgalmi utak megvalósítása mellett is kiáll.

4.3 Biztonság

4.3.1 A tengeri veszélyek és a hajók elsüllyedése soha nem kerülhető el teljesen, azonban mindent meg kell tenni az utasok és a felszerelés biztonságának biztosítására, a hajók tervezése és karbantartása során egyaránt. A tengeri közlekedés biztonságára vonatkozó európai jogszabályok a világon a legkidolgozottabbak. Erőteljesen és szigorúan kell küzdeni továbbá a tengeren megvalósított gáztalanítással szemben.

4.4 Képzés

4.4.1 Az európai tengeri szállítás fenntartásának és fejlesztésének feltétele, hogy a fiatalok érdeklődéssel forduljanak a tengerészeti hivatás felé, és tartósan megmaradjanak e foglalkozás mellett. Javítani kell a tengerészek képzésének minőségét, valamint a munka- és a fedélzeti életkörülményeket, emellett pedig meg kell erősíteni a hajók legénységét.

5. Belvízi szállítás

5.1 A belvízi szállítás igen fejlett Észak-Európában, más országokban lehetne azonban fejlettebb is. A tengeri szállítás kérdéskörénél kezdeményezettekhez hasonlóan meg kellene fontolni a folyami és folyami-tengeri gyorsforgalmi utak elképzelését, annál is inkább, mivel ennek a szállítás módnak az energiafogyasztása és szennyezőanyag-kibocsátása háromszorosa egyszerűen alacsonyabb, mint a közúti szállításé. Ez az innovatív elképzelés csak új hajótípusok vízre bocsátásával, valamint kikötői és logisztikai platformok létrehozásával fejleszthető ki.

5.2 A folyami-tengeri és folyami használatra alkalmas hajótípusok kulcselemei az új, hatékony és nyereséges folyami szolgáltatások kialakításának, ami ezeknek a szolgáltatásoknak a kapacitás és sebesség tekintetében a forgalomhoz, valamint a kikötői és hajózási jellemzőkhöz való jó alkalmazkodása révén valósulhat meg. E hajótípusok méreteinek az optimalizálásáról van szó, főleg annak érdekében, hogy félpótkocsikat és konténereket is szállíthassanak.

6. Légi közlekedés

6.1 Ez a közlekedési mód a légkörben jelen lévő szén-dioxid 3 %-áért felelős. Hangsúlyoznunk kell, hogy 1990 óta a forgalomnövekedéshez képest a kibocsátás növekedése feleakkora. A kibocsátási egységek kereskedelmi rendszerét kiterjesztik majd a légi közlekedésre, az Európai Bizottság pedig felvetette a kerozin megadóztatásának, valamint a Közösségen belüli szállítás hozzáadottérték-adójának problémáját.

6.2 A légi közlekedés fejlődése az ágazat liberalizációjára, valamint az alacsony költséggel működő vállalatok fejlődésére vezethető vissza, bár ezek letelepedése gyakran állami támogatások odaítélésével párosul. Célszerű volna ezt a kompenzációs politikák végrehajtásának kötelezettségével összekötni a haszonélvező vállalatok érdekében.

6.3 A légi közlekedés biztonságának kérdése nyilvánvalóan kulcsfontosságú, amikor a légi közlekedésre vonatkozó politikáról van szó. Az Európai Uniónak élvonalban kell haladnia a nemzetközi légiközlekedés-biztonsági rendszer kiépítésével kapcsolatban, és ennek megfelelően kell cselekednie az ICAO nemzetközi konferencián, amelyre márciusban kerül sor Montreálban.

6.4 Végül megfelelően elő kell készíteni az egységes égbolt második szakaszába történő átmenetet 2012 után, és megfelelően kell lefolytatni az Amerikai Egyesült Államok és az Európai Unió közötti légi közlekedéssel kapcsolatos tárgyalásokat.

7. Infrastruktúrák

7.1 Az EGSZB mindig is támogatta a transzeurópai közlekedési hálózatok programját. Ezúton megerősíti támogatását, ám a finanszírozási nehézségek és a késedelmek aggodalommal töltik el.

7.2 Kiemeli, hogy a kibővített Európában megnöttek az igények a közlekedési infrastruktúrák területén, és hogy gondolkodni kell a már létező pénzügyi eszközök alkalmazásával kapcsolatban, sőt új eszközök létrehozásán is. Szükség van egy mindenre kiterjedő elmélkedési folyamatra a fenntartható infrastruktúrák bevezetésének lehetővé tételéhez az állami és magánforrások összevonásával, az új nem költségvetési források mobilizálásával stb. kapcsolatban.

7.3 Hangsúlyozni szükséges, hogy a szállítási infrastruktúrák kulcsfontosságú szerepet játszanak a társadalmi-gazdasági fejlődés és a regionális kohézió szempontjából. Emellett alapját képezik a fenntartható és a környezetet tiszteletben tartó szállításnak is. Ezért kulcsfontosságú az infrastruktúra típusának a

megválasztása. A régiók megközelíthetőségét, valamint a nemzeti és európai rendszerekbe való integrációját ezért a fenntartható és a környezetet tiszteletben tartó infrastruktúrák ösztönzésén keresztül kell kialakítani.

7.4 Arra lenne szükség, hogy a TEN-T jövőbeli irányelvei, amelyeket 2011 elején mutatnak be, világosan tükrözzék az Európai Unió abbéli választását, hogy az alacsony szén-dioxid-kibocsátású közlekedést részesíti előnyben.

7.5 Az EGSZB ismét támogatásáról biztosítja a GALILEO programot, és hangsúlyozza annak szükségességét, hogy azt további késedelem nélkül alkalmazzák.

8. A környezetvédelmi költségek internalizálása

8.1 Mindenki egyetért azzal, hogy a közlekedés környezetvédelmi költségeit internalizálni kell. E nélkül az internalizálás nélkül a költségek a nagyközönségre hárulnának. Ez ráadásul olyan, némileg ésszerűtlen kereskedelmi gyakorlatokat ösztönözhet, amelyek ahhoz vezetnek, hogy olyan termékeket szállítsanak óriási távolságról, amelyeket sokkal közelebről is be lehetne szerezni.

A környezeti hatások nagy részének internalizálására a leghatékonyabb módszer – az EGSZB szerint – a szén-dioxid-adó lenne. Ez maguknak a vállalatoknak adna erős ösztönzést arra, hogy találjanak megoldásokat a saját szén-dioxid-kibocsátásuk, és általa az általuk okozott káros környezeti hatások csökkentésére.

8.2 Az ökológiai címke egy olyan eljárás, amit nem lehet teljes mértékben figyelmen kívül hagyni, még akkor sem, ha annak végrehajtása és hatása figyelmes tanulmányozásra szorul. Ezt az elvet kellene alkalmazni egyébiránt a légi és a tengeri közlekedésben is a megfelelő illetékes nemzetközi intézményeken belül (ICAO és IMO). Az ún. „eurovignetta-irányelv” átdolgozására irányuló vita újraindítása kívánatos lenne, azonban annak figyelembe vétele mellett, hogy a külső költségek internalizálásának elvét általános módon valamennyi szállítási típusra alkalmazni kell.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az európai motorkerékpár-ágazat ipari szerkezetváltása és kilátásai (saját kezdeményezésű vélemény)

(2010/C 354/05)

Előadó: **Virgilio RANOCCHIARI**

Társelőadó: **Patrizio PESCI**

2009. július 16-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt készít a következő tárgyban:

Az európai motorkerékpár-ágazat ipari szerkezetváltása és kilátásai

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2010. február 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17–18-án tartott 461. plenáris ülésén (a március 18-i ülésnapon) 140 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A motorkerékpár-ágazat gazdasági és foglalkoztatási szempontból egyaránt nagy jelentőséggel bír az EU-ban. A gyártók helyzete igen eltérő, a globális szinten valamennyi szegmensben vagy csak a nagyon specifikus szegmensekben aktívak mellett előfordulnak a nemzeti, sőt a helyi szinten működők is, amelyek tevékenysége esetenként már a kézművességhez áll közel. Ez a megállapítás a kapcsolódó ágazatokra is érvényes, amelyekben jelentős számú kkv működik. ⁽¹⁾

1.2 A 2008 utolsó negyedévében jelentkező válság nyomán a teljes szektorban érezhetővé váltak a kereslet visszaesésének negatív hatásai, amelyek strukturális és foglalkoztatási szempontból súlyos következményekkel jártak (a kereslet 31 %-os csökkenése miatt 35 %-kal esett vissza a forgalom és a rendelések mennyisége, súlyosan érintve a foglalkoztatást is). A 2009-re vonatkozó ideiglenes adatok megerősítik a negatív piaci tendenciát, hiszen 2008-hoz képest 21 %-os, míg 2007-hez képest 25 %-os visszaesést mutatnak.

1.3 Az EGSZB attól tart, hogy az ágazat támogatására szolgáló politikák mielőbbi kidolgozása nélkül 2010-ben a munkahelyek további, jelentős mértékű elvesztésével kell majd számolni.

1.4 Az EGSZB nyilvános meghallgatást szervezett a 2009 novemberében megrendezett 67. Nemzetközi Motorsalon keretében annak érdekében, hogy további véleményeket gyűjtsön a járműgyártók, alkatrészgyártók, szakszervezetek, felhasználók, civil szervezetek és az egyetemi szféra részéről. A meghallgatás jelentős mértékben megerősítette a munkacsoportban már kialakult meggyőződések.

1.5 Ezzel összefüggésben az EGSZB:

a) megfelelő intézkedéseket tart szükségesnek a motorkerékpár-ágazat iránti kereslet támogatására a tagállamokban, és felkéri

az Európai Bizottságot, valamint a tagállamokat, hogy bátorítsák ezek középtávú alkalmazását vagy megújítását, különös tekintettel a környezetre kevésbé ható és a korszerű biztonsági előírásoknak megfelelő gépjárművekre;

- b) kívánatosnak tartja, hogy a motorkerékpárokról szóló rendeletjavaslat küszöbönálló kidolgozásának keretében az Európai Bizottság az ágazat számára teljesíthető, fokozatos, valamint a tervezéssel, a gyártással és a piaccal összhangban álló célkitűzéseket fogalmazzon meg, amelyek az ipar számára rugalmas megoldásokat, ezáltal a fogyasztók számára kisebb mértékű költségemelkedést biztosítanak, továbbá figyelembe veszik a gazdasági helyzetet és a termékek széles körét is;
- c) úgy véli, hogy a tisztességes verseny biztosítása érdekében egyrészt szigorúbban kell ellenőrizni a típusjövahagyásokat és a piacokat, másrészt pedig az EU és a dél-kelet ázsiai országok közötti szabadkereskedelmi megállapodásoknak is a kölcsönösség alapján kell működniük;
- d) felkéri az Európai Bizottságot, hogy az ágazaton belüli partnerség, a versenyképesség és a foglalkoztatás támogatása érdekében a motorkerékpár-ágazattal közösen dolgozzon ki egy, a CARS21-hez hasonló megközelítést; ⁽²⁾
- e) úgy véli, hogy a hetedik kutatási és fejlesztési keretprogram (FP7) hozzájárulhat ezeknek a célkitűzéseknek az eléréséhez; és kívánatosnak tartja egy motorkerékpár-ágazattal foglalkozó platform létrehozását, támogatva így az Európában gyártási tevékenységet végző és az európai gyártási láncot igénybe vevő vállalatokat;
- f) arra kéri az ágazatot, hogy haladjon tovább a szerkezetváltások, fúziók és átvételek által fémjelzett úton, és fejlesszen ki újabb együttműködések az alkatrészgyártókkal is, annak érdekében, hogy maximalizáljon minden létező szinergiát;

⁽¹⁾ A gyártók listája és a motorkerékpár-ágazatra vonatkozó egyéb információk megtalálhatók a CCMI honlapján: http://www.eesc.europa.eu/sections/ccmi/opinions_reports/total_list/index_en.asp#PTW

⁽²⁾ A 21. századi versenyképes autóipari szabályozási keret – (CARS 21 magas szintű csoport, 2007.)

- g) szükségesnek tartja a szociális párbeszéd fejlesztését az ágazat foglalkoztatottságának elősegítése érdekében azért, hogy európai normákat alakít ki az egész életen át tartó képzésre és a munkavállalók specializációjára, ezzel egyidejűleg pedig a foglalkoztatási bizonytalanság mérséklésére törekszik;
- h) felkéri az Európai Bizottságot, hogy a városi mobilitási cselekvési tervben előirányzott intézkedések keretében minél nagyobb teret biztosítson a motorkerékpároknak, mivel ezek kétségtelenül hozzájárulhatnak a fenntarthatóbb mobilitás eléréséhez.

2. Az európai motorkerékpár-ágazat

2.1 A motorkerékpár-ágazat gazdasági és foglalkoztatási szempontból egyaránt nagy jelentőséggel bír az EU-ban. A gépjárműágazattal összevetve⁽³⁾ felfedezhető ugyan néhány hasonlóság, a motorkerékpár-ágazatot azonban egy sor sajátosság jellemzi: mérete kisebb, struktúrája töredezetebb, termékszerkezete pedig változatosabb.

2.2 Az utóbbi évtizedek során jelentős változások játszódtak le az ágazaton belül; a hagyományos európai márkáknak az egyre élesedő japán versennyel kellett szembenéznük. Az iparág jelenlegi meghatározó szereplői közé tartozó japán gyártók közvetlenül az EU-ban is gyártási tevékenységet fejlesztettek ki. Európában időközben átalakult az ágazat, egyrészt a szerkezetváltásokon, fúziókon és felvásárlásokon keresztül, másrészt a közepesen nagyméretű ipari csoportok létrejöttével, amelyek mellett a „piaci réseket” megcélzó gyártók és számos kkv is megtalálható.

Habár a „hagyományos” európai, japán és amerikai gyártók jelenleg még őrzik vezető szerepüket az európai piacon, a kilencvenes évek óta a feltörekvő gazdaságok növekvő versenyével kell szembenéznük. A legyártott járműveket tekintve az EU súlya viszonylag csekély (1,4 millió), különösképpen Kínával (több mint 20 millió), Indiával (több mint 8 millió) és Tajvannal (1,5 millió) szemben, az európai gyártást viszont nagyobb hozzáadott érték, magasabb szintű innováció, minőség és biztonság jellemzi.

2.3 Az Eurostat statisztikáiban a motorkerékpár-ágazat a NACE 35.41 kód alatt szerepel. A legújabb, 2006-os adatok alapján a motorkerékpár-gyártók ágazata az EU-27 vonatkozásában 870 vállalatot számlál, ezek 80 %-a hat tagállamban található (Olaszország, Egyesült Királyság, Németország, Franciaország, Spanyolország és Ausztria). A 8 millió eurós átlagos forgalomból kiderül, hogy sok kkv működik e szektorban. Számukat 650-re becsülik, ami az összes vállalat 75 %-át jelenti.

2.4 Az európai gyártás 90 %-ért hozzávetőleg száz közepes és kisméretű vállalat felelős, amelyek az EU több tagállama (a már felsoroltakon túl Csehország, Hollandia, Portugália, Szlovénia, Svédország) mellett Norvégiában és Svájcban is aktívak.

Az európai gyártás fennmaradó 10 %-a a kis- és a nagyon kisméretű gyártók között oszlik meg.

2.5 A gyártók helyzete igen eltérő, a globális szinten valamennyi szegmensben (a különböző felhasználásra szánt és különböző hengerűrtartalmú motorokkal hajtott motorkerékpárok; a különböző hengerűrtartalmú motorokkal hajtott robogók, segédmotoros kerékpárok, háromkerékű motorok, quadok) vagy csak a nagyon szakosodott szegmensekben aktívak mellett előfordulnak a nemzeti szinten, valamint a méretüket és a gyártási folyamatokat tekintve néha a kézművesség határát súroló, helyi szinten működők is.

2.6 A műszaki szabályozás (európai típusjóváhagyás) az eltérő jellemzők alapján (hengerűrtartalom, felhasználás típusa) különféle kategóriákba sorolja a motorkerékpárokat. A vezetői engedélyekről szóló európai irányelv pedig különböző feltételekhez köti a motorkerékpárok használatát (AM típusú segédmotoros kerékpár; A1 típusú motorkerékpár; A2 típusú motorkerékpár; A típusú motorkerékpár). Ez a bonyolult helyzet a gyártás szétforgácsolódásának kedvez, és csökkenti a méretgazdaságosságot.

2.7 A motorkerékpár-ágazat szétszabdaltsága részben a múltból ered, de lényegileg az érintett piac természetével magyarázható. Míg a praktikus célú mobilitáshoz (különösen a városiakhoz) szorosabban kötődő szegmensek, így a robogók több szinergiahatást tesznek lehetővé a termelés, elsősorban a motorblokk-gyártás területén, addig a motorkerékpárok szegmense kevésbé alkalmas a szinergiahatások elérésére a motorok és alkatrészek különböző márkájú modelleken történő közös használata tekintetében. A jármű méretétől függően azonban valóban rendkívül változóak a dinamikus jellemzők, amihez hozzáadódnak a speciális használatból fakadó különbségek, végül pedig a felhasználók különböző elvárásai. Sok esetben az egyes márkákat jelentős mértékben azonosítják bizonyos váz- vagy motorkonfigurációkkal (ilyen például a BMW boxer motorja, a Ducati V-elosztása, a Moto Guzzi V-ikermotorja, a Triumph háromhengeres motorja), összhangban a nagyrészt rajongókból álló európai és exportpiaci kereslettel.

2.8 A járművek kisebb szériában és korlátozott számban készülnek, következésképpen a befektetett tőke megtérülése alacsonyabb, mint az autóiipari ágazatban. Ez a jellegzetesség részben igaz az alkatrészek és a forgalmazás ágazataira is.

2.9 A 2002 óta növekvő európai piac (+22 % a 2002-től 2007-ig terjedő időszakra) támogatását élvezve az EU motorkerékpár-gyártásából eredő éves forgalom elérte a 7 milliárd eurót 2006-ban, és az Európai Unió motorkerékpár-ágazatában összesen 34 milliárd eurós forgalmat realizáltak. Fontos hangsúlyozni, hogy 2004 és 2006 között az ágazat 12 %-os növekedést ért el az Európai Unióban, az általában vett gyártási ágazat és az autóiipari ágazat (mindkettő +8 %) által regisztrált százalékos arányt meghaladva, ami pozitív hatást gyakorolt a foglalkoztatásra.

⁽³⁾ Lásd a CCMI által 2007. november 13-án elfogadott, alábbi tárgyban készült tájékoztató jelentést: *Az európai gépjárműipar: jelenlegi helyzet és jövőbeli kilátások*.

3. Az alkatrészellátás, a forgalmazás és az értékesítés utáni szolgáltatások szerepe

3.1 Az alkatrészellátás és a forgalmazás ágazatait is rendkívüli széttagoltság jellemzi.

3.2 Az alkatrészek részben az autóiipari ágazat beszállítóitól származnak, akik érintőlegesen tevékenykednek a motorke-rek-pár-ágazatban is (üzemanyag-befecskendezési rendszerek), de elsősorban a szakosodott beszállítóktól (kerekek, kipufogók, tengelykapcsolók stb.), az igényelt specializációnak megfelelően. Az ágazat beszállítóinak száma mintegy 500-ra becsülhető. Ezek a beszállítók hagyományosan európaiak (Olaszországban, Spanyolországban, Franciaországban, az Egyesült Királyságban, Németországban és Hollandiában koncentrálódnak), az utóbbi években azonban megnőtt a verseny az ázsiai beszállítók részéről. A versennyel való szembenézés érdekében néhány európai beszállító tevékenysége egy részét áthelyezte Ázsiába. Az európai alkatrészpiac mégis kizárólag az európai gyártóktól érkező megrendelésektől függ.

3.3 A forgalmazási és szervizelési hálózat a motorkerék-pár-ágazatban (különösen a segédmotoros kerékpárok és robogók esetében) a közelség speciális követelményének felel meg: az EU-ban mintegy 37 000 értékesítési és értékesítés utáni szolgáltatásokat nyújtó pont van, melyet gyakran családi vállalkozások üzemeltetnek. Olaszország, Franciaország, az Egyesült Királyság, Németország, Spanyolország, Hollandia, Görögország és Svédország 91 %-át képviseli a forgalmazási és szervizelési ágazat forgalmának, mely 5 %-kal emelkedett a 2004-től 2006-ig tartó időszakban.

4. Foglalkoztatás és szociális szempontok

4.1 A 2002-től 2007-ig terjedő időszakban folyamatosan nőtt a motorkerék-pár-ágazatbeli foglalkoztatás, 150 000 munkavállalót érintett 2007-ben az EU-ban. Érdemes megjegyezni, hogy az EU-ban 2004-től 2006-ig tartó időszakban a foglalkoztatás növekedése az ágazatban +4 %-os volt, szemben az általában vett gyártási ágazatban regisztrált 3 %-os és az autóiipari ágazatban regisztrált 5 %-os csökkenéssel. Ez a városi vagy szabadidős mobilitáshoz kapcsolódó járművek iránti erősödő kereslet által is támogatott növekedés a motorkerék-pár-ágazat dinamizmusáról és innovatív jellegéről tanúskodik.

4.2 25 000 munkahely kötődik közvetlenül a motorkerék-pár-gyártáshoz, elsősorban Olaszországban, Spanyolországban, Franciaországban, az Egyesült Királyságban, Németországban, Ausztriában és Hollandiában. A motorkerék-pár-piac szezonális jellege (főleg tavasz és nyár) miatt az év bizonyos időszakaiban termelési csúcsok figyelhetők meg, melyek során a gyártók idénymunkásokat is alkalmaznak. Nagyobb rugalmasságra van tehát szükség a piac időszaki követelményeinek való megfeleléshez.

4.3 20 000 munkahely kötődik az alkatrész-ágazathoz, elsősorban Olaszországban, Spanyolországban, Franciaországban, az

Egyesült Királyságban, Németországban, Hollandiában és Magyarországon.

4.4 105 000 munkahely kapcsolódik az értékesítéshez és az értékesítés utáni szolgáltatásokhoz. Természetükénél fogva az egész EU-ban jelen vannak, jóllehet Olaszország, Németország, Franciaország, az Egyesült Királyság, Spanyolország, Hollandia, Görögország, Belgium és Svédország foglalkoztatja 92 %-ukat.

5. A jelenlegi gazdasági kontextus és a nemzetközi tendenciák

5.1 A fent említett adatokból kiderül, hogy a motorkerék-pár-ágazat rendkívül dinamikusnak mutatkozott az utóbbi években. Az európai piac növekedést regisztrált, mely 2007-ben több, mint 2,7 millió járműnek felelt meg (az EU járműparkja mintegy 34 millióra becsülhető). 2008-ban a válság, mely az elmúlt két évben sújtotta az EU-t, mégis 7,4 %-os csökkenést okozott az EU piacán 2007-hez képest. Különösen jelentős a 2008 utolsó negyedévében mért 34 %-os csökkenés 2007 ugyanazon időszakához képest. Ez a negatív tendencia megmaradt 2009 első negyedévében, melynek során a motorkerék-pár-eladások 37 %-os csökkenést regisztráltak 2008 ugyanazon időszakához képest. Az 2009-re vonatkozó, még nem végleges adatok megerősítik a negatív piaci tendenciát: 2008-hoz képest 21 %-os, míg 2007-hez képest 25 %-os összcsökkenést mértek.

5.2 A válság az ágazat egészében érezteti hatását. A gyártók számára az eladások csökkenése a bevételekre gyakorolt súlyos következmények mellett a gyártás csökkenésével is járt a raktárfelesleg kezelésé miatt. Ez a csökkenés pedig a ledolgozott munkaórák számának csökkenését, termelésbeli leállásokat és az idénymunka kisebb mértékű igénybevételét vonta maga után, ami a rövid és hosszú távú üzleti tervek felülvizsgálatához vezetett. Egyes esetekben egészen 25 %-ig terjedő – végleges – munkaerő-leépítés vált szükségessé. Egyes kisebb és közepes méretű gyártók vállalkozásai csődvédelmi eljárás alá kerültek, és jelenleg folyik az értékesítésük, mások egyenesen beszüntették tevékenységüket. Ezek a fejlemények újabb szerkezetváltásokat jeleznek, még ha nehéz is előrelátni a gazdaság és a társadalom szövetére gyakorolt hatásokat az EU-n kívülre történő esetleges vállalatáthelyezésekkel kapcsolatban.

5.3 A gyártók részéről érkező kereslet csökkenésére való tekintettel az alkatrészek beszállítóinak is csökkenteniük kell termelésüket, és mindez a foglalkoztatásra is kihatott. Egyeseknek be kellett szüntetniük tevékenységeiket, és a becslések szerint az ágazat beszállítóinak jelenleg mintegy 10 %-a van csődvészélyben. Ez a helyzet további költségeket generál a gyártók számára is, akiknek váratlan beruházásokkal kell szembenéznük ahhoz, hogy kisegítsék az alkatrészek beszállítóit vagy másokat találjanak, sőt új öntvényformákat készíttessenek el a hiányzó alumínium vagy műanyagalkatrészek pótlására. A forgalom és a megrendelések jelenleg mintegy 40 %-kal csökkentek. Nem ritka, hogy versenyképessége megőrzése érdekében sok gyártó délkelet-ázsiai beszállítókhöz fordul.

5.4 A forgalmazás és az értékesítés utáni szolgáltatások ágazatát a vállalkozások kisebb mérete (kkv-k és családi vállalkozások) miatt is súlyosan érinti a válság és a tevékenységek csökkenése. Például Spanyolországban 2008-ban 25 %-kal csökkent az eladási helyek száma, ami több mint 6 000 személy elbocsátását vonta maga után. Ha a tendencia nem változik, 2009 és 2010 között várhatóan a vállalkozások és a kereskedők mintegy 25 %-a és az ügynökök 60 %-a fejezi be tevékenységét Spanyolországban. A válságnak a forgalmazói hálózatra gyakorolt hatása további költségeket generál a gyártók számára is, akiknek ki kell segíteniük a hálózatot a piac fenntartása érdekében, hogy kiaknázhassák a gazdasági fellendülést, amikor az elérkezik.

5.5 Az EGSZB attól tart, hogy amennyiben az ágazat támogatását célzó politikák nem születnek meg minél előbb, 2010-ben a munkahely-megszűnések újabb, jelentős hullámára lehet majd számítani. Szükségesnek tartja a szociális párbeszéd fejlesztését az ágazat foglalkoztatottságának elősegítése érdekében azáltal, hogy ösztönzi az egész életen át tartó képzést és a munkavállalók specializációját, ezzel egyidejűleg pedig a foglalkoztatási bizonytalanság mérséklésére törekszik.

5.6 A motorkerékpárok iránti középtávú keresletet támogató intézkedések eleddig esetiek és elégtelenek voltak. Szemben a gépjárműgyártás ágazatában tapasztaltakkal, Európában egyedül Olaszország vezetett be gyors ütemben roncsprémiumot, mely pozitív hatással járt az olasz, és ebből adódóan az európai piacra, mindamelllett, hogy ösztönözte a leginkább környezet-szennyező járművek forgalomból való kivonását. Olaszországban a 2009 első két hónapjában megfigyelhető, mintegy 35 %-os piaci veszteség után pozitív helyzet alakult ki az alacsony hengerűrtartalmú robogóknál, amelyek esetében 500 euró hozzájárulás járt az elavult járművek leselejtezéséért. Negatívum a számok a motorkerékpárok és a segédmotoros kerékpárok esetében, ahol több mint 20 %-os a csökkenés. Több hónappal annak előzetes bejelentése után Spanyolország júliusban határozott a roncsprémiumról a motorkerékpárok esetében, de még nem kezdte meg annak végrehajtását, ami várakozó állásponton tartja a fogyasztókat, és ezáltal fékezi a vásárlást (január és augusztus között a 2008. év hasonló periódusához képest a segédmotoros kerékpárok eladása 52 %-kal, míg a motorkerékpároké 43 %-kal csökkent). Ebből a példából is egyértelműen látszik egy európai szabályozási keret fontossága, amely elősegítené a stabilitást a nemzeti piacokon, és ezáltal növelné a fogyasztók bizalmát.

5.7 A keresletet támogató intézkedések minden bizonnyal előnyösek a felhasználók számára, nem oldják azonban feltétlenül meg az alkatrészgyártók, vagy az európai motorkerékpár-ágazat problémáit. Olaszországban például az 500 eurós fix hozzájárulás exponenciális módon elősegítette a 125, illetve a 150 centiméteres, 1 500–2 000 eurós listaárú, Tajvanból importált kisrobogók eladását, kisebb mértékben a magasabb listaárú európai járművékéit, míg a 6 000–8 000 eurós listaárú motorok iránti keresletet nem tudta fenntartani. Az európai alkatrészgyártóknak semmilyen haszna nem lett az intézkedésből, mivel nem szállítanak az ázsiai gyártóknak. Annak érdekében, hogy az ágazat egésze részesedjen a haszonból, olyan kereslet-támogatási intézkedésekre van szükség, amelyek a

támogatott járművek listaárával egyenes arányban növekvő hozzájárulást biztosítanak, főként az alacsonyabb környezeti kárt okozó és fejlettebb biztonsági rendszerrel rendelkező járművek esetében.

5.8 Sürgősen lehetővé kell tenni az ágazatban működő európai uniós vállalkozások számára a finanszírozáshoz való hozzájutást, hogy (mind a gyártók, mind az alkatrész-előállítók) szembe tudjanak nézni a válság által okozott járulékos költségekkel, és továbbra is be tudjanak fektetni a kutatásba, a fejlesztésbe és az innovációba. Ez teszi lehetővé számukra, hogy a minőségre és az innovációra építve, egyre környezetbarátabb és biztonságosabb járművek gyártásával versenyképesek maradjanak.

6. Jövőbeli perspektívák az ágazat számára: kihívások és lehetőségek

6.1 Amennyiben az első félév negatív eredményei az év egészére vonatkozóan is megmaradnak, 2010-ben a teljes ágazat hitelképessége csökkenni fog a bankoknál. Még egy hirtelen helyreállítás esetén is csökken a befektetési, valamint a kutatási és fejlesztési képesség, ami középtávon negatív hatással jár, sérülékenyebbé téve ezzel a vállalkozásokat, ami a foglalkoztatás terén járhat utólagos káros hatással.

6.2 Az utóbbi évtizedben, az Euro 1 szabvány 1999-es bevezetésétől a jelenleg alkalmazott szabványokig, az ágazat jelentősen csökkentette szennyezőanyag-kibocsátását: 90 %-kal a CO és a HC esetében, valamint 50 %-kal a NO_x esetében. A zajártalom csökkenése tekintetében is biztatóak az eredmények; a teljes ágazat (beleértve a fogyasztók szervezeteit is) további tökéletesítéseken dolgozik, amelyek a jóváhagyott kipufogórendszerek kizárólagos alkalmazása és környezetbarátabb vezetési stílus által már vezetés közben valósíthatók meg. A biztonságot illetően az ágazat fejlett fékezőrendszerek kifejlesztésével bonyolított az innováció területén, amely rendszerek egyre terjednek a különböző típusú motorkerékpárok esetében, beleértve ebbe az olyan új építésű járműveket is, mint a háromkerékű motorok és a quadok.

6.3 Az Európai Bizottság irányelvjavaslatot készít elő a motorkerékpárokról, amelyet 2010 első hónapjaira várnak. Bár fontos lenne a további fejlődés a környezetvédelem és a biztonság terén, a jelenlegi gazdasági helyzetben alapvető fontosságú a katasztrofális változások elkerülése, valamint a tényleges ágazati kapacitások és a szereplők súlyának figyelembevétele. Az új európai normákat illetően szükséges, hogy az ágazat által megvalósítható célkitűzéseket javasoljunk, melyeket fokozatosan ültetünk át, a tervezés, a gyártás és a piac által megszabott menetrend függvényében. Az új rendeletben olyan megközelítést kellene választani, amely lehetővé teszi az ágazat számára saját innovációs képességének kamatoztatását azáltal, hogy magas fokú rugalmasságot biztosít számára, figyelembe véve a piaci konjunktúrát és a termékek (műszaki és piaci jellemzők alapján vett) széles skáláját, főként a fejlett fékrendszerek elterjedtsége tekintetében. Az ágazat a környezetvédelem és a közlekedésbiztonság területén már mutatott be ilyen irányú javaslatokat az Európai Bizottságnak.

6.4 A „hagyományos” gyártók – különösen a jelenlegi gazdasági helyzetben – egyre inkább ki vannak téve a főként Kelet-Ázsiából eredő alacsony ár/alacsony minőség adta versenynek, főleg a kis és közepes hengerűrtartalmú motorke-rek-párok kis haszonkulccsal járó piacán. A felmérések az bizonyítják, hogy ezek a behozott járművek gyakran nem felelnek meg az egységes európai szabványnak, ami kockázatokat rejt magában a fogyasztóra és a környezetre nézve egyaránt. Az EU-ba importált kínai motorkerékpárok közül kiválasztott mintán végzett tesztek tanúsága szerint a szabványtól való eltérés következtében az uniós típus-jóváhagyási előírásokhoz képest akár 35 %-kal hosszabb lehet a féktávolság, és akár hússzoros a károsanyag-kibocsátás. Léteznek problémák az Európában gyártott járműveknek vagy járműrészeknek a feltö-rek-vő országok gyártói általi hamisításával kapcsolatban is, és a megfelelőségi tanúsítványt is hamisítják egyes kereskedelmi cégek, amelyek a szabványnak nem megfelelő járműveket importálnak az EU-ba. Az EU piacának egy szelete igen érzé-keny az árra. Annak biztosítására, hogy itt jogszerű legyen a verseny, hatékonyabb felügyeletre van szükség a típusjóváhagyás terén, a piacokon pedig az eladásra szánt járműveken az ille-tékes hatóságok, illetve műszaki ellenőrző szolgálatok által végzett szigorú „gyártás-megfelelőségi” ellenőrzés útján kell megbizonyosodni a termékek megfelelőségéről és a szellemi tulajdon tiszteletben tartásáról.

6.5 A „hagyományos” gyártóknál ezzel ellentétben a vevők a design, a termékek minőségét és innovációs, valamint biztonsági szintjét értékelik. Ez igaz a márkájuk által fémjelzett felső-kategóriás, kis és közepes hengerűrtartalmú járművekre is, de főként a nagy hengerűrtartalmúakra, amelyek magas hozzáadott értékkel rendelkeznek és különleges technikai megoldásaik által tűnnek ki. Ezeket a termékeket érinti a leghátrányosabban a jelenlegi gazdasági verseny. A piacon mostanában megjelent, technológiailag fejlettebb termékek, így például a hibrid vagy elektromos járművek elterjedése nagyrészt a közszféra támogatásától, így a jelenlegi válság leküzdésére való általános képes-ségtől is függ.

6.6 A szabadkereskedelmi megállapodásokra kiemelt figyelmet kell fordítani annak biztosítása érdekében, hogy a vámilletékek kölcsönös liberalizációja az EU és Délkelet-Ázsia országai között mindkét fél számára előnyös legyen, valamint a nem tarifális jellegű korlátozások megszüntetésére (például a 250 köbcentiméternél nagyobb motorok kivonása a forga-lomból Kínában), melyek súlyos problémákat okoznak az európai exportőröknek.

6.7 A jelenlegi kihívásokkal való szembenézés érdekében az európai gyártóknak – csakúgy, mint a múltban – a szerkezet-váltások, fúziók és átvételek által fémjelzett úton kell haladniuk, és újabb együttműködésekkel kell kifejleszteniük annak érde-kében, hogy maximalizáljanak minden létező szinergiát.

6.8 Az európai alkatrészgyártók túlélése kiemelt fontosságú a kifejezetten európai gyártás speciális jellegének megőrzéséhez, amely a fogyasztók szemében az exkluzivitással párosul. Emiatt el kell kerülni annak megismétlődését, ami például a kerékpár-gyártó ágazatban történt, ahol is olyan fontos alkatrészek gyártói tűntek el, mint amilyen például a kerékpárvezérek gyár-tása, s ennek eredményeképpen ma Európa Kínától függ a biciklik összeszerelésénél.

6.9 Az európai alkatrészgyártók nem versenyképesek az ár tekintetében, ezért szükségszerűen az innovációra, és a gyár-tókkal együtt a design fejlesztésére kell helyezniük a hangsúlyt a méretgazdaságosság megteremtése érdekében – ahol ez lehet-séges – valamint hatékony partnerségre kell törekedniük, amely szavatolja a megrendelések folyamatosságát a felsőkategóriás termékek gyártói és értékesítói között.

6.10 A teljes motorkerékpár-gyártó ágazatra vonatkozó, a CARS21-hez hasonló megközelítésre kell törekedni, ameny-nyiben jobban meg szeretnénk felelni ezeknek a kihívásoknak, valamint elő kívánjuk segíteni az ágazat versenyképességét és a foglalkoztatást.

6.11 A 7. keretprogram kutatási alapjai hozzájárulhatnak ezekhez a célkitűzésekhez azáltal, hogy előnyben részesítik a gyártást Európában végző, illetve európai leányvállalattal rendel-kező vállalkozásokat. Ehhez egy, a motorkerékpárok ágazatára létrehozott kutatási platform – az autógyártás ágazatához hasonlóan – alapvető hozzájárulást jelenthetne főként a kvv-k számára a kutatási prioritások kijelölését célzó konzorciumokban való részvétel által.

6.12 Az Európai Bizottság nemrégiben cselekvési tervet mutatott be a városi mobilitásra, melynek számos célkitűzése közül az egyik a közlekedés folyamatosabbá tétele, amely a motoros kétkerekű járművek egyik sajátossága. A válság sebez-hetővé tette a motoros járművek ágazatát, azonban hosszú távon hasznot fog jelenteni számára az alacsony kibocsátású alternatív járművek iránt főként a városokban megmutatkozó növekvő igény a fenntartható mobilitás jegyében, feltételezve, hogy a jelenlegi gazdasági nehézségeket középtávon helyrehoz-hatatlan károk nélkül le lehet küzdeni.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A közös agrárpolitika 2013-as reformja (saját kezdeményezésű vélemény)

(2010/C 354/06)

Előadó: **Lutz RIBBE**

2009. július 16-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A közös agrárpolitika 2013-as reformja.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. február 25-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17–18-án tartott 461. plenáris ülésén (a 2010. március 18-i ülésnapon) 163 szavazattal 5 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB komoly aggodalommal látja, hogy egyre nagyobb az ellentmondás egyfelől az európai agrármodell és az európai mezőgazdaság multifunkcionalitása melletti elkötelezettség, másfelől a mezőgazdasági üzemek napi realitása között. Annál határozottabban és célzottabban kell az európai agrármodellt, melyet a jelenlegi tendenciák minden eddiginél jobban fenyegetnek, erős közös agrárpolitikával megtámogatni és ösztönözni.

1.2 A mezőgazdasági termelők a piacok felől – gyakran az alacsony vagy erősen ingadozó árak miatt – komoly nyomásnak vannak kitéve abba az irányba, hogy szakosítsák és racionalizálják az üzemeket. Ezek a folyamatok problematikus területi koncentrációhoz és ahhoz vezethetnek, hogy a hátrányos helyzetű területeken felhagynak a gazdálkodással. A fenti alkalmazkodási kényszer miatt az EGSZB sürgősen szükségesnek tartja, hogy a közös agrárpolitika révén a jövőben a multifunkcionális, minden területre kiterjedő és a fenntarthatósági célokat szem előtt tartó mezőgazdaság megőrzését és fejlesztését támogassuk.

1.3 Az EGSZB számára egyértelmű: nem elegendő csupán a versenyképesség növelésére törekedni a világpiaci kiszolgálása érdekében. A KAP-nak 2013 után nem a nyomott árakhoz orientálódó, pusztán üzemgazdaságilag optimalizált, szakosított és regionálisan koncentrált termelést, hanem az európai agrármodellt kell irányadónak tekintenie, melynek az élelmiszer-önellátás és a fenntarthatóság elvein, valamint a gazdák és fogyasztók valós szükségletein kell alapulnia.

1.4 Ehhez más agrárpolitikai keretfeltételekre van szükség, mivel a világpiaci feltételek és árak mellett nem teremthető meg a kívánt multifunkcionális mezőgazdaság.

1.5 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy először teljesen egyértelműen írja le a KAP célját, majd adja meg az ahhoz szükséges eszközöket, és mondja meg világosan, hogy milyen pénzügyi igény társul ehhez. Csak ezek után lehet tisztázni a finanszírozás kérdését. Az EGSZB elhibázottnak tartja, hogy először meghatároznak egy összeget egy adott feladatkörre, majd ezt az összeget felszítják különálló intézkedésekre és tagállamokra.

1.6 A Szerződés értelmében a KAP egyik célja „a piac stabilizálása”. Fontos, hogy stabilak legyenek a piacok. Az EGSZB ezért – az árak stabilizálása és a túlságosan erős áringadozások elkerülése érdekében – a jövőben is fontosnak tartja piaci eszközök bevetését. A piacsabályozásra, illetve a termelői árak védelmére szolgáló intézkedéseket viszont a minimálisra csökkentették, az uniós agrárpiacok pedig – harmadik országokéval összevetve – a legnyitottabbak közé tartoznak. Ebből ered a problémák túlnyomó része, amelyeket hosszú távon nem lehet csupán támogatásokkal ellensúlyozni.

1.7 Az agrárpolitika többről szól tehát, mint a pénzek szétosztása. A gazdálkodók jogos elvárása, hogy tisztességes jövedelemhez jussanak abból, hogy egyrészt a piacon értékesítik termékeiket, másrészt pedig fizetséget kapnak az európai agrármodell keretében végzett társadalmi szolgáltatásaikért.

1.8 E célból szükség van továbbá azon minőségi termékek gyártásának és értékesítésének ösztönzésére és támogatására, amelyek kifejezik az EU vidéki területeinek helyi jellegzetességeit és sokféleségét. Ehhez támogatni kell a rövid terjesztési utakat, illetve a termelők, valamint a termelőszövetkezetek közvetlen hozzáférését a fogyasztóhoz annak érdekében, hogy növekedjen a mezőgazdasági üzemek versenyképessége, és ellensúlyozni lehessen a nagy kereskedelmi láncok túlságosan erős tárgyalási pozícióját. Az európai termékek sokféleségének és egyedi jellegének megőrzését a fogyasztóknak nyújtott helyes információkkal is elő kell segíteni.

1.9 A reform egyik fontos feladata az lesz, hogy a jelenleg nem egységes uniós agrártámogatási rendszerből egységes, objektív kritériumokon alapuló, társadalmilag elfogadott rendszert hozzon létre.

1.10 A termelőknek juttatott kifizetéseket nem lehet tovább múltban gyökerező döntésekkel vagy igényekkel indokolni, ezeknek azokat a – pontosan meghatározandó – társadalmi szolgáltatásokat kell honorálniuk, amelyekre az európai agrármodell fenntartásához szükség van, és amelyek nem jelentkeznek a piaci árakban. A kifizetéseket tehát célorientáltan kell kialakítani.

1.11 Részben a nagy strukturális és agroklmatikus különbségek, a jelentősen eltérő nemzeti és regionális átlagjövedelmek, a jelentősen eltérő működési és termelési költségek, illetve a különböző üzemek és üzemtípusok által az európai agrármodell fenntartása érdekében nyújtott különböző szolgáltatások miatt semmi nem indokolja az egész Európára kiterjedő, egységes területalapú támogatást. Inkább testre szabott regionális és üzemspecifikus megoldásokat kellene találni.

1.12 Tovább kell fejleszteni, illetve optimalizálni kell a vidékfejlesztési programokat. Semmiképp nem szabad áttenni a megfelelő feladatokat az általános strukturális, illetve regionális politika hatáskörébe. Az EGSZB úgy véli azonban, hogy a jelenleg az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alaphoz (EMVA) tartozó intézkedéseknek egyértelműen kapcsolódniuk kell a mezőgazdasághoz. Az útépités és a szélessávú kábelhálózat kiépítése nem tartozik ide.

2. Elvégzendő feladatok

2.1 Az Európai Bizottság 2010-ben közleményt fog kiadni jövőbeli politikai prioritásai meghatározásáról és a 2014-től hatályos költségvetési keretről. A közlemény az olyan közösségi politikák irányvonalával is foglalkozik majd, mint a KAP és a strukturális alapok.

2.2 Ennek a saját kezdeményezésű véleménynek az a célja, hogy megfogalmazza a szervezett civil társadalom **fő gondolatait** a KAP jövőbeli irányvonalával és kialakításával kapcsolatban, és így érveket és ajánlásokat szolgáltatson az Európai Bizottságnak a közlemény kidolgozásához.

3. A kiindulási helyzet: veszélyben az európai agrármodell, azaz Európa agrárpolitikai ideálja

3.1 Gyökeresen megváltoztak a mezőgazdasággal szembeni társadalmi elvárások. Már rég nem az EK-Szerződés 33. cikkében megfogalmazott célkitűzésekről van szó, amelyeket egy az egyben átvettek az új Lisszaboni Szerződésben. Ilyen például az, hogy a termelékenység növelésével elegendő élelmiszert lehessen előállítani megfelelő árakon.

3.2 Olyan új kihívásokkal bővült ki mindez, mint a biodiverzitás megóvása, a kultúrtájak maradéktalan megőrzése, a vidékfejlesztés – ideértve a munkahelyteremtést és a meglévő munkahelyek megtartását –, a kulturális értékek számító regionális termékek stb. A mezőgazdaságnak meg kell birkóznia az éghajlatváltozás következményeivel is, illetve hozzá kell járulnia a szén-dioxid tárolásához.

3.3 A világméretű éhínség, illetve az energiapiacok problematikus helyzete is egyre inkább rámutat arra, hogy a hazai, azaz a regionális alapú mezőgazdaságnak olyan további fontos feladatai is vannak, mint az élelmiszerbiztonság, illetve az élelmiszer-önellátás garantálása, valamint az energiaforrásként való hasznosíthatóság.

3.4 Az élelmiszerbiztonság minden ember alapjoga kell hogy legyen. Még ha nem is szükséges, hogy mindenki teljes

mértékben ellássa önmagát, célként ki kellene tűzni a minél nagyobb önellátás (azaz élelmiszerszuverenitás) elérését.

3.5 A mezőgazdasági termelés gyakran párosul egyfajta kultúrával és regionális identitással. Az élelmiszerek jól érzékelhetők az egyes országok és régiók különbözőségét és történelmét. Élelmiszert elméletileg lehet ugyan importálni, a kultúrtájak, a biológiai sokféleség és a kultúra viszont csak aktív termelői gazdálkodással őrizhető meg, ezek tehát nem importálható javak. Ezért is kell az élelmiszerre teljesen máshogy tekinteni, mint például az ipari termékekre, melyek esetében a termelés helyszínének kiválasztása alapvetően költségfüggő.

3.6 A fenntartható gazdálkodásról folyó vita elérte a mezőgazdaságot is. A következetesen a fenntarthatósági célokhoz igazodó mezőgazdaság esetében politikai ételemben az „európai agrármodellről” beszélünk.

3.7 Az EGSZB szerint az elegendő mennyiséget adó, jó minőségű, regionálisan differenciált, átfogó és környezetbarát élelmiszertermelés, amely ráadásul óvja és védi az európai környezetet, megőrzi a sokféleséget és a termékek egyedi jellegét, valamint támogatja a sokrétű és nagy fajgazdagságú európai kultúrtájakat és vidéki területeket, úgy valósítható meg, ha fenntartjuk, illetve továbbfejlesztjük az „európai agrármodell”, azaz a hagyományos családi gazdaságokra⁽¹⁾ épülő, multifunkcionális uniós mezőgazdaságot, melyben a mezőgazdasági jövedelem összevethető a nemzeti, illetve regionális európai átlagjövedelmekkel.

3.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy már most is nagy különbségek vannak – még Európában is – a multifunkcionális szemléletű mezőgazdaság és az alapvetően a globalizálódott és liberalizált piacokhoz igazodni kénytelen mezőgazdaság között.

3.9 Az EGSZB komoly aggodalommal látja, hogy egyre nagyobb az ellentmondás egyfelől az európai agrármodell és az európai mezőgazdaság multifunkcionalitása melletti elkötelezettség, másfelől a mezőgazdasági üzemek napi realitása között.

3.10 Ez többek között abból adódik, hogy a gazdálkodók, akikre nem pusztán termelői, hanem multifunkcionális szerep hárul a vidéki területeken, olyan feladatokkal szembesülnek, amelyek elsődlegesen anyagi ráfordításokat követelnek tőlük, és nincs hozadékuk, mivel a mezőgazdasági termékek piachoz igazított árai nem foglalják magukban a multifunkcionalitás keretében történő mezőgazdasági ráfordításokat.

3.11 Az üzemek éppen ezért kénytelenek minden lehetséges termelési fejlesztést végrehajtani, hogy gazdaságilag talpon maradhassanak. Egy némiképp lappangó folyamat keretében az EU lépésről lépésre eltávolodik az európai agrármodellől: a mezőgazdaság „iparizálódásának” tendenciája figyelhető meg. Egyrészt olyan üzemi formák jelennek meg, melyek az „európai mezőgazdaság amerikanizálódásának” irányába mutatnak, másrészt pedig számos üzem kénytelen bezárni, pedig ezek léte és működése fontos lenne a mezőgazdaság multifunkcionalitásának megőrzése szempontjából.

⁽¹⁾ A „hagyományos családi gazdaság” kifejezés itt nem az üzemek méretére vonatkozik, hanem a termelés módjára, azaz a gazdálkodói szemléletre: a termelési helyhez minél közelebb elhelyezkedő, egymásba fonódó és egymást kiegészítő körök együttesére, melyek a szakképzett és multifunkcionális munkahelyek megőrzésére törekednek, szorosan kapcsolódnak az adott településhez és régióhoz, és felelősen viszonyulnak a természethez és az állatokhoz, a jövő nemzedékek érdekeit is figyelembe véve.

3.12 A fenti folyamatok előrehaladottsága eltérő az egyes üzemágakban, de regionálisan is nagyon különböző. Az elmúlt években óriási dinamika volt jellemző, esetenként valódi strukturális áttöréseknek lehettünk tanúi: például Alsó-Szászországban csak 2008 során a sertésüzemek 20 %-a bezárt anélkül, hogy akár egy disznóval is kevesebbet hizlaltak volna.

3.13 Nem látjuk ennek a folyamatnak a végét. Már nem zárható ki az sem, hogy – az iparhoz hasonlóan – teljes termelési ágak tűnnek el Európában. Első példa lehet a baromfiágazat, amely minden más ágazatnál jobban, már most is teljesen „iparizált”. Az egyik legnagyobb európai konszern, a francia Doux baromfivállalat már több üzemét is áttette Franciaországból Brazíliába, mert ott olcsóbb a termelés.

3.14 Mindez azt jelenti, hogy végső soron még a termelékenység folyamatos fokozása sem jelent garanciát arra, hogy az európai mezőgazdaság fennmarad a szabályozatlan globális piacokon. Nem is jelentett soha garanciát az átfogóan működtetett európai mezőgazdaságra.

3.15 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a termelés erős koncentrációi védtelenebbé teszik az európai mezőgazdaságot a válságokkal szemben.

3.16 Az európai agrármodell egyik jellemzője, hogy tudatosan lemond a termelékenységről, ami persze versenyhátrányt jelent. De éppen ez a politikai és társadalmi cél. Az európai polgároknak ugyanis másféle elképzeléseik vannak a GMO-k, a hormonok, a növekedésserkentés alkalmazásával, a szalmonella elleni küzdelemmel vagy a táj megőrzésével kapcsolatban, mint ahogy ez Európán kívül jellemző. Egyvalami azonban világos: ezek a termeléssel szemben megfogalmazott, nemzetközi összehasonlításban is nagyobb elvárások költségekkel járnak, melyeket nem lehet kizárólag a termelőkre hárítani!

3.16.1 E szempontból kiemelten fontos a határellenőrzési mechanizmusok megerősítése olyan egészség-biztonsági jegyzőkönyvek révén, melyek segítségével – miközben a közösségi és az import-termékeket azonos követelményeknek vetik alá – ellenőrizhetővé válnak a nyomon-követhetőség és az élelmiszerbiztonság feltételei, illetve az, hogy nem használnak olyan termékeket, amelyek be vannak tiltva az EU-ban.

3.17 Az európai politikusok előtt álló feladat tehát egy olyan mezőgazdaság fenntartása, amely nem használhatja ki a termelékenység-növelés valamennyi eszközét, ugyanakkor elegendő jövedelmet kell biztosítania az üzemek tulajdonosainak.

3.18 Az európai agrármodell nem üzemeltethető a világpiaci feltételek és árak mellett. Nem lehet olyan mezőgazdaságra törekedni, amely

— képes valamennyi európai régióban (gyakran torz) világpiaci feltételeknek megfelelően termelni,

— egyszersmind megfelel a termeléssel szemben támasztott minden elvárásnak (minőség, biztonság, a természetes erőforrások kímélete, állatjólét stb.), és az európai költségekkel is megbirkózik,

— mindemellett vonzó béreket kínáló, modern munkaerőpiacot biztosít, melyet a foglalkoztatás, a biztonság, a képzés és a továbbképzés magas színvonala jellemez.

3.19 A jelenlegi tendenciák minden eddiginél jobban fenyegetik az európai agrármodellt, ezért azt erős KAP-pal kell megtámogatni és ösztönözni.

4. A politika 2014-től – döntés az irányról: hová vezessen a KAP?

4.1 Bár a közös agrárpolitikát kialakítása óta egyes részeit illetően több ízben alapvető módosításoknak és reformoknak vetették alá, – a 2000-es, 2003-as és 2008-as vitát követően – újabb reformvita indult ismét el. Ez arra utal, hogy mind ez ideig nem született kielégítő válasz a KAP-pal kapcsolatos valamennyi társadalmi kérdésre. A közös agrárpolitikát mindezekért újra és újra élesen bírálják, sőt bizonyos mértékig meg is kérdőjelezzik. Az EGSZB szerint, ha komolyan vesszük az európai agrármodellt, eleve nem jöhet szóba a mezőgazdaság radikális piacorientáltsága.

4.2 A részt vevő feleknek nem elég megállniuk a helyüket ebben a társadalmi vitában: a vita (pro)aktív formálói is kell, hogy legyenek. Itt esély nyílik arra, hogy egyértelművé tegyünk a társadalom számára, miért tölt be a mezőgazdaság ténylegesen speciális szerepet. A fenntartható mezőgazdaság és állattenyésztés az európai agrármodell értelmében az élelmezés alapját jelenti társadalmunkban, és stratégiai szerepet tölt be a területrendezés és -fejlesztés, a tájmegőrzés, a környezetvédelem és az éghajlatváltozás elleni küzdelem terén.

4.3 Az EGSZB szerint először is égető szükség van arra, hogy társadalmi konszenzus jöjjön létre arról, hogy milyen is legyen Európa mezőgazdasága a jövőben, azaz mi legyen az agrárpolitika vezérelve. Egész pontosan a következőkről van szó: meg akarja a KAP védeni az „európai agrármodellt”, továbbfejlesztve azt, vagy arra akarja helyezni a hangsúlyt, hogy néhány egyre jobban szakosodott, regionálisan koncentrált és optimalizált üzemet felvértez a legalacsonyabb áráért folyó és egyre inkább kiéleződő globális versenyben való részvételhez?

4.4 Az EGSZB számára egyértelmű: nem elegendő csupán a versenyképesség növelésére törekedni a világpiaci kiszolgáltatása érdekében. A KAP-nak 2013 után nem a nyomott árakhoz orientálódó, pusztán üzemgazdaságilag optimalizált, szakosodott és regionálisan koncentrált termelést, hanem az európai agrármodellt kell irányadónak tekintenie, melynek az élelmiszer-önellátás és a fenntarthatóság elvein, valamint a gazdák és fogyasztók valós szükségletein kell alapulnia.

4.5 Az európai agrármodell csak akkor lehet életképes, ha a pusztán üzemgazdaságilag optimalizált agrártermeléssel szemben a multifunkcionális mezőgazdaság versenyképességét növeljük. Ez kell, hogy a KAP fő feladata legyen, erre kell ráállítani az agrárpolitikai eszközöket, ami mélyreható változásokat hoz majd a támogatási struktúrában. Az irányítási eszközök további leépítése ellentétes lenne ezzel a követelménnyel.

4.6 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, a Tanácsot és az Európai Parlamentet, hogy először teljesen egyértelműen írja le a KAP célját, majd adja meg az ahhoz szükséges eszközöket, és mondja meg világosan, hogy milyen pénzügyi igény társul ehhez. Csak ezek után lehet tisztázni a finanszírozás kérdését. Az EGSZB elhibázottnak tartja, hogy először meghatároznak egy összeget egy adott feladatkörre, majd ezt az összeget felosztják különálló intézkedésekre és tagállamokra.

4.7 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a KAP 2013 utáni irányvonalának kialakítása során figyelembe kell majd venni azt a tényt, hogy az európai munkahelyek egyhatoda közvetlenül vagy közvetetten, de kapcsolódik a mezőgazdasági termeléshez. Ezért a KAP fontos szerepet tölt be az EU-ban a foglalkoztatás biztosítása szempontjából is, különösen a vidéki területeken. Ha leáll a tulajdonképpeni mezőgazdasági termelés, akkor megszűnnek a kapcsolódó ágazatok munkahelyei is – egészen az élelmiszeriparig! Ezenkívül az Unió területének mintegy 80 %-át kezeli a mezőgazdasági ágazat, mely főszerepet játszik a források fenntartható használatában, a természetes élőhelyek és a biodiverzitás megőrzésében stb. Növekedni fog az éghajlatváltozás elleni küzdelemben betöltött szerepe is.

5. Sokrétű agrárpolitikai intézkedéscsomag

5.1 A piac árakat ismer, értékeket nem igazán. A termelők által elért szándékozott árak egyre inkább a világviszonylatban legkedvezőbbnek számító termelési feltételekhez és önköltségekhez igazodnak. Az európai agrármodell azonban sok olyan értéket is képvisel, amely nem jelentkezik a világgazdasági árakban.

5.2 A Szerződés értelmében „a piac stabilizálása” a KAP egyik célja. Fontos, hogy stabilak legyenek a piacok. Az EGSZB ezért – az árak stabilizálása és a túlságosan erős áringadozások elkerülése érdekében – a jövőben is fontosnak tartja a piaci eszközök bevetését. A piacsabályozásra, illetve a termelői árak védelmére szolgáló intézkedéseket viszont a minimálisra csökkentették, az uniós agrárpiacok pedig – harmadik országgal összevetve – a legnyitottabbak közé tartoznak. Ebből ered a problémák túlnyomó része, amelyeket hosszú távon nem lehet csupán támogatásokkal ellensúlyozni.

5.3 Az agrárpolitika többről szól tehát, mint a pénzek szétosztása. A gazdálkodók jogos elvárása, hogy tisztességes jövedelemhez jussanak abból, hogy egyrészt a piacon értékesítik termékeiket, másrészt pedig fizetséget kapnak az európai agrármodell keretében végzett társadalmi szolgáltatásaiért.

5.4 Amennyiben a társadalom meg akarja óvni az európai agrármodellt, akkor az agrárpolitikán keresztül támogatást kell nyújtania. A mezőgazdaságnak pedig eközben el kell fogadnia, hogy a társadalom elvárja, hogy támogatásért cserébe tegyenek eleget a multifunkcionális mezőgazdasággal szemben megfogalmazott elvárásainak.

5.5 Kereskedelem/piacok/piacszervezés

Ingadozó/stabil piacok

5.5.1 A piacok és az árak vonatkozásában legalább háromféle különböző problémát kell figyelembe venni és megoldani:

— egyre kiszámíthatatlanabb piacok csökkenő tendenciájú termelői árakkal,

— a forgalmazói és értékesítési ágazat egyre növekvő piaci ereje a termelőkkel szemben,

— a helyi és regionális minőségi termékek termelésével és értékesítésével kapcsolatos egyértelmű problémák. Ebből a szempontból nincs külön szabályozás a helyi és regionális piacra termelő mezőgazdaságra vonatkozóan.

5.5.2 Az, hogy alapvetően lemondtak a hatékony piacstabilizálási eszközökről, a spekulációnak és a piaci ingadozásoknak kedvezett. Ez azonban ellentétes a mostani és korábbi uniós szerződésekkel!

5.5.3 A nagy áringadozások ahhoz vezetnek, hogy csökken a termelők súlya az értéketermelési láncban, és nőnek az árérések az értékesítésben.

5.5.4 A fogyasztó sem igazán profitál ebből. Az elmúlt évek világosan bebizonyították ezt: a cukorrépa árának 40 %-os csökkenése alig volt érezhető a fogyasztói árakban. Ugyanez érvényes a tej és a gabonafélék árának csökkenésére is.

5.5.5 Múltbéli tapasztalatok igazolják, hogy a szabályozó beavatkozások – ha megfelelő időben megfelelő lépésekre kerül sor – nemzetgazdasági szempontból kevesebb költséggel járnak, mint az, ha utóbb kell helyrehozni a kárt.

5.5.6 A tejválság alapján egyértelmű, hogy nem lehet a minimumra csökkenteni a piacra, illetve a termelés mennyiségére vonatkozó szabályozásokat, és nem megkérdőjelezni a lakosság által a termeléssel és a multifunkcionalitással szemben támasztott magas elvárásokat.

5.5.7 A tejkvótarendszer megszüntetése azzal a veszéllyel jár, hogy – mindenekelőtt a hátrányos helyzetű régiókban – számos tejtermelő felhagy ezzel a tevékenységgel, ami gyakran a gazdálkodás feladását is jelenti. Kétségtelen, hogy a például Észtországban fogyasztott tejmennyiség Európa más, termelékenyebb régióiban olcsóbban megtermelhető. A termelés költségmegtérüléséből történő áthelyezése azonban merőben ellentmond az európai agrármodell céljainak. Az EGSZB olyan agrárpolitika mellett érvel, amely az élelmiszer-önellátás elvei alapján mindenhol lehetővé teszi a gazdálkodást! Megismételjük: a pénzügyi transzfer önmagában nem elég ennek megvalósításához, ezért a piacok és a termelés szabályozására van szükség.

5.5.8 Következésképpen a piacok stabilizálását – és ennek keretében egy úgynevezett „biztonsági háló létrehozását” – a KAP-reform egyik legfontosabb feladatának kell tekinteni!

5.5.9 Ezért az EGSZB az alábbiakért száll síkra:

- nem elég fenntartani és – ha a piaci helyzet megkívánja – bevetni a piac stabilizálását célzó kisszámú, még meglévő intézkedést: új, a WTO-val összhangban lévő elképzeléseket kell kidolgozni és bevezetni a piac stabilizálására,
- a nemzetközi agrárpiacon egyre gyakrabban megfigyelhető megjósolhatatlan eseményekre való tekintettel az agrártermékeket érintő válsághelyzetek megelőzése érdekében el kell kezdeni stratégiai módon gondoskodni tartalékokról,
- emellett meg kell fontolni, hogy termelői szervezetek, illetve ágazati megállapodások segítségével miként lehet stabilizáló hatást gyakorolni a piacokra.

Gondok az élelmiszerláncban

5.5.10 Ami az árképzést illeti, nem egyforma a tárgyaló felek alkupozíciója. A gazdálkodók tisztességtelen szerződési gyakorlatokról beszélnek, amelynek hátterében az élelmiszer-nagykereskedők túlságosan erős tárgyalási pozíciója áll.

5.5.11 Jelenleg – a szabadpiaci szemlélettel összhangban – kizárólag a piac szabályozza a legfontosabb kérdést, azaz azt, hogy ki mekkora részt kap az értéktermelési láncból. Ez semmiképpen sem kielégítő, különösen azokra a gazdálkodókra nézve, akik a gyakran magasabb egységköltségek mellett egyre inkább csökkenő termelői árakkal szembesülnek, és erre rendszerint olyan lépésekkel kénytelenek válaszolni, amelyek ellentétesek az európai agrármodell céljaival.

5.5.12 Mivel a 27 tagú EU-ban mindössze 15 üzletlánc ellenőrzi már az élelmiszerpiac 77 %-át, az EGSZB úgy véli, hogy – az USA jelenlegi gyakorlatához hasonlóan – meg kellene vizsgálni, elegendő-e a versenyjog a piacot uraló struktúrák és a kétes szerződési gyakorlatok megakadályozására. Fontos, hogy a felülvizsgálatba valamennyi érintett csoportot bevonják. Az elemzés végkövetkeztetése az élelmiszeripari ágazatot érintő közösségi versenyjogi szabályozás módosítása kellene, hogy legyen, méghozzá oly módon, hogy az előírások – a tejágazattal foglalkozó magas szintű szakértői csoport következtetéseivel összhangban – az ágazat sajátosságait figyelembe véve a globális piacokon jelen levő konkurens országokra vonatkozó versenyjogi szabályozásokhoz is igazodjanak.

5.5.13 Az EGSZB elvárja, hogy az Európai Bizottság lépjen az árképzés jobb átláthatósága érdekében, és tegyen javaslatokat arra, miként lehet elkerülni az úgynevezett „aszimmetrikus árképzést”.⁽²⁾

Helyi, regionális és minőségi termékek, illetve specialitások piaci értékesítése

5.5.14 A nagy élelmiszerláncok és a legfontosabb feldolgozók egyre inkább egyforma, szinte szabványosított, olcsó nyersanyagot igényelnek. A regionális és termékspecifikus sokszínűség számára alig marad hely.

5.5.15 Pedig éppen a regionális jelleget és az EU vidéki területeinek sokszínűségét kifejező minőségi termékek előállítása és

piaci értékesítése jelenti az egyik legfontosabb feladatot az európai agrármodell megőrzéséhez. Ez a terület tehát sokkal határozottabb támogatást érdemel. Elsősorban a kisebb és munkaigényesebb gazdaságok versenyképességének fokozása szempontjából lehet előnyös az elosztási utak lerövidítése és az, ha a gazdák vagy a termelőszövetkezetek közvetlenül elérhetik a fogyasztókat.

5.5.16 Az eddiginél sokkal nagyobb mértékben figyelembe kell venni a földrajzi megjelöléseket és a termelési technikai megkülönböztetéseket. Szükség van arra, hogy ezeket „szellemi tulajdonként” kezeljék és védjék. A megfelelő megjelölések összekötő elemek lehetnek a mezőgazdasági termékek és a régiók között: a termékek „biztos” származással, egyben különleges, az idők során „kikristályosodott” minőségi jellemzőkkel rendelkeznek. Fontos a „regionális termék” fogalmának világos meghatározása.

5.5.17 A termékek címkézését illetően jelenleg sok megtévesztő és kétes gyakorlattal találkozhatunk. A jövőben nem volna szabad megengedni például azt, hogy

- a tej csomagolása legelő teheneket ábrázoljon, ha a tej olyan állatoktól származik, amelyeket már nem legeltetnek. Ehelyett árnyaltabb megközelítést kellene támogatni a piacon (a szénával táplált vagy legeltetett tehenektől származó tejre irányuló programoktól kezdve egészen a termelői vagy kisszövetkezetek által a regionális piacon történő értékesítésig),

- regionális megjelölésekkel reklámozzanak olyan termékeket, amelyeket pedig máshol állítanak elő.

5.5.18 Javítani és ellenőrizni kell a piac átláthatóságát és a fogyasztók tájékoztatását (például az eredetmegjelölést). Az európai mezőgazdasági termelőkre vonatkozó szabályok szélesebb körű megismertetése érdekében megfelelő fogyasztói tájékoztató kampányokat kell indítani az európai termelési rendszerekről. Ezenkívül kiemelt jelentőséget kell tulajdonítani a címkézési rendszernek. Az EGSZB ezzel kapcsolatban úgy véli, hogy célszerű lenne figyelembe venni a fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló véleményben foglaltakat (NAT/398)⁽³⁾.

5.5.19 Az adófizetők pénzét a jövőben elsősorban a regionális termékek és piacok megerősítésére kell felhasználni.

5.6 A KAP finanszírozási eszközei

A jelenlegi helyzet

5.6.1 Az EU-ban napjainkban nem egységes az agrártámogatások rendszere: az EU-15-ben olyan egységes támogatásokat biztosítanak, amelyek vagy múltbéli kifizetési igényeken alapulnak, vagy pedig az egységes területalapú támogatások felé tendálnak. Az EU-12-ben azonnal a területalapú támogatási rendszert vezették be, jóllehet a kifizetések ezekben a tagállamokban az EU-15-re jellemző szint alatt maradnak.

⁽²⁾ A termelői árak növekedésekor a fogyasztói árak gyorsan emelkednek, ha azonban a termelői oldalon csökkennek az árak, a fogyasztói árak csak lassan csökkennek.

⁽³⁾ HL C 77, 2009.3.31., 81. o.

5.6.2 Következésképpen az egyes mezőgazdasági termelők napjainkban igen különböző mértékben profitálnak a jelenlegi kifizetési gyakorlatból. Ezt a rendszert egyfelől sokan igazságtalannak ítélik, másfelől aligha lehet megérteni az adófizetőkkel.

5.6.3 A közelgő reform egyik legfontosabb feladatának egy egységes, objektív kritériumokon alapuló, társadalmilag elfogadott rendszer kidolgozását kell tekinteni.

5.6.4 Az 1. pillérhez tartozó közvetlen kifizetéseket eredetileg a garantált árak 1992-ben végrehajtott csökkentésével indokolták, és 2003-ig – amíg a luxemburgi határozatokkal be nem vezették a „termeléstől való függetlenítést” – kapcsolt árkompenzációs kifizetesként biztosították. Mivel azonban a legtöbb tagállam a múltban gyökerező, úgynevezett „egységes támogatás” modelljét választotta, az egyes mezőgazdasági termelők továbbra is rendkívül különböző mértékben profitálnak a jelenlegi rendszerből. A termeléstől való függetlenítés következtében már nincs közvetlen befolyásuk a termelés módjára.

5.6.5 A 2. pillérhez tartozó közvetlen kifizetések (= terület-alapú támogatások) célja az volt, hogy honorálják a mezőgazdasági termelők olyan társadalmi többletszolgáltatásait, amelyek az alapkövetelményeken túlmutatnak, és amelyeket nem tükröz a piaci ár, illetve ösztönözzék őket arra, hogy a hátrányos helyzetű területeken fenntartsák a társadalmilag elvárt termelést.

5.6.6 Az 1. pillérhez tartozó közvetlen kifizetéseket jelenleg 100 %-ban az EU finanszírozza, a 2. pillérhez tartozóknál azonban a tagállamoknak társfinanszírozóként kell fellépniük. Ez az eltérő finanszírozási mechanizmus számos tagállamban befolyásolja a programok „vonzerejét”. Az EGSZB felszólítja az Európai Bizottságot: a jövőbeli programok tervezésekor ügyeljen arra, hogy az eltérő társfinanszírozási arányok ne vezessenek oda, hogy a tagállamok kiemelt vagy éppen kevesebb figyelemben részesítik a programok bizonyos részeit.

5.6.7 A közvetlen kifizetések mellett eszközök állnak rendelkezésre a vidékfejlesztés ösztönzéséhez (a 2. pillér 3. tengelye), a gazdaságokba való beruházások támogatásához (a 2. pillér 1. tengelye), valamint a LEADER programhoz.

5.6.8 A piacok instabilitása és volatilitása, illetve egyéb körülmények miatt a közvetlen pénzügyi transzfer a gazdaságok bevétele szempontjából igen fontos tényezővé vált. Pénzügyi transzfer nélkül a mezőgazdasági szerkezetváltás még sokkal drámaibb lenne, de azt is meg kell állapítani, hogy a jelenleg legfontosabb eszközökből – az 1. pillérhez tartozó közvetlen kifizetésekből – az egyes gazdaságok igen eltérő mértékben profitálnak.

Jövőbeli kifizetési rendszerek

5.6.9 Az EGSZB kitart az 1. pillérhez tartozó közvetlen kifizetésekkel kapcsolatos eddigi álláspontja mellett. Mindig is azt hangsúlyozta, hogy a **feladatközpontú** közvetlen kifizetéseknek fontos, de csak kiegészítő szerepük van.⁽⁴⁾ A mezőgazdasági termelők jövedelmének a piaci bevételekből és a piacon nem honorált társadalmi szolgáltatásokból kellene összeadódnia.

5.6.10 Ennek az eddig nem biztosított, de szükséges „szolgáltatáshonorálásnak” az a feltétele, hogy egyetértés legyen abban, hogy mi tekinthető olyan szolgáltatásnak, melyet a mezőgazdasági termelők – egyénileg, illetve kollektív módon – nyújtanak. Ez fontos ahhoz, hogy a közvetlen kifizetések jövőbeli biztosítását illetően világos alapelveket lehessen lefektetni. A társadalmi elfogadás érdekében ezeket a kifizetéseket objektív kritériumokra kell alapozni, és „össze kell kapcsolni” valamilyen feladattal.

5.6.11 Alapvetően a következők szerint kellene eljárni:

- Az első és a második pillér közvetlen kifizetéseit kizárólag ténylegesen kereső tevékenységet folytató gazdák, tájmegőrző szervezetek, illetve kultúrtájuk megőrzésével foglalkozó más intézmények felé irányítsák,
- Az első és a második pillér közvetlen kifizetéseit vegyék figyelembe az egyes gazdaságokban meglévő és keletkező munkahelyeket,
- fontos, hogy az első és a második pillér közvetlen kifizetéseit a mezőgazdaságnak azokat a társadalmi szolgáltatásait honorálják, amelyek nélkülözhetetlenek az európai agrármodell megőrzéséhez. A gazdák jövedelme elsősorban egy szabályozott, a termelési költségeket elismerő piac áraiból kellene, hogy származzon.
- az EU-n belüli rendkívül különböző agroklimatikus feltételekre való tekintettel az első és a második pillér közvetlen kifizetéseinek olyan összetevőkkel is kellene rendelkezniük, amelyek a tagállamokon átnyúlóan kiegyenlítik a gazdálkodók agroklimatikus feltételektől függő költségeit.⁽⁵⁾

5.6.12 El kell tehát dönteni, hogy mely konkrét szolgáltatásokért biztosítsanak közvetlen kifizetéseket (és milyen összegben). Azoknak a gazdaságoknak, illetve termelési módoknak, amelyek nem nyújtanak vagy nem akarnak nyújtani ilyen szolgáltatást, amelyek tehát nem szolgálják az európai agrármodell megvalósítását, nem kellene a közvetlen kifizetésekből részesedniük.

5.6.13 Fontos, hogy vitathatatlanként legyenek azok a közvetlen kifizetések, amelyek feladata a piaci árral nem rendelkező közhasznú szolgáltatások honorálása (például konkrét, meghatározott környezetvédelmi szolgáltatások). Az EGSZB úgy véli, hogy a megfelelő programokat nem egyszerűen tovább kell fejleszteni, hanem vonzóbbá és rugalmasabbá kell alakítani őket. Feltétlenül szükség van például az „ösztönző elemek” újbóli beépítésére. Fontos lenne továbbá, hogy rugalmasabban lehessen válaszolni a mezőgazdasági termelők egyéni tevékenységeire. A programok kialakításakor nem annyira az intézkedésekre, mint inkább az eredményekre kellene összpontosítani.

5.6.14 A jövőben sok új intézkedés ebbe a kategóriába tartozik majd, köztük az olyan mezőgazdasági módszerek is, amelyek hozzájárulnak az éghajlatváltozás enyhítéséhez vagy a szénmegkötéshez a talajban, és mindenképpen itt említendő a legelőgazdálkodás is.

⁽⁴⁾ HL C 368., 1999.12.20., 76–86. o., lásd a 7.6.1. pontot.

⁽⁵⁾ HL C 318., 2009.12.23., 35. o.

5.6.15 Megalapozottnak tekinthetők azok a közvetlen kifizetések is, amelyek állandó, megváltoztathatatlan természeti hátrányokat kompenzálják, valamint azok a kifizetések, amelyek – például természetvédelmi előírásokból adódó – használati korlátozások kompenzálását célozzák. Számos védett területen a környezet jellegének megőrzéséhez fontos egy bizonyos mértékű mezőgazdasági hasznosítás. Az EGSZB szerint nincs összhangban a realitással, ha a védett területeken gazdálkodóktól azzal az indoklással tagadják meg a kifizetéseket, hogy nekik a védett területekre vonatkozó rendelet által meghatározott kerethez kell tartaniuk magukat.

5.6.16 Az agrártámogatási politikában a közvetlen kifizetések terén a jövőben azokat a feladatközpontú, így egyben differenciált közvetlen kifizetéseket kell előnyben részesíteni, amelyek háttérben konkrét, a társadalom felé közvetíthető tevékenység áll. A kompenzációs támogatás egyértelműen ezek közé tartozik.

5.7 Egységes területalapú támogatás a versenyhátrányok kompenzálására?

5.7.1 A vita során felmerült az a lehetőség, hogy az 1. pillérhez tartozó jelenlegi közvetlen kifizetéseket egész Európában egységes területalapú támogatássá kellene alakítani és azzal az indoklással biztosítani, hogy az európai mezőgazdaság az Európán kívüli konkurenciához képest magasabb termelési normákkal, így versenyhátrányokkal szembesül.

5.7.2 Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy fontolóra kell venni a versenyhátrányok megfelelő kompenzálását. A kereskedelmi megállapodásokban ugyanis – teljességgel elfogadhatatlan módon – nem tarifális kereskedelmi akadálynak tekintik az európai agrármodell szempontjából meghatározó szociális és környezetvédelmi normákat. E vonatkozásban a WTO-rendszer sürgős reformjára van szükség, mivel egy globális kereskedelmi rendszer elfogadhatatlan szociális és ökológiai normák nélkül.

5.7.3 Az adott versenyhátrányok kompenzálásához világossá kell tenni a következőket: konkrétan mely termelési ágazatokban különböznek az európai elvárások a legfontosabb versenytársakéitól, és ez a költségek szempontjából milyen bizonyítható hátrányt jelent az egyes gazdaságok/gazdaságtípusok/termelési formák számára.

5.7.4 Az európai mezőgazdasági termelők termelési feltételei és ezzel összefüggő termelési költségei rendkívül eltérőek: az egyes régiók között igen nagy strukturális és (agro)klimatikus különbségek vannak, és a működési és létfenntartási költségekre is jelentős eltérések jellemzők. Az egyes tagállamokban, régiókban és gazdaságtípusokban a méretgazdaságosság következményeképpen is komoly különbségek adódnak a költséghátrányokat illetően.

5.7.5 Azt is könnyű belátni, hogy például az állattartó gazdálkodások bizonyítható termelési hátrányait nem lehet olyan, egységes területalapú támogatás kifizetésével megoldani, amelyből az állatokat nem tartó gazdaságok is profitálnának.

5.7.6 Következésképpen a versenyhátrányok kompenzálását nem lehet Európa-szerte egységes területalapú támogatással

megoldani. Inkább olyan régióspecifikus utat kell választani, amely figyelembe veszi az agroklimatikus feltételeket és az üzem típusokat.

5.8 Egységes területalapú támogatás a jövedelemtranszfer érdekében?

5.8.1 Nem fér kétség ahhoz, hogy az uniós agrárköltségvetésből évente az európai mezőgazdaságba folyó mintegy 50 milliárd EUR időközben számos gazdaság számára létfontosságú.

5.8.2 A jelenlegi mezőgazdasági árak tehát nem csupán az európai agrármodell megőrzése szempontjából túl alacsonyak, hanem az egész európai mezőgazdaság létét fenyegetik.

5.8.3 Ezért a vita során felmerült, hogy minden mezőgazdasági termelő kapjon egyféle „alap- és létbiztonsági támogatást” egy egységes európai területalapú támogatás formájában.

5.8.4 A jövedelmi helyzet gazdaságonként és régióként igen eltérő. Ezen a téren is döntő szerepet játszanak az 5.7.4. pontban említett különbségek. Ebből az következik, hogy a jövedelmek problémáját is differenciáltan kell megközelíteni. Ez sem oldható meg egy Európa-szerte egységes területalapú támogatással, amelyből például a sok területtel vagy kis személyzettel rendelkező gazdaságok aránytalanul sokat profitálnának.

5.8.5 Az egységes területalapú támogatás helyett adott esetben egy főre/munkaerőre eső támogatást kellene mérlegelni, de meg kell állapítani ennek felső határértékét. Ennél a megoldásnál is figyelembe kell venni az 5.7.4. pontban említett különbségeket a támogatás megállapításakor. Egy ilyen támogatási rendszerrel figyelembe kell továbbá venni azt is, hogy a gazdaságok jövedelmi helyzetét mindenekelőtt a termelői árak és a termelési költségek határozzák meg, ezek pedig egyre nagyobb ingadozásoknak vannak kitéve. Fontos, hogy egy olyan rendszer, amely a jövedelmi helyzetet tekinti kiindulópontjának, kellő rugalmassággal tudjon reagálni az egyre erőteljesebb áringadozásokra.

Á t m e n e t i i d ő s z a k o k

5.9 Egy olyan egységes európai kifizetési rendszer – nem összekeverendő az egységes európai területalapú támogatással –, amely már nem a múltban gyökerező kifizetési igényeket, hanem a jelen konkrétan meghatározandó szolgáltatásait veszi alapul, jelentős változásokhoz vezet majd a tagállamok, sőt az egyes mezőgazdasági üzemek közötti pénzáramlásban. Ezért – pénzügyi szempontból – lesznek nyertesei és vesztesei. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy ezt a körülményt kellő érzékenységgel kezeljék, és adott esetben határozzanak meg átmeneti időszakokat. Ezeket azonban úgy kell kialakítani, hogy az új rendszer az új pénzügyi időszak közepére, de legkésőbb végére már teljes egészében működjön.

5.10 A 2. pillér jövője

5.10.1 Sok polgárnak időközben az a benyomása, hogy a KAP 2. pilléréhez tartozó elemekkel azokat a károkat akarják kompenzálni, amelyeket a helytelen keretfeltételek révén maga a politika okozott.

5.10.2 Világosan a nyilvánosság értésére kell adni, hogy a KAP 2. pillérének keretében kínált jövőbeli intézkedések kiegészítik a feladatorientált közvetlen kifizetéseket, és a jövőben még célirányosabban az európai agrármodell megőrzését, biztosítását és végrehajtását szolgálják majd. Ehhez előfeltétel az intézkedések körének optimalizálása.

5.10.3 Mindez nem csak a 2. pillér jelenlegi 2. tengelyére érvényes. A mezőgazdasági üzemeknek nyújtott beruházási támogatásokat is még inkább a „fenntarthatóság” szempontja szerint kell kialakítani. Az EGSZB számára nem kétséges, hogy Európában jelentős beruházásokra van szükség egyfelől a mezőgazdasági üzemek fenntarthatóbb kialakítása érdekében, másfelől pedig azért, hogy a régebben részben pusztán terme-

léstechnikai okokból megváltoztatott kultúrtáj egyes részeit újra-
rendezzék (lásd például a vízgazdálkodásra vonatkozó/vízügyi
keretirányelvet).

5.10.4 Az EGSZB amellet szál síkra, hogy bővítsék és optimalizálják azoknak a feladatoknak a körét, amelyek jelenleg a 2. pillér 3. tengelyéhez tartoznak. Semmiképpen sem szabad adott feladatokat az általános strukturális, illetve regionális politika hatáskörébe áttenni. Az EGSZB úgy véli azonban, hogy a jelenleg az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alaphoz (EMVA) tartozó intézkedéseknek egyértelműen kapcsolódniuk kell a mezőgazdasághoz. Az útépités és a szélessávú kábelhálózat kiépítése nem tartozik ide!

Kelt Brüsszelben, 2010. március 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A nemzetközi szervezetek új irányításáért

(2010/C 354/07)

Előadó: **Annie VAN WEZEL**Társelőadó: **Claudio CAPPELLINI**

2009. február 25-i plenáris ülésén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A nemzetközi szervezetek új irányításáért.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2010. március 4-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17 – 18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) 132 szavazattal, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A világgazdaság integráltsági foka meghalad minden eddigi mértéket. A többpólusú világunkban tapasztalható globális válságok újfajta irányítást és fokozott legitimitást tesznek szükségessé a nemzetközi szervezetek számára. E legitimitásnak közös értékeken, normákon és célkitűzéseken, koherencián és hatékonyságon, valamint az összes ország és polgárai iránti befogadókészségen kell alapulnia. **Az EGSZB támogatja az Európai Uniót abban, hogy aktívan részt vegyen a nemzetközi szervezetek egy ilyenfajta új irányításának kidolgozásában.**

1.2 Már a jelenlegi válság előtt is elismerték, hogy szükség van a nemzetközi szervezetek, az ENSZ-intézmények és a Bretton Woods-i intézmények megreformálására; a pénzügyi és gazdasági válság kirobbanása óta pedig a reformfolyamat további lendületet kapott. Amint nyilvánvalóvá vált, hogy a pénzügyi válság következményei visszafordíthatatlanok, a **G20-csoport vezető szerepet vállalt a reagálásban.** A G20-folyamat viszonylag kedvezően fogadott eredményei ellenére döntéseinek legitimitása kétséges. **Az EGSZB kéri az EU-t, hogy dolgozzon ki hatékony kapcsolatokat a G20-folyamat és a reprezentatív ENSZ-intézmények között, illetve erősítse meg az ECOSOC-ot.**

1.3 A feltörekvő és a fejlődő országoknak kiemelkedőbb szerepet kell kapniuk a nemzetközi szervezetek irányításában. **Az EGSZB támogatja a Világbank és az IMF további átalakítását úgy, hogy az ilyen országok nagyobb mértékben legyenek képviselve.**

1.4 A nemzetközi szervezetek irányításának az ENSZ Alapokmányán és az ENSZ által kiadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatán kell alapulnia. Az EU mindig is határozottan kiállt a többoldalú együttműködés mellett, és az

EGSZB teljes mértékben támogatja ezt a politikát. **Az EGSZB megjegyzi ugyanakkor, hogy megváltozott a multilaterális értékek ösztönzésének környezete, és ezért úgy véli, hogy felül kellene vizsgálni az Európai Bizottságnak a többoldalúság felé vezető uniós politikákról kiadott közleményeit.** ⁽¹⁾

1.5 Annak ellenére, hogy a nemzetközi szervezetek adott esetben rendelkeznek világos célkitűzésekkel, döntéseik következményeinek nem megfelelő nyomon követése és a hatások felmérésének hiánya miatt hatékonyságuk nem maximális. Az EU olyan nyomonkövetési rendszereket dolgozott ki, amelyek bevált gyakorlatként nemzetközi szinten is átvehetőek az összetett többszintű lépések figyelemmel kísérésére. **Az EGSZB arra ösztönzi az EU-t, hogy vezesse be ezeket a nyomonkövetési rendszereket a nemzetközi szervezetekre.**

1.6 **Az EGSZB támogatja, hogy egy újabb pénzügyi válság elkerülése érdekében a nemzetközi szervezetek kapjanak nagyobb hatáskört a pénzügyi piacok nemzetközi szintű szabályozására.** Az EGSZB támogatja a következő területek fokozottabb szabályozását európai és nemzetközi szinten: a tartalékok növelése, a fedezeti alapok szabályozása, az adóparadicsomok megszüntetése, a túlzott és abnormális juttatások helytelenítése, a tőkeáttételi kockázat csökkentése, valamint a felügyeleti hatóságok megszilárdítása nemzetek feletti szinten.

1.7 **Az EGSZB minden olyan uniós kezdeményezést támogat, amelynek célja a nemzetközi szervezetek közötti együttműködés és összhang elősegítése.** Az EGSZB sürgeti az EU-t, hogy tegyen lépéseket Angela Merkel kezdeményezésének nyomán, és könnyítse meg a nemzetközi szervezetek közötti formális párbeszédet az ILO tisztességes munkára vonatkozó menetrendjén alapuló együttműködés előmozdítása érdekében.

⁽¹⁾ COM(2001) 231: *Hatékony partnerség építése az ENSZ-szel a fejlesztés és a humanitárius ügyek terén*, illetve COM(2003) 526: *Az Európai Unió és az Egyesült Nemzetek: A multilateralizmus választása.*

1.8 Az EGSZB üdvözli az Európai Parlament állásfoglalását, amely az ILO aktualizált egyezményeinek ratifikálására kéri fel az uniós tagállamokat; támogatja ezenkívül az Európai Parlament és az Európai Bizottság kezdeményezését, miszerint készüljön ajánlás a tagállamok számára az ILO eddigi egyezményeinek ratifikálására és az azok végrehajtásához való aktív hozzájárulásra. **Az EGSZB aktívan részt kíván venni ennek az ajánlásnak az elkészítésében.**

1.9 Az EGSZB elismeri, hogy az EU „puha befolyást” fejt ki a nemzetközi szervezetek irányítási struktúráiban, ugyanakkor úgy véli, hogy az EU-nak minden nemzetközi szervezettel kapcsolatosan ki kellene dolgoznia egy stratégiát erejének növelése és pozíciójának megerősítése érdekében. **Az ilyen stratégiák kidolgozása során konzultációs megbeszéléseket kellene tartani az EGSZB-vel.**

1.10 Az EGSZB reméli, hogy az új Lisszaboni Szerződés, az új külügyi főképviseleti tisztség és a megerősített diplomáciai együttműködés eredményeként az EU egységesebben lép fel és jobb pozícióba kerül a nemzetközi szervezeteken belül. **Az EGSZB arra ösztönzi az EU-t, hogy külpolitikáiban következetes módon, célkitűzéseivel összhangban járjon el.**

1.11 Az új irányítási struktúra kialakításának folyamata nem nagyon átlátható. A szociális partnereket és a reprezentatív civil szervezeteket be kellene vonni, és **az EGSZB elvárja az EU-tól, hogy könnyen hozzáférhetővé tegye az ezzel a folyamattal kapcsolatos információkat.**

1.12 A nemzetközi szervezetek eredményesebben működhetnek akkor, ha nyitottak a reprezentatív civil szervezetekkel, a szakszervezetekkel és a munkaadói szervezetekkel való konzultációra. Ezeket a szervezeteket be kell vonniuk átlátható konzultációs struktúráikba és nyomkövetési rendszereikbe is. **Az EGSZB azt várja az EU-tól (az Európai Bizottságtól és a tagállamoktól), hogy mozdítsák elő és könnyítsék meg a civil szervezetekkel és a szociális partnerekkel való fokozottabb konzultációt a nemzetközi szervezetek jövőbeli irányítási struktúráiban.**

2. Bevezetés

2.1 A nemzetközi szervezetek irányítási rendszeréről folytatott vita nem új, de a világszintű pénzügyi válság gyors elterjedése és mélyreható következményei rámutattak a globális irányítás gyengeségére a globalizálódott gazdaságban, és feltárták az összes ország közötti nagymértékű **kölcsönös függést**. Nem elég, hogy a válság kihat az összes gazdaságra, még jelentős foglalkoztatási válságot is kiváltott, ami több millió, amúgy is kiszolgáltatott munkavállalót és vállalkozást érint. Annak érdekében, hogy a válság negatív hatásait a lehetőségekhez mérten csökkentsük és elkerüljünk egy újabb, jövőbeni krízist, a pénzügyi ágazatot – ahonnan a válság kiindult – jobb szabályozásnak kell alávetni. De ez nem minden. Egy fenntartható és értékalapú gazdaság létrehozásához új és hatékonyabb, felelősebb és átláthatóbb irányítást kell kialakítani a világgazdaság számára.

2.2 Jelen vélemény a szociális, gazdasági és pénzügyi politikákat irányító nemzetközi szervezeteket (ENSZ, WTO, ILO, Világbank, Nemzetközi Pénzügyi Alap (IMF), OECD, illetve a G20-csoport és a Pénzügyi Stabilitási Tanács) helyezi a közép-

pontba, tekintettel azok jelenleg folyó reformjára és a pénzügyi válság kontextusára.

2.3 A világ **jelentős globális válságokkal** szembesül, amelyekkel csak világszinten lehet eredményesen szembeszállni. Ez nemcsak a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válságra igaz, hanem az élelmiszer-, a víz- és az energiaellátás, az elszegényedés, a környezetvédelmi problémák – köztük az éghajlatváltozás –, a biztonság és a fokozódó migráció jelentette válságra is.

2.4 A globalizáció megváltoztatta a gazdasági kapcsolatokat, és ennek tükröződnie kell a globális gazdasági irányítási struktúrákban. Változóban vannak az erőviszonyok: az úgynevezett BRIC-országok (Brazília, Oroszország, India, Kína) mind gazdasági, mind politikai és stratégiai értelemben is egyre fontosabbá válnak. Egy (a hidegháború idejére jellemző) kétpólusú világból egy (az USA egyeduralmával fémjelzett) egypólusú világból egy **többpólusú világ** jön létre. Az új globális irányítási modellt képviselő intézményekben szerephez kell juttatni a feltörekvő gazdaságokat és a fejlődő országokat is.

2.5 Ezeket a kihívásokat csak **legitim** intézmények képesek kezelni. Az új irányítási struktúra csak akkor rendelkezik ezzel a legitimitással, ha politikái **koherensek**, azok végrehajtása **eredményes**, és minden nemzetre és állampolgárra nézvést **befogadó**.

2.6 Az elmúlt években számos kezdeményezés született a nemzetközi szervezetek globális irányítási rendszerének felülvizsgálatára és az ENSZ megreformálására. Az ENSZ állandó koordinátorának vezetésével nemzeti szinten előrelépés történt a „*Delivering as One*” projektben. 2009-ben az ENSZ-rendszer koordinációs főtanácsa bejelentette, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezetei és a Bretton Woods-i intézmények közösen kilenc kezdeményezést indítanak. A világgazdaság új irányítási rendszerének kialakítása során az ECOSOC szerepének és hatáskörének megerősítését javasolták. A pénzügyi és gazdasági válság kirobbanása óta a reformfolyamat a G20-ak vezetésével felgyorsult.

2.7 A G20-csoportot alkotó országok vezetői 2009. szeptember 24–25-én az egyesült államokbeli Pittsburghben olyan döntéseket hoztak, amelyek alapvetően meg fogják változtatni a nemzetközi szervezetek irányítását. Úgy határoztak, hogy a G20-csoport lesz a nemzetközi gazdasági együttműködés elsődleges fóruma. Azt is eldöntötték, hogy folytatni fogják a pénzügyi piacok szabályozására irányuló erőfeszítéseiket, és a minőségi munkahelyeket helyezik a gazdasági felépülés középpontjába. Megállapodtak abban, hogy kialakítják az erős, fenntartható és kiegyensúlyozott gazdasági növekedés keretét, illetve elkötelezték magukat amellet, hogy közös – középtávú – célkitűzéseket határoznak meg makrogazdasági, adó- és kereskedelmi politikáik számára, amelyeknek összhangban kell lenniük a világgazdaság fenntartható és kiegyensúlyozott növekedésével. Felhatalmazták az IMF-et arra, hogy a párbeszéd megkönnyítése érdekében támogatást nyújtson a politikák értékelése terén. Ezáltal nagymértékben növelték az IMF szerepét, amelyet egy 500 milliárd USD-t kitevő kiegészítő finanszírozás

is emelt. A Világbank által a szegénység visszaszorításában betöltött szerepet megerősítette egy hitelbővítés (100 milliárd USD), valamint az, hogy kiemelt hangsúlyt helyez a szegények élelmezés- és energiabiztonságára. A G20-csoport vezetői 2010 júniusában Kanadában, novemberben Koreában, illetve 2011-ben Franciaországban ülnek majd újra össze.

2.8 A G20-csoport vezetői megállapodtak a gazdasági együttműködés struktúrájának megújításában. Az IMF-ben a feltörekvő országok szavazati jogai 5 %-kal nőnek a túlreprerzentált kisebb államok kárára. A Világbank is kérte, hogy vizsgálják meg a feltörekvő országok képviselőit a döntéshozatali struktúrájában.

2.9 A G20-csoport találkozóinak viszonylag kedvezően fogadott eredményei ellenére kétséges az általa vállalt vezető szerep **legitimitása**. A világ legszegényebb országai ki vannak zárva a megbeszélésekből. A G20-ak által megállapított menetrend nem konszenzusos politikán alapul, és nem minden érintett nemzetközi szervezetet vonnak be aktívan. Az ENSZ-en belül komolyan aggódnak amiatt, hogy különösen szociális gazdasági kérdésekben csökken az ENSZ szerepe. Meg kell találni az új egyensúlyt a G20-csoport, az ENSZ és ügynökségei, valamint a Bretton Woods-i intézmények által betöltött szerep között. Várható, hogy új kezdeményezések és elképzelések fognak felmerülni, miközben a gazdasági és politikai viszonyok állandóan és sebes ütemben változnak.

2.10 A G20-csoport országainak hatékony kapcsolatokat kell kialakítaniuk az ENSZ képviselői folyamataival annak érdekében, hogy a világ minden országának érdekeit figyelembe vegyék egy új és befogadó jellegű globális struktúrában, amelyet egy „ENSZ gazdasági és szociális biztonsági tanács”, egy erősen megreformált, megerősített döntéshozatali hatáskörrel rendelkező ECOSOC, vagy egy „Általános Gazdasági Tanács” létrehozása egészíti ki. ⁽²⁾ Az EU-nak a fenti változások közepette kell megtalálnia a helyét; egyes megfigyelők attól tartanak, hogy a hatalmi egyensúly változása Európa nemzetközi szintű befolyásának kárára történik.

2.11 Ebben a folyamatban nem jut kellő figyelem a civil társadalom és a szociális partnerek szerepének. Az EGSZB javasolja, hogy a G20-csoport hivatalosan adjon helyet a civil társadalomnak és a szociális partnereknek, és ösztönzi a G20-ak munkaügyi minisztereit, hogy munkájukba vonjanak be a szociális partnereket nemzetközi szinten képviselő intézményeket. Bár vannak olyan nemzetközi szervezetek, amelyekben a szociális partnerek konzultatív státusszal rendelkeznek, a folyamat általánosságában nem elég átlátható, és aktívabban be kellene vonni az olyan képviselői szervezeteket, mint amilyen az EGSZB vagy a gazdasági és szociális tanácsok.

3. Új irányítás: elvek

3.1 A nemzetközi szervezetek új irányításának az **ENSZ elvein és értékein** kell alapulnia. Bár a nemzetközi szervezetek

⁽²⁾ A Joseph Stiglitz elnöklétével működő szakértői bizottság a világot sújtó pénzügyi és gazdasági válsággal és annak a fejlődésre gyakorolt hatásával foglalkozó ENSZ-konferenciának (2009. június) tett ajánlásai szerint. A Stiglitz-bizottság javasolta egy, a Tanácsnak ajánlásokat tevő szakértői csoport felállítását is.

saját irányítási struktúrával rendelkezhetnek, működésük egészének az Egyesült Nemzetek Alapokmányán, az alapvető emberi jogokon, az emberi méltóságon, valamint a férfiak és nők egyenjogúságán kell alapulnia. Az alapelvek között szerepelnie kell még az igazságosságnak és a nemzetközi szerződések és normák tiszteletben tartásának is. Az irányításnak elő kell mozdítania a társadalmi haladást, a nagyobb szabadságot és a jobb életszínvonalat. A nemzetközi szervezetek új irányítási struktúrájának ösztönöznie kell a fenntartható fejlődést és a társadalmi befogadást, és hatékonyan foglalkoznia kell a főbb világszintű problémákkal.

3.2 Az ENSZ Alapokmányában és az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatában foglalt értékek az Európai Unió értékei is. Az EU a szabadság és a méltóság elvén, párbeszédén és stabilitáson, valamint a nemzetközi megállapodások tiszteletben tartásán alapul. Az EU határozottan kiáll a multilaterális szemlélet mellett, az Egyesült Nemzetek Szervezete és annak szerződései mellett. Az EGSZB ezt támogatja. **Megjegyzi azonban, hogy megváltozott a multilaterális értékek ösztönzésének környezete, és ezért úgy véli, hogy felül kellene vizsgálni az Európai Bizottságnak a többoldalúság felé vezető uniós politikákról kiadott közleményeit.** (Ezek: COM(2001) 231: *Hatékony partnerség építése az ENSZ-szel a fejlesztés és a humanitárius ügyek terén*, illetve COM(2003) 526: *Az Európai Unió és az Egyesült Nemzetek: A multilaterális választása*.)

3.3 A világgazdaság új irányítási struktúrájának a gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmányán kell alapulnia, és a sürgős társadalmi problémák – például a munkanélküliség, a szegénység, az élelmezésbiztonság és az egyenlőtlenségek növekedése – megoldását kell a középpontba helyezni. Hozzá kell járulnia a társadalmi igazságossághoz és egy méltányosabb világhoz. Jelentősebb szerepet kell betöltenie a „zöld” gazdaság előmozdításában, a közjavak – például a tiszta levegő és víz, a biológiai sokféleség – védelmében és a CO₂-kibocsátás csökkentésében.

4. Új irányítás: fokozott együttműködés, nagyobb összhang és hatékonyság

4.1 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot és más európai intézményeket, hogy aktívan mozdítsák elő a nemzetközi szervezetek újfajta irányítását, amelynek célja a közöttük meglévő **összhang** növelése, a **hatékonyság** fokozása a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulásban, illetve a tisztességes munkahelyek és a fenntartható vállalkozások létrehozása.

4.2 A nemzetközi szervezetek, különösen az ENSZ és ügynökségei világos célkitűzésekkel rendelkeznek ugyan, de gyakran nem **hatékonyak**. Még ha a célkitűzéseket nemzetközi szerződésekben és normákban hivatalos formába öntötték is, a végrehajtás gyakran nem megfelelő, és eredményes hatásértékelési rendszer sincs. A nemzetközi intézmények új irányításának nagyobb hangsúlyt kellene fektetnie a határozatok végrehajtására és nyomon követésére.

4.3 A nyomon követésnek egyre nagyobb szerepe van a politikák koherens végrehajtásának biztosításában, valamint abban, hogy a vezetőknek és a politikaalkotóknak iránymutatást adjon ahhoz, hogy hogyan tudnak a számukra legfontosabb területekre összpontosítani. Ezenkívül „korai előrejelzésként” is szolgál, ami segíti a jól időzített és megfelelő fellépést. Az EGSZB ilyen megközelítés alkalmazását és továbbfejlesztését javasolja szélesebb nemzetközi kontextusban és jobb koordináció mellett, a nemzetközi szervezetek szükségleteihez igazítva, tekintettel arra, hogy az összetett többszintű fellépések nyomon követése terén elért európai sikerek hozzájárultak a hatóságok, a szakemberek és a magánszektor közös irányítási kapacitásának fejlődéséhez.

4.4 A nemzetközi szervezetek eredményesebbek lehetnek, ha megerősítik egymás célkitűzéseit. Egyes nemzetközi szervezetek panaszkezelő és kötelező vitarendezési/választottbírói mechanizmusokkal (WTO), mások pedig fejlett felügyeleti mechanizmusokkal rendelkeznek, bár végrehajtási hatáskörük nincs (ILO). A nemzetközi szervezetek politikái nem mondhatnak ellent egymásnak, és az ENSZ szervezetei, a nemzetközi pénzügyi intézmények és az EU céljai csak akkor érhetők el, ha összefognak egymás értékeinek – pl. a nemek közti egyenlőség, a fenntarthatóság, a tisztességes munka és a kereskedelem liberalizációja – előmozdítása érdekében.

4.5 A pénzügyi intézmények – az IMF, a Világbank és a Pénzügyi Stabilitási Tanács – irányítása a globális gazdaság nemzetközi irányításáról szóló vita egyik központi kérdése. A pénzügyi piacok szabályozása és átláthatóbbá tétele még soha nem volt ennyire sürgős feladat, mivel pusztán nemzeti szinten már nem hozhatók meg a megfelelő intézkedések. Annak érdekében, hogy a jövőben a nemzetközi szervezetek eredményesebben tudják megelőzni a válságokat, az EGSZB megítélése szerint egyenlő mértékben kell növelni a pénzügyi piacok nemzetközi szintű szabályozására vonatkozó hatáskörüket, kerülve ugyanakkor a túlzott korlátozásokat, a fojtogató bürokráciát. Az EGSZB támogatja többek között a következő területek fokozottabb szabályozását európai és nemzetközi szinten: tartalékok emelése, a fedezeti alapok szabályozása, az adóparadicsomok megszüntetése, a túlzott és abnormális juttatások megakadályozása, a tőkeáttételi kockázat csökkentése, valamint a felügyeleti hatóságok megszilárdítása nemzetek feletti szinten.

4.6 Fokozott nemzetközi együttműködésre van szükség a pénzügyi válság reálgazdaságra gyakorolt hatásának enyhítéséhez. A világgazdaság biztonságossá tételéhez erőteljesebb, határozottabban értékalapú szabályozásra van szükség. Angela Merkel német kancellár jelentős kezdeményezést tett ebben az irányban: a WTO, a Világbank, az IMF, az ILO és az OECD részvételével 2009 elején tartott találkozón javaslatot tett a fenntartható gazdasági irányítás chartájára,⁽³⁾ amely lefektetné a közös célkitűzések elérését célzó koherens politikák alapjait, és amelyben az egyes szervezetek a saját hatáskörükön belül maradvá vennének részt. Ez alapján a charta alapján a G-20-ak vezetői pittsburghi ülésükön megfogalmazták „A fenntartható gazdasági tevékenység alapértékei” c. dokumentumot, amelyben lefektették a különféle érdekeltekkel – fogyasztókkal, munkavál-

alókkal, befektetőkkel és vállalkozókkal – szembeni felelősségüket a tekintetben, hogy koherens gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi stratégiák révén fokozzák az emberek jólétét. Az OECD a vállalatirányításra, a multinacionális vállalkozásokra, a korrupció elleni küzdelemre és az adóügyi együttműködésre vonatkozó meglévő normáira alapozva kidolgozta „A XXI. század átfogó normáját”.⁽⁴⁾ A Stiglitz-bizottság határozott intézkedéseket javasol a csökkenő kereslet ellensúlyozására, a munkahelyteremtésre és a milleniumi fejlesztési célok elérésére. **Az EGSZB azt ajánlja, hogy az EU és a tagállamok támogassák ezeket a kezdeményezéseket.**

4.7 Az ILO-nak különleges szerepet kell játszania az új irányítási struktúrában. Alapvető munkaügyi normái, valamint a tisztességes munka és a fenntartható vállalkozások koncepciója utat mutatnak a foglalkoztatási válság kezeléséhez. 2009 júniusában tartott, 98. konferenciáján az ILO-ban részt vevő három fél elfogadta a Globális Foglalkoztatási Paktumot, amely a negatív foglalkoztatási és növekedési tendenciák visszafordítását célzó intézkedéscsomagot takar. Az EGSZB sürgeti az EU-t, hogy az ILO tisztességes munkára vonatkozó menetrendje alapján szorgalmazza formális párbeszéd elindítását a nemzetközi szervezetek között a foglalkoztatásról, a vállalkozásfejlesztésről, a szociális védelemről, az emberséges munkakörülményekről, a szilárd munkaügyi kapcsolatokról és a munkajogokról.

4.8 Az erősebb koherencia érdekében az EGSZB azt tanácsolja, hogy az EU az Unión belül és azon kívül is mozgítsa elő a naprakész ILO-egyezmények ratifikálását és a tisztességes munkára vonatkozó menetrend végrehajtását. Az EGSZB különösen azoknak az egyezményeknek a ratifikálását és végrehajtását sürgeti, amelyek a legszorosabban kapcsolódnak a tisztességes munkára vonatkozó menetrendhez, köztük a munkahelyi egészséggel és biztonsággal, valamint a szociális biztonsággal kapcsolatos egyezményeket, valamint a közbeszerzési szerződések munkaügyi záradékairól szóló 94. sz. egyezményét. Az uniós szabályok nem mentik fel a tagállamokat a ratifikált ILO-egyezmények értelmében vállalt kötelezettségeik teljesítése alól. Az EGSZB támogatja az Európai Parlament 2009. november 26-i állásfoglalásában az Európai Bizottsághoz intézett felhívást, hogy dolgozzon ki a tagállamoknak szóló ajánlást a naprakész ILO-egyezmények ratifikálására vonatkozóan, és aktívan járuljon hozzá végrehajtásukhoz. A *globalizáció szociális dimenziója*,⁽⁵⁾ valamint a *Tisztességes munka mindenki számára*⁽⁶⁾ tárgyban készült véleményeit követően **az EGSZB szeretne tevékenyen részt venni az ajánlás kidolgozásában.**

4.9 Emellett az EGSZB minden olyan uniós kezdeményezést támogat, amelynek célja a nemzetközi szervezetek közötti, konkrét témákra irányuló együttműködés ösztönzése. Jó példa erre a WTO és az ILO közti foglalkoztatással kapcsolatos, a Világbank és az ILO közti szociális biztonsági kérdésekre irányuló, valamint a Világbank és az IMF közti, az alapvető munkaügyi normák végrehajtását célzó együttműködés. A legfontosabb kérdések a fiatalok foglalkoztatása, a mikrofinanszírozás és a szociális biztonság.

⁽⁴⁾ Angel Gurría, az OECD főtitkára, 2009. május 12., Róma.

⁽⁵⁾ HL C 234., 2005.9.22., 41. o.

⁽⁶⁾ HL C 93., 2007.4.27., 38. o.

⁽³⁾ Merkel kancellár közös sajtóközleménye, 2009. február 5., Berlin.

5. Az új irányításnak több figyelmet kell fordítani a fejlődő országok érdekeire

5.1 A fejlődő és a feltörekvő országoknak határozottabb szerepet kell játszaniuk a nemzetközi szervezetek által elfogadandó új globális irányítási struktúrákban. Integrációjuknak azonban az ENSZ-szabályokon és az emberi jogok tiszteletben tartásán kell alapulnia. A nemzetközi szervezetek politikáinak azt a célt kell szolgálniuk, hogy a fejlődő és feltörekvő országokban megvalósuljon a tisztességes munka, és betartsák az ILO alapvető munkaiügyi normáit. A Világbanknak és az IMF-nek további átszervezéseket kell végrehajtania azért, hogy intézményeikben és eljárásaikban javuljon a szegényebb országok képviselete és befolyása.

5.2 Támogatni kell a fejlődő országokat, elősegítendő a WTO döntéshozatali folyamatában való hatékony részvételüket. Rendelkezniük kell azokkal az eszközökkel, amelyek révén felkészültebben vehetnek részt a kereskedelmi tárgyalásokban, és ösztönözni kell őket arra, hogy bővítsék kereskedelmi ügyekkel kapcsolatos ismereteiket, valamint a piaci integrációhoz szükséges technikai kapacitásukat és kompetenciáikat. A fejlődő országoknak némi legitim szakpolitikai mozgásteret kell biztosítani a kereskedelmi kapcsolatokban.

5.3 2009 márciusában az IMF elemzést készített arról, hogy az alacsony jövedelmű országok mennyire vannak kiszolgáltatva a pénzügyi világválság és az azt követő recesszió kedvezőtlen hatásainak. (7) Az ILO becslései szerint több mint 200 millió embert fenyeget a mélyszegénység veszélye, ezek többsége fejlődő és feltörekvő országokban él. A „dolgozó szegények”, azaz a napi kevesebb mint 2 USD-t keresők száma 1,4 milliárdra emelkedhet, lenullázva ezzel az elmúlt tíz év alatt a globális szegénység csökkentése terén elért eredményeket. A szegénység súlyosbodása leginkább a nőket érinti majd, tekintve, hogy a világban a szegények 60 %-a nő. Ilyen körülmények között még több erőfeszítést kell tenni a millenniumi fejlesztési célok elérésére. **Az EGSZB sürgeti, hogy az EU továbbra is határozottan kötelezze el magát a millenniumi fejlesztési célok elérése iránt.**

6. Milyen szerepet játszhat az EU a különféle nemzetközi szervezetek irányítási reformjának előmozdításában?

6.1 Az EU-nak e tekintetben különleges szerepe van a nemzetközi porondon. Az Európai Unió a világ legnagyobb exportőre, a fejlődő országok első számú segélyezője, piaca pedig világszerte referenciának számít. Ennek ellenére egyes kutatások szerint az EU ENSZ-beli pozíciója folyamatosan gyengül. (8) Az emberi jogokról szóló állásfoglalásai a Közgyűlésben kevesebb támogatást kapnak, mint tíz éve, mégpedig azért, mert nőtt az olyan országok, pl. Kína és Oroszország

befolyása, amelyek nem hagyják, hogy „belügyeikbe” beavatkozzanak. (9).

6.2 Az EU számára nagy a tét a globális irányítási rendszert illetően. Az Unió szociális piaci modellje egyedülálló, és különösen alkalmasnak bizonyult a jelenlegi gazdasági válság összetett problémáinak kezelésére. Az EU-nak és intézményeinek határozott lépéseket kell tenniük érdekeik védelme és értékeik előmozdítása érdekében.

6.3 Az EU a világgazdaság irányításával foglalkozó összes nemzetközi szervezetben képviselteti magát, akár tagállamainak igazgatótanácsi tagsága révén, akár az egyes szervezeti tagok politikáinak összehangolása révén, akár közvetve az elnökséget ellátó tag által képviselve, akár közvetlenül, úgy, hogy az Európai Bizottság képviseleti státusszal rendelkezik. A nemzetközi szervezetek többségében az EU csak megfigyelői státusszal rendelkezik (kivételek alól a WTO és a FAO), és a befolyásgyakorláshoz „puha eszközöket” alkalmaz. Ez a „gyenge nyomásgyakorlás” és az EU jó szándékon alapuló hálózata eredményes lehet ugyan, az Uniónak azonban határozottan törekednie kellene arra, hogy ahol lehetséges, formális pozíciókat szerezzen. **Az EU-nak minden egyes nemzetközi szervezet tekintetében stratégiát kellene kidolgoznia befolyásának növelésére és pozíciójának megerősítésére annak érdekében, hogy előmozdítsa e szervezetek eredményesebb és igazságosabb irányítását.**

6.4 Az IMF-ben az EU-t különféle szóvivők képviselik (az EURIMF elnöke, az EKB, az Eurogroup elnöke, az Unió elnökségének pénzügyminisztere), és a pénzügyi és fejlesztési kérdésekben a tagállamok közötti fennálló ellentétek miatt az Unió nem tud egységesen fellépni. Miközben kereskedelmi kérdésekben az Európai Bizottság fel van hatalmazva az EU képviselétére, más pénzügyi vagy gazdasági kérdésekben még a közös valutával rendelkező és bizonyos jogköreiket az EKB-ra átruházó 16 tagállam sincs feltétlenül közös állásponton. Tekintettel arra, hogy a Bretton Woods-i intézmények, különösen az IMF jelentősége megnőtt, az EGSZB sürgeti az EU-t és intézményeit, hogy javítsák koordinációjukat ezen intézmények irányításán belül. Az EU-tagállamok együttesen az IMF-szavazati jogok 32 %-át birtokolják, szemben az USA 17 %-ával. Az, hogy a kisebb uniós tagállamok befolyása csökken, mivel teret kell engedni a feltörekvő gazdaságoknak, jobban összehangolt uniós politikával ellensúlyozható.

6.5 Az EGSZB arra kéri az EU-t, hogy ösztönözze az IMF-et a – különösen a kkv-k és a gazdák számára – a **hitelhez** és a finanszírozáshoz **való hozzáférést biztosító** politikák előmozdítására, mivel ezek a szereplők képezik minden nemzetgazdaság gerincét, és ők biztosítják a legtöbb munkahelyet. Az EGSZB azt is kéri, hogy az EU sürgesse a nemzetközi pénzügyi intézményeket, hogy bocsássanak forrásokat a fejlődő országok rendelkezésére anticiklikus intézkedések végrehajtásához, és eközben **tartózkodjanak a prociklikus jellegű intézkedésektől.**

(7) IMF, *The Implications of the Global Financial Crisis for Low-Income Countries* [A globális pénzügyi válság alacsony jövedelmű országokra gyakorolt hatásai], 2009. március.

(8) Richard Gowan, Franziska Brantner: *A global Force for Human Rights? An audit of European Power at the UN* [Az emberi jogok globális védelmezője? Tanulmány az EU ENSZ-beli befolyásáról] Külkapcsolatok Európai Tanácsa (ECFR), 2008. szeptember. www.ecfr.eu

(9) HL C 182., 2009.8.4., 13. o.

6.6 2000 óta az Unió jelentősen növelte a Világbanknak adott pénzügyi hozzájárulását (2008-ban 241 millió euró). Az EGSZB elismeri a Világbanknak a szegénység felszámolásában játszott szerepét, és azt ajánlja, hogy az EU ösztönözze a Világbankot olyan gazdaságfejlesztési politikák elfogadására, amelyek magukban foglalják a tisztességes munkát, valamint az egészségügyi ellátáshoz, az oktatáshoz és más közjavakhoz való hozzáférést. **Az EGSZB sürgeti az EU-t, hogy támogassa a Világbankot** a jelenlegi pénzügyi és gazdasági válság által sújtott országok olyan **gazdaságélénkítési terveinek finanszírozásában**, amelyek középpontjában a fenntartható vállalkozásfejlesztés, a munkahelyteremtés, állami beruházások, aktív munkaerő-piaci politikák, az alapvető szociális biztonság általános kiterjesztése, a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévők számára kiegészítő szociális hálók és a környezetbarát gazdaságba való befektetés állnak.

6.7 Az új Lisszaboni Szerződés értelmében az Európai Parlamentnek együttdöntési hatásköre van a kereskedelmi politikák terén. Az EGSZB számára ez új lehetőségeket teremt arra, hogy megerősítse a Parlamenttel és az Európai Bizottsággal kereskedelmi kérdésekben folytatott együttműködését. Az EGSZB számos idevonatkozó véleményt dolgozott ki kereskedelmi kérdésekről és arról, hogy a kereskedelmi politikákat össze kell hangolni az EU környezetvédelmi és szociálpolitikáival. ⁽¹⁰⁾

6.8 Az Unió sok időt tölt a nemzetközi szervezetekben képviselt nézeteinek és álláspontjainak összehangolására, ezért kevesebb ideje és energiája marad arra, hogy ezekhez támogatókat szerezzen a nemzetközi szervezetek többi tagjától. A fogatékossággal élők jogairól szóló ENSZ-egyezmény a közelmúltból felhozható pozitív kivételek egyike. A civil szervezetek egy közös álláspont mögé tudnak állni. Az EGSZB megjegyzi, hogy az EU-tagállamok szavazatai konvergenciáról árulkodnak, és arra biztatja az EU-t, hogy készüljön fel az egységes fellépésre annak elkerülése érdekében, hogy tagjainak egyet nem értése miatt veszítsen befolyásából. **A Lisszaboni Szerződés** remélhetőleg hozzájárul a helyzet javulásához. Az új Szerződés elfogadása, az újonnan létrehozott főképviseleti poszt és a megerősített diplomáciai együttműködés lehetőséget kínál az EU nemzetközi pozíciójának erősítésére.

6.9 A nemzetközi szervezetek jobb – koherensebb és ezért hatékonyabb – irányítása felé az első lépést itthon kell megtenni. Az EU által az ENSZ-ben és ügynökségeiben, a G-20-ban és a Bretton Woods-i intézményekben képviselt politikáknak egyazon elveken kell alapulniuk és egyazon célokot kell szolgálniuk, természetesen az adott szervezet mandátumán és struktúráján belül maradva. Sokkal több erőfeszítést kellene tenni a nemzetközi szervezetekben képviselendő koherens politikák kidolgozására. Az uniós politikák fejlesztési célú koherenciája pozitív példa erre. Az EGSZB itt a lisszaboni stratégiában foglalt bel- és külpolitikák közti koherenciára is utal. ⁽¹¹⁾

⁽¹⁰⁾ HL C 211., 2008.8.19., 82. o.

⁽¹¹⁾ HL C 128., 2010.5.18., 41. o.

7. A szociális partnerekkel és a civil szervezetekkel folytatott konzultáció és bevonásuk javítása

7.1 A szociális partnerek és a civil szervezetek részvétele a nemzetközi szervezetek szempontjából alapvető értékek védelmének és előmozdításának előfeltétele. A civil társadalom számára nagy a tét a nemzetközi szervezetek irányítási rendszerét illetően. A közelmúltbeli válság bebizonyította, hogy a civil társadalom, azaz az adófizetők, munkavállalók, fogyasztók, megtakarítók, háztulajdonosok és vállalkozók nagy árat fizetnek azért, mert a globális irányítás erőtlen és eredménytelen.

7.2 Az új irányítási struktúra a magas szintű diplomáciai csúcstalálkozókon formálódik. Ez a folyamat nem igazán átlátható. A civil szervezeteknek és a szociális partnereknek csekély hozzáférésük van a folyamattal kapcsolatos információkhoz, a döntéshozatalról nem is beszélve. A civil szervezetek és a szak-szervezetek megpróbálják mozgósítani a közvéleményt, és igyekeznek elérni, hogy kormányaik tegyék közzé a világgazdaság jövőbeli irányítási struktúrájával kapcsolatos elképzeléseiket. Az üzleti világ bizonyos szereplőinek kikérik a véleményét, másokat kirekesztenek. A civil szervezetek és a szociális partnerek nézeteit jobban figyelembe kellene venni a nemzetközi szervezetekre irányuló uniós politikaalkotási folyamatban.

7.3 Nemzeti, regionális és nemzetközi szinten is számos helyes gyakorlatot találunk arra, hogy miként vonható be a civil társadalom a nemzetközi szervezetek irányításába. Nemzetközi szinten az ILO nyújt kiváló példát. A munkaadók és a munkavállalók képviselői az ILO összes intézményében a kormányokkal egyenrangú félként vesznek részt, legyen szó irányításról, döntéshozatalról, szabványosításról vagy nyomon követésről. Az OECD Üzleti és Ipari Tanácsadó Bizottsága (BIAC), valamint Szakszervezeti Tanácsadó Bizottsága (TUAC) szintén jó példa a szociális partnerekkel folytatott intézményes konzultációra. A többi nemzetközi szervezet vagy közvetetbben kéri ki a szociális partnerek és más civil szervezetek véleményét – az ENSZ-ben például konzultatív státusza van nem kormányzati szervezeteknek –, vagy egyáltalán nem foglalkozik ezzel, ilyen például a G-20. A civil társadalom és a szociális partnerek képviselői szervezetei bevonásának átlátható módon történő intézményesítése megerősíti a nemzetközi szervezetek eredményes irányítását. A nemzetközi szervezeteket is eredményesebbé teheti az, ha a civil szervezetek és a szociális partnerek részt vesznek nyomonkövetési mechanizmusaikban és korai előreljelő rendszereikben.

7.4 Az EGSZB elvárja, hogy az EU bevonja a civil szervezeteket és a szociális partnereket a nemzetközi szervezetek új irányításával kapcsolatos szakpolitikáinak és álláspontjainak kialakításába. Elvárja továbbá, hogy az EU szorgalmazza, hogy a nemzetközi szervezetek nyitottak legyenek arra, hogy irányítási struktúráik megvitatásakor konzultáljanak a civil

társadalommal és a szociális partnerekkel. **Az érdemi konzultáció átláthatóságot és a dokumentumokhoz való könnyű hozzáférést feltételez, és úgy kell megszervezni, hogy elég idő álljon rendelkezésre az érdekeltek nézeteinek figyelembevételéhez.**

7.5 Az EGSZB azt várja az EU-tól (az Európai Bizottságtól és a tagállamoktól), hogy mozdítsák elő és könnyítsék meg a civil szervezetekkel és a szociális partnerekkel való fokozottabb konzultációt a nemzetközi szervezetek jövőbeli irányításában.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Közlekedéspolitika a Nyugat-Balkánon

(2010/C 354/08)

Előadó: Patrik ZOLTVÁNY

2009. július 16-i plenáris ülésén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

„Közlekedéspolitika a Nyugat-Balkánon.”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külsőkapcsolatok” szekció 2010. március 4-én elfogadta véleményét. (Előadó: Patrik ZOLTVÁNY.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) 132 szavazattal 2 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások

1.1 Ajánlások az Európai Unió (Európai Bizottság) számára:

- a bővítési folyamat folytatása,
- a vízumliberalizációs folyamat felgyorsítása Albániával és Bosznia-Hercegovinával, hogy polgáraik vízum nélkül utazhassanak a schengeni övezet országába. Tárgyalások megkezdése Koszovóval⁽¹⁾ ebben a témában,
- minden rendelkezésre álló finanszírozási forrás mozgósítása az infrastrukturális projektekbe történő beruházások maximalizálása érdekében, valamint az újonnan létrehozott nyugat-balkáni beruházási keret felhasználása ilyen célra,
- a közlekedési közösség létrehozására irányuló szerződés végrehajtása során a társadalmi dimenzió prioritásának megtartása. A Társadalmi Fórum támogatása, hogy hatékony eszköz legyen a megerősített regionális szintű ágazati párbeszédben,
- a környezetbarátabb szállítási módok – például a belvízi és a vasúti közlekedés – felé történő elmozdulás támogatása a Nyugat-Balkánon,
- a közös közlekedéspolitika kialakításakor a társadalmi-gazdasági hatás felmérésének figyelembe vétele,
- a regionális közlekedési főhálózat szükségletekkel összhangban történő korszerűsítésének támogatása,
- a Nyugat-Balkán további uniós integrációjának támogatása érdekében a TEN-T-politika felülvizsgálata során a délkelet-európai regionális közlekedési főhálózat figyelembevétele a TEN-T jövőbeli részeként,
- tanulmány készítésének kezdeményezése a közlekedési közösség nyugat-balkáni szerződő feleinek foglalkoztatási helyzetéről. Megfelelő figyelem fordítása a mind a munkaadókat, mind pedig a munkavállalókat célzó képzési pro-

gramok kialakítására, amelyek célja, hogy jobban megfeleljenek a munkaerő-piaci kihívásoknak,

- elegendő emberi erőforrás rendelkezésre bocsátása a közlekedési közösség titkársága számára a szociális ügyek és a szociális párbeszéd terén.

1.2 Ajánlások az EGSZB számára:

- a konzultatív vegyes bizottságok munkája révén a nyugat-balkáni országok szociális partnereinek ösztönzése arra, hogy vállaljanak aktív szerepet a szociális párbeszédben mind nemzeti, mind pedig regionális szinten,
- közlekedéspolitikai témájú konferencia szervezése a Nyugat-Balkánon, a nyugat-balkáni országok civil társadalmi szervezetei, az Európai Bizottság és az EGSZB képviselőinek a részvételével, valamint
- a közlekedési közösséget létrehozó szerződés által felállítandó regionális társadalmi fórumokkal való jövőbeli együttműködés kialakítására és intézményesítésére irányuló mechanizmusok feltárása.

1.3 Ajánlások a nyugat-balkáni országok kormányai számára:

- a regionális együttműködés megerősítése a közlekedéspolitika és a közlekedési infrastruktúra terén,
- a közlekedési ágazatba történő regionális érdekű közberuházások hatékony tervezésének biztosítása, valamint a kapacitásépítés fokozása az ágazatban,
- a szükséges reformok végrehajtása és a közösségi vívmányok átvételi folyamatának felgyorsítása,
- a kiemelt, valamint a kiegészítő projektek magánfinanszírozásával és társfinanszírozásával (a magán- és a közszféra közötti partnerségekkel) kapcsolatos lehetőségek feltárása, illetve megfelelő környezet kialakítása az ilyen projektekhez,

⁽¹⁾ Az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1244/1999. sz. határozata értelmében.

- a közbeszerzés átláthatóságának javítása,
- a határigazgatás javítása és a határátkelőhelyek kapacitásának növelése annak érdekében, hogy a regionális szintű közlekedés felgyorsuljon, minősége pedig javuljon,
- koherens politikák kialakítása regionális szinten az intermodális közlekedésnek és az intelligens közlekedési rendszerek kiépítésének az ösztönzésére,
- a szomszédos országokkal fenntartott kapcsolatok további javítása, valamint a kétoldalú kapcsolatokban a nyitott kérdések megoldása,
- a jelenleg kialakítás alatt álló, a Duna régióra vonatkozó stratégia összeállításában való aktív részvétel annak érdekében, hogy kihasználják az EU-tagállamokkal és a szomszédos országokkal közös infrastruktúra-projektek, továbbá
- a szociális partnereknek, valamint más érintett civil társadalmi szervezetek képviselőinek a bevonása a regionális közlekedéspolitika kialakításába, illetve a foglalkoztatási politikák és a reformok összhangjának elérése.

2. A vélemény háttere

2.1 A nyugat-balkáni közlekedés és infrastruktúra által a regionális együttműködésben betöltött szerepet kulcsfontosságú tényezőnek tekintik a nyugat-balkáni régió általános gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődésében. A délkelet-európai regionális közlekedési főhálózat (a továbbiakban: főhálózat) kialakítása kitűnő alkalmat jelent a Nyugat-Balkán országai számára ahhoz, hogy érdekeiket egyesítve gazdasági és társadalmi előnyökkel járjon – ugyanakkor környezetbarát – megoldásokat keressenek, amelyek a régió egészének hasznára válnak. A gazdasági fejlődés tekintetében a regionális infrastruktúra-projektek végrehajtása pozitív hatással van a regionális gazdaságokra, hozzájárul a piacok új üzleti kezdeményezések előtt történő megnyitásához, és hatékonyabbá teszi a régió országai közötti kereskedelmet. A regionális közlekedési hálózat kialakítása mindenekelőtt a nyugat-balkáni országok kormányait segíti abban, hogy csökkentsék a magas munkanélküliséget, és ezáltal fokozzák a régió általános gazdasági fejlődését. A munkalehetőségek javulása és a munkaerő fokozott mobilitása hozzájárul a társadalmi fejlődéshez is. A regionális közlekedési hálózat támogatja még a határokon átnyúló együttműködés és a népek közötti kapcsolatok javítását. Minthogy a közlekedés jelentős hatást gyakorol a környezetre, alapvető, hogy a regionális közlekedési főhálózat kialakításakor foglalkozzanak a környezetvédelmi kérdésekkel is.

A regionális közlekedési hálózat létrehozásának erőteljes politikai vetülete is van. Az infrastruktúra-projektek kialakításával a nyugat-balkáni országok kormányai a többi érintett szereplővel együtt tanúbizonyságot tehetnek a kétoldalú feszültségek enyhítése és a múltban eredő problémák megoldása iránti szándék-

kukról. A regionális közlekedési hálózat kialakítása tehát hozzájárul a nyugat-balkáni országok regionális integrációjához.

2.2 Az Európai Unió szerepe a közlekedéspolitika fejlesztésében a Nyugat-Balkánon

2.2.1 Az EU-nak közvetlen érdeke fűződik a Nyugat-Balkánhoz, hiszen a régió Európa szívében helyezkedik el. Az összes nyugat-balkáni állam vagy tagjelölt, vagy potenciálisan tagjelölt ország. Céljuk elérése érdekében minden, az EU-tagsághoz előírt kritériumot és feltételt teljesíteniük kell. A regionális együttműködés az Európai Unióba való sikeres integráció egyik előfeltétele, és ezért a stabilizációs és társulási folyamat alapvető eleme. Az EU emiatt törekszik a regionális projektek – köztük a központi szerepet betöltő regionális szállítási főhálózat – kialakításának támogatására.

2.2.2 Az EU szerint a közlekedés egyértelmű és megfelelő politikaterület a hatékony regionális együttműködésre, és ezért úgy véli, hogy a nyugat-balkáni közlekedéspolitikának kiterjedt hatása lehet, és a régiót a közösségi vívmányokkal való összehang irányába mozgíthatja el. A közlekedéspolitika jelentőségét az a tény is tovább erősíti, hogy tíz páneurópai közlekedési folyosóból négy áthalad a Nyugat-Balkánon. A régióval kapcsolatos uniós közlekedéspolitikának három fő célkitűzése van. Az első a délkelet-európai közlekedési hálózat modernizálása a társadalmi és gazdasági fejlődés érdekében. A második a forgalom javítása a hálózatban „puha”/horizontális intézkedések bevezetésével. A harmadik pedig a régió támogatása abban, hogy igazodjon a közösségi közlekedéspolitikai vívmányokhoz. E prioritások kifejtése érdekében az EU jelenleg tárgyalásokat folytat a nyugat-balkáni országokkal a közlekedési közösséget létrehozó szerződésről (lásd alább a 4.3. pontot).

3. A regionális közlekedési főhálózat leírása

A főhálózatot a délkelet-európai regionális közlekedési főhálózat fejlesztéséről szóló egyetértési nyilatkozat olyan multimodális hálózatként határozta meg, amelybe a hét nyugat-balkáni partnerállam – Albánia, Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Montenegró, Szerbia és Koszovó⁽²⁾ – közúti, vasúti és belvízi útvonal-összeköttetései tartoznak, néhány kijelölt tengeri és folyami kikötővel, valamint repülőtérrel együtt.

A közúti és a vasúti főhálózat folyosókból és útvonalakból áll. A folyosók azok a már létező V., VII., VIII. és X. páneurópai közlekedési folyosók, amelyek nemzetközi kapcsolatokat biztosítanak az EU és az Unió kívüli országok között. Az útvonalak, amelyekből hét közúti, hat pedig vasútvonal, a főhálózatot azzal a céllal egészítik ki, hogy a régióon belüli fővárosokat összekössék a szomszédos országok fővárosaival. Cél még az egyes régiók főbb városainak összekötése, a főhálózati kikötőkhöz (és repülőtérhez) való hozzáférés biztosítása, továbbá a régió távoli területeinek megfelelő kiszolgálása is. A belvízi főhálózat a VII. folyosóból (azaz a Dunából) és a Száva folyóból áll.

⁽²⁾ Az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1244/1999. sz. határozata értelmében.

3.1 Közúti főhálózat

A közúti főhálózat teljes hossza 5 975 km; ebből 3 019 km folyosó és 2 956 km útvonal. A délkelet-európai közlekedési megfigyelőközponthoz beérkezett adatok szerint a közúti főhálózat 13,2 %-a gyenge vagy nagyon gyenge minőségi besorolású, az utak közel 87 %-a pedig a közepestől a nagyon jó állapotúig terjedő besorolást kapott. ⁽³⁾

A közúti ágazat a domináns szektor, ami azt is jelenti, hogy ez részeseül a legnagyobb mértékű finanszírozásban. A késések, a zsúfoltság és a szennyezés csökkentése, valamint a biztonság fokozása érdekében javítani kell az utak minőségét. Az érintett országok új és szigorúbb jogszabályok elfogadására irányuló erőfeszítései ellenére a közúti biztonság továbbra is az egyik legnagyobb problémát jelenti. ⁽⁴⁾ A közúti biztonságra vonatkozó adatok szerint a délkelet-európai régióban aggasztó a helyzet: a krónikus alulfinanszírozottság, valamint a megfelelő karbantartás és szankcionálás hiánya miatt a baleseti sérültek száma folyamatosan nő.

3.2 Vasúti főhálózat

3.2.1 A vasúti főhálózat teljes hossza 4 615 km, ebből 3 083 km tartozik a folyosók, 1 532 km pedig az útvonalak közé. A vasúti főhálózatnak csupán 15 %-a esik a jó minőségű kategóriába, 19 % pedig rossz vagy nagyon rossz állapotban van. ⁽⁵⁾

3.2.2 Az összes szállítási mód között a vasút a leggyengébb láncszem. Egy elérhetőségi elemzés szerint azonos kiindulási és érkezési pontok között a vasúti közlekedés akár 200 %-kal több időt vehet igénybe, mint a közúti. A vasúti infrastruktúra az összes nyugat-balkáni országban fejletlen, emiatt a régió minden országában széles körű beruházásokra van szükség. Kihívás még a gyakorta túl sok munkavállalót foglalkoztató vasúttársaságok átalakítása is.

3.3 Egyéb szállítási módok (belvízi hajóútvonalak, folyami kikötők, tengeri kikötők)

3.3.1 A Duna (VII. folyosó) ⁽⁶⁾ 588 km hosszan halad át Horvátországon és Szerbián, a Száva folyó pedig 593 km-en hajózható. A főhálózatba tartozik még hét tengeri és kettő folyami kikötő is. ⁽⁷⁾ Mintegy 30 km kivételével a Duna jobbára

megfelelő állapotban van, a Száva folyó minősége azonban sokkal gyengébb. ⁽⁸⁾

3.3.2 A belvízi hajóútvonalak jelentik a legkörnyezetbarátabb és legolcsóbb szállítási módot. Hátránya azonban a szállítás lassúsága.

3.3.3 Az intermodális közlekedés korlátozott mértékű, és jelenleg jobbra abban merül ki, hogy tengeri konténereket szárazföldi úton szállítanak a kikötőkbe és onnan el. A létező intermodális terminálok továbbra is kihasználatlanok, pedig a főhálózatban mintegy 10 %-nyi lehetőség rejlik az intermodális szállítás számára, és ez 2015-ig 15 %-ra is nőhet.

3.3.4 Elmondható, hogy a régió összes országa folyamatosan eredményeket ér el a közlekedési ágazat megreformálásában: végrehajtják a nemzeti közlekedési stratégiájukat és új jogszabályokat és rendeleteket vezetnek be az EU közlekedési vívmányaival és közlekedéspolitikájával összhangban. Általában véve elismerik, hogy a reformoknak összhangban kell lenniük a regionális érdekekkel, ami azt jelenti, hogy nem okozhatnak olyan különbségeket, amelyek akadályozhatják a fejlődést és a főhálózat hatékony irányítását. Amint az EU-hoz való csatlakozás folyamatában is, egyes országok előrébb tartanak, mint mások.

4. Keretdokumentumok és intézményi megállapodások

4.1 A Nyugat-Balkán térségének közös közlekedéspolitikája a Délkelet-európai Stabilitási Egyezmény megkötésével indult útnak, 1999-ben. Amint azt fentebb már említettük, az EU a regionális együttműködést a nyugat-balkáni országok számára a jövőbeli uniós tagság előfeltételének tekinti, és a regionális közlekedéspolitikát fejlesztéséhez is elengedhetetlennek tartja. Ezért az EU arra ösztönzi a nyugat-balkáni országokat, hogy alakítsanak ki együttműködést a térségen belül, és javítsák a közös közlekedéspolitikát terén a koordinációt. A délkelet-európai közlekedési infrastruktúra fejlesztésének ösztönzése érdekében 2004-ben az Európai Bizottság egyetértési megállapodást írt alá a térségbeli résztvevőkkel a regionális közlekedési főhálózat fejlesztésére. A regionális közlekedési infrastruktúrával kapcsolatos tevékenységekkel foglalkozó számos fórumot három összehangolt főszerző váltotta fel: a stratégiai döntéseket a miniszterek éves találkozóján hozzák meg, a megállapodás végrehajtását irányító bizottság koordinálja, az állandó titkárság szerepét pedig a Délkelet-Európai Közlekedési Megfigyelőközpont (SEETO) látja el. ⁽⁹⁾ Az egyetértési megállapodás arra kötelezi a feleket, hogy közösen dolgozzanak ki és valósítsanak meg egy 5 évre szóló gördülő cselekvési tervet. A megállapodás egy másik fontos szerepe az, hogy keretet biztosít a Nyugat-Balkánnal kialakítandó közlekedési közösség létrehozásáról szóló szerződés előkészítéséhez vezető összehangolt folyamat számára.

⁽³⁾ South-East Europe Core Regional Transport Network Development Plan [A délkelet-európai regionális közlekedési főhálózat fejlesztési terve], SEETO, 2008. december; www.seetoint.org/index.php?option=com_rubberdoc.

⁽⁴⁾ Az Európai Közúti Szövetség (European Road Federation) és Belgium és Luxembourg Délkelet-Európával foglalkozó kereskedelmi kamarája által készített jelentés: *Hálózatok a békéért és a fejlődésért* (2006); http://www.erf.be/index.php?option=com_content&view=article&id=157%3Anetworks-for-peace-and-development&catid=18&Itemid=31.

⁽⁵⁾ South-East Europe Core Regional Transport Network Development Plan [A délkelet-európai regionális közlekedési főhálózat fejlesztési terve], SEETO, 2008. december; www.seetoint.org/.

⁽⁶⁾ A Duna jelentőségét ismeri el egy uniós szinten jelenleg kidolgozás alatt álló, a Duna-medencével foglalkozó stratégia (dunai stratégia) is.

⁽⁷⁾ Az alábbi hét tengeri kikötő része a főhálózatnak: Rijeka, Split, Ploče, Dubrovnik (Horvátország), Bar (Montenegró), valamint Durres és Vlore (Albánia). Mindkét folyami kikötő Szerbiában található: Belgrádban, illetve Újvidéken (Novi Sad).

⁽⁸⁾ South-East Europe Core Regional Transport Network Development Plan [A délkelet-európai regionális közlekedési főhálózat fejlesztési terve], SEETO, 2009. december; www.seetoint.org/.

⁽⁹⁾ A SEETO célja továbbá a multimodális délkelet-európai regionális közlekedési főhálózat fő- és mellék-infrastruktúráinak fejlesztéséhez szükséges koordináció előmozdítása, valamint a beruházási programok megvalósításához, az irányításhoz, illetve a regionális közlekedési főhálózzal kapcsolatos adatok összegyűjtéséhez és elemzéséhez szükséges helyi kapacitások támogatása és fejlesztése (www.seetoint.org).

4.2 A Nyugat-Balkán kialakítandó közlekedési közösség létrehozásáról szóló szerződés, amellyel kapcsolatban a tárgyalások már folyamatban vannak, a jelenlegi egyetértési megállapodás helyébe lép majd. A szerződés célja egy olyan integrált piac létrehozása az infrastruktúrák, a szárazföldi és vízi (folyami és tengeri) közlekedési hálózatok és szolgáltatások számára, amely szorosan kapcsolódik az Európai Unió ennek megfelelő belső közlekedési piacához. A közlekedési közösség létrehozásával felgyorsulna mind a térségen belüli közlekedési rendszerek, mind pedig az EU és a térség közlekedési rendszereinek összekapcsolása. Az idevonatkozó jogszabályok – köztük a megfelelő szociális közösségi jogszabályok – közelítésének felgyorsítása mellett a közlekedési közösség az utasok és a polgárok számára is hamarabb érezhetővé tenné a csatlakozási folyamatból eredő előnyöket. A közlekedési közösség emellett a közlekedési ágazatban az üzemeltetők és a befektetők számára jogbiztonságot nyújtana, így ösztönözve és gyorsítva a szükséges beruházásokat és gazdasági fejlesztéseket. ⁽¹⁰⁾

4.3 A többi célkitűzés pedig a következő: olyan stabil szabályozási és piaci keret kialakítása, amely képes befektetéseket vonzani minden közlekedési módhoz és közlekedésirányítási rendszerhez; a közlekedési módok hatékonyságának javítása; a közlekedési módok fenntarthatóbb megosztásához való hozzájárulás; valamint gondoskodni arról, hogy a közlekedés fejlesztése mellett a társadalmi haladás és a környezet védelme is kellő hangsúlyt kapjon. Fontos kiemelni, hogy a szerződés bizonyos nyugat-balkáni országokban csak akkor lesz érvényes, ha az összes szükséges jogszabályt bevezetik.

5. A Nyugat-Balkán közlekedéspolitikája előtt álló legfontosabb kihívások

Az infrastruktúra integrációja nagy kihívást jelent a Nyugat-Balkán országai számára. Igaz ugyan, hogy a közlekedési infrastruktúra és a közlekedés elősegítése alapvető a gazdasági fejlődés, a társadalmi kohézió és az integráció szempontjából, de azt is fel lehet hozni érvként, hogy a Nyugat-Balkán térségét rendkívül széttagolt közlekedési rendszer, elhasználatott közlekedési infrastruktúra és alacsony határfokú közlekedési szolgáltatások jellemzik. Ahhoz, hogy ez a helyzet megváltozzon, megfelelő tervezési, szabályozási és finanszírozási erőfeszítésekre van szükség. Ha azonban ezeknek a kihívásoknak meg akarunk felelni, figyelembe kell venni, hogy a Nyugat-Balkán térsége igen sajátos történelmi, politikai, gazdasági, társadalmi és földrajzi jellemzőkkel bír, emiatt az EU közlekedéspolitikájának a tizenkét új tagállamra való kiterjesztésével kapcsolatos tapasztalatok itt csak korlátozottan hasznosíthatók.

5.1 Tervezés

5.1.1 A közlekedési ágazat integrációjának fő hajtóereje a szabályozás összehangolása és a hatóságok közötti koordináció. A regionális közlekedéspolitika fejlesztésének folyamatában részt vevő szereplők számának meghatározásához megfelelő tervezésre és a tevékenységek összehangolására van szükség.

⁽¹⁰⁾ Lásd: Az Európai Bizottság közlekedési közösség létrehozását javasolja a Nyugat-Balkánban, és további lépéseket tesz a szomszédos országokkal a közlekedés terén folytatott együttműködés megerősítésére. Brüsszel, 2008. március 5., <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/382&guiLanguage=en> (angol nyelven).

5.1.2 Nemzeti szinten a közösségi jogszabályok végrehajtása arra kötelezi a Nyugat-Balkán országainak kormányait, hogy nagyszabású reformokat tervezzenek és hajtsanak végre a közlekedési, valamint a kapcsolódó ágazatokban. A folyamatot pontosan kivitelezett hatásvizsgálatnak kellene kísérnie.

5.1.3 A közkiadások és a többi érdekelt féllel – ideértve a szociális partnereket és a nemzetközi pénzüzeteket is – való együttműködés hatékony tervezését a közlekedéspolitika hatékony fejlesztésének egyik fontos szempontjaként kell megemlíteni.

5.1.4 Ugyancsak ide tartozó kihívás a nemzeti közlekedési stratégiáknak a regionális érdekekhez való igazítása, valamint a főhálózattal kapcsolatos projekt végrehajtásának koordinálása, amire a főhálózat hatékony irányításának és fejlesztésének támogatásához van szükség.

5.1.5 Végül pedig, de nem utolsósorban a SEETO regionális közlekedési főhálózat kialakítására irányuló többéves cselekvési terveinek kidolgozása is hatékony tervezést és a fellépések regionális szintű koordinációját igényli. Hasonló koordinációra lesz szükség a regionális társadalmi fórumon is, amelyen a Nyugat-Balkán országaiból érkező szociális partnerek és más érdekelt felek – többek közt a civil szervezetek – vesznek majd részt.

5.2 Szabályozás

5.2.1 A közlekedési ágazatra vonatkozó nemzeti szabályozásnak az uniós jogszabályokhoz és normákhoz való igazítása elsődleges fontosságú. A közlekedéssel kapcsolatos közösségi jogszabályok igen tág területet ölelnek fel: a piaci hozzáférésre, valamint a társadalmi, technikai, adóügyi, biztonsági és környezetvédelmi követelményekre egyaránt kiterjednek. A Nyugat-Balkán országainak emiatt azzal a kihívással kell szembenéznük, hogy a közlekedéssel kapcsolatos uniós joganyag hatalmas részét kell átültetniük és érvényre juttatniuk, amelyek közt nagyszámú rendelet, irányelv és határozat is található. Egy másik kihívás a közösségi joganyag szelektív átültetéséhez és végrehajtásához kapcsolódik.

5.2.2 A nagymértékű széttagozottság miatt a határátkeléssel kapcsolatos kérdések igen fontosak a délkelet-európai régió számára. Jelenleg a határátkeléshez szükséges várakozási idő jelentősen befolyásolja a főhálózat hatékonyságát és versenyképességét. A nyugat-balkáni résztvevőknek további erőfeszítéseket kellene tenniük a határigazgatás és az eljárások javításához, valamint a várakozási idők csökkentéséhez.

5.2.3 A környezetvédelmi szempontokat is ki kell emelni. A környezetvédelmi előírások alkalmazása az infrastruktúraprojektek kidolgozásakor egyre fontosabbá válik. Mivel az uniós jog jelentős részét környezetvédelmi jogszabályok képezik, nem merülhet fel az a kérdés, hogy azokat végre kell-e hajtani vagy sem. Meg kell viszont említeni, hogy a Nyugat-Balkán országai komoly problémákkal küzdenek a környezetvédelmi jogszabályok betartatása terén.

5.3 Finanszírozás

5.3.1 A közlekedési hálózatok kialakítását és karbantartását finanszírozni kell, amit a közsféra nem képes biztosítani. Fontos szerepet kap tehát a támogatást biztosító szereplők összehangolása. Az EU-n kívül a nemzetközi pénzügyintézeteknek – például az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Banknak (EBRD), a Világbanknak, az Európai Beruházási Banknak (EBB), az Európa Tanács Fejlesztési Bankjának (CEB) és a kétoldalú támogatásnyújtóknak – is össze kellene hangolniuk tevékenységeiket, és el kellene különíteniük a finanszírozáshoz szükséges keretet. A Nyugat-Balkán országainak kormányai részére a közlekedési hálózatok finanszírozására egy másik lehetőség az állami és a magánszektor közötti partnerségek (PPP) igénybevétele.

5.3.2 Ez utóbbinak a jelentőségét a 2009 szeptemberében, Szarajevóban tartott miniszteri konferencián is hangsúlyozták. A miniszteri nyilatkozatban a résztvevők nemcsak elismerték és méltányolták a magánszektor által az infrastruktúra fejlesztésében betöltött jelentős szerepet, de azt is elismerték, hogy olyan intézményi és jogi környezetet kell kialakítani, amely lehetővé teszi, hogy a magánsféra a köz-magán partnerségek eszközének felhasználásával részt vehessen az infrastruktúraprojektekben. Ezenkívül vállalták, hogy regionális szintű infrastruktúraterveket készítenek, és támogatásukat fejezték ki a Köz-Magán Partnerségek Délkelet-Európai Hálózatának létrehozásával kapcsolatban.⁽¹¹⁾ A nyilatkozat jó keretet biztosít a köz-magán partnerségben végzett infrastruktúra-fejlesztési projektek kialakításának elősegítésére a térségben. Végrehajtásához azonban reformok kellenek, többek közt a jogalkotási és szabályozási rendszerek reformja, továbbá nemzetközi partnerektől – az Európai Bizottságtól, nemzetközi pénzügyintézetektől, bilaterális adományozóktól – kapott aktív támogatás technikai és pénzügyi segítségnyújtás formájában.

5.3.3 Fontos ezenkívül a Nyugat-Balkáni Befektetési Keret (WBIF), amely szorosabb együttműködést hivatott biztosítani a nemzetközi pénzügyintézetek, a bilaterális adományozók és az Európai Unió között. A WBIF 2009 decemberében indult, és egy közös pályázati támogatási, valamint egy közös kölcsönrendszert foglal magában, amelyeket a Nyugat-Balkán térségében elsődleges fontosságú (elsősorban infrastruktúra-) projektek finanszírozására lehet igénybe venni.⁽¹²⁾

6. Gazdasági és társadalmi következmények. A civil társadalom szerepe

A regionális közlekedési hálózatok fejlesztése mind a munkaadók, mind a munkavállalók számára lehetőséget és egyben kihívást is jelent. Bármely infrastruktúra-projekt sikeres kivitelezéséhez elengedhetetlen mindkét csoport részvétele. Elmondható azonban, hogy sem a munkaadói szervezetek, sem pedig a szak-szervezetek nem használják ki hatékonyan szociális partneri szerepüket az uniós intézményekkel, a nemzetközi szponzorokkal és pénzügyintézetekkel szemben. Másfelől azonban az infrastruktúra átalakításának és az azt kísérő reformoknak a

sikere erősen függ a széles körű támogatottságtól és a lakosság általi elfogadásától. Ez csak a civil szervezetek aktív bevonásával lehetséges. Ezért a szociális partnerekkel és a civil társadalom szereplőivel folytatott párbeszédnek alapvető szerepet kellene betöltenie a Nyugat-Balkánt érintő bármilyen politika kialakításában, a közlekedéspolitikát is ideértve. A Nyugat-Balkán országokban azonban a társadalmi és a civil párbeszédnek nincs erős hagyománya, fejletlenek a konzultációs mechanizmusok, és a partnerség fogalma is hiányos. Ösztönözni kellene tehát a nyugat-balkáni országok kormányait arra, hogy tegyék lehetővé a szociális partnerek és más érintett civil társadalmi szervezetek képviselői számára, hogy aktívan részt vegyenek a regionális közlekedéspolitika kialakításában és a reformstratégiák megfogalmazásában.

6.1 Munkaadói szervezetek

6.1.1 A közlekedés a térségben az egyik legnagyobb foglalkoztatási ágazat. Ezért a munkaadóknak is szerepük van abban, hogy olyan politikák szülessenek és olyan reformok kerüljenek végrehajtásra, amelyek hasznosak mind a cégek, mind pedig az országban élő dolgozók és polgárok számára. Az ágazati közlekedési szervezeteknek és az egyéni munkaadóknak is szerepük van a nemzeti és regionális közlekedési hálózatokra vonatkozó prioritások meghatározásában, illetve abban, hogy kiértékeljék ezen hálózatoknak a mobilitás elősegítésére, a munkahelyek létrehozására és megtartására gyakorolt hatásait, valamint a nemzetgazdaságok általános hasznát.

6.1.2 A munkaadói szervezetek közismertsége és befolyása a térség minden országában más és más. Általánosabban elmondható, hogy helyzetüket tekintve eléggé gyengék, főleg a belső mozgósítási kapacitás hiánya miatt, illetve azért, mert nehézségekkel szembesülnek a hatékony képviselőt biztosítása, valamint érdekeiknek a kormányval és más érdekeltekkel szemben történő érvényesítése terén.

6.1.3 A munkaadói szervezetek tagjainak képviselői és elemzési készségeit fejleszteni kell, ami nemcsak az egyes országok, de az EU számára is előnyt jelenthet.

6.2 Szakszervezetek

6.2.1 A közlekedés a térségben az egyik legnagyobb foglalkoztatási ágazat. A szociális és munkaerő-piaci körülmények a legtöbb országban bizonytalanok: a munkanélküliségi arány folyamatosan magas, a szegénység és a migráció a munkaképes lakosság nagy hányadát érinti, a társadalombiztosítási rendszerek pedig túlterheltek. A vasúti ágazatban a munkaerő átlagosan 50 %-a egy évtizeden belül elhagyta munkahelyét.⁽¹³⁾ Az egyes országokban megvalósítandó vasúti reform létszám-leépítéssel, a fuvarozási cégek privatizációjával, valamint a nem jövedelmező helyi vonalak megszüntetésével jár.⁽¹⁴⁾ A vasúti közlekedés liberalizálására irányuló tervek tehát a foglalkoztatási és munkakörülményekre is kihatnak.

⁽¹¹⁾ Miniszteri nyilatkozat a délkelet-európai infrastruktúrafejlesztés terén tevékenykedő köz-magán partnerségekről – 2009. szeptember 25.

⁽¹²⁾ A Nyugat-Balkáni Befektetési Keret bemutatása – http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/western-balkans-conference/wbif-a4-def_en.pdf; A Nyugat-Balkáni Befektetési Keret elindult – <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=BEI/09/246&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁽¹³⁾ ETF – Európai Közlekedési Szövetség: Az EU közlekedési infrastruktúrával kapcsolatos politikájának társadalmi hatása – 2005. Nyilvános konzultációra beküldött dokumentum.

⁽¹⁴⁾ Világbank: Vasúti reform a Nyugat-Balkánon. Nem nyilvános irat. Világbank, Washington, D. C., 2005.

6.2.2 A munkahelymegszűnés a kikötői iparágakat is érinti, éppúgy, mint a kikötőktől függő településeket és helyi gazdaságokat. Hasonló szintű leépítés tapasztalható a belvízi hajózási ágazatban is.

6.2.3 A szakszervezetek – a többi szociális partnerrel együtt – fontos szerepet töltenek be a regionális közlekedési főhálózat fejlesztése által előidézett foglalkoztatási hatások kiértékelésében. A térségben működő, az Európai Közlekedési Dolgozók Szövetsége által koordinált közlekedési szakszervezetek – uniós és nemzeti szinten egyaránt – azért folytatnak kampányt, hogy a szociális hatásokat a közlekedési közösséget létrehozó szerződés stratégiai tervezése és megvalósítása során mindenütt vegyék figyelembe.⁽¹⁵⁾ A szakszervezetek másik fő célja a foglalkoztatási politikák és a reform egymáshoz való közelítése.

6.3 Egyéb érdekcsoportok

Az infrastruktúra-fejlesztés jelentős hatással van a környezetre. Ezért a környezetvédelem fontos szerepet játszik ebben a folyamatban, és az infrastruktúra-hálózat tervezése és fejlesztése során figyelembe kell venni. A környezetvédelmi szervezetek e tekintetben jelentős szerepet töltenek be. Közöttük sajátos helyet foglal el a Közép- és Kelet-Európai Regionális Környezetvédelmi Központ (REC), amelynek feladata, hogy segítsen megoldani környezetvédelmi problémákat a térségben. Fő célja a civil szervezetek, az üzleti vállalkozások és más, a környezetvédelem terén érdekelt felek közötti együttműködés előmozdítása, valamint az információcsere és a környezetvédelmi döntéshozatalban való nyilvános részvétel támogatása. A REC megállapo-

dott egy másik fontos regionális kezdeményezéssel, a Regionális Együttműködési Tanáccsal abban, hogy megvalósítják a *Délkelet-európai környezetvédelmi együttműködés útiterve* elnevezésű keretprogramot, amely negyedévenként megrendezendő magas szintű tematikus konferenciák sorozatát foglalja magában.

Az infrastruktúra-fejlesztés a környezetvédelmi szervezetek mellett a régió fogyasztói szervezetei, illetve a helyi fejlesztéssel foglalkozó nem kormányzati szervezetek és a gépkocsihaszna-
latot ösztönző egyesületek – például autós egyesületek – széles köre számára különös jelentőséggel bír.

7. Az EGSZB szerepe a közlekedéspolitika fejlesztésében a Nyugat-Balkánon

A Nyugat-Balkán országaiban a társadalmi párbeszédnek nincs erős hagyománya, és fejletlenek a szociális partnerek közötti konzultációs mechanizmusok. A szociális partnereknek a reformfolyamatba történő bevonása ezért létfontosságú előfeltétele annak, hogy fenntartható regionális közlekedéspolitika jöhessen létre a Nyugat-Balkánon. Az EGSZB így fontos tanácsadói szerepet tölthet be abban, hogy – például a Nyugat-balkáni Civil Társadalmi Fórum alkalmával – megerősítse a társadalmi párbeszédet a térségben. Az EGSZB abban is segíthet, hogy partnereket találjon az egyes nyugat-balkáni országok civil társadalmi szervezetei között, illetve támogatást nyújtson ezen szervezetek és tagjaik kapacitásépítésében. Ezenkívül az EGSZB tapasztalata többletértéket jelenthet a regionális Társadalmi Fórum létrehozásakor, amely elvileg a közlekedési közösséget létrehozó szerződés részét képezi majd.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽¹⁵⁾ Az Európai Közlekedési Dolgozók Szövetsége a délkelet-európai tagjaival 2003 januárja óta koordinálja a szakszervezetek fellépését. Az ETF a közúti, vasúti, tengeri és belvízi hajózási, valamint a repülési ágazatban tevékenykedik. A kikötői ágazatban nincs európai szintű ágazati társadalmi párbeszéd.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A civil szervezetek és az EU Tanácsának elnöksége (saját kezdeményezésű vélemény)

(2010/C 354/09)

Előadó: **Miklós BARABÁS**

2009. március 25-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A civil szervezetek és az EU Tanácsának elnöksége.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott albizottság véleményét 2010. január 12-én fogadta el.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17–18-án tartott 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) 156 szavazattal 2 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 A 2009. december 1-jén életbe lépett Lisszaboni Szerződés jelentős változásokat hozott az Európai Unió intézményes rendszerében, többek között az Európai Tanács állandó elnöki posztjának létrehozásával. A Lisszaboni Szerződés ugyanakkor megteremtette a „trió”⁽¹⁾ elnökség jogi alapját, melyben három tagállam 18 hónapon keresztül egy előre egyeztetett program alapján látja el az EU Tanácsának elnökségi feladatait.

1.2 Civil szempontból kiemelkedő fontossággal bír a Lisszaboni Szerződés 11. cikkelye, melynek központi kérdése a részvételi demokrácia erősítése, az állampolgárokkal folytatott párbeszéd intenzívvé és szervezetté tétele, érdemi konzultációk folytatása az európai uniós politikák alakítása ügyében és az állampolgári kezdeményezés intézményének bevezetése. Mindez hozzájárulhat a civil párbeszéd erősödéséhez.

1.3 Jelen dokumentum azt a feladatot tűzte ki maga elé, hogy az előző pontokban említett témákat vizsgálja. Ezt úgy kívánja tenni, hogy egyben rámutat az EGSZB, mint a szervezett civil társadalom európai szintű intézményes képviselőjének sajátos szerepére, javaslatokat tesz ennek erősítésére és ezzel párhuzamosan erősíti a Lisszaboni Szerződés azon törekvését, mely az EU működését hatékonyabbá, átláthatóbbá és megnövekedett legitimitásúvá kívánja tenni.

2. Úton az új soros elnökségi intézmény, a „trió” felé

2.1 A soros elnökség, azaz az Európai Unió Tanácsának soros elnöksége nem új keletű intézmény: e pozíció fontos eleme a tagállamok közötti félévenkénti rotáció. Ez alatt az

idő alatt az elnökséget betöltő ország az EU „arca és hangja”, mely stratégiaalkotó, szervezési és reprezentatív funkciót tölt be és feladatokat lát el.

2.2 Az elnökségi feladatok ellátása komoly felelősséggel jár és összkormányzati erőfeszítésen nyugszik. Az elnöki székben nem szabad nemzeti álláspontot képviselni.

2.3 Az elnökségre vonatkozó szabályok 2006. szeptember 15-én a Tanács eljárási szabályzatának elfogadásáról szóló tanácsi határozat (2006/683/EK) értelmében módosultak és megvetették az alapját a „trió” intézmény bevezetésének. Ennek lényege, hogy tizennyolc havonta a három soros elnökség ez Európai Bizottsággal szoros együttműködésben és konzultációkat követően elkészíti az adott másfél éves időszak tanácsi tevékenységének programtervezetét.

2.4 Mi az előnye ennek az új elnökségi formának? A rendszer továbbra is megőrzi a féléves soros elnökségnek azt a jellemzőjét, hogy bizonyos mozgásteret meghagy az elnöki tisztelet hat hónapra betöltő országnak. A „trió” közösen kidolgozott programja segít abban, hogy a tagállamok jobban együtt tudjanak működni, és nagyobb folytonosságot és koherenciát tudjanak biztosítani az uniós politikák és ezáltal a közösség életében.

2.5 Az első ilyen soros elnökségi csoport („trió”) 2007. január 1-jén kezdett működni Németország–Portugália–Szlovénia összetétellel, melyet a 2008. július 1–2009. december 31-ig tartó időszakban a francia–cseh–svéd hármas csoport követett. Általános megítélés szerint különböző okok miatt – mindenekelőtt megfelelő jogi alapok híján – ezen „triók” munkájában kevésbé a közös „trió” szempontok, hanem a nemzeti megfontolások és törekvések domináltak.

⁽¹⁾ „A Tanács elnökségének feladatait ... a tagállamok előre meghatározott hármas csoportokban, 18 hónapon keresztül látják el.” (HL C 115., 2008.5.9., 341. o.: Nyilatkozat a Tanács elnökségének gyakorlásáról szóló európai tanácsi határozatra vonatkozóan az Európai Unióról szóló szerződés 16. cikkének (9) bekezdéséről, 1. cikk, 1. pont) – általános használatú elnevezéssel: „trió” elnökség.

2.6 A Lisszaboni Szerződés életbelépését követően 2010. január 1-től a Spanyolország–Belgium–Magyarország összetételű „trió” látja el a csoportos elnökségi feladatokat. Ennek alapját az a munkaprogram jelenti, melyet az Európai Tanács 2009. december 17-i ülésén fogadott el. A program nagyszámú kérdéskört ölel fel és igen ambiciózus. Az eredményes munkavégzés egyik fontos összetevője a „trió” összetétele: egy nagy és/vagy alapító – tehát jelentős tapasztalatokkal rendelkező – tagország mellett ott van egy későbbi, valamint egy „frissen” csatlakozott ország is.

2.7 A tapasztalat azt mutatja, hogy bár a nagyobb politikai súllyal rendelkező országok tárgyalási ereje is nagyobb, helyesen megválasztott prioritásokkal, jó tárgyalási stratégiával és az el nem hanyagolható kompromisszumkészséggel a kisebb országok kompenzálni tudják sokszor csak látszólagos hátrányaikat, esetleges tapasztalatlanságukat.

2.8 A Lisszaboni Szerződés életbelépése után a „trió” gyakorlata teremt majd precedenst, amikor ki kell alakítani az Európai Tanács 2,5 évre megválasztott (és egyszer újraválasztható) elnöke és a rotációs alapon működő „trió” közötti munkamegosztást, melynek nem minden elemét lehet előre világosan látni. A siker szoros együttműködést feltételez. Mivel ugyanakkor jelentős számú kérdésben megmarad a jelenlegi rendszer, jogosan feltételezhető, hogy továbbra is számolni kell a nemzeti kormányok azon természetes törekvésével, hogy elnökségük 6 hónapja alatt „láttassák magukat” és eredményesen szerepeljenek. Mindez fontos üzenetet hordoz a civil szervezetek számára is.

3. A civil szervezetek és a jelenlegi gyakorlat: néhány jellemző vonás

3.1 Kiindulópontunk, hogy a soros tanácsi elnökségi feladatok ellátása alapvetően kormányzati feladat. Ennek elvégzésében meghatározó módon köztisztviselők (diplomaták), szakértők és politikusok vesznek részt. Az elnökségi feladatok elvégzését szabályozó dokumentumok, így a Lisszaboni Szerződés sem szól a civil szervezetek szervezett, intézményes bevonásáról.

3.2 Ugyanakkor mind az EU-intézmények, mind a Tanács soros elnökségét betöltő ország kormányzata részéről növekszik az a felismerés, hogy az eredményes munkavégzéshez fontos hozzájárulás lehet a társadalmasítás, a civil szervezetek, az állampolgárok bevonása. Mindez összhangban van a részvételi demokrácia fontosságának felismerésével, a civilekkel folytatott párbeszéd jelentőségével.

3.3 Mindebből azonban nem következik, hogy egységes, EU-szinten megvalósuló politikáról és gyakorlatról lehet beszélni abban a kérdésben, hogy miként kapcsolódjanak be és vegyenek részt a civil szervezetek a tanácsi elnökségi programok megvalósításában. A helyzet nemzeti szinten igen különböző lehet, és alapvetően az határozza meg, hogy mennyire szervezett és aktív a Tanács elnöksége országában a civil társadalom, és milyen a viszonya a kormányához. Ebben a kérdésben a partneri viszonyt nem lehet jellemzőnek tekinteni.

3.4 Az előző pontokban leírtak következménye az is, hogy nem lehet általánosnak mondani a civil szervezetek bevonását a Tanács elnökségének feladatait ellátó ország által javasolt prioritások kidolgozásába. Ennek a helyzetnek logikus következménye civil oldalról a gyenge vagy hiányzó „ownership feeling”.

3.5 Mivel a „trió” elnökség viszonylag új fejlemény, ezért nem meglepő, hogy ma még csak esetlegesen lehet találkozni a három ország civil szervezeteinek előre egyeztetett, közös fellépésével, kezdeményezésével. Ennek első biztató jelei a spanyol–belga–magyar tanácsi elnökségek alatt mutatkoznak pl. a nagy látványosságú (high visibility) civil események előkészítésében és megrendezésében (2010-ben Malaga, 2011-ben Budapest).

3.6 Az utóbbi évek gyakorlata – ez a francia elnökség alatt jutott kifejezésre egy nagy jelentőségű La Rochelle-i európai civil fórum formájában 2008 szeptemberében –, hogy a Tanács elnökségét adó ország az Európai Bizottság támogatásával reprezentatív jellegű európai civil találkozóknak ad otthont. Ezen a civil szervezeteket közvetlenül érintő kérdések kerülnek megvitatásra, ideális esetben kapcsolódva az ország által kialakított prioritásokhoz.

3.7 Az EU által meghatározott tematikus évek (pl. a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve 2010-ben) jó lehetőségeket kínálnak a civil szervezetek bekapcsolódására a tanácsi elnökség programjaiba és tevékenységeibe.

4. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Tanács elnöksége: a jelenlegi gyakorlat

Az EGSZB az évek során sokrétű tevékenységet alakított ki a Tanács elnökségével kapcsolatban. Ez többek között a következőkre terjed ki:

- a Tanács elnökségét adó ország magas rangú képviselőinek meghívása az EGSZB plenáris ülésére és más fórumaira (szekcióülések, csoportülések stb.);
- az EGSZB prioritásainak meghatározása és speciális tevékenységek kidolgozása a hat hónapos tanácsi elnökség programjaihoz kapcsolódva;
- az EGSZB álláspontjának meghatározása különböző kérdésekben a Tanács elnökségét adó ország megkeresése és kezdeményezése alapján;
- részvétel a különböző tanácsi elnökségi programokon; a megvitatásra kerülő kérdésekhez kapcsolódva az EGSZB álláspontjának ismertetése;
- látogatások a Tanács elnökségét adó országokban; részvétel szakmai programokon és kapcsolatok erősítése a különböző civil szervezetekkel;
- részvétel a Tanács elnökségét adó országban szervezett kiemelkedő jelentőségű és európai jellegű civil rendezvényen;

- előadások, bemutatók, kulturális események, kiállítások stb. szervezése az EGSZB székházában, bemutatkozási lehetőséget biztosítva a Tanács elnökségét adó országnak és civil társadalmának;
- csoportos látogatások (civil szervezeti képviselők) fogadása az EGSZB-ben a Tanács elnökségét adó országból;
- az EGSZB kommunikációs politikájában kiemelt figyelem fordítása a Tanács elnökségét adó országra és civil társadalmára.

5. Tovább lépés: a Lisszaboni Szerződés, a Tanács elnöksége és a szervezett civil társadalom. Javaslatok

5.1 Kiindulópontunk a Lisszaboni Szerződés és annak 2009. december 1-jei életbelépése, mely megfelelő feltételeket teremt ahhoz, hogy az Európai Unió előremutató válaszokat tudjon adni az őt ért sokirányú kihívásokra.

5.2 Célunk a részvételi demokrácia fejlesztése, az állampolgárokkal folytatott párbeszéd intenzívebbé tétele, a civil párbeszéd erősítése, hogy ezzel is hozzájáruljunk az európai intézmények demokratikus legitimitásának erősítéséhez.

5.3 Ehhez jó alapot teremt a Lisszaboni Szerződés 11. cikke, melynek új lehetőségei teljes összhangban vannak az EGSZB olyan korábbi állásfoglalásaival, mint az EGSZB véleménye „A Bizottság és a nem kormányzati szervezetek: egy erősebb partnerség felé” című dokumentumról (elfogadva 2000. július 13-án) ⁽²⁾ és „A civil társadalom európai szervezeteinek reprezentativitása a civil párbeszéd keretében” (elfogadva 2006. február 14-én) ⁽³⁾. Mindez nemcsak lehetővé, hanem szükségessé is teszi, hogy az EGSZB, mint a szervezett civil társadalom európai szintű intézményes képviselője, aktív, kezdeményező módon lépjen fel a Lisszaboni Szerződésben, különösen annak 11. cikkében megfogalmazott lehetőségek mind teljesebb megvalósítása érdekében, ahogyan azt „A Lisszaboni Szerződés végrehajtása: Részvételi demokrácia és az európai polgári kezdeményezés (11. cikk)” című, ugyancsak 2010. március 17-én elfogadott véleményében ⁽⁴⁾ is kijelentette.

5.4 Ebben az összefüggésben a Tanács elnöksége alkalmas eszköz arra, hogy

- erősítse az Európa-eszme iránti elkötelezettséget és hozzájáruljon ahhoz, hogy az aktív európai állampolgárság mindinkább jellemezze mindennapjainkat;
- az Európai Unió jövőjét formáló különböző szintű politikai folyamatoknak a civil szervezetek, az állampolgárok közvetlen résztvevői és alakítói legyenek;
- erősödjön a civil párbeszéd;
- garanciát nyújtson, hogy az EGSZB folytassa, folyamatosan újítsa meg és gazdagítsa a Tanács elnökségéhez kapcsolódó munkaformáit; ez utóbbi részeként és kiegészítve a 4. pontban felsoroltakat az EGSZB:
 - a) szorgalmazza a civil kezdeményezéseket, összefogást, beleértve kiemelt jelentőségű (high visibility) civil esemény(ek) szervezését az elnökséget adó országban;
 - b) lépjen fel annak érdekében, hogy a jelentősebb civil kezdeményezések a kormányzatokkal partneri alapon folytatott párbeszéd eredményeként épüljenek be az elnökségi programokba, ezáltal is erősítsék azok társadalmi elfogadottságát és támogatottságát;
 - c) az európai civil szervezetekkel és hálózatokkal kapcsolatot tartó csoportja rendszeresen szorgalmazza az aktuális tanácsi elnökséghez kapcsolódó és a civil szervezetek szempontjából releváns kérdések megvitatását;
 - d) kezdeményezze, hogy a Tanács elnökségét adó országok gazdasági és szociális tanácsai (vagy hasonló intézményei) aktívan kapcsolódjanak be a vonatkozó tevékenységekbe és programokba;
 - e) biztosítsa, hogy a Tanács elnökségét adó ország EGSZB-tagjai kapjanak meg minden segítséget ahhoz, hogy az elnökséggel kapcsolatos munkájukat eredményesen tudják végezni;
 - f) a legjobb gyakorlatok megismertetésével járuljon hozzá ahhoz, hogy a civil szervezetek hatékonyan tudják segíteni a Tanács elnökségét adó ország munkáját.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

⁽²⁾ HL C 268., 2000.9.19.

⁽³⁾ HL C 88., 2006.4.11.

⁽⁴⁾ Lásd az aktuális Hivatalos Lap 59. oldalát.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Lisszaboni Szerződés végrehajtása: részvételi demokrácia és az európai polgári kezdeményezés (11. cikk) (saját kezdeményezésű vélemény)

(2010/C 354/10)

Előadó: **Anne-Marie SIGMUND**

2009. július 16-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A Lisszaboni Szerződés végrehajtása: Részvételi demokrácia és az európai polgári kezdeményezés (11. cikk).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott albizottság 2010. február 11-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a március 17-i ülésnapon) 163 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Unióról szóló szerződésnek (EUSz.) az Unió demokratikus alapelveivel kapcsolatos rendelkezései – különösen a 11. cikk – az EGSZB szerint határhátré jelentenek egy olyan Európa felé, melyet a polgárok valóban magukénak éreznek, és a gyakorlatban saját javukra fordíthatnak és alakíthatnak. Az egyes demokratikus folyamatokat azonban kötelezőbb jelleggel kell megfogalmazni, és el kell látni őket a megfelelő struktúrákkal.

1.2 Az EGSZB arra szólít fel, hogy világosan határozzák meg a horizontális civil párbeszéd (EUSz. 11. cikk (1) bekezdés) és a vertikális civil párbeszéd (EUSz. 11. cikk (2) bekezdés) eszközét, valamint az ennek eljárásaira és résztvevőire vonatkozó szabályokat. Arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy – az EUSz. 11. cikkének (4) bekezdésénél alkalmazott megközelítéshez hasonlóan – egy, a civil párbeszédéről szóló zöld könyv előterjesztésével indítson konzultációt, és az eredmények alapján állapítsa meg a szükséges szabályokat.

1.3 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy – miként már több ízben kifejezte – kész partnereként és közvetítőként építő módon hozzájárulni a civil párbeszéd fejlesztéséhez, és kiépíteni találkozóhelyként betöltött szerepét. Az EGSZB minden uniós szervnek felajánlja hálózatát és infrastruktúráját a szervezett civil társadalommal folytatott civil párbeszéd konstruktív támogatása érdekében.

1.4 Az EUSz. 11. cikkének (3) bekezdése az Európai Bizottság – már eddig is széles körben alkalmazott – konzultációs gyakorlatát az európai demokráciamodel most megerősített részvételi pillérének kontextusába helyezi. Az EGSZB ehhez az eszközhöz is világosabb eljárási szabályokat kér, melyek eleget tesznek az átláthatóság, a nyitottság és a reprezentativitás elvének.

1.5 Az EUSz. 11. cikkének (4) bekezdésében bevezetett európai polgári kezdeményezéssel a Szerződés történelmünkben először határoz meg közvetlen, demokratikus eljárást határokon átnyúló, transznacionális szinten. Az EGSZB határozottan üdvözli ezt az új lehetőséget, és konkrétan hozzá szeretne járulni ehhez a történelmi premierhez. Az EGSZB pontosítja a még 2010-ben meghozandó konkrét végrehajtási rendelkezésekkel kapcsolatos álláspontját. Ezen a téren ügyelni kell arra, hogy

— ne gördítsenek szükségtelen akadályokat a részvételi lehetőséget gyakorló polgárok útjába – hiszen csupán „menetrendi kezdeményezésről” van szó,

— világos szabályok és rendelkezések könnyítsék a kezdeményezők számára kezdeményezésük megszervezését a 27 tagállamban: ne ütközzenek váratlan nemzeti szintű akadályokba,

— a kezdeményezőknek adott esetben biztosítsanak pénzügyi támogatást, ha sikerül elérni egy bizonyos küszöböt.

1.6 Az EGSZB szívesen vállal központi szerepet egy ilyen transznacionális, demokratikus európai infrastruktúrában, és feladatát az EUSz. 11. cikkének keretében célirányos, hatékony módon látja majd el. Felajánlja azt is, hogy tájékoztató segélyszolgálatként működik, a polgári kezdeményezéseket adott esetben kísérő véleménnyel támogatja, a sikeres kezdeményezések kapcsán meghallgatásokat szervez, és az európai bizottsági értékeléseket esetlegesen vélemény kidolgozása révén is támogatja.

2. Háttér

2.1 2001 decemberében az állam- és kormányfők Laekenben megállapodtak az európai szerződések kidolgozásának új módszerében és úgy határoztak, hogy összehívják egy Európa jövőjével foglalkozó konventet, amelyben – összetételének köszönhetően ⁽¹⁾ – jelentős demokratikus erő nyilvánult meg, és amely 2003 júniusában végül előterjesztett egy, a jobb átláthatóság és fokozott részvétel irányába mutató innovatív javaslatokat tartalmazó szöveget.

2.2 Miután a Konvent által kidolgozott „Szerződés európai alkotmány létrehozásáról” című dokumentumot Franciaországban és Hollandiában népszavazással elutasították, 2007. december 13-án Lisszabonban aláírtak egy átdolgozott szerződést az Európai Unióról, amely 2009. december 1-jén lépett életbe.

3. Bevezetés

3.1 A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése révén számos eljárás egyszerűbbé és átláthatóbbá válik, világosabban rendeződnek a hatáskörök, bővül az Európai Parlament jogköre, illetve befelé és kifelé is erősödik az Európai Unió fellépése.

3.2 A demokrácia európai modelljét a parlamenti (közvetett) demokrácia különféle formái ⁽²⁾ mellett bővíti és erősíti, de semmiképpen sem váltja fel az, hogy a részvételi (közvetlen) demokrácia beépül EUSz.-be.

3.3 A részvételi demokráciára vonatkozó konkrét rendelkezések a következőkhöz kapcsolódnak:

- horizontális civil párbeszéd,
- vertikális civil párbeszéd,
- az Európai Bizottság már létező konzultációs gyakorlata, valamint
- az új európai polgári kezdeményezés.

3.4 Az EU-Szerződés jellegének megfelelően az EUSz. 11. cikkének rendelkezései mindössze keretfeltételek, melyeket majd megfelelő jogszabályok segítségével kell meghatározni, kialakítani és átültetni, illetve az érintett felek által gyakorlati tartalommal megtölteni.

3.5 Az európai polgári kezdeményezéssel kapcsolatban az Európai Bizottság már indított is egy hasznos kezdeményezést,

⁽¹⁾ A konventben Valéry GISCARD D'ESTAING elnök és két helyettese: Giuliano AMATO és Jean-Luc DEHAENE mellett a következők vettek részt:

- a tagállami állam- és kormányfők 15 képviselője,
- a tagjelölt országok állam- és kormányfőinek 13 képviselője,
- a tagállami nemzeti parlamentek 30 képviselője,
- a tagjelölt országok nemzeti parlamentjeinek 26 képviselője,
- az Európai Parlament tagjai közül 16 képviselő,
- az Európai Bizottság 2 képviselője.

Jelen volt emellett összesen 13 megfigyelő az EGSZB, az RB, a szociális partnerek és az európai ombudsman képviseletében. Az EGSZB megfigyelői Göke FRÉRICHS, Roger BRIËSCH és Anne-Marie SIGMUND voltak.

⁽²⁾ Az EUSz. 10. cikke kimondja, hogy „[az] Unió működése a képviseleti demokrácián alapul”.

és közzétett egy zöld könyvet. ⁽³⁾ A konzultációs eljárás után rendeletjavaslatot terjeszt majd elő az EUSz. 11. cikke ⁽⁴⁾ bekezdésének végrehajtására. Az Európai Bizottság ezzel egyértelműen jelzi, hogy az új eszköz átültetésének előkészítésekor támogatja a párbeszédet, és figyelembe veszi különösen azokat a szervezett civil társadalmi szereplőket és az egész Unióban azokat az érintett polgárokat, akik a későbbiekben kezükbe veszik a szóban forgó kezdeményezéseket.

4. A Lisszaboni Szerződés – az EUSz. 11. cikke

4.1 Horizontális civil párbeszéd

EUSz. 11. cikk (1) bekezdés: „Az intézmények a megfelelő eszközökkel biztosítják, hogy a polgárok és az érdekképviseleti szervezetek az Unió bármely tevékenységéről véleményt nyilváníthassanak, és azokat nyilvánosan megvitathassák.”

4.1.1 Ez a rendelkezés jogalapot biztosít a – közelebbről meg nem határozott – civil párbeszédnek. Véleményeiben az EGSZB már több ízben megfogalmazta a civil párbeszédrel kapcsolatos álláspontját, ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ és a civil párbeszédet az európai demokraciamodellben való részvétel egyik alapvető elemének nyilvánította. Azt is több alkalommal kiemelte már, hogy kész e párbeszéd platformjaként és multiplikátoraként fellépni, illetve hozzájárulni az európai közvélemény létrehozásához. Az EGSZB ebben az összefüggésben azt is ismételten hangsúlyozta, hogy partnerként és közvetítőként építő módon hozzá szeretne és hozzá fog járulni a civil párbeszéd fejlesztéséhez. Ezzel kapcsolatban kész bővíteni találkozásihelyként betöltött szerepét és – például infrastruktúrája rendelkezésre bocsátása révén – gyakorlati támogatást is nyújtani. Az EGSZB mindenképpen elő szeretné segíteni azt, hogy a civil párbeszéd – mint szükséges – (európai) nyilvánosságot kapjon, és valódi interaktív vitává érlelődjön.

4.1.2 Az EGSZB ismételten hangsúlyozza, hogy a részvételi demokrácia eszközét világosan meg kell határozni, és meg kell állapítani működésének konkrét módjait. Így például egyértelművé kell tenni, hogy a szóban forgó bekezdésben említett szervezetek milyen reprezentativitási feltételeknek kell hogy megfeleljenek ahhoz, hogy részt vehessenek a párbeszédben. Szintén a szervezett civil szereplők reprezentativitásával kapcsolatban az EGSZB már utalt rá, ⁽⁷⁾ mennyire fontos különbséget tenni a mennyiségi (az érdekeltek többségének legitimált képviselete) és minőségi (megfelelő, bizonyított szakértelem) reprezentativitás között. Az EGSZB szerint a párbeszédbe bevonandó szervezeteknek mind mennyiségi, mind minőségi értelemben reprezentatívnak kell lenniük.

⁽³⁾ COM(2009) 622 végleges, 2009. november 11.

⁽⁴⁾ Vélemény a következő tárgyban: A szervezett civil társadalom és az európai kormányzás – Az EGSZB hozzájárulása a fehér könyv kidolgozásához, 2001. április 25., HL C 193., 2001.7.10. (Magyar nyelven nem érhető el.)

⁽⁵⁾ Vélemény a következő tárgyban: A civil társadalom európai szervezeteinek reprezentativitása a civil párbeszéd keretében, 2006. február 14., HL C 88., 2006.4.11.

⁽⁶⁾ Feltáró vélemény a következő tárgyban: Új európai szociális cselekvési program, 2008. július 9., HL C 27., 2009.2.3.(7.6. és 7.7. pont).

⁽⁷⁾ Lásd az 5. lábjegyzetet.

4.1.3 A jogalkotóknak pontosítaniuk kell továbbá, hogy részükről mely konkrét intézkedésekre lesz szükség a „megfelelő eszközökkel” (lásd: EUSz. 11. cikk (1) bekezdés) kapcsolatos elvárás teljesítéséhez.

4.1.4 Ebben az összefüggésben az EGSZB fontosnak tartja, hogy utaljon az európai civil párbeszéd és az európai szociális párbeszéd közötti különbségre, és figyelmeztet arra, hogy e két fogalmat nem szabad összekeverni. Természetesen az európai szociális párbeszéd is a mérvadó részvétel pilléreinek egyike, a tartalmat, a részvételt, az eljárást és a hatásokat illetően azonban speciális szabályok érvényesek rá. Jelentőségét tükrözi, hogy jogilag beépült a Szerződésbe.

4.2 Vertikális civil párbeszéd

EUSz. 11. cikk (2) bekezdés: „Az intézmények az érdekképviseleti szervezetekkel és a civil társadalommal nyílt, átlátható és rendszeres párbeszédet tartanak fenn.”

4.2.1 Az idézett bekezdéssel figyelembe veszik a vertikális civil párbeszédet, és az uniós intézményeket e párbeszéd rendszerítésére kötelezik. Az EGSZB a civil párbeszéd e típusáról is kifejtette már véleményét,⁽⁸⁾ és most is arra szólítja fel az Európai Bizottságot, hogy mind a tartalmat, mind az eljárásokat illetően dolgozza ki a részletes szabályokat.

4.2.2 Az Európai Parlament már régebben – a szóban forgó szerződési rendelkezést megelőlegezve – megalapította az úgynevezett „Agorát”, eszközt teremtve ezzel a vertikális civil párbeszédhez.

4.2.3 Mivel az EUSz. 11. cikkének (2) bekezdése minden intézményt párbeszédre kötelez a civil társadalommal, az EGSZB arra szólítja fel a többi intézményt, de különösen a Tanácsot, hogy mielőbb tisztázza elképzeléseit a szerződés e cikkében foglaltak végrehajtásával kapcsolatban.

4.2.4 Az EGSZB minden uniós szervnek felajánlja hálózatát és infrastruktúráját a szervezett civil társadalommal folytatott vertikális párbeszéd elindítása, illetve konstruktív támogatása érdekében.

4.3 Az Európai Bizottság által folytatott konzultációk

EUSz. 11. cikk (3) bekezdés: „Az Európai Bizottság, annak érdekében, hogy biztosítsa az Unió fellépéseinek koherenciáját és átláthatóságát, az érintett felekkel széles körű előzetes konzultációkat folytat.”

4.3.1 Ez a rendelkezés az Európai Bizottság – már eddig is széles körben alkalmazott – konzultációs gyakorlatát az európai demokráciamodell most megerősített részvételi pillérének

⁽⁸⁾ Vélemény a következő tárgyban: A partneri együttműködés kiépítése az Európai Bizottság és a nem kormányzati szervezetek között, 2000. július 13., HL C 268., 2000.9.19., valamint: A szervezett civil társadalom szerepe az európai integrációban és hozzájárulása ehhez a folyamathoz, 1999. szeptember 24., HL C 329., 1999.11.17. (A dokumentumok magyar nyelven nem érhetőek el.)

kontextusába helyezi. Az EGSZB emlékeztet arra,⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾ hogy ez a konzultációs gyakorlat alapjában véve az Európai Bizottság „európai kormányzásra” vonatkozó, 2001-ben kifejezésre juttatott elképzelésének ⁽¹¹⁾ egyik fontos eleme, és felülről lefelé ható (top-down) intézkedésként csak közvetett módon teszi lehetővé a civil fellépést. Ismételten felhívja a figyelmet arra is, hogy különbséget kell tenni a hivatalos szervektől kiinduló intézkedésként értendő „konzultáció” és a polgárjogként értendő „részvétel” között. A szóban forgó intézkedés nem érinti azt a szempontot, hogy a szervezett civil társadalmat egy alulról induló (bottom-up) folyamatba vonják be.

4.3.2 Az EGSZB kész arra, hogy megbízatása keretében támogassa az Európai Bizottságot olyan esetekben, amikor ez az általában alkalmazott online kereteken túllépve kíván konzultációt folytatni, például specifikus kérdésekről szóló közös meghallgatások szervezése révén vagy a konzultatív fórumok keretében, a „nyitott tér” módszerét alkalmazva.

4.3.3 A konzultáció önmagában azonban még nem jelent tényleges párbeszédet a szervezett civil társadalommal. Az EGSZB ezért arra szólítja fel az Európai Bizottságot, hogy dolgozza át és strukturálja az eddigi konzultációs gyakorlatot. Egyfelől megfelelő időkeretet kell megállapítani a konzultációhoz, hogy a szervezett civil társadalomnak és a polgároknak valóban legyen idejük válaszaik kidolgozására és ne csak *pro forma* konzultációról legyen szó. Másfelől átláthatóbb módon kell kialakítani az értékelési folyamatot. Ahhoz, hogy valódi párbeszédet kezdjen, az Európai Bizottságnak válaszolnia kellene a beadványokra, és ki kellene fejtenie álláspontját azzal kapcsolatban, hogy miért fogadja vagy utasítja el az egyes javaslatokat. Az ennek megfelelő és más módosításokat az Európai Bizottságnak mélyrehatóan meg kellene vitatnia a szervezett civil társadalommal.

4.4 Az európai polgári kezdeményezés

EUSz. 11. cikk (4) bekezdés: „Legalább egymillió uniós polgár, akik egyben a tagállamok egy jelentős számának állampolgárai, kezdeményezheti, hogy az Európai Bizottság – hatáskörén belül – terjesszen elő megfelelő javaslatot azokban az ügyekben, amelyekben a polgárok megítélése szerint a Szerződések végrehajtásához uniós jogi aktus elfogadására van szükség.”

4.4.1 Az EGSZB osztja azt a nézetet, hogy az új európai polgári kezdeményezés jelentősége az európai integráció szempontjából messze túlmutat a jogi dimenzió, és transznacionális szinten a közvetlen demokrácia első elemeként értékelendő, mely azonban a rendelkezés megfogalmazása szerint az uniós polgárokra korlátozódik. Az EGSZB szívesen látná, ha a szerződés felülvizsgálatakor a harmadik országoknak állandó jelleggel az Unió területén lakó állampolgárait is bevonnák ebbe a körbe.

⁽⁹⁾ Vélemény a következő tárgyban: A szervezett civil társadalom és az európai kormányzás – Az EGSZB hozzájárulása a fehér könyv kidolgozásához, 2001. április 25., HL C 193., 2001.7.10. (Magyar nyelven nem érhető el.)

⁽¹⁰⁾ Vélemény a következő tárgyban: Fehér könyv az európai kormányzásról, 2002. április 20., HL C 125., 2002.5.27. (Magyar nyelven nem érhető el.)

⁽¹¹⁾ COM(2001) 428 végleges, 2001. július 25. (Magyar nyelven nem érhető el.)

4.4.2 Kiemelendő, hogy az új európai polgári kezdeményezési jog nem egyenlő a számos tagállamban létező „népi kezdeményezéssel”, amely kötelező érvényű népszavazáshoz vezet. Olyan „menetrendi kezdeményezésről” van szó, amely az Európai Bizottságot jogalkotási lépésekre szólítja fel. Olyan kisebbségi eszköz ez, amely mindössze a lehetőségét teremti meg a politikai napirend befolyásolásának. A jogalkotói kezdeményezés továbbra is az Európai Bizottság hatásköre, és az esetleges jogalkotási folyamat az előírt eljárások keretében zajlik.

4.4.3 A szóban forgó eszközhöz természetesen szükség van bizonyos szabályokra és normákra. Mivel azonban a közvetlen demokrácia eszközeit európai szinten még ki kell alakítani, az európai polgári kezdeményezéshez folyamatosan fejleszthető keretet kell meghatározni. Az EUSz. 11. cikke (4) bekezdésének végrehajtásáról szóló rendeletben minél alacsonyabb minimumnormákat és engedélyezési kritériumokat kellene megállapítani, és azokon a területeken, amelyek uniós szinten hiányoznak a tapasztalatok, mérlegelési és értelmezési mozgásteret kell hagyni, hiszen az európai polgári kezdeményezéssel csak annyit lehet elérni, hogy az Európai Bizottság beépítsen cselekvési tervébe egy adott kérdéskört.

4.4.4 Az EGSZB semmiképpen sem osztja azonban az Európai Parlament álláspontját, mely szerint „a polgári kezdeményezés eljárásának ellenőrzése a Parlament politikai feladata”, ⁽¹²⁾ és ellenzi, hogy a jogalkotó a jogalkotást megelőző szakaszban ellenőrizzen egy folyamatot. Egy ilyen „ellenőrzés” sértené a hatalommegosztás elvét. Ezért az EGSZB független „tanácsadó testület”, illetve „segélyszolgálat” létrehozását szorgalmazza, amely támogathatja a kezdeményezőket egy európai polgári kezdeményezés előkészítése és elindítása során. Így, ha ki nem is zárhatók, de általában azért elkerülhetők a nyilvánvaló konfliktusok az engedélyezésre és végrehajtásra vonatkozó rendelkezésekkel.

4.4.5 Ugyanebben a dokumentumban az Európai Parlament teljesen jogosan utal arra, hogy különbséget kell tenni az Európai Parlamenthez benyújtandó petíciók és az Európai Bizottsághoz intézendő, felszólításnak tekintendő polgári kezdeményezések között. Ennek megfelelően teljesen más módon kell kialakítani az eljárásokat és a követelményeket is e két alulról felfelé építkező, beleszólást biztosító eszközzel kapcsolatban.

4.4.6 Az európai polgári kezdeményezés a közvetlen demokrácia eszközeként hatékony módja a transznacionális tanácskozó folyamatok elindításának is. A „politikai Európától” jelenleg inkább elforduló polgárok mostantól konkrét kezdeményezésekkel és célokkal léphetnek fel. Minél gyakrabban hívják és biztatják őket, hogy vegyenek részt a kezdeményezésben – anélkül, hogy szükségtelen adminisztratív akadályoktól kellene tartaniuk –, annál előbb távolodnak el attól a felfogástól, hogy csupán az oldalvonalról figyelik a követhetetlen döntéseket, és válnak az európai integrációs folyamat passzív elemei helyett annak aktív szereplőivé. Egy ilyen lépésről lépésre haladó folyamat, amely megköveteli az európai szempontból időszerű és fontos problémák megvitatását, elkerülhetetlenül az európai öntudat, európai közvélemény kialakulásához vezet.

4.4.7 Tartalmi szempontból utalni kell arra, hogy az európai polgári kezdeményezések természetesen nem sérthetik a Szerződést vagy az Európai Unió Alapjogi Chartáját. Ahogy azonban a véleményalkotás közvetett/parlamentari folyamatában, úgy közvetlen/polgári folyamatában is megtörténhet, hogy szélsőséges csoportosulások saját céljaik érdekében élnek (vissza) a véleményalkotás meglévő csatornáival. Ez minden demokráciában komoly, alapvető kihívást jelent, egyúttal azonban a demokráciák legnagyobb előnye is a nem demokratikus rendszerekkel szemben. A – mind közvetett, mind közvetlen pillérekre támaszkodó – modern képviseleti demokráciáknak képesnek kell lenniük arra, hogy kényes, sőt szélsőséges nézetekről is nyíltan és átláthatóan vitatkozzanak.

4.5 Az Európai Bizottság zöld könyve az európai polgári kezdeményezésről

4.5.1 Habár az EGSZB nem tartozott a lezárult konzultációs eljárás közvetlen címzettjei közé, a rendeletjavaslatok közelgő európai parlamenti és tanácsi megvitatásának előkészítéseképpen mégis szeretne szakértő módon hozzájárulni a véleményalkotáshoz, ezért az alábbiakban kifejti véleményét a zöld könyvben említett kérdésekről.

4.6 A polgárok származása szerinti tagállamok számára vonatkozó küszöbérték

4.6.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a küszöbértéket objektív kritériumok alapján kell meghatározni. Nem osztja azonban az Európai Bizottság véleményét a tekintetben, hogy a tagállamok egyharmada – azaz kilenc állam – szükséges az uniós érdekek reprezentativitásának biztosításához, de nem ért egyet azokkal a szervezetekkel sem, amelyek szerint már négy tagállam elég ehhez.

4.6.2 Az EGSZB inkább az Európai Parlament véleményét osztja, mely szerint a tagállamok egynegyede – azaz jelenleg hét állam – jelenti a megfelelő küszöbértéket. Hivatkozásként az EUMSz. 76. cikke említendő, amely szerint az igazgatási együttműködésre vonatkozó jogi aktusokat az igazságügyi és rendőrségi együttműködés terén vagy büntetőügyekben a tagállamok egynegyedének kezdeményezése alapján kell elfogadni. Az EGSZB szerint ez a referenciaérték megfelelően biztosítja, hogy a polgári kezdeményezésnek valós európai vetülete legyen.

4.7 A tagállamonkénti aláírások minimális száma

4.7.1 Mivel a Lisszaboni Szerződés csak „a tagállamok egy jelentős számát” említi, lehetséges volna az is, hogy nem határozzuk meg a tagállamonkénti résztvevők minimális számát. Utalva azonban arra, hogy a Szerződés több ízben említi a kettős többségre vonatkozó elvárást, az EGSZB osztja az Európai Bizottság véleményét, mely szerint ellentmondana a Szerződés szellemének, ha eltekintenénk a tagállamonkénti résztvevők minimális számának meghatározásától.

⁽¹²⁾ Az Európai Parlament 2009. május 7-i állásfoglalása, előadó: Sylvia Yvonne KAUFMANN (T6-0389/2009).

4.7.2 A tagállamonként 0,2 %-os arány merev, számbeli meghatározása helyett az EGSZB olyan rugalmas rendszert javasol, amely ésszerű egyensúlyt biztosítana az államok között. Így például el lehetne várni egy 0,08 %-os⁽¹³⁾ abszolút alsó határt ahhoz, hogy beszámítsák az adott tagállamban gyűjtött aláírásokat. Egy polgári kezdeményezéshez természetesen összesen legalább egymillió aláírást kell gyűjteni. E két kritérium együttese automatikus egyensúlyt hoz létre, amely megfelel a Szerződés reprezentativitással kapcsolatos elképzelésének és a valós európai érdekeknek is.

4.7.3 Egy ilyen rugalmas, a végrehajtást megkönnyítő szabályozás az EGSZB szerint azért is indokolt, mert az európai polgári kezdeményezés végül is nem eredményez kötelező érvényű határozatot, hanem mindössze egy, az Európai Bizottsághoz intézett felszólítást.

4.8 A polgári kezdeményezések aláírásának kritériumai

4.8.1 Az EGSZB osztja az Európai Bizottság véleményét, mely szerint a sürgős adminisztratív ráfordítás elkerülése érdekében általános részvételi feltételként azt kellene megállapítani, hogy a résztvevő a lakhelyüül szolgáló országban jogosult legyen szavazni az európai parlamenti választásokon. Rokonszenves elképzelés a fiatalok bevonása (például a szavazásra jogosultak életkorának 16 évre való csökkentése révén), az európai parlamenti választójogtól való eltérés azonban aránytalanul megnehezítené az aláírások ellenőrzését, mivel szinte minden államnak kettős választójogi jegyzéket kellene vezetnie.

4.9 A polgári kezdeményezés formája és szövegezése

4.9.1 Az EGSZB ezzel kapcsolatban sem tartja megfelelőnek a túlságosan merev formai előírásokat. A hivatalos beadványokkal szemben támasztott elengedhetetlen formális követelményeknek kellene érvényesülniük, és meg kellene határozni bizonyos minimumfeltételeket (lásd a 4.13. pontot is). A kezdeményezés és a kért döntés tartalmát szabatosan és félreérthetetlenül kell kifejezni. Mindig világosnak kell lennie, hogy mit támogat az, aki aláír egy európai polgári kezdeményezést.

4.10 Az aláírások gyűjtésére, ellenőrzésére és hitelesítésére vonatkozó feltételek

4.10.1 Semmi nem mond ellent annak, hogy – az egyes nemzeti jogszabályoktól eltérve – uniós szinten közös eljárási szabályok, illetve a gyűjtésre, ellenőrzésre és hitelesítésre vonatkozó normák kerüljenek megállapításra, mivel az európai polgári kezdeményezés a részvétel (új) transznacionális eszköze.

4.10.2 Az aláírásgyűjtés valamennyi olyan módját engedélyezni kellene, amelynél lehetséges a személyazonosság ellenőrzése: az aláírásgyűjtést éppúgy lehetővé kellene tenni az elektronikus portálokon, mint nyilvános helyeken. Az EGSZB szerint az aláírások nemzeti hatóságok vagy jegyző általi hitelesítése elfogadhatatlan akadályt jelent. A személyazonosság ellenőrzése mellett azonban azt is biztosítani kell, hogy csakis olyanok kerüljenek a támogatók listájára, akik önállóan és szabad akara-

tukból írták alá a dokumentumot. Ehhez – különösen az elektronikus aláírásgyűjtést tekintve – specifikus intézkedésekre van szükség.

4.10.3 Biztonsági és hitelesítési célokra elegendő a név, a lakcím és a születési dátum megadása, valamint – online gyűjtésnél – igazolásképpen egy e-mail. A cél az, hogy minden olyan kezdeményezés esetében, amely megfelel arendelet aláírásgyűjtésre vonatkozó minimumszabályainak, biztosnak lehessen lenni abban, hogy az egyetlen uniós országban sem ütközik más, új akadályokba. A külföldön élő európaiak esetében ajánlatos aláírásukat a lakhelyükül szolgáló országhoz sorolni.

4.10.4 Az aláírások igazolásáról a tagállamoknak kellene gondoskodniuk. Erre a célra mindenképpen alkalmasak az egyes tagállamokban már bevált szűrőpróbaszerű ellenőrzések.

4.11 Az aláírásgyűjtésre vonatkozó határidő

4.11.1 A Lisszaboni Szerződést megelőző polgári kezdeményezések tapasztalatai azt mutatták, hogy a kezdeményezések előkészítése sok időt igényelhet. Az EGSZB ezért túlságosan rövidnek tartja az Európai Bizottság által javasolt egyéves időkeretet, és ennek 18 hónapra való meghosszabbítását ajánlja. Tekintettel arra a már korábban említett tényre, hogy a kezdeményezés végeredményben elindít egy, a konkrét célon túlmutató folyamatot, amely egy valódi európai közvélemény kialakulásához vezet, az EGSZB szerint sajnálatos lenne, ha a viszonylag rövid egyéves határidő miatt kétségessé válna egy ilyen – számos jogi és társadalompolitikai hatással járó – folyamat kedvező kimenetele.

4.12 A tervezett kezdeményezések bejelentése

4.12.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy a kezdeményező feladata a kezdeményezés jogszerűségének, illetve elfogadhatóságának előzetes tisztázása. Lehetővé kellene tenni, hogy a bejelentés az Európai Bizottság által rendelkezésre bocsátott weboldalon keresztül történjen, amelyen tartalmi információk is szerepelnek, hogy minden polgár tájékozódhasson a folyamatban lévő kezdeményezésekről.

4.12.2 Ebben az összefüggésben az EGSZB ajánlja, hogy az Európai Bizottság az európai polgári kezdeményezés céljából létrehozandó weboldalon egy aláírásgyűjtésre alkalmas elektronikus eszközt is bocsásson rendelkezésre. Ezen túlmenően a weboldal a különféle kezdeményezések vitafórumaként is működhetne, és így részét képezhetné az európai közvélemény-alkotásnak.

4.12.3 Az EGSZB úgy véli azonban, hogy a polgári kezdeményezések elindítói számára ezen túlmenően egy olyan tájékoztató pontot is rendelkezésre kellene bocsátani, amely nemcsak eljárási, hanem tartalmi kérdésekben is tanácsot szolgál. Az EGSZB kész ellátni a „segélyszolgálat” feladatát.

⁽¹³⁾ Ez a százalékos érték az olasz példát követi, ahol a polgári kezdeményezésekhez 0,08% a minimális követelmény.

4.12.4 Mérlegelni lehetne esetleg egy sárga/piros lapos rendszert, amelynek segítségével a polgári kezdeményezések elindítója felé viszonylag korán jelezni lehetne, hogy a kezdeményezés adott esetben nem elfogadható, például formális kritériumok alapján (ilyen lehet az európai bizottsági hatáskör hiánya az adott kérdésben) vagy az alapvető jogok nyilvánvaló sérelme miatt.

4.13 A szervezőkre vonatkozó követelmények – átláthatóság és finanszírozás

4.13.1 Az EGSZB szerint a kezdeményezések elindítóinak az alábbi információkról kell gondoskodniuk:

- a kezdeményezőkből összeálló bizottság és ennek kapcsolattartója,
- esetleges támogatók,
- finanszírozási terv,
- az emberi erőforrások és a struktúrák áttekintése.

4.13.2 Az EGSZB teljességgel elfogadhatatlannak tartja az Európai Bizottság arra vonatkozó bejelentését, hogy a polgári kezdeményezésekhez semmiféle köztámogatás és -finanszírozás nincs előirányozva, különösen pedig azt a megállapítást, hogy csak így lehet biztosítani az ilyen jellegű kezdeményezések függetlenségét. Az Európai Bizottság számos hatékonyan működő nem kormányzati szervezet struktúráit és munkáját támogatja pénzeszközökkel, és megengedhetetlen lenne ebből arra következtetni, hogy az ilyen társfinanszírozást élvező civil szereplők függenek az Európai Bizottságtól. Emellett – az Európai Bizottság megközelítését logikusan továbbvezetve – ebben az esetben csak tőkeerős támogatókkal rendelkező nagy szervezetek lennének egyáltalán képesek arra, hogy fontolóra vegyenek egy európai polgári kezdeményezést.

4.13.3 Az EGSZB ezért megvitásra bocsátja azt a javaslatot, hogy az EU nyújtson finanszírozási támogatást, ha sikerül felmutatni valamilyen első eredményt (ilyen lehet például három tagállamból 50 000 aláírás összegyűjtése) – hogy kizárhatók legyenek a kilátástalan vagy komolytalan kampányok. Itt is szerepet kaphatna a már javasolt sárga/piros lapos rendszer.

4.14 A sikeres polgári kezdeményezések európai bizottsági vizsgálata

4.14.1 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottság által javasolt hathónapos időszak mindenképpen felső határként értendő, és támogatja az európai parlamenti állásfoglalásban javasolt kétlépcsős megközelítést (két hónap a formális kritériumok vizsgálatára és három hónap a tartalmi döntés meghozatalára⁽¹⁴⁾). Az Európai Bizottságnak minél átláthatóbban kellene kialakítania ezt a belső döntéshozatali folyamatot.

4.14.2 Miután egy sikeres polgári kezdeményezés betérjesztésre került, véglegesen meg kell vizsgálni a jogszerűséget.

4.14.3 Az Európai Bizottság általi politikai értékelés szakaszában az EGSZB – esetleg az Európai Parlament és a tanácsi elnökség bevonásával – meghallgatásokat tart, melyeken a szervezetek bemutatják kezdeményezéseiket az Európai Bizottságnak. Az EGSZB ezt a folyamatot adott esetben egy megfelelő témájú feltáró vagy saját kezdeményezései vélemény kidolgozásával is kiegészíthetné.

4.14.4 A kezdeményezés Európai Bizottság általi elfogadásának, részleges átvételének vagy elutasításának okairól részletesen és nyilvánosan tájékoztatni kell a kezdeményezőket. Elutasítás esetén az Európai Bizottságnak formális határozatot kell közzétennie, amely megfellebbezhető kell hogy legyen az Európai Bíróságnál.

4.15 Azonos kérdésekkel foglalkozó kezdeményezések

4.15.1 Az EGSZB szerint a kezdeményezőknek kell dönteniük arról, hogy elindítsanak-e egy másik kezdeményezéshez tartalmilag hasonló kezdeményezést. Ismételten figyelembe kell venni, hogy az új európai polgári kezdeményezési jog „menetrendi kezdeményezésre” vonatkozik. Ezért az EGSZB nem lát okot tilalmak vagy korlátozások beépítésére.

4.16 Kiegészítő megjegyzések

4.16.1 Az EGSZB úgy véli, hogy olyan polgári kezdeményezések esetén, amelyek már megszerezték három tagállamból 50 000 ember támogatását, az Európai Bizottságnak a szervezőktől át kellene vállalnia a szöveg minden hivatalos nyelvre való lefordítását.

5. Záró megjegyzések

5.1 Az Unió demokratikus alapelveiről szóló rendelkezések – különösen az EUSz. 11. cikke – az EGSZB szerint határkövet jelentenek egy olyan Európa felé, melyet a polgárok valóban magukénak éreznek, és a gyakorlatban saját javukra fordíthatnak és alakíthatnak. Az egyes demokratikus folyamatokat azonban kötelezőbb jelleggel kell megfogalmazni, és el kell látni őket a megfelelő struktúrákkal.

5.2 Ennek megfelelően az EGSZB arra szólítja fel az Európai Bizottságot, hogy az európai polgári kezdeményezésről szóló zöld könyv után a 11. cikk (1) és (2) bekezdésének konkrét kialakításáról szóló civil párbeszédhez is dolgozzon ki zöld könyvet, amelynek révén lehetőség nyílik a már létező gyakorlat mérlegelésére, az eljárások és alapelvek pontosabb meghatározására és kiértékelésére, valamint a szervezett civil társadalommal közösen javítások bevezetésére, mindenekelőtt világos struktúrák létrehozására. Az EGSZB ismételten kijelenti, hogy megbízatása keretein belül ebben az összefüggésben is szívesen kiveszi a részét a munkából.

5.3 Egyben arra szólítja fel a többi intézményt, hogy fejtsék ki: a maguk részéről miként képzelik az új szerződési rendelkezések gyakorlati átültetését.

5.4 Az EUSz. 11. cikkének (4) bekezdése még világviszonylatban is újdonságot jelent a demokráciában. A demokrácia történetében első ízben kapnak több állam polgárai közösen transznacionális részvételi jogot.

⁽¹⁴⁾ Ezt az Európai Parlament kezdeményezéseire vonatkozó, az EUMSz. 225. cikkének megfelelő eljárás mintájára kellene kialakítani, lásd az Európai Parlament állásfoglalását az Európai Parlament és az Európai Bizottság közötti keretmegállapodás következő parlamenti ciklusra vonatkozó felülvizsgálatáról, 2010. február 9. (P7_TA(2010)0009).

5.5 Ez az új demokratikus jog hatalmas lehetőségeket rejt magában. Célja, hogy erősítse Európában a képviselői demokráciát, és közvetlen módon megszilárdítsa az európai demokráciamodell részvételi elemét. Közvetett módon ugyanakkor elősegítheti az EU integrációját, megerősödését, egy európai közvélemény létrejöttét és azt, hogy a polgárok nagyobb mértékben azonosuljanak az EU-val. Éppen Európa kiterjedésére és sokszínűségére való tekintettel fontos ügyelni arra, hogy minden polgár – az is, aki szerény körülmények között él és nem tartozik nagy, elismert szervezetekhez – minden demokratikus eszközt igénybe vehessen. A demokratikus eszközök használatának nem szabad jelentős pénzügyi források meglététől függnie.

5.6 Az EGSZB, melyet a Lisszaboni Szerződés megerősít az Európai Parlamentet, a Tanácsot és az Európai Bizottságot támogató konzultatív testületi szerepében, az eddigiekhez hasonlóan el fogja látni központi feladatait, és a Szerződésben meghatározott kötelezettségeinek megfelelően véleményeket fog kidolgozni. Hídszerepét vállalva az eddigieknél is határozottabban kifejezi majd fellépésével, hogy egy európai szintű, átfogó demokratikus infrastruktúra nélkülözhetetlen eleme.

5.7 Arra törekedve, hogy tevékenységével minél jobban támogassa az említett uniós intézményeket, illetve tökéletesítse munkamódszerét, az EGSZB az európai polgári kezdeményezést illetően még az alábbiakat javasolja:

- vélemény kidolgozása az értékelési határidőn belül egy, az Európai Bizottság által formálisan elfogadott polgári kezdeményezés tárgyában,
- esetlegesen vélemény kidolgozása egy folyamatban lévő polgári kezdeményezés támogatásaképpen,
- meghallgatások szervezése sikeres kezdeményezések kapcsán (szervezők, Európai Bizottság, Európai Parlament, Tanács),
- tájékoztató és segélyszolgálat létrehozása (amelyhez a polgárok az eljárást és egyebeket illető kérdéseikkel fordulhatnak),
- háttér-információ (útmutató megjelentetése a részvételi demokráciáról, konferenciák a gyakorlati végrehajtásról stb.).

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

461. PLENÁRIS ÜLÉS, 2010. MÁRCIUS 17–18.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a szürke tőkehal északi állományának kezelésére és halászatára vonatkozó hosszú távú terv létrehozásáról

COM(2009) 122 végleges – 2009/0039 (CNS) (*)

(2010/C 354/11)

2010. január 18-án az Európai Unió Tanácsa, 2010. március 5-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy Lisszaboni Szerződés 43. cikke (az Európai Közösséget létrehozó szerződés volt 37. cikke) alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre a szürke tőkehal északi állományának kezelésére és halászatára vonatkozó hosszú távú terv létrehozásáról

COM(2009) 122 végleges 2009/0072 (CNS) (*)

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván ahhoz hozzáfűzni, a 2010. március 17–18-én tartott, 461. plenáris ülésén (a március 17-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

(*) (COD)-ként olvasandó.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre az északkelet-atlanti halászatban folytatandó jövőbeni többoldalú halászati együttműködésről szóló egyezmény területén alkalmazandó ellenőrzési és végrehajtási rendszer meghatározásáról

COM(2009) 151 végleges – 2009/0051 (CNS) (*)

(2010/C 354/12)

2010. január 18-án a Tanács és 2010. március 5-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az EUMSZ 43. cikke, az EK SZ korábbi 37. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre az északkelet-atlanti halászatban folytatandó jövőbeni többoldalú halászati együttműködésről szóló egyezmény területén alkalmazandó ellenőrzési és végrehajtási rendszer meghatározásáról

COM(2009) 151 végleges – 2009/0051 (CNS). (*)

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

(*) A betűszó (COD) alakban olvasandó.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre az atlanti-óceáni fattyúmakréla nyugati állományára és annak halászatára vonatkozó többéves tervről

COM(2009) 189 végleges – 2009/0057 (CNS) (*)

(2010/C 354/13)

2010. január 18-án a Tanács és 2010. március 5-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikke (az Európai Közösséget létrehozó szerződés korábbi 37. cikke) alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre az atlanti-óceáni fattyúmakréla nyugati állományára és annak halászatára vonatkozó többéves tervről

COM(2009) 189 végleges – 2009/0057 (CNS) (*).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

(*) Valójában (COD).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye - Javaslat tanácsi rendeletre a Vizcayai-öbölben élő szardellaállomány kezelésére és halászatára vonatkozó hosszú távú terv létrehozásáról

COM(2009) 399 végleges – 2009/0112 (CNS) (*)

(2010/C 354/14)

2010. január 19-én a Tanács és 2010. március 5-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az EUMSZ 43. cikke, az EK SZ korábbi 37. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre a Vizcayai-öbölben élő szardellaállomány kezelésére és halászatára vonatkozó hosszú távú terv létrehozásáról.

COM(2009) 399 végleges – 2009/0112 (CNS) (*).

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván ahhoz hozzáfűzni, a 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a március 17-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

(*) A betűszó (COD) alakban olvasandó.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a kékúszójú tonhalra (*Thunnus thynnus*) vonatkozó fogási dokumentációs program létrehozásáról és az 1984/2003/EK rendelet módosításáról

COM(2009) 406 végleges – 2009/0116 (CNS) (*)

(2010/C 354/15)

2010. január 19-én a Tanács, 2010. március 5-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az EUMSZ 43. cikke (az EKSz. 37. cikke) alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

*Javaslat tanácsi rendeletre a kékúszójú tonhalra (*Thunnus thynnus*) vonatkozó fogási dokumentációs program létrehozásáról és az 1984/2003/EK rendelet módosításáról*

COM(2009) 406 végleges – 2009/0116 (CNS) (*).

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

(*) A rövidítés COD kellene, hogy legyen.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a GFCM (Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság) létrehozásáról szóló megállapodás hatálya alá tartozó területen folytatott halászattal kapcsolatos egyes rendelkezésekről

COM(2009) 477 végleges – 2009/0129 (CNS) (*)

(2010/C 354/16)

2010. január 19-én a Tanács, 2010. március 5-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az EUMSZ 43. cikke (az EKSz. 37. cikke) alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre a GFCM (Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság) létrehozásáról szóló megállapodás hatálya alá tartozó területen folytatott halászattal kapcsolatos egyes rendelkezésekről

COM(2009) 477 végleges – 2009/0129 (CNS) (*).

Mivel az EGSZB megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

(*) A betűszó (COD) alakban olvasandó.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre az Unió legkülső régiói részére egyedi mezőgazdasági intézkedések megállapításáról szóló 247/2006/EK rendelet módosításáról

COM(2009) 510 végleges – 2009/0138 (CNS) (*)

(2010/C 354/17)

A Tanács 2010. február 19-én, az Európai Parlament pedig 2010. február 18-án úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikke (az EK Sz. korábbi 37. cikke) alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„Javaslat tanácsi rendeletre az Unió legkülső régiói részére egyedi mezőgazdasági intézkedések megállapításáról szóló 247/2006/EK rendelet módosításáról”

COM(2009) 510 végleges – 2009/0138 (CNS) (*)

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és a 2008. április 22-én (**) és 2010. február 17-én (***) elfogadott CES 771/2008. sz. és CESE 255/2010. sz. véleményeiben már kifejtette véleményét a kérdéstről, 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) egyhangúlag úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki, amelyben az említett dokumentumokban kifejtett álláspontjára hivatkozik.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

(*) A rövidítésnek COD-nak kellene lennie.

(**) Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: A legkülső régiókra vonatkozó stratégiáról: eredmények és kilátások– HL C 211., 2008.8.19., 72. o.

(***) Az EGSZB véleménye: A gazdasági partnerségi egyezmények hatásai a legkülső régiókra (karibi térség) – HL C ..., xx. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a gépjárműágazatra vonatkozó jövőbeni versenyjogi keretszabályról

COM(2009) 388 végleges

(2010/C 354/18)

Előadó: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

2009. július 22-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Az Európai Bizottság közleménye a gépjármű-ágazatra vonatkozó jövőbeni versenyjogi keretszabályról

COM(2009) 388 végleges.

A bizottsági munka előkészítéséért felelős "Egységes piac, termelés és fogyasztás" szekció 2010. március 2-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 18-i ülésnapon) 84 szavazattal 5 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal az ágazatról és a nagyobb versenytől mentes területekről készült elemzés tekintetében. Figyelembe véve az Európai Bizottság által felvázolt lehetőségeket, az EGSZB azt szorgalmazza, hogy iránymutatások formájában ágazatspecifikus rendelkezéseket fogadjanak el az általános csoportmentesség mellé. Ezért az EGSZB üdvözli a szabályozásra és a kiegészítő iránymutatásokra vonatkozó javaslatokat. Ugyanakkor hangsúlyozza, hogy ezeket a vertikális korlátozásokra vonatkozó, még nem ismertett általános iránymutatásokkal együtt és azok kiegészítéseként kell olvasni, ami a jelenlegi helyzetben megnehezíti az önálló értelmezést.

1.2 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy olyan jogi keretet kell kialakítani, amely általánosan kedvező hatással van a fogyasztók jólétére, és erősíti védelmüket. Megismétli azokat az észrevételeket, melyeket a versenyről írt korábbi véleményeiben már megfogalmazott. ⁽¹⁾

1.3 Ugyanakkor ebben az esetben két éves átmeneti rendszert kell kialakítani a kereskedők számára, akik többségükben kis- és középvállalkozók, és akiknek a jogbiztonság, illetve a bizalom és az arányosság elve miatt ésszerű időre van szükségük befektetésük megtérüléséhez, a piac technológiai fejlődésének hatékonyabb követéséhez és a közúti biztonság javulásának elősegítéséhez.

1.4 Az EGSZB azt is reméli, hogy a kisvállalkozói intézkedéscsomag elveire és a jelenleg az 1400/2002/EK rendeletben foglalt versenycélokka megegyező célokra épülve az új jogi

keret minden szereplő részére jogbiztonságot teremt, és nem gördít újabb akadályokat a vállalatok elé.

1.5 Az EGSZB azt javasolja, hogy a kiegészítő iránymutatások semmilyen korlátozást ne tartalmazzanak az egyedüli márkára vonatkozó megállapodásokra vonatkozóan. Ez jobban összhangban lenne az új mentességi rendelettel.

1.6 A haszongépjárművekre vonatkozó megállapodásokat az értékesítés utáni piaccal kapcsolatos vertikális korlátozásokra vonatkozó általános csoportmentességi rendelet keretében lehetne szabályozni.

2. Bevezetés

2.1 A Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a gépjármű-ágazatbeli vertikális megállapodások és összehangolt magatartások egyes csoportjaira történő alkalmazásáról szóló 2002. július 31-i 1400/2002/EK európai bizottsági rendelet ⁽²⁾ révén szigorúbb szabályok léptek életbe, mint amilyeneket a Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról szóló 2790/1999/EK európai bizottsági rendelet ⁽³⁾ tartalmazott.

2.2 Az 1400/2002/EK európai bizottsági rendelet alapvetően azokra a gyakorlatokra és olyan piaci magatartásra összpontosít, amelyek a verseny komoly korlátozásával fenyegetnek. A rendelet felsorolja azokat a korlátozásokat ("különösen súlyos korlátozások"), melyek miatt maga a rendelet nem alkalmazható abszolút mértékben egy megállapodásra, illetve az olyan korlátozásokat is ("különleges feltételek"), amelyek bár tiltottak, nem akadályozzák meg a rendelet által létesített mentesség alkalmazását a megállapodás többi részére.

⁽¹⁾ HL C 228., 2009.9.22., 47. o., HL C 175., 2009.7.28., 20. o.

⁽²⁾ HL L 203., 2002.8.1., 30. o.

⁽³⁾ HL L 336., 1999.12.29., 21. o.

2.3 Az 1400/2002/EK európai bizottsági rendelet fő elvei a következők:

- nemcsak a személygépkocsikra vonatkozik, hanem más típusú járművekre is, például az autóbuszokra és a kamionokra,
- minden gyártót arra kötelez, hogy válasszon egy szelektív vagy egy kizárólagos forgalmazási rendszer között, alapvetően két különböző fajta forgalmazási rendszert mentesítettnek tekintve:
 - A kizárólagos rendszert, amikor a gyártó minden forgalmazónak vagy szerviznek kizárólagos értékesítési területet jelöl ki (vagy kizárólagos ügyfélcsoportot). A kijelölt területen belül nem jelölhető ki egyetlen más forgalmazó sem. Az ilyen forgalmazók bizonyos minőségi minimumszabályok betartására is kötelezhetők. A kizárólagossági területen belüli passzív eladások, illetve különösen a hálózaton kívüli viszonteladóknak történő eladások támogatása erősíti a versenyt.
 - A szelektív rendszert, amikor a beszállító kötelezettséget vállal arra, hogy a szerződésben meghatározott javakat vagy szolgáltatásokat akár közvetlenül, akár közvetetten csak speciális kritériumok szerint kiválasztott forgalmazóknak vagy szervizeknek értékesíti. Az ilyen rendszer mennyiségi vagy minőségi kritériumokra, illetve adott esetben egyszerre a kettőre is épülhet.
- Egyazon szerződésen belül nem alkalmazhatók egyidejűleg a szelektív és a kizárólagos forgalmazás záradékai. Azaz a szelektív forgalmazási rendszerben nem lehetséges az ún. "telephelyre vonatkozó kikötés", miközben a kizárólagos forgalmazókra alkalmazható volt.
- A rendelet három különböző termékpiacot különböztet meg (8. cikk (1) bekezdés):
 - új gépjárművek forgalmazása: a piaci részesedést a szállító által eladott szerződés szerinti árak és ennek megfelelő eladások mennyisége alapján számítják ki, a gyártó által eladott egyéb árakkal együtt, amelyeket a forgalmazók a termékek jellemzői, ára vagy rendeltetése alapján egymással felcserélhetőnek vagy helyettesíthetőnek tekintenek,
 - pótalkatrészek forgalmazása: a piacrészt a szállító által eladott szerződés szerinti és egyéb árak értéke alapján számítják ki, a gyártó által eladott egyéb árakkal együtt, amelyeket a forgalmazók a termékek jellemzői, ára vagy rendeltetése alapján egymással felcserélhetőnek vagy helyettesíthetőnek tekintenek,
 - javítási és karbantartási szolgáltatások nyújtása: ilyenkor a piaci részesedést a szállító forgalmazási hálózatának

tagjai által eladott, szerződés szerinti szolgáltatások értéke alapján számítják ki, a vevő által a szolgáltatások jellemzői, ára vagy rendeltetése alapján egymással felcserélhetőnek vagy helyettesíthetőnek tekintett, a fenti tagok által eladott egyéb szolgáltatásokkal együtt.

- A piaci részesedésekre vonatkozó határértékeken túl a rendelet szerint (6. cikk (1) bekezdés c) pont) összeegyeztethetlenséget szül az, "ha a szerződés szerinti termékek vagy az ennek megfelelő termékek árai vagy szállítási feltételei jelentősen különböznek a földrajzi piacok között". Ilyen esetekben az Európai Bizottság akár vissza is vonhatja a rendeletben biztosított mentességet.
- Az Európai Bizottság megpróbálta felvenni a harcot a párhuzamos kereskedelem útjában álló akadályokkal, és az 1400/2002/EK rendelet szerint az értékesítés közvetett korlátozásával tekinthető egyenértékűnek az, ha a forgalmazó korlátozza a más tagállamokbeli végfelhasználóknak történő értékesítéseket (például ha az eladási árat és a forgalmazói jutalékot a jármű rendeltetési helyének vagy a végfelhasználó lakóhelyének függvényében határozza meg). Továbbá már olyan értékesítési célszámokat, termék-kihelyezéseket vagy jutalékrendszereket sem engedélyeznek, amelyek a közös piacnál kisebb területet vesznek alapul.

2.4 A gépjárműágazat jogi kerete sokat fejlődött az elmúlt években. Különösen fontos lépés volt a könnyű személygépjárművek és haszongépjárművek (Euro 5 és Euro 6) kibocsátás tekintetében történő típusjóváhagyásáról és a járműjavítási és -karbantartási információk elérhetőségéről szóló 2007. június 20-i 715/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet⁽⁴⁾ elfogadása, melynek eddig önkéntes rendelkezései 2009 szeptemberétől kezdve kötelezőek lettek.⁽⁵⁾ Néhány évig azonban számos olyan jármű is része maradt a gépjárműparknak, amelyeket nem fed le a szóban forgó rendelet, és ezek jelentős piacot fognak jelenteni az önálló szervizek számára.

2.4.1 Ami a gépjárműalkatrészek piaci versenyét illeti, a gyártót megillető ipari tulajdonjog alapján az eredeti alkatrészek beszállítóival kötött különböző alvállalkozói szerződések ("alkatrészellátási megállapodások") elterjedt alkalmazása azt jelentette, hogy bizonyos alkatrészek továbbra is az egyes gépjárműgyártói hálózatok kizárólagos hatáskörében maradtak.

2.4.2 Az Európai Bizottság ezért a formatervezési mintákról szóló átdolgozott irányelvjavaslatában javítási záradék bevezetésére tett javaslatot, mellyel kapcsolatban az EGSZB egyetértően nyilatkozott,⁽⁶⁾ megerősítve "azt az álláspontját, hogy egy minta birtokosának nyújtott monopólium csupán a termék külső megjelenési képére, nem pedig a termékre mint olyanra vonatkozik" és hogy "a formatervezési minták jogvédelmének a javítási záradék hatálya alá eső pótalkatrészekre való kiterjesztése termékmonopóliumot hozna létre a másodlagos piacon, ami ellentmondásban állna a formatervezési mintákra vonatkozó jogvédelem tulajdonképpeni jellegével".

⁽⁴⁾ HL L 171., 2007.6.29., 1. o.

⁽⁵⁾ HL C 318., 2006.12.23., 62. o.

⁽⁶⁾ Lásd az EGSZB következő véleményeit: HL C 388., 1994.12.31., 9. o. és HL C 286., 2005.11.17., 8. o.

2.5 Konkrétan a gépjárműágazattal kapcsolatban az EGSZB véleményt fogadott el "a gépjárműágazat részegységpiacairól és kapcsolódó (downstream) piacairól",⁽⁷⁾ amelyben megállapítja, hogy "a kapcsolódó piac szereplői a gépjárműgyártók, beszállítók és független vagy szerződéses piaci szereplők a szervizelés, az alkatrészek, a tartozékok, valamint az összeszerelés, a forgalmazás és a kiskereskedelem területéről. 834 700 vállalkozást (többnyire kkv-t) magában foglaló hálózatról van szó, amely összesen 1 107 milliárd eurós forgalmat bonyolít és mintegy 4,6 millió főt foglalkoztat".

3. Az európai bizottsági dokumentumokkal kapcsolatos friss fejlemények

3.1 2009. december 21-én az Európai Bizottság jóváhagyott egy

- "rendelettervezetet a Szerződés 101. cikke (3) bekezdése alkalmazásáról a gépjárműágazat vertikális megállapodásainak és összehangolt magatartásainak egyes csoportjaira" és egy
- "bizottsági közleménytervezetet a gépjármű-eladási és javítási, valamint alkatrész-forgalmazási megállapodásokba foglalt vertikális korlátozásokkal kapcsolatos kiegészítő iránymutatásokról"

Az Európai Bizottság e szövegekről nyilvános konzultációt indított.

3.2 2010. január 15-én a versenyjogi biztos úgy határozott, hogy átadja az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak az előző pontban felsorolt két dokumentumot, és érdeklődéssel várja az EGSZB nézőpontját e jogszabálytervezetekkel kapcsolatban.

3.3 Ennek értelmében ebben a COM(2009) 388 végleges elnevezésű dokumentummal kapcsolatos véleményben az előadó egyben a 3.1. pontban szereplő normatív tervezeteket is elemzi.

4. Az európai bizottsági dokumentumok összegző bemutatása

4.1 A gépjárműágazatra vonatkozó jövőbeni versenyjogi keretszabályról szóló **európai bizottsági közlemény** a következő javaslattal él:

- a) *Az új gépjárművek értékesítéséről szóló megállapodások tekintetében, illetve 2013. május 31-től:*
- az általános szabályok alkalmazandók, amint az a vertikális megállapodásokra vonatkozó új csoportmentességi javaslatban jelenleg megjelenik;
 - ágazatspecifikus rendelkezéseket kell elfogadni a versenytárs járműgyártók kizárásának megakadályozására, valamint a gépjármű-kiskereskedelmi és -javítási piacra

jutásuk megvédésére; a márkán belüli versenyt védeni kell, és a 81. cikk visszatartó hatását meg kell őrizni;

- a gépjármű-forgalmazásra vonatkozó megállapodásokra alkalmazandó rendelet rendelkezéseinek 2013. május 31-ig hatályban kell maradniuk.

b) *A javítási és karbantartási szolgáltatásokra és a pótalkatrészek forgalmazásáról szóló megállapodások tekintetében 2010. május 31-től:*

- az általános szabályok alkalmazandók, amint az a vertikális megállapodásokra vonatkozó új csoportmentességi javaslatban jelenleg megjelenik;
- a célirányos csoportmentességi rendeletet kiegészítő ágazatspecifikus iránymutatásokat kell elfogadni, vagy e két eszközt kombinálni kell a céllal, hogy megerősítsék a versenyhatóságok azon képességét, hogy a versenyjogi aggályokra kiterjedtebb és átfogóbb módon reagáljanak, különösen a következőket illetően: I) műszaki információkhoz való hozzáférés, II) pótalkatrészekhez való hozzáférés, III) garanciákkal való visszaélés, IV) meghatalmazott javítóműhelyek hálózatához való hozzáférés.

4.2 A mentességi rendelettervezet

4.2.1 E vertikális megállapodások javíthatják egy termelési vagy forgalmazási lánc gazdasági hatékonyságát, mivel lehetővé teszik a részt vevő vállalatok közötti jobb koordinációt, még akkor is, ha ez a megállapodást kötő felek piaci erejétől is függ.

4.2.2 Ezenfelül a fogyasztókat esetlegesen sújtó vagy a versenyt korlátozó kitételeket tartalmazó, illetve a fent említett pozitív hatások eléréséhez nem nélkülözhetetlen vertikális megállapodások ne részesülhessenek a csoportmentesség kedvezményéből.

4.2.3 A tervezet különbséget tesz az új gépjárművek forgalmazására ("elsődleges piacra") vonatkozó és a javítással, karbantartással és alkatrész-forgalmazással ("másodlagos piaccal") kapcsolatos megállapodások között.

4.2.4 Az "elsődleges piacra" a vertikális megállapodásokra vonatkozó általános rendelet előírásai érvényesek: különösképpen az egyes márkák részarányának korlátozása, bizonyos vertikális megállapodások mentességből való kizárása és a szóban forgó rendeletben előírányzott feltételek értelmében ezek a vertikális megállapodások élvezhetik az általános rendelet által megadott mentességet, amennyiben a rendeletben foglalt valamennyi feltételt teljesítik. Mindez ésszerűnek is tűnik, hiszen versenyhelyzetben levő piacról van szó.

4.2.5 A "másodlagos piacot" illetően az értékesítés utáni piacnak a technológiai fejlődéssel összefüggő bizonyos jellegzetességeit is figyelembe kell venni, melyek a gyártók által az eredeti alkatrészek beszállítóitól beszerzett autóalkatrészek növekvő bonyolultságához és megbízhatóságához is köthetők.

⁽⁷⁾ HL C 317., 2009.12.23., 29–36. o.

4.2.6 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy az értékesítés utáni gépjárműpiacot jellemző versenyfeltételek a közbiztonságra is közvetlen hatással vannak, amennyiben az autóvezetés helytelen javítás esetén veszélyessé válhat, illetve a közegészségre és a környezetre is veszélyes lehet a széndioxid és egyéb szennyező anyagok kibocsátása, ami csak a gépjármű rendszeres karbantartásával kerülhető el.

4.2.7 Az alkatrész-forgalmazásra, javítási és karbantartási szolgáltatásokra vonatkozó vertikális megállapodások csak akkor részesüljenek csoportmentességben, ha a vertikális megállapodásokra vonatkozó általános rendeletben megállapított mentességi feltételeken túl teljesülnek azok a szigorú előírások, melyek az értékesítés utáni gépjárműpiacon történő alkatrészbeszerzést akadályozó legsúlyosabb versenykorlátozások bizonyos fajtáira vonatkoznak, azaz:

- olyan megállapodásokra, melyek korlátozzák egy adott gépjárműgyártó szelektív forgalmazórendszerének tagjai által történő alkatrészszolgáltatást javítási vagy karbantartási szolgáltatást végző független javítóműhelyek részére;
- olyan megállapodásokra, melyek bár tiszteletben tartják az általános rendeletet, mégis korlátozzák az alkatrészgyártókat abban, hogy a fenti alkatrészeket a gépjárműgyártó forgalmazórendszer által jóváhagyott javítóműhelyek részére, független alkatrész-forgalmazók részére, független javítóműhelyek részére vagy a végfelhasználók részére értékesítsék: mindezt anélkül, hogy sérülne a magánjogi felelősségre vonatkozó rendelkezések betartása, valamint az "azonos minőségű pótalkatrész" használatára vonatkozó követelés lehetősége, beleértve olyan megállapodásokat is, melyek a jóváhagyott szervizeket a gépjárműgyártó által szállított alkatrészek használatára kötelezik a garanciális javítások idejére;
- olyan megállapodásokra, melyek korlátozzák az eredeti alkatrész- vagy pótalkatrészgyártókat abban, hogy saját védjegyüket vagy logójukat ráhelyezzék ezekre az alkatrészekre.

4.3 A kiegészítő iránymutatásokra vonatkozó tervezet

4.3.1 Az alkatrész-forgalmazási megállapodásokban foglalt vertikális korlátozásokkal kapcsolatban fellépő problémáknak a Szerződés 101. cikke értelmében történő értékelése érdekében az iránymutatások leszögeznek néhány elvet. Ezek az iránymutatások a vertikális megállapodásokra vonatkozó általános iránymutatások alkalmazásának sérelme nélkül alkalmazandóak az előbbiek "kiegészítéseként".

4.3.2 Az iránymutatások értelmezésekor az Európai Bizottság figyelembe fogja venni a gépjárműgyártók szövetségei – az ACEA és a JAMA – által bemutatott magatartási kódexet is, melynek értelmében a gépjárműgyártók kötelezik magukat olyan helyes kereskedelmi gyakorlatok követésére, melyek

révén jóhiszeműen járhatnak el a forgalmazókkal és jóváhagyott javítóműhelyekkel szemben fennálló szerződéses kötelezettségeik teljesítésében.

4.3.3 Az iránymutatások a következőképpen épülnek fel:

- a gépjárműszektor csoportmentességi rendeletének alkalmazási területe és kapcsolata a vertikális megállapodásokra vonatkozó általános csoportmentességi rendelettel;
- a gépjárműszektor csoportmentességi rendeletében foglalt kiegészítő rendelkezések alkalmazása;
- a különleges korlátozások kezelése: egyedüli márka kikötése és szelektív forgalmazás.

4.3.4 Az egyedüli márka kikötését illetően újdonság az, hogy az ötéves időszak a felek közötti szerződéses viszonyulással kezdődik, nem pedig egy szerződési dokumentumot cserélnek ki egy azonos tárgyra vonatkozó másikkal. Erre azonban a 9. lábjegyzetből, és nem az iránymutatás főszövegéből lehet következtetni. E módosítás olyannyira lényeges, hogy kívánatosnak tűnik a főszövegbe illeszteni.

4.3.5 Az iránymutatások bemutatják a versenyt akadályozó kötelezettségeket azok negatív (konkurens beszállítók piaca lépésének vagy piaci terjeszkedésének akadályozása) és pozitív (az "élősködéssel" kapcsolatos gondok megoldása, a márka arculatának és a forgalmazói hálózat hírnevének erősítése) hatásaival együtt.

4.3.6 A szelektív forgalmazás szempontjából fontos, hogy a független szereplők hozzáférhessenek a műszaki információhoz, és helyesen alkalmazzák a jogi garanciákat.

5. Megjegyzések

5.1 A verseny szempontjából a gépjárműágazatot (könnyű személygépkocsik és haszongépjárművek) több mint két évtizede szabályozzák specifikus csoportmentességi rendeletekkel.

5.2 A 2008. május 31-én megjelentetett értékelő jelentésben az Európai Bizottság a csoportmentesség hatását értékelte a gépjárműágazatban. Az érdekelt felek számos megjegyzést fűztek ehhez a jelentéshez, és ennek nyomán született az európai bizottsági szolgálatok által készített hatáselemzési jelentés (SEC(2009) 1052, SEC(2009) 1053), melyet a COM(2009) 388 végleges közleménnyel együtt érdemes elolvasni.

5.3 Ezzel párhuzamosan jelenleg folyamatban van egy új általános csoportmentesség felülvizsgálata és elfogadása, amely 2010 májusától kezdve felváltja a jelenlegi 1999. december 22-i 2790/1999/EK rendeletet. A 2790/1999/EK rendelet várt felülvizsgálatának fényében javasol az Európai Bizottság

— kezdetben a gépjárműszektor vonatkozásában három opciót: (II) a vertikális megállapodásokra vonatkozó általános csoportmentesség alkalmazását; (III) ágazatspecifikus rendelkezések elfogadását az általános csoportmentességet kísérő iránymutatások formájában; (IV) olyan csoportmentességi rendelet elfogadását, amely az értékesítés utáni piacot érintő versenykorlátozásokra helyezi a hangsúlyt,

— később, a rendeletre és iránymutatásokra vonatkozó tervvel egyszerre, iránymutatásokkal kísért specifikus ágazati rendelet elfogadását.

5.4 Egy lakás megvételéhez hasonlóan egy gépjármű megvásárlása az európai fogyasztók számára nemcsak azt a beszerzést jelenti, amely a családi büdzsé jelentős megterhelésével jár, hanem azt is, amely leginkább kézzelfoghatóvá teszi a belső piac fontosságát és kiépültségének szintjét. Az ágazatra vonatkozó becslések alapján az egy gépjármű hasznos élettartama során felmerülő összes költség mintegy 40 %-át maga a megvétel, 40 %-át a fenntartás és 20 %-át a biztosítások teszik ki.

5.5 A gépjárműágazatot érintő verseny szempontjából az európai fogyasztók legfőbb célja úgy foglalható össze, hogy ki lehessen választani a vásárlás, illetve szükség esetén a javítás helyszínét, a legkedvezőbb árat megkapva és nagyobb közúti biztonságot élvezve.

5.6 Fontos ugyan az élénk és versenyalapú piac és megfelelő technológiai fejlődés biztosítása a gépjárműágazat valamennyi gazdasági szereplője, de különösen a javítással foglalkozó kis- és középvállalkozások számára, ugyanakkor az is fontos, hogy a bizalom jeleit küldjük a fogyasztók felé.

5.7 A jelenlegi 1400/2002/EK rendelet bevezet néhány ilyen pozitív jelzést, például azzal, hogy az egyik tagállamban levő gyártó által adott garancia ugyanazokkal a feltételekkel érvényes lesz valamennyi tagállamban. Így egy másik tagállam kereskedője által kiállított garancialevél birtokában a fogyasztónak már nem kell arra várnia, hogy az ő országában elismerjék ezt a garanciát, illetve azok a kereskedők vagy hivatalos szervizek, ahová a fogyasztó leadja a járművét, már nem számolnak fel semmilyen pótdíjat, illetve nem kérnek további kiegészítő iratokat.

5.8 Mindazonáltal továbbra is nehézségekbe ütközik az új gépjárművek viszonteladók segítségével történő értékesítése; a beszállítóknak a kereskedőkkel szemben támasztott követelményeinek betartása, különösen ami a "márkaidentitást" illeti; a vásárlás az egyéb hivatalos kereskedőktől vagy nemzeti importőröktől; valamint – közvetett korlátozások miatt – a hivatalos márkakereskedők közötti gépjármű-értékesítések.

5.9 Példaértékű határozatok meghozatalával az Európai Bizottság szorosan nyomon követte az 1400/2002/EK rendelet végrehajtását. Ilyennek számít az a 2007 szeptemberében elfogadott négy határozat, amely fontos iránymutatásokkal látta el

az ágazatot a műszaki dokumentációhoz való hozzáférést illetően (a Comp/39.140-39.143-as DaimlerChrysler-, Fiat-, Toyota- és Opel-ügyek).⁽⁸⁾

5.10 Nyolc évvel az 1400/2002/EK rendelet elfogadását követően a gazdasági mutatók azt igazolják, hogy valóban jelentősen javult a verseny mértéke a szóban forgó piacokon, melyek annak idején arra készítették az Európai Bizottságot, hogy szigorúbb csoportmentességet vezessen be.

5.11 Erről az átfogó és dinamikus versenykörnyezetről tanúskodik az is, hogy ezek az új gépjárművek árai, új márkák jelentek meg a piacon, ingadoznak a konkurens márkák piacrészei, enyhült és tovább csökken a koncentráció, és a fogyasztóknak több választási lehetőségük van a különböző szegmensekben. A belső piacot azonban továbbra is a nemzeti piacok sokfélesége jellemzi, különösen az új tagállamokban, ahol erőteljesebb a használt gépjárművek és a független szervizek piaca.

5.12 Ami a független szervizek pótalkatrészekhez és műszaki dokumentációhoz való hozzáférést illeti, főként e területen még mindig akadályokba ütközik a nagyobb mértékű verseny kialakulása, ami viszont egyértelmű hátránnyal jár a fogyasztókra nézve. Továbbra is gondot okoz az ágazatban a pótalkatrészek hamisítása és illegális kereskedelme, hiszen ezek esetenként gyenge minőségűek, és használatuk veszélyeztetheti a közlekedés biztonságát.

5.13 A gépjárműágazat versenyének jövőbeli jogi keretere vonatkozó európai bizottsági javaslatok megfelelnek ennek a megközelítésnek és politikának, ezért az EGSZB emlékeztet azokra a korábbi véleményeire, amelyekben támogatásáról biztosította az Európai Bizottságot a kollektív keresetekkel kapcsolatos munkában, mind általánosságban, mind pedig a versenyszabályok megsértésével kapcsolatos konkrét ügyek kapcsán.

6. Részletes megjegyzések

6.1 AZ EGSZB szerint az Európai Bizottság azon döntése, hogy specifikus rendeletet és az iránymutatásokat javasol, kiegyensúlyozottnak mondható, hiszen figyelembe veszi mind az esetleges gazdasági hatásokat, különösen a javítási, karbantartási és alkatrész-forgalmazási szolgáltatások nagy részét ellátó kis- és középvállalatokra nézve, mind pedig a lehetséges társadalmi, környezeti és közlekedésbiztonsági következményeket.

Az EGSZB a bemutatott javaslat következő oldalait kívánja kiemelni:

6.2 **A gépjárműágazatra vonatkozó különleges szabályozás alárendelése az általános csoportmentességi rendeletnek** – Az EGSZB megállapítja, hogy az Európai Bizottság által a gépjárműágazat vonatkozásában javasolt kiegészítő iránymutatások az általános vertikális iránymutatásokkal együtt és azoknak alárendelve értelmezendők (lásd az iránymutatások I. fejezete 1. bekezdésének (i) pontját). Mivel azonban ez utóbbiakat még nem mutatták be, természetesen nehezzé válik a kiegészítő iránymutatások önálló és különálló értékelése is.

⁽⁸⁾ HL C 66., 2007.3.22., 18. o.

6.3 Az új szabályozás hatálybalépése – A rendelettervezet két hatálybalépési módozatot irányoz elő a megcélzott piacok függvényében. Egy azonnali hatálybalépést 2010. június 1-jével kezdődően az alkatrészipiac, a gépjárműjavítás és karbantartás vonatkozásában, illetve az új gépjárművek adásvételére vonatkozóan az 1400/2002/EK rendelet meghosszabbítását 2013. május 31-ig.

6.3.1 Bár az EGSZB elismeri, hogy jelenleg az elsődleges piacon tapasztalható csekélyebb verseny, melyet ösztönözni kell, mégis úgy véli, hogy két differenciált szabályozás megléte nehézségeket szülhet, amennyiben a márkakereskedők és a forgalmazók között megkötött szerződések gyakran mindkét elemet tartalmazzák.

6.3.2 Anélkül, hogy szem elől tévesztené a fogyasztó érdekeit az alkatrészek, a javítás és a karbantartás gyorsan változó versenyhelyzetet mutató piacán, az EGSZB lehetségesnek tartja egy átmeneti szabályozás kialakítását, mely elhárítaná a forgalmazók és márkakereskedők közötti szerződések újratárgyalása során az új szabályok miatt felmerülő további akadályokat.

6.3.3 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy 2010. június 1-jei hatállyal alkalmazza a gépjárműágazatra vonatkozó új csoportmentességi rendelet egészét, ugyanakkor hagyjon meg egy kétéves átmeneti időszakot az elsődleges piac számára, hogy a meglévő forgalmazási megállapodásokat az új szabályokkal összehangba hozza.

6.3.4 Emlékeztetni kell arra is, hogy a gyártók kétéves felmondási idővel bonthatnak szerződést. Mindez azt jelenti, hogy azok a márkakereskedők, akik a jelenlegi csoportmentességi rendelet alapján hoztak döntéseket és eszközöltek jelentős befektetéseket, egészen 2013 júniusáig kényszerülnének várni egy új forgalmazói megállapodás aláírásával, hacsak a gyártók és márkakereskedők számára nincs fenntartva annak lehetősége, hogy szerződéseiket – amennyiben az új szabályok és a piaci viszonyokban bekövetkező esetleges változások fényében ezt szükségesnek ítélik meg – e határidőhöz igazítsák.

6.3.5 Az új csoportmentességi rendeletnek az elsődleges piac vonatkozásában történő 2010. június 1-i alkalmazása avval a külön előnnyel járna, hogy az új csoportmentességi rendelet és az eladás utáni piacra vonatkozó új iránymutatások hatálybalépésével egy időben történne.

6.3.6 Figyelembe véve azt, hogy a márkakereskedők túlnyomó része eladás utáni szolgáltatásokban is érdekelt, érthetőbb, hogy az EGSZB miért támogatja az új csoportmentességi rendeletnek az elsődleges és a másodlagos piacon történő egyidejű alkalmazását. Ez a választás egyszerűsítéssel, rugalmassággal és végül, de nem utolsósorban az átmenet költségeinek csökkentésével is jár.

6.4 Egyedüli márka kikötése

Az iránymutatások alapján (25. bekezdés, 9. lábjegyzet) a gyártóknak az új csoportmentességi rendelet hatálybalépését követően már nem lesz lehetőségük a már meglévő márkakereskedőkkel megkötendő új szerződésekbe egyedüli márkára vonat-

kozó kikötéseket belefoglalni. Figyelembe véve, hogy a gyártók döntő többsége az elkövetkező években továbbra is ugyanazzal a saját forgalmazói hálózattal fogja tevékenységét folytatni, a fenti döntés gyakorlatilag véget fog vetni az egyedüli márka kikötésének. Ez a korlátozás nemcsak az EGSZB javaslatával ellentétes (lásd fent az 1. megjegyzést), hanem az új (2009. július 28-i) csoportmentességi rendeletnek is ellentmond, melyben nincsenek az egyedüli márka kikötését korlátozó kitételek.

6.5 Személy- és haszongépjárművek

A jelenlegi rendelettel megegyezően az Európai Bizottság azonos szintre helyezi a személygépjárműveket és a haszongépjárműveket, noha az előbbieket fogyasztási javak, az utóbbiak pedig vállalkozások között forgó tárgyi eszközök, hiszen az utóbbi esetben az ügyfél nem pusztán egy járművet vásárol, hanem egy olyan csomagot, melyben a felkínált szolgáltatás a választást alapvetően befolyásoló tényező a haszongépjármű használatának maximalizálása érdekében: ez az eset a mezőgazdasági traktorokkal vagy az építőipari gépekkel is. Ez a piaci különbség azt is eredményezi, hogy a kétfajta terméket jellemző versenyhelyzet sem azonos.

6.5.1 A haszongépjármű-ágazatban ugyanis sem az elsődleges, sem a másodlagos piacot tekintve nem merültek fel problémák, illetve bírálatok sem hangzottak el a végfelhasználók részéről a versenyt illetően, hiszen éles versenyhelyzetben levő ágazatról van szó, melyben hagyományosan magas a független alkatrészszállítók piaci részesedése.

6.5.2 Az EGSZB szerint ezért a haszongépjárművekre vonatkozó szerződések esetében az általános csoportmentességi rendeletnek kellene irányadónak lenni az eladás utáni piac tekintetében is, ahogyan az a traktorok és az építőipari gépek esetében ma is érvényes.

6.6 Alkatrészellátás

6.6.1 A rendelettervezet 5 b) cikke kimondja: "a mentesség nem alkalmazható egy gyártó és egy alkatrészt, szerszámot, diagnosztikai eszközt vagy bármely más berendezést beszállító fél között elfogadott korlátozásra, mely a beszállítót korlátozná termékeinek vagy szolgáltatásainak eladásában az engedélyezett karbantartók vagy forgalmazók, az engedélyezett és független karbantartók, vagy a végfelhasználók felé."

6.6.2 Úgy tűnik, hogy e korlátozás megfogalmazása nem felel meg az Európai Bizottság által követett célkitűzésnek.

6.6.3 A jelenlegi csoportmentességi rendelkezés alkatrész-eladási záradéka ugyanis nem teszi lehetővé a gyártónak, hogy 30 %-nál nagyobb arányban tegye kötelezővé a nála történő alkatrészbeszerzést. Ennek következtében a hálózatok ellátásának diverzifikációja árcsökkenést idéz elő. A gyártók az alkatrészellátásban még mindig 30 %-nál magasabb részt birtokolnak ugyan, de ez az értékesítési célszámok, kedvezmények és árengedmények rendszerének köszönhető. Ez a helyzet mutatja,

hogy milyen versenynyomást fejtenek ki az alkatrészgyártók a járműgyártókkal szemben.

6.6.4 Az 5 b) cikk azonban nem említi, hogy a forgalmazók vagy a karbantartók mely százalékos arányon túl nem kötelesek a gyártótól beszerezni az alkatrészeket (amilyen a jelenlegi 30 %-os záradék).

6.6.5 Ezenfelül kimondja, hogy az alkatrészgyártóknak lehetőségük kell, hogy legyen alkatrészszel ellátni az engedélyezett javítóműhelyeket. Ez a lehetőség azonban csak elméletben lesz meg, ha a gyártók továbbra is rendelkezhetnek hálózataik kizárólagos vagy majdnem kizárólagos alkatrészellátásáról.

6.7 Garanciák

Záró megjegyzésében az EGSZB ismételten aláhúzza az Európai Bizottság álláspontját a gépjárművek garanciájával kapcsolatban. Figyelembe véve a gépjármű megfelelő működéséért és a meghibásodások javításáért a gyártó által vállalt közvetlen felelősséget, az Európai Bizottság azt irányozza elő, hogy a garancia érvényességi ideje alatt a javítóműhelyeknek a gyártó által szállított alkatrészek kizárólagos használatára vonatkozó kötelezettsége képezzen mentességet. Az EGSZB szerint ez az álláspont elfogadható, ugyanakkor nem vezethet oda a fogyasztó számára, hogy a jármű rendszeres karbantartásához köthető műveletek független javítóműhelyekben való elvégzését ellehetetlenítse, ami egyet jelentene a fogyasztó jogainak korlátozásával a javak minőségét és szavatosságát illetően.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: a Közösség innovációs politikájának felülvizsgálata a változó világban

COM(2009) 442 végleges

(2010/C 354/19)

Előadó: **Henri MALOSSE**

2009. szeptember 2-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A Közösség innovációs politikájának felülvizsgálata a változó világban

COM(2009) 442 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2010. március 2-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17.–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) 108 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Mi az innováció?

1.1 A közleményben idézett meghatározás szerint „Az innováció az a képesség, amelynek köszönhetően az ember új ötleteket fogad be és – új folyamatok, termékek vagy szolgáltatások felhasználásával, a konkurenciát lekörözve – gazdasági eredményekké konvertálja őket”⁽¹⁾.

1.1.1 Az innováció több mint képesség: cselekvés, folyamat, amely lehetővé teszi, hogy a létező vagy új ötleteket eredményekre váltsuk.

1.1.2 Az innováció gyakran kollektív munka gyümölcse (vállalati társulásoké, szociális partnereké, kutatóké); a vállalkozások belső működésére is hatással van, főként a munkavállalók ötletei által. A globális versenyben az európai vállalkozásoknak jobb eljárásokat kell találniuk majd arra, hogy a munkavállalókat bevonják az eredmények alakításába, és ösztönözzék kreativitásukat.

1.1.3 Az innováció olyan szakterületeket is érinthet, amelyek nem játszanak közvetlenül szerepet a piacon, amilyen például a humán fejlettség, az egészségügy, a szociális és környezetvédelmi innováció, valamint az általános érdekű szolgáltatások, a polgárság, vagy a fejlesztési segítségnyújtás területén történő innováció.

1.2 Az innováció ugyanis inkább társadalmi cél, az emberi kreativitás érvényre juttatása a fenntartható és harmonikusabb gazdasági fejlődés elősegítése érdekében.

1.2.1 Az innováció feladata az, hogy választ találjon a 21. század társadalmi kihívásaira, amilyen a fenntartható energiaellátás, az éghajlatvédelem, a demográfiai átalakulás, a globalizáció, az egyes régiók vonzereje, a munkahelyteremtés, továbbá a társadalmi kohézió és igazságosság.

1.3 Az innováció nem önmagában vett cél; a „fejlődés” és a „fenntarthatóság” néven összefoglalható társadalmi célkitűzéseket szolgálja, ugyanakkor meg kell állapodni e fogalmak meghatározásában és mérésében.

Érdekesnek találjuk azt, hogy az Unió úttörő lehet e téren, új gazdasági és társadalmi mutatókat határozva meg és alkalmazva, amelyek segítségével mérhető a növekedés és annak időbeli alakulása⁽²⁾.

2. Mit tesz az Európai Unió?

A közlemény természetesen kedvező mérleget von az Unió által folytatott tevékenységekről, a keretfeltételek javítását, az újító erejű termékek és szolgáltatások szélesebb körű piaci elterjedésének elősegítését, szinergiák teremtését és a pénzügyi vonatkozásokat illetően egyaránt. Kiemelendő, hogy elsősorban a technológiai újításokkal foglalkozik.

A „közösségi politika” kifejezés használata az innovációról szólva kissé túlzó, hiszen – amint azt a közleményben bemutatott mérleg is bizonyítja – inkább koordinált intézkedések és fellépések együtteséről van szó. Az EU ugyanis nem rendelkezik a tárgyhöz kapcsolódó saját jogi hatáskörökkel (kiegészítő hatáskörrel).

⁽¹⁾ „Creating a National Innovation Framework”, Science Progress, Richard Nedis & Ethan Byler, 2009. április.

⁽²⁾ Az Európai Bizottság által a gazdasági teljesítmény és a társadalmi előrehaladás méréséről készített jelentés ajánlásainak (www.stiglitz-sen-fitoussi.fr) mintájára, e mutatóknak meg kell haladniuk egyszerűen a GDP kiszámítását, és figyelembe kell venniük a rendelkezésre álló jövedelemre, az oktatásra, a környezetvédelemre és a javak elosztására vonatkozó kifinomult és sokféle adatokat is.

2.1 A keretfeltételek javítása

2.1.1 Egyes, az EU által hozott intézkedések valóban pozitív hatást váltottak ki. Ilyen például az állami támogatásokra vonatkozó szabályok felülvizsgálata az öko-beruházások és a K+F-be történő beruházások javára, vagy az Euro Info Központok és az Innovációkövetítő Központok (IRC) hálózatainak egyesítése az Európai Közös Vállalkozás hálózatában. Az európai kisvállalkozói intézkedéscsomag bevezetése igen reménykeltő volt, azonban eddig nem követték konkrét, látható eredmények a kkv-k számára⁽³⁾. Az „Új készségek az új munkahelyek érdekében” című közleményt is említhetnénk, amely láthatóan jó irányba tart, azonban eddig nem társult hozzá végrehajtási eszköz.

2.1.2 Ezzel szemben a közösségi szabadalomra irányuló döntés hiánya nyilvánvaló bizonyítéka az Európai Tanács arra való képtelenségének, hogy ezen a téren meghozza a szükséges intézkedéseket, amelyek közvetlen hatással járnának az innovációra. Erről tanúskodik az Európában benyújtott szabadalmak számának folyamatos csökkenése a világ többi részével összehasonlítva, de az európaiak számára egyértelműen magasabb költségvonzat is. Az EU ennélfogva védelmi deficittel rendelkezik, amely kárt okoz a vállalkozásoknak, főként a kkv-knak.

2.1.3 a Az Európai Bizottság által javasolt eszközök és politikák eddig túlnyomórészt az innovációhoz szükséges előkészítő szakaszokra, valamint a nagyméretű, köz- vagy magánpénzből finanszírozott kutatóközpontokra összpontosítanak. Ezt olyan további intézkedésekkel és eszközökkel kellene kiegészíteni, mint például a szabványosítási folyamatok, amelyek nagyobb mértékben és szisztematikusan az innovatív folyamatokra helyezik a hangsúlyt.

2.1.4 A közigazgatási szervek általánosságban, és különösen helyi szinten, az innováció forrásai lehetnek minden területen.

2.1.4.1 A közbeszerzéseket illetően a megrendelők gyakran a legolcsóbb ajánlatot részesítik előnyben, az ajánlatok minőségének kárára. Kedvezhetünk ugyanakkor az innovációnak a közbeszerzések irányításával, és ezáltal a polgároknak nyújtott szolgáltatások minőségének javításával⁽⁴⁾.

2.2 Az innovációs politikák végrehajtása

2.2.1 A közlemény hangsúlyozza az európai uniós költségvetésből történő finanszírozási lehetőségek növekedését a 2007–2013-as pénzügyi terv keretében.

2.2.1.1 A növekedés valóság alapja nem látható a szereplők számára, akik panaszkodnak az eljárások lassúsága és bonyolultsága miatt, főként a 7. Kutatási és Fejlesztési Keretprogram

tekintetében. Az európai strukturális alapok sem tekinthetők az innováció valódi motorjainak, mivel – a nehézkes bürokrácián túl – a támogatások elaprózódása és az adicionalitás elve miatt sem eléggé ismertek.

2.2.1.2 A költségvetési rendelet következő felülvizsgálata során egyszerűsíteni, tömöríteni és standardizálni kell a részvételt, a támogathatóságot és a jelentéstétel szabályait.

2.2.2 Ez a megállapítás érvényes az Európai Befektetési Bank (EBB) pénzügyi eszközeire is, amely általában közvetítőként keresztül jár el, akik saját feltételeiket alkalmazzák. Az EBB és az Európai Bizottság jelentős erőfeszítéseket tett a kkv-k finanszírozásának ösztönzésére, de ezek hatásai nem láthatóak. Az európai pénzügyi piac Európa-szerte továbbra is szétföredezett, és kevésbé kedvez az innovatív és nem technológiai kkv-knak. Nemzeti szinten arra kell ösztönözni a bankszektor, hogy vállalon nagyobb kockázatokat a kkv-k finanszírozásában.

2.2.3 Az új Versenyképességi és Innovációs Keretprogram (CIP) célja a már létező, de szétszórótt intézkedések és programok integrációja lett volna. A tevékenységek valójában alprogramokra vannak osztva, koherenciájuk pedig nincs bizonyítva. A CIP emellett 3,6 milliárd eurós költségvetést kapott 7 évre, ami az EU előtt álló kihívásokat tekintve kevésnek tűnik.

2.2.4 Az európai programok nehezen tudják elérni saját célkitűzéseiket, főként a privát szektor és különösen a kkv-k részvétele tekintetében. A rendelkezésre álló alapokat elsősorban a közintézményeknek ítélik oda, a magánszektor kárára. A kutatásra és az innovációra szánt közpénzek megfelelő kezelése, valamint ezeknek a befektetéseknek a valódi hatása az európai gazdaságra kulcsfontosságú prioritás az EGSZB számára.

2.2.5 A közösségi és a nemzeti programok közötti koordináció nem hatékony. Nincs például közös programozás a tagállamok és az EU között, amelynek révén elkerülhető lenne az adicionalitás és a kiegészítő jelleg összemosódása.

2.3 Szinergiák teremtése

2.3.1 A nemzeti reformprogramoknak a lisszaboni stratégia keretein belüli létezése referenciakeretet nyújt a tagállamok számára az innováció terén. Ugyanakkor az alkalmazott megközelítések igen eltérő mivolta, valamint a szociális partnereknek és a civil társadalom egyéb szereplőinek csekély mértékű bevonása azok kidolgozásába és gyakorlatba való átültetésébe a hatás és az eredményesség csökkenésével jár.

2.3.2 Az Európai Kutatási Térséget a rendszer koherenciájának és a tagállamokkal létrehozandó szinergiáknak az elősegítésére alakították ki. Az EGSZB szerint e kérdés valóban megérdemelné, hogy prioritássá váljon, és sokkal nagyobb kötelezettségvállalás társuljon hozzá a jövőben.

⁽³⁾ HL C 182., 2009.8.4., 30. o.

⁽⁴⁾ Az első lépést a vezető piacokra irányuló kezdeményezés keretében tették meg (a megbízókhöz történő közeledés a közbeszerzési szerződések innovatív vállalkozásoknak való odaítélésének elősegítésére), az eredményeket azonban majd alaposan figyelni kell (a kezdeményezés 2009 szeptemberében indult).

2.3.2.1 Így például az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) jelenlegi struktúrájával nem teljesíti eredeti feladatát, amely a kutatási ágazat, a vállalkozások és az oktatási szféra közötti párbeszéd elősegítése lenne. Az EIT, amely viszonylag kevés forrással bír (2008 és 2013 között 2,8 milliárd euró áll a rendelkezésére ⁽⁵⁾), olyan virtuális eszköz, amely továbbra is csupán kismértékben hozzáférhető az európai programokat nem ismerő vállalkozások számára.

2.3.3 Az innovációról szóló legutóbbi áttekintés szerint ⁽⁶⁾ az e téren vezető európai országokra mind jellemzőek az alábbiak: jelentős forrásokat szánnak az oktatásra és az egész életen át tartó tanulásra, továbbá a K+F-re és az innovációt támogató eszközökre. Hozzátehetnénk még a társadalmi és civil párbeszéd bevált gyakorlatát is.

Jobb szinergiákat kell találni a célból, hogy e bevált gyakorlatok elterjedjenek Európában, és hogy közös és összehangolt politikai döntésekkel határozottabban ösztönözzük a tagállamok és az EU közötti konvergenciát e kulcsfontosságú sikertényezőik érdekében.

2.3.4 Az említett szinergiának a civil társadalom szereplőire, valamint a köz- és magánszféra partnerségeire is ki kell terjednie.

A klaszterek például jelenleg lehetővé teszik az egyetemek és a kutatóintézetek hatékony együttműködését a vállalkozásokkal, olyan struktúrákon belül, amelyeket állami és magánbefektetésekből támogatnak. A klaszterekkel szerzett tapasztalatok nemzeti szinten pozitívak, de közösségi támogatási politika híján az EU nem tud hasznot húzni ezekből. Az EU-nak kezdeményezéseket kellene tennie a klaszterek európaivá alakítására, amely lehetővé teszi azok irányításának professzionalizálását, nemzetközivé tételüket, illetve működésük és finanszírozásuk optimalizálását.

2.3.5 Az innovációt támogató különféle európai programok által meghatározott prioritások közötti szinergiákat előnyben kellene részesíteni a társadalmi kihívásokra való tekintettel. Gyakorlatilag az egyes közösségi programokon belül ugyanazok a prioritások találhatók, átjárhatóság nélkül.

3. Az EGSZB ajánlásai

Az EGSZB olyan ambiciózus európai stratégia bevezetését ajánlja az innováció területén, amely tágabb és integráltabb megközelítést javasol.

⁽⁵⁾ Összehasonlításképpen: a MIT (Massachusetts Institute of Technology) éves működési költségvetése 2,4 milliárd dollár.

⁽⁶⁾ European Innovation Scoreboard – Pro Inno Europe

3.1 Kiindulási elvek

- Az innovációt tág értelemben kell venni, mind a piacra került termékek és szolgáltatások, mind a nonprofit szféra szempontjából, valamint társadalmi és szociális szempontból is.
- A Lisszaboni Szerződés kitágítja a közösségi politikák hatáskörét az innovációra alkalmas területeken. Ezek a kereskedelempolitika, az energia, az úrkutatás, a turizmus, a kultúra, az egészség stb.
- Az innováció lényegét tekintve interdiszciplináris és átfogó jellegű, ilyennek kellene tehát lennie a stratégiának és a végrehajtási eszközöknek is.
- Az innovációnak összhangban kellene lennie az Európai Unió elveivel és értékeivel. Egy innováció „jó” lehet technológiai szempontból, de nem kívánatos hatással lehet a környezetre vagy a társadalmi kohézióra.
- Szükség van arra, hogy a polgárok megismerjék az új technológiákat (GMO, nukleáris energia) azáltal, hogy nyilvános vitát indítunk ezekkel kapcsolatban.
- E kulcsfontosságú technológiák fejlesztését ⁽⁷⁾ (nanotechnológia, mikro- és nanoelektronika, fotonika, korszerű anyagok, biotechnológiák, információs technológia, szimulációs tudomány stb.) célzottan és interdiszciplináris jellegük figyelembevételével kell támogatni. Mindeközben arra van szükség, hogy az európai kutatási programok kiterjedjenek a területek közötti hasznosításra, valamint hogy a kulcsfontosságú technológiák alkalmazásait ki lehessen használni a hagyományos ágazatokban is.
- A prioritásokat az EU társadalmi célkitűzéseire való tekintettel kell meghatározni (egészség, környezet, energia stb.).
- Az európai innovációs stratégiának a magánszektor és a civil társadalom szereplőivel való szinergiákon és partnerségeken kell alapulnia.
- A kkv-knek a jövőbeli, innovációt támogató európai terv középpontjában kell lenniük. Támogatni kell minden keretintézkedést, programot és rendelkezést, amely megkönnyíti a kkv-ken belüli innovációt.

3.2 Javaslatok

3.2.1 Tanulmányozócsoporthoz tartozó keretében az EGSZB 2009. január 14-én közmeghallgatást szervezett a sevillei Technológiai Jövőkutató Intézetben. Ez a meghallgatás, melyen az intézet képviselői, valamint az innovációt támogató helyi szereplők vettek részt, konkrét javaslatok kidolgozását tette lehetővé.

⁽⁷⁾ Lásd az Európai Bizottság következő közleményét: „Felkészülés a jövőre: közös stratégia kidolgozása a kulcsfontosságú alaptechnológiákkal kapcsolatban”, COM(2009) 512 végleges.

3.2.2 Minden politika alapja, hogy jó mutatókkal és jó elemzési eszközökkel rendelkezünk. Az EU jelenleg több elemzési eszközzel rendelkezik: *European innovation score board*, *Inno policy trendchart*, *European Cluster's observatory*, *Innobaromètre*, *Sectoral Innovation watch* valamint az *EU industrial R&D investments score-board*. A koherencia jegyében az EGSZB azt javasolja, hogy hozzanak létre egy egységes *Európai innovációs megfigyelőközpontot*, amely átvenné a már létező eszközöket, koherensebbé és még átláthatóbbá téve azokat. Emellett az értékelés csak akkor szignifikáns, ha az eredményeket célkitűzésekhez hasonlítják. A jövőbeli európai tervet világos célkitűzések kell, hogy kísérjék, beleértve a mennyiségi mutatókat is. A megfigyelőközpontnak képesnek kell lennie arra, hogy világos célok és mutatók segítségével átláthatóan és függetlenül dolgozzon, ezzel biztosítva a politikák objektív értékelését.

3.2.3 Az alapvető kutatás biztosítja a jövőbeli innovációk nélkülözhetetlen táptalaját. Ezért az EGSZB támogatja az ennek megfelelő, kutatásra szánt európai költségvetés növelését, főként a következő Kutatási és Fejlesztési Keretprogram tekintetében, amennyiben meghatározzák annak prioritásait (a társadalmi kihívásokkal összhangban) valamint kihasználják annak fellendítő hatását a nemzeti programokkal és a magánszektorral összefüggésben.

3.2.3.1 AZ EGSZB egyébiránt az új megközelítések felülvizsgálatát ajánlja a kkv-k részvételének ösztönzésére a közösségi programokban, például a felelős partnerség koncepciójának keretében. Közös charta alapján az adminisztratív formalitások (auditok, jelentéstétel) megkönnyítése lenne a cél.

3.2.4 A kutatási és oktatási intézmények, főként az egyetemek, valamint a gazdasági és társadalmi szereplők közötti partnerségek kifejlesztése szintén jó eszköz a vállalkozásokon, illetve az oktatási intézményeken belüli innovációt elősegítő pozitív szinergia kialakításához ⁽⁸⁾.

3.2.4.1 Az EIT-nek a már létező struktúrák hálózatának élére kellene állnia az új technológiák elterjesztésének ösztönzése érdekében minden ágazat irányába. Idővel az EIT lehetővé kellene, hogy tegye az európai szintű infrastruktúrákba való befektetéseket, amelyekben összekapcsolódna a kutatási, oktatási és innovációs politika.

3.2.4.2 Ezzel kapcsolatban ösztönözni kell a kutatóknak nemcsak a tagállamok közötti, de a magán- és a közszféra között történő mobilitását is elősegítő programokat. A dán ipari doktorátus, amely lehetővé teszi egy vállalkozás mérnökei számára, hogy egyetemi doktori címet szerezzenek úgy, hogy egy másik tagállamban járnak képzésre ⁽⁹⁾, olyan jó gyakorlat, amelyet érdemes lenne európai szinten tesztelni.

3.2.5 Az innovációt ösztönző tevékenységek EU és tagállamok közötti átjárhatóságához szükséges eszközöknek az EGSZB véleménye szerint a jövőbeni program kiemelt elemeivé

kellene válniuk. Ennek értelmében meg kell erősíteni a közelségi hálózatokat, amelyek hidat képeznek az európai és a helyi szint között az ötletek és tervek cseréje által. Az EGSZB azt ajánlja, hogy létesítsenek európai partnerségi platformokat, amelyek nyitottak a civil társadalom szereplőinek irányába. Az Enterprise Europe Network hálózat, amely a vállalkozások helyszíni képviselője, alapként szolgálhatna ehhez a platformhoz.

3.2.6 Elsőrendű fontosságú a finanszírozásokhoz való hozzáférés javítása, főként az innovatív kkv-k és a start-up-ok fejlesztése szempontjából. Meg kell erősíteni az EBB szerepét, főként a kockázatmegosztó pénzügyi mechanizmus kiterjesztésével, valamint európai kockázati tőkepiac létrehozására is szükség mutatkozik.

3.2.6.1 Az EGSZB ezenkívül speciális intézkedéseket ajánl a kisvállalkozói intézkedéscsomag (SBA) keretében, például egy második európai tőzsdéi ösztönzését, az egyének részéről megvalósuló innovációs beruházásokat ösztönző intézkedéseket, ill. a munkavállalók érdekeltté tételét.

3.2.7 Észrevehető, hogy az innováció és a vállalkozói szellem számos országban visszaszorulóban van a fiatalok körében. A tantervekben ösztönözni kell a kreativitást és a kezdeményező szellemet.

3.2.7.1 Az EGSZB azt ajánlja, hogy az európai uniós intézmények támogatásával a női vállalkozók képviselőinek mintájára hozzák létre a fiatal vállalkozók képviselőinek hálózatát.

3.2.8 Amennyiben az érintett országokban a kohéziós politikán keresztül kívánjuk elősegíteni az innovációt, megfelelőbben kell használnunk a strukturális alapokat. Főként arról van szó, hogy célzottabb tevékenységeket hajtsunk végre, kerüljünk el az adiciónális kötelező elvét, amely késedelemhez és a láthatóság hiányához vezet. Az EGSZB hangsúlyozza a civil társadalom szereplőinek társadalmi innovációra való képességét, amelyet eddig teljességgel figyelmen kívül hagytak a mind a strukturális, mind az oktatási programokban.

3.2.9 Az EU versenypolitikáját (állami támogatások, vállalkozások közötti együttműködés) is összhangba kell hozni az innovációk jobb kihasználtságát célzó erőteljesebb támogatással és a technológiaátadás ösztönzésével. Egyes ágazatok, például a lakásépítés vagy az infrastruktúrák és a közlekedési eszközök, kiemelt figyelmet kellene, hogy kapjanak az éghajlatváltozás kérdésében betöltött szerepük miatt.

3.2.10 A Lisszaboni Szerződéssel bővültek az EU hatáskörei a kereskedelempolitika és a külső együttműködés területén. Meg kell ragadni ezt a lehetőséget annak érdekében, hogy a tudományos és technikai cserék új európai politikáját hozzuk létre, amely összhangban van a nemzeti politikákkal is. Kiemelt figyelemmel kell kísérni az EU szomszédos országaival folytatott cseréket és együttműködést.

⁽⁸⁾ HL C 228, 2009.9.22., 9. o.

⁽⁹⁾ A programot Marie Curie európai ösztöndíjából finanszírozzák.

4. Következtetések

4.1 E stratégia sikere a számára kijelölt költségvetési eszközön túl az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak a megvalósítás biztosítását célzó valódi politikai akaratától függ majd, csakúgy mint a – főként a civil társadalommal létrehozott – partnerségek minőségétől és a polgárokkal kialakított párbeszédétől. Az EGSZB emiatt arra szólítja fel az Európai Tanácsot és az Európai Bizottságot, hogy nyújtson be egy, az innovációt elősegítő cselekvési tervet, amely sarokköve lesz az európai növekedési és foglalkoztatási stratégiának (EU 2020).

4.2 A leendő európai innovációs tervet valódi cselekvési terv kell, hogy kísérje, amelyhez végrehajtási ütemterv, valamint az elért eredmények utókövetése járul. Ebből a szempontból a terv jogi formája (ajánlások, intézkedéscsomag, vagy bármilyen más forma) alárendelt jelentőséggel bír. A terv hatékonyságát annak tartalma és a benne foglalt – számadatokkal és időpontokkal alátámasztott – pontos végrehajtási kötelezettségvállalások fogják meghatározni.

4.3 A stratégia célja egy valódi közösségi politika kell, hogy legyen, az európai gazdaság újraindításának szolgálatában.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az 1998/26/EK, 2002/87/EK, 2003/6/EK, 2003/41/EK, 2003/71/EK, 2004/39/EK, 2004/109/EK, 2005/60/EK, 2006/48/EK, 2006/49/EK és 2009/65/EK irányelvnek az Európai Bankfelügyeleti Hatóság, az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatónyugdíj-felügyeleti Hatóság és az Európai Értékpapír-piaci Felügyeleti Hatóság hatásköre tekintetében történő módosításáról

COM(2009) 576 végleges – 2009/0161 (COD)

(2010/C 354/20)

Főelőadó: **Wautier ROBYNS DE SCHNEIDAUER**

2009. november 25-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az 1998/26/EK, 2002/87/EK, 2003/6/EK, 2003/41/EK, 2003/71/EK, 2004/39/EK, 2004/109/EK, 2005/60/EK, 2006/48/EK, 2006/49/EK és 2009/65/EK irányelvnek az Európai Bankfelügyeleti Hatóság, az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatónyugdíj-felügyeleti Hatóság és az Európai Értékpapír-piaci Felügyeleti Hatóság hatásköre tekintetében történő módosításáról

COM(2009) 576 végleges – 2009/0161 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2010. március 3-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 18-i ülésnapon) 115 szavazattal, ellenszavazat nélkül, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a válság alkalmat teremt arra, hogy rövid időn belül végbemenjen a felügyeleti rendszer jelentős reformja. A reformnak mind az egyedi problémás események, mind pedig a nagy horderejű válságok megelőzését, illetve az ezekkel szembeni ellenállást kell célul kitűznie. Ehhez közösségi szinten meghatározott alapokra, sőt, egy szilárd közösségi rendszer és a többi országban működő hasonló rendszerek közötti kölcsönhatásra kell támaszkodni.

1.2 Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy a piaci hozzáférés feltételei nincsenek tökéletesen összehangolva, és hogy a prudenciális követelmények manapság lehetővé teszik a szabályozási arbitrázst, és a verseny torzulását idézik elő. Ezeket a követelményeket a szilárdságra, a pénzügyi szereplők kockázatainak kezelésére, valamint a nyilvánosság tájékoztatásának minőségére alapozva összhangba kellene hozni, megteremtve ezáltal egy érdekközösség nélkülözhetetlen alapját az európai gazdasági térségben. Ennek során folyamatosan ügyelni kell a felügyelők képzettségi szintjére, mégpedig elsősorban a kölcsönös együttműködésre alapozva.

1.3 A fentiek miatt az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak az arra irányuló törekvéseit, hogy az ágazati felügyeleti hatóságokat olyan hatáskörökkel ruházza fel, amelyek lehetővé teszik számukra közös technikai standardok kialakítását és a nemzeti hatóságok közötti nézetkülönbségek rendezését. Meltá-

nyolja, hogy a felügyeleti hatóságok közötti viszony afelé halad, hogy egyenlő feleként oldják meg az egymás közti nézetkülönbségeket az azokon a területeken alkalmazott gyakorlataikat tekintve, ahol korábban közös döntéshozatali folyamatokat irányoztak elő. Egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy világosan meg kellene különböztetni, hogy mi tartozik egyfelől a technikai területhez, másfelől pedig a politikai területhez – amely utóbbival kapcsolatban a politikai mandátummal rendelkező közösségi intézmények illetékesek.

1.4 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy legyen ambiciózus a programjában szereplő, az értékpapír-ágazatban alkalmazandó technikai standardok területén, illetve a biztosítási és a foglalkoztatónyugdíj-ágazatban várt irányelvek területén eszközölt módosítások megvalósítására irányuló munkákat illetően.

2. Háttér

2.1 2009. október 26-án az Európai Bizottság átfogó irányelvjavaslatot terjesztett elő mindazoknak az irányelveknek a módosítására, amelyek a pénzügyi szolgáltatások ágazatába tartozó tevékenységekre vonatkoznak. A javaslat a tőkekövetelményekről, a pénzügyi konglomerátumokról, a foglalkoztatói nyugellátást szolgáltató intézményekről, a piaci visszaélésekről, a pénzügyi eszközök piacairól, a tájékoztatókról, az elszámolások véglegességéről, az átláthatóságról, a pénzmosásról, valamint az átruházható értékpapírokról szóló irányelvre irányul.

2.2 Az Európai Bizottság ezzel a javaslattal a nyilvánosság védelmét, a pénzügyi stabilitást, valamint az egységes piac hatékonyabb működését tűzte ki célul, amelynek megvalósítását a nemzeti felügyeleti rendszerek még részleges összehangolás mellett sem teszik lehetővé.

2.3 Ezeknek a célkitűzéseknek az elérése végett meg kell tehát határozni a meglévő európai felügyeleti bizottságok átalakításának eredményeképpen létrehozandó hatóságok felállításiáról szóló rendeletekben előírt hatásköröket. Az elérni kívánt egységességre való tekintettel a módosító irányelvre tett javaslat lehetővé teszi, hogy a meglévő szövegekben az ehhez szükséges változtatásokat elvégezzék.

2.4 A javaslat a Jacques de Larosière elnöksége alatt működő, egy hatékonyabb, integráltabb és tartósabb európai felügyeleti rendszer kialakítása érdekében létrejött magas szintű szakértői csoport által készített jelentés következtetéseinek elemzését követően kialakított európai bizottsági politika vonalát követi. A rendszert – az Európai Bizottság 2009. májusi közleménye szerint – egyrészt egy makrogazdasági felügyelettel és a pénzügyi stabilitást befolyásoló kockázati tényezők felügyeletével megbízott Európai Rendszerkockázati Testületnek, másrészt az új európai felügyeleti hatóságokból és a velük összehangoltan működő nemzeti pénzügyi felügyeleti hatóságok hálózatából álló Pénzügyi Felügyeletnek Európai Rendszerének kellene alkotnia.

2.5 Az új hatóságokat a Lámfalussy professzor nevével fémjelzett döntéshozatali folyamat eredményeként létrejövő struktúra 3. szintjét alkotó három: a banktevékenységekért, a biztosításokért és a foglalkoztatói nyugdíjakért, valamint a pénzügyi piacokért felelős felügyeleti bizottságból kell kialakítani.

2.6 Ahhoz, hogy Európa pénzügyi szabályainak összessége összehangoltabb lehessen, az Európai Bizottság 2009. májusi, *Európai pénzügyi felügyelet* című közleménye⁽¹⁾ egyfelől azt tűzte ki célul, hogy a hatóságok technikai standardokat dolgozhassanak ki, másfelől a mikroprudenciális információk gyűjtésének elősegítését.

2.7 A tárgyalt javaslat ennek három fő szempontból tesz eleget: egyrészt meghatározza azoknak a valóban technikai jellegű standardoknak (eszközök, módszerek, statisztikák, úrlapok stb.) az alkalmazási körét, amelyek az egységesebb felügyeletet kívánják elősegíteni, és amelyeket azután az Európai Bizottságnak el kell fogadnia.

2.8 Felruházza továbbá a hatóságokat a nemzeti hatóságok közötti nézetkülönbségek rendezésének hatáskörével azokban az esetekben, amikor együttműködésre van szükség amiatt, hogy a közérdek felülkerekedik a nemzeti érdeken, illetve amikor a megegyezés megelőzi az esetleges kötelező érvényű döntést.

2.9 Végül pedig az információmegosztáshoz kialakított csatornákat vezet be, amelyek révén jogi akadályok nélkül

lehet közös doktrínát kialakítani, különösen a nemzeti hatóságok és az új európai hatóságok közötti kapcsolatok terén.

2.10 Az európai felügyeleti hatóságok továbbá kapcsolattartóként szolgálhatnak a harmadik országokban működő felügyeleti hatóságok számára, véleményeket tehetnek közzé akár a határokon átnyúló egyesületek és részesedésszerzések prudenciális szempontjairól is, valamint összeállíthatják a hivatalos pénzügyi szereplők közösségi jegyzékét.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB jelen véleménye a 2007–2008-as pénzügyi válság nyomán elfogadott – konkrétan a de Larosière-csoport jelentéséről⁽²⁾ és a makro- és mikroprudenciális felügyeletről szóló – vélemények sorába illeszkedik. Bár a válság elsődleges közvetlen okai az Egyesült Államok pénzügyi rendszerének problémáiban keresendők, a válság rávilágított, hogy az európai felügyeleti rendszerekben hiányosságok és jelentős eltérések tapasztalhatók. Az EGSZB sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy sem a válságok, sem a korábbi nagy horderejű események (különösen az *Equitable Life*-ügy) nem voltak elegendők ahhoz, hogy korábban megkezdődjenek a szükséges reformok.

3.2 A határokon átnyúló tevékenységeket folytató intézmények ügyfelei által megélt keserű tapasztalatok ugyanis természetüknél fogva megrengetik a fogyasztóknak az egységes piacba vetett bizalmát.

3.3 Az új hatóságoknak az érintett szakmai közegekkel, a szakszervezetekkel, illetve a pénzügyi szolgáltatások felhasználóival való konzultációs struktúrákat kellene felállítaniuk, és párbeszédet kellene folytatniuk az EGSZB-vel mint a civil társadalom képviselőjével.

3.4 Az EGSZB hangsúlyozza a három új hatóság technikai jellegét. Autonóm szervként továbbra is az Európai Bizottság és – végül is – az Európai Parlament politikai hatáskörei alatt kellene működniük.

3.5 Az EGSZB úgy látja, hogy a több tagállamra kiterjedő tevékenységeket folytató pénzintézetek számára elvileg előnyös lesz, ha egységesebbé válnak a felügyeleti gyakorlatok. Külön felhívja a figyelmet arra, hogy a javasolt rendszer önmagában nem ró új kötelezettségeket a pénzügyi szereplőkre, amelyek költségeit azután a felhasználóknak kellene majd viselniük, eltekintve a gyakorlatok azonos szintre hozásának esetleges következményeitől azokban az államokban, amelyeket azelőtt előnyösen érintettek a verseny torzulásai és a szabályozási arbitrázs.

3.6 Az EGSZB méltányolja, hogy a javasolt eszköz a „jobb szabályozás” elveit is magában foglalja azáltal, hogy nyilvános konzultációkat és hatásvizsgálatot irányoz elő már az intézkedések elgondolási szakaszától kezdve. Hasonlóképpen örömmel

⁽¹⁾ COM (2009) 252 végleges.

⁽²⁾ HL C 318., 2009. december 23., 57. o.

fogadja, hogy az Európai Bizottság a rugalmasságra és a szükségyszerűségekre való törekvést kívánja ösztönözni.

3.7 Ami a három új hatóság kollegiális jellegét illeti, az EGSZB amellet szál síkra, hogy nézetkülönbség esetén a külön-

böző nemzeti hatóságokat egyenlő súllyal kell kezelni. Az EGSZB szerint a kollegialitás azt jelenti, hogy a nemzeti hatóságok anélkül hoznak közös döntéseket, hogy figyelembe vennék a piacok méretét, illetve azt, hogy saját országukon kívül is folytatnak-e tevékenységeket.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2007/EK rendelet módosításáról

COM(2009) 541 végleges – 2009/0153 (CNS)

(2010/C 354/21)

Előadó: **Valerio SALVATORE**

2009. november 11-én a Tanács, 2010. március 5-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 37. cikke, illetve az EUMSZ 43(2) cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi rendeletre az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2007/EK rendelet módosításáról

COM(2009) 541 végleges – 2009/0153 (CNS).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2010. február 25-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2010. március 17–18-án tartott, 461. plenáris ülésén (a 2010. március 17-i ülésnapon) 130 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) helyesli az idegen és nem honos fajok akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2007/EK rendelet módosításait, melyeket az új tudományos ismeretek, köztük a hatodik keretprogram alatt összehangolt IMPASSE fellépés eredményei tettek szükségessé.

1.2 Az EGSZB is osztja a rendelet kettős célkitűzését: minimálisra csökkenteni az idegen és nem honos fajokhoz társuló kockázat mértékét, valamint megkönnyíteni az ágazat üzemeltetői számára a ferasztó adminisztrációs eljárásokat. A bürokratikus teher a nemzeti engedélyeztetésből fakad, mely az idegen és nem honos fajokat nevelő akvakultúra-létesítmények számára szükséges.

1.3 E célból elsőrendű fontosságú a létesítmények biológiai biztonságának garantálása, melyhez megfelelő intézkedésekre van szükség: a) a szállítás során, b) egyértelműen meghatározott előírások alkalmazásával a fogadó létesítményeknél, valamint c) megfelelő eljárások tiszteletben tartása mellett, egészen a haltermékek fogyasztásra bocsátásáig.

1.4 Ebben az összefüggésben úgy tűnik, hogy a zárt akvakultúra-létesítmények új meghatározása jól strukturált, és összhangban van az IMPASSE-projekt eredményeivel, jóllehet a rendkívül technikai nyelvezet néha helytelen értelmezésekhez vezethet. A megvalósítási szakaszban felmerülő esetleges kétér-

telműség megelőzése érdekében az új rendeletet egy olyan rendelkezéssel kellene kiegészíteni, mely egyértelműen kimondja, hogy a zárt akvakultúra-létesítmények annak minősülnek, ha a szárazföldön helyezkednek el.

1.5 Az új rendelet emellett kimondja, hogy a zárt akvakultúra-létesítményeknek gondoskodniuk kell arról, hogy meggátolják a tenyésztett nem őshonos fajok vagy biológiai anyagok áradások miatti szétszóródását a nyílt vizeken. Ennek érdekében biztonsági távolságot kellene meghatározni az említett létesítmények és a nyílt vizek között a létesítmény típusa, elhelyezkedése és konfigurációja függvényében.

1.6 Hasonlóképpen, mivel nem a víz az egyetlen kockázati tényező a kiszabadulás tekintetében, gondoskodni kell minden olyan rendszer biztosításáról a zárt akvakultúra-létesítmények számára, mely védelmet nyújt a tenyésztett fajok szétszórására képes ragadozók ellen.

1.7 Az EGSZB végezetül osztja azt az álláspontot, mely szerint a zárt akvakultúra-létesítményekből nyitott akvakultúra-létesítményekbe történő szállítások nem tekinthetők rutin jellegűnek. E tekintetben azt a kiegészítést javasolja, hogy amennyiben a termelési ciklus ezt lehetővé teszi, a zárt akvakultúra-létesítményeket a nyitott akvakultúra-létesítményektől eltérően kellene kezelni és igazgatni, a vízi ökoszisztémák esetleges fertőzési veszélyeinek minimálisra csökkentése érdekében.

2. Bevezetés

2.1 Mivel a tengerek és a belvizek túlhalászása következtében a halászat visszaesőben van, az akvakultúra pozitívan járulhat hozzá a halprotein iránti fokozódó kereslet kielégítéséhez. Az akvakultúra-termelésben az elmúlt harminc év során világszinten évi 11 %-os növekedést regisztráltak (Naylor & M. Burke, 2005) ⁽¹⁾.

2.2 Ebben az összefüggésben egyes gazdasági és kereskedelmi érdekcsoportok erőteljesen támogatják az idegen és nem honos fajok Európába történő bevezetését és tenyésztését, azonban el kell fogadniuk az ökoszisztémák megőrzésének célkitűzését, mivel ezek potenciálisan kiszolgáltatottak lehetnek az említett tevékenység helytelen gyakorlása esetén.

2.3 Az idegen fajok bevezetése a vízi ökoszisztémák ember általi megzavarásának egyik fő tényezője, és közvetlenül az élőhelyek lerombolását követően a biológiai sokféleség világszintű elvesztésének második oka. Valamennyi ökoszisztéma törekeny egyensúlyon nyugszik, mely egy hosszú fejlődési folyamat gyümölcse, melynek köszönhetően valamennyi organizmus interakcióba lép a saját környezetével, számos kapcsolatot hozva létre az általa elfoglalt térrel és a jelen lévő többi organizmussal. Ebben a helyzetben minden egyes organizmus jól körülírt szerepet játszik, és jól meghatározott ökológiai részt tölt be. Érdekes lenne megvizsgálni az éghajlatváltozásnak a halfajok migrációjára gyakorolt hatását is a különböző vízi környezetekben.

2.4 Amikor egy idegen faj egy új közösségnek lesz a része, a már ott élő fajokkal oly módon lép interakcióba, amely előre nem láthatóan módosíthatja a korábban kialakult egyensúlyokat. Az újonnan érkezettek ragadozóként léphetnek fel a honos fajokkal szemben, vagy versenytársakká válhatnak az élelem és a tér tekintetében, új élősködőket vagy más patogén elemeket hozhatnak magukkal származási országukból, vagy pedig kereszteződhetnek az őshonos fajokkal.

2.5 Ezért nélkülözhetetlen a zárt akvakultúra-létesítmények legfontosabb jellegzetességeinek meghatározása, melyek a következők: fizikai akadály a vadon élő és a tenyésztett szervezetek között, a szilárd hulladék kezelése, az elpusztult szervezetek megfelelő ártalmatlanítása, a bejövő és kimenő víz ellenőrzése és kezelése.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az idegen és nem honos fajok akvakultúra-létesítményekből történő kiszabadulásának kockázata az ellenőrzési rendszerek csökkenésével párhuzamosan nő. A zárt rendszerek, amelyekben az akvakultúra biztonságos, fizikai és kémiai korlátoktól védett struktúrákon belül történik, minimálisra csökkentik a kiszabadulás veszélyét, az extenzív nyílt tenyésztési rendszerek viszont alacsonyabb biztonsági szintet garantálnak, és sokszor – akaratlanul is – elősegítik a behozott fajok szétzóródását a természeti környezetben.

3.2 A becslések szerint a nem őshonos fajok mintegy 20 %-át tenyésztik nyílt rendszerekben és kevesebb, mint 10 %-át intenzív zárt rendszerekben, azonban bizonyos esetekben (kéthéjú kagylók) az élő állatokat a tisztítási szakaszra időszakosan elszállítják, még nagy távolságokra is, mind zárt, mind pedig nyílt létesítményekbe, a szétzóródás fokozott veszélye mellett (IMPASSE) ⁽²⁾.

3.3 A jelenlegi zárt rendszerek különböző technológiákat alkalmaznak a bejövő és a kimenő víz tisztítására, azonban mindannyian fizikailag elválasztják az akvakultúrákat és a természetes vízi ökoszisztémákat. A tenyésztési technológiák gyors fejlődése, valamint a különböző akvakultúra-rendszerek fejlődése mégis arra készítette a Tanácsot, hogy kidolgozza az e vélemény tárgyát képező rendeletet.

3.4 A 708/2007/EK tanácsi rendelet megállapította az idegen és nem honos fajokkal kapcsolatos akvakultúra-gyakorlatok szabályozására vonatkozó keretrendszert annak érdekében, hogy értékelje és a lehető legkisebbre csökkentse ezeknek a fajoknak a vízi élőhelyekre gyakorolt lehetséges hatását. A rendelet nemzeti szintű engedélyezési rendszerek létrehozásáról intézkedik.

3.5 Ezekre az engedélyekre nincs szükség azokban az esetekben, amikor a zárt akvakultúra-létesítmények garantálják a tenyésztett állomány biológiai biztonságát. A kockázatok csökkentése érdekében megfelelő intézkedéseket kell hozni a szállítás tekintetében, egyértelműen meghatározott előírások alkalmazására van szükség a fogadó létesítménynél, valamint tiszteletben kell tartani a megfelelő eljárásokat egészen a haltermékek fogyasztásra bocsátásáig.

3.6 A zárt akvakultúra-létesítmények új meghatározása megfelelő módon tekintetbe veszi az IMPASSE fellépés eredményeit, mégis helyénvaló lenne egyértelmű utalással pontosítani, hogy a zárt akvakultúra-létesítményeket ilyenként kell meghatározni, ha azok a szárazföldön helyezkednek el.

3.7 Az EGSZB teljes mértékben támogatja az új rendelet azon célkitűzéseit, melyek arra irányulnak, hogy megakadályozzák a szilárd hulladékoknak, a tenyésztett példányoknak vagy azok részeinek a nyílt vizekre kerülését. Mégsem szabad azonban megfélemlíteni arról, hogy – tekintettel a felhasznált víz szűrése és tisztítása terén bekövetkezett gyors technológiai fejlődésre, és mindig is szem előtt tartva a biológiai biztonság prioritását – többféle rendszer révén lehet ez utóbbit garantálni: fizikai, kémiai, biológiai rendszerek vagy mindezek kombinációja révén.

⁽¹⁾ Naylor, R. & M. Burke (2005). Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea. *Annual Review of Environment and Resources*. 30:185-218.

⁽²⁾ 44142. sz. IMPASSE-projekt. D1.3. Deliverable 3.1. Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species. (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambrogi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini). - 2008 - (pag. 14).

4. Részletes megjegyzések

4.1 A vízi ökoszisztémák valamennyi fertőző kockázatának elkerülése érdekében megfelelő utókövetési és ellenőrzési intézkedéseket kell meghatározni az idegen és nem honos fajok bevezetése és szállítása terén. Ez csak a megfelelő gyakorlatok és eljárások nemzetközi kódexének kidolgozása, elfogadása és megvalósítása révén lehetséges.

4.2 Mivel nem a víz az egyetlen kockázati tényező a kiszabadulás tekintetében, gondoskodni kell minden olyan rendszer biztosításáról a zárt akvakultúra-létesítmények számára, mely védelmet nyújt a tenyésztett állatok természetben történő szétterjedésére képes ragadozók, elsősorban a madarak ellen.

4.3 Kívánatos, hogy a zárt akvakultúra-létesítményeket a nyitott akvakultúra-létesítményektől eltérően kezeljék és igazgassák, a vízi ökoszisztémák esetleges fertőző veszélyeinek minimálisra történő csökkentése érdekében.

4.4 Az EGSZB egyetért azzal a döntéssel, hogy a tagállamok felelősségi körébe tartozzon a területükön található zárt akvakultúra-létesítmények listájának internetes honlapon történő, rendszeres frissítése, mely egyúttal a lehető legnagyobb nyilvánosságot biztosítja, és ösztönzi az üzemeltetőket, valamint a különböző helyi érdekelt felek felelősségvállalását a tenyészetek helyes igazgatását illetően.

Kelt Brüsszelben, 2010. március 17-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Mario SEPI

<u>Közleményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2010/C 354/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre a GFCM (Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság) létrehozásáról szóló megállapodás hatálya alá tartozó területen folytatott halászattal kapcsolatos egyes rendelkezésekről COM(2009) 477 végleges – 2009/0129 (CNS)	71
2010/C 354/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre az Unió legkülső régiói részére egyedi mezőgazdasági intézkedések megállapításáról szóló 247/2006/EK rendelet módosításáról COM(2009) 510 végleges – 2009/0138 (CNS)	72
2010/C 354/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye a gépjárműágazatra vonatkozó jövőbeni versenyjogi keretszabályról COM(2009) 388 végleges	73
2010/C 354/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: a Közösség innovációs politikájának felülvizsgálata a változó világban COM(2009) 442 végleges	80
2010/C 354/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az 1998/26/EK, 2002/87/EK, 2003/6/EK, 2003/41/EK, 2003/71/EK, 2004/39/EK, 2004/109/EK, 2005/60/EK, 2006/48/EK, 2006/49/EK és 2009/65/EK irányelvnek az Európai Bankfelügyeleti Hatóság, az Európai Biztosítás- és Foglalkoztatónyugdíj-felügyeleti Hatóság és az Európai Értékpapír-piaci Felügyeleti Hatóság hatásköre tekintetében történő módosításáról COM(2009) 576 végleges – 2009/0161 (COD)	85
2010/C 354/21	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi rendeletre az idegen és nem honos fajoknak az akvakultúrában történő alkalmazásáról szóló 708/2007/EK rendelet módosításáról COM(2009) 541 végleges – 2009/0153 (CNS)	88

2010-es előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 100 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves CD-ROM	az EU 22 hivatalos nyelvén	1 200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	az EU 22 hivatalos nyelvén	770 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi CD-ROM (összevont)	az EU 22 hivatalos nyelvén	400 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, CD-ROM, heti 2 kiadvány	többnyelvű: az EU 23 hivatalos nyelvén	300 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	a vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogsabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többnyelvű CD-ROM-on.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

A CD-ROM-formátumot 2010 folyamán DVD-formátum váltja fel.

Értékesítés és előfizetés

A különböző, térítés ellenében kapható kiadványokra – például az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* – való előfizetés a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhető be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU